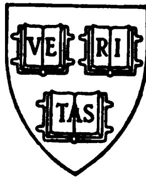

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 059 353 987

VE
RI
TAS

MAGYAR
BIZTOSITÁSI JOG

IRTA

DR HAJÓS JENŐ

BUDAPESTI ÜGYVÉD

BUDAPEST, 1902

SZILÁGYI BÉLA KIADÁSA

KÁROLY-KÖRÚT 26

ForTy

H

ELŐSZÓ.

EZEN munka szerkesztésénél czélom volt, hogy a biztositási ügyletekre vonatkozó elvi határozatokat egy könyvbe foglalva összeállitsam és a törvény szakaszainak nyomán haladva, s ezeket magyarázva, a mai joggyakorlat irányelveit s itt-ott a törvény hézagait feltüntessem. Forrásokul használtam: Dr. Nagy Ferencznek a „Magyar kereskedelmi jog kézikönyve“, Dr. Beck Hugónak: „Tanulmányok“ és Pór Jakabnak „Das Versicherungswesen in Ungarn“ czimü szakmunkáit. A birói határozatokat illetőleg pedig nagyobb részben Markus „Felső biróságaink elvi határzozatai“ czimü gyüjteményét és a „Jogtudományi Közlöny“-t vettem igénybe.

Budapest, 1902. január.

I. FEJEZET.

Bevezetés.

Minél keményebb a harcz, a melyet a létért vivott nagy küzdelemben folytatunk, annál erősebben fejlődik bennünk az akarat: megvédelmezni minden véletlen esemény ellen munkánk gyümölcsét. Természeti erő, emberi gonoszság, gondatlanság, véletlen esemény egy szempillantás alatt semmivé teheti évtizedes fáradalmak gyümölcsét, vagy képtelenné tehet bennünket bevégezni a munkát, a mit magunk és családunk existencziájáért folytatunk. A tömegek harcza, az erők versengése, a természet győzhetetlen hatalma egyaránt állandóan veszélyeztetik vagyoni érdekeinket, a melyeknek megvédésére irányuló akarat és ennek eredményeként megfelelő intézmények szervezése fokozatosan fejlődik az emberi művelődéssel. A természeti erő, vagy emberi cselekmény által okozott vagyoni hátrány kiegyenlitésére a biztositási vállalatok alakulnak, melyeknek czélja: felosztás által kiegyenliteni az egyes embernek valamely véletlen eset által okozott kárt. Minél többen viselik azt a koczkázatot, mely a véletlen esemény által okozható veszélyben rejlik, — annál kisebb és könnyebben elviselhető lesz egyes emberre az őt ért veszteség. Történeti előzmények.

A biztositás legrégibb alakjával, a tengeri hajókölcsönnel már a középkorban találkozunk, még pedig Europa déli államaiban, melyek a világkereskedelmet kezükben tartották. A biztositásra vonatkozó legrégibb feljegyzés Barcelonából maradt reánk, 1435-ből, mely szintén a tengeri biztositásra vonatkozik. A következő állam Olaszország, hol biztositásra vonatkozó legrégibb feljegyzés található (1523), majd Hollandiában hoznak biztositási törvényt (1549), azután Anglia, Svédország, Németország (hamburgi biztositási rendeletek) és Francziaország. Mindezen államok első sorban a tengeri biztositásra vonatkozó rendszabályokat léptettek életbe.

A tengeri biztositás után és amellett csakhamar felismerhető lett a tűzbiztositás gazdasági jelentősége. A tűzkárbiztositással

Történeti előzmények.

ép ugy, mint a tengeri biztositással is, — kezdetben magánosok foglalkoztak, kik maguk körében egyesületeket alkottak, melyek eleinte, mint jótékony egyesületek működtek. Ilyen jótékony egyletek először Angliában lépnek fel (1530) és Angliában tünik fel legelőször szervezett alakban is a tűzbiztositás, mig az életbiztositás legrégibb alakját Francziaországban látjuk. Itt a XVII. század közepe táján Tonti Lőrincz alapitott kölcsönös örökösödésen alapuló tulélési csoportokat (u. n. tontinák).

Az életbiztositás szervezett alakjával ugyszólván egy időben, — a jelen század első tizedeiben találkozhatunk Franczia-, Angol-, Spanyol-, Németországban, Ausztriában és Belgiumban.

Magyarországban az első biztositó társaság az 1807 márczius 1-én alapitott „Komáromi cs. kir. szab. hajózási biztositó társaság“, mely 200,000 frt alaptőkével alakult, 400 drb egyenkint 500 frt névértékü részvénynyel. A társaság szállitmánybiztositással foglalkozott azon hajókra nézve, melyek a Dunán Bécsig, a Tiszán és Dráván Eszékig közlekedtek.

A „Trieszti Általános Biztositó társaság“ működését hazánkra 1831-ben terjesztette ki, mindjárt az alapitás után. Ez volt az első szervezett biztositási vállalat nálunk, mely a biztositás mindkét főágával kár- és életbiztositással foglalkozott. A siker, melyet ezen biztositó társaság hazánkban elért, többeket késztetett biztositási vállalatok alapitására, különösen Erdélyben nagy számmal keletkeztek kisebb intézetek, 1839-ben a „Marosszéki kölcsönös tüzbiztositó társaság“ 1842-ben, „Küküllőmegye kölcsönös tüzbiztositó társasága“, 1843-ban a „Brassói általános nyugdijintézet“ és 1844-ben az „Erdélyi kölcsönös biztositó társaság“. A három első máig is fennáll, a negyedik 1866-ban megszünt.

1843-ban alakult Pesten a „Magyar kölcsönös jégkárbiztositó társaság“, mely 1858-ig állt fenn. A „Székesfehérvári első magyar kölcsönös életbiztositó társaság“ csak két évig élt, 1846-tól 1848-ig. A Miskolczon alapitott „Tiszavölgyi szabadalmazott kölcsönös tüzbiztositó társaság“ tiz évig működött 1847—1857-ig.

1857-ben alakult meg az „Első magyar általános biztositó társaság“, melyet az akkori viszonyok között élő nemzeti érzés támogatott és csakhamar elsőrangu biztositási vállalattá fejlesztett. Az „Első magyar általános biztositó társaság“ a már emlitett kisebb biztositási intézetek jó részét magába olvasztotta, mint a Miskolczit és az Erdélyit. Az „Első magyar biztositó társaság“-nak feljegyzésre méltó érdeme, hogy megalapitotta az első magyar viszontbiztositó társaságot 1861-ben „Pannonia magyar viszontbiztositó társaság“ név alatt.

Történeti előzmények.

A kiegyezés után tömegesen jelentkeznek az uj biztositási vállalatok. 1864-ben alakult a „Foncière Pesti biztositó intézet“, mley ma is fennáll, de számos vállalat csakhamar megbukott. 1874-ben az „Union pesti viszontbiztositó társaság“ majd a „Hunnia“, „Nemzeti“, „Magyar kölcsönös Biztositó Bank“, Magyar kölcsönös biztositó társaság Pesten, a „Tisza“ Debreczenben, a Centrale stb., melyek mind alig egy-két évig működtek.

A nyolczvanas évek elején alakult a „Magyar-Franczia biztositó társaság“, majd 1890-ben a „Trieszti általános biztositó társaság“ által alapitott „Magyar jég- és viszontbiztositó társaság“.

Nemsokára ezután a külföldi társaságok is szerveztek Budapesten biztositási vállalatokat, ugy hogy ma már hazánkban is jól szervezett gazdag biztositási intézetek működnek, és a biztositási ügy hazánkban is europai szinvonalon áll.

A biztositás napjainkban, mint az itt röviden vázolt történeti fejlődésből is látható, — egyike a leghatalmasabb nagyipari vállalatoknak; rendszer és tapasztalatok alapján előre megállapitott terv szerint a legszélesebb körökre osztják fel a koczkázatot. Abból, hogy a biztositás alapja: a vagyoni veszteségnek megosztás által való kiegyenlitése, a biztositásnak két kardinális tétele következik. Egyik, hogy *csak pénzben kifejezhető vagyoni érdek az, a mit biztosithatunk,* a másik, hogy csakis *a bennünket érhető tényleges veszteség ellen* biztosithatunk, tehát a biztositás vagyoni nyereség szerzésére nem irányulhat. Ez ma már az összes europai államok törvényhozásaiban általánosan elfogadott elv, és sehol sem talált követésre a német Endemann elmélete, mely szerint a biztositás a bekövetkezhető vagyoni kárral oly összefüggésben nincs, hogy a túlbiztositás helyt ne foghatna. Az elmaradt haszon azonban képezheti biztositás tárgyát és pedig a fuvarozási biztositásnál, a hol a kötvényben külön és számszerüleg kitüntetendő az a reménylett áremelkedés, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetési helyen mutatkozni fog.

II. FEJEZET.

A kereskedelmi törvény.

Biztositási alap.

Kereskedelmi törvényünk a biztositás három főágát különbözteti meg: 1. kárbiztositás, 2. életbiztositás és 3. viszontbiztositást.

A biztositási vállalat kereskedelmi vállalat lévén, a törvény mindenekelőtt azon kötelezettséget irja elő, mely alá minden kereskedőt egyaránt helyez. Vannak azonban oly speciális rendelkezések is, melyek, mig egyfelől a biztositott egyén érdekeinek megvédésére, de másfelől a biztositó vállalatok szilárdsága és megbizhatósága szempontjából állittattak fel. A czégbejegyzési kötelesség minden kereskedőnél, ezenfelül pedig a nyilvánosság és a birói ellenőrzés minden részvénytársaságnál és szövetkezetnél megvan, de a biztositási vállalat ezentul még bizonyos vagyoni garancziákat is tartozik nyujtani. *Minden biztositási vállalat köteles a czégbejegyzésre illetékes törvényszéknél a biztositási ügyletek minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább százezer forintnyi tényleg befizetett biztositási alapot kimutatni. Ezen alap kimutatása előtt sem a czég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet.* (453. §.) *)

Jogesetek:

1. A K. T. 61. §-a értelmében keresk. társaságnak tekintendő szövetkezetek ezen minőségét részletesen ugyanezen törv. 223. §-a határozza, melynek utolsó pontja szerint a kölcsönös biztositékok a szövetkezetek egyik faját képezik. *A szövetkezet, melynek alapszabályai értelmében a vállalat tárgyát bizonyos összegü nászjutalékoknak a kölcsönösség alapján való biztositása képezi, kölcsönös biztositó társaságnak tekintendő.* Az, hogy a társaság a nászjutalékok biztositásán felül egyéb haszonhajtó czélt maga elé ki nem tüzött és hogy bizonyos esetekben harmadik szemé-

*) A biztositási magánvállalatokról szóló javaslat az eddigi összegnél nagyobb biztositási alapot kiván, még pedig minden biztositási ágra 600,000 koronát, melyet azonban az állami biztositási hivatal az egyes esetek körülményeinek figyelembe vételével mérsékelhetne.

Biztositási szövetkezet.

lyekkel szemben jótékonyságot van hivatva gyakorolni, a társaság érintett jellegére nézve törvénynél fogva mi különbséget sem tesz. Minthogy pedig a K. T. 453. §-a értelmében minden biztositási vállalat kivétel nélkül köteles a czégjegyzésre illetékes törvényszéknél a biztositási ügylet minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön legalább 100.000 frt tényleg befizetett biztositéki alapot kimutatni, a folyamodó azonban ily — a K. T. 459. §-a szerint szövetkezetnél a tartozások közé felveendő — alapot ki nem mutatott, minthogy továbbá a K. T. 453. §-ának második pontja szerint az érintett alap kimutatása előtt sem a czég bejegyzésének, sem az üzlet megkezdésének helye nem lehet, folyamodó szövetkezet czégbejegyzési kérvényének hely nem adható. (Curia 91. aug. 11. 938. sz.)

2. Az elsőbirósági itélet azt a részét, melylyel alperes a kereseti követelésnek 218 frtnyi részét meghaladó többi összegnek megfizetésére köteleztetett, helyben kellett hagyni annak a biztositási szerződés hátlapjára vezetett függelékre alapitott indokolása alapján, mert alperes ezen függelék világos tartalma szerint magát arra kötelezte, hogy arra az esetre, ha a felperes által képviselt kiskoru K. R. 20. életévét, vagyis 1888. julius 2-át eléri, a kikötött biztositási összeget, vagyis 600 frtot feltétlenül kifizeti, minthogy pedig az érintett eset bekövetkezett, ennélfogva alperes fizetési kötelezettsége az egész 600 frtra nézve feltétlenné vált és a függelékben már egyébként feltétlennek elismert fizetési kötelezettséget a később keletkezett közgyülési határozatok nem befolyásolhatták. (Bp. tábla.)

Curia helybenhagyja: A biztositási kötvényre vezetett nyomtatott általános biztositási feltételek 13. §-a értelmében minden biztositott tagja az alperes társaságnak. A társasági alapszabályoknak ugyanebben a szakaszban idézett 9. §. b) pontja szerint pedig *két ember életére kötött biztositásoknál első vonalban az a személy tagja a szövetkezetnek, aki a biztositási dijakat fizeti, ennek elhaltával pedig az a másik személy, akinek életbenmaradásától egy bizonyos időben esedékessé válandó biztositott tőke kifizetése függ.* A fenforgó esetben tehát első sorban N. A., ki 1881. jan. 10-én bekövetkezett halála napjáig fizette a biztositási dijakat, az ő elhaltával pedig K. R. lett a szövetkezet tagjává, mint akinek a feltételek szerint 1888. julius 2-án életbenlététől függött a részére biztositott 600 frt. biztositási összeg kifizetése. Az tehát nem szenved kétséget, hogy N. A. elhaltával K. R. lett tagjává a szövetkezetnek. A biztositási feltételek 14. §-a és az alapszabályoknak ezzel egyező 39. §-a értelmében, ha a társaságot veszteségek érik, a fedezetül első vonalban kijelölt alapok kimerülése után a társulati tagok összessége, vagyis közgyülése határozza el, hogy a veszteségek a biztositási dijak felemelése, vagy pedig az annak idején kifizetendő biztositási összegnek lejebbszállitása által fedeztessenek-e? A társaság közgyülése a társaságot ért veszteségeknek a biztositási összegnek lejebbszállitása által való elháritását határozta el, kimondván, hogy az 1892. évi mérleg szerint a dijtartaléknál megállapitott 669.597 frt 13 kr. hiány ugy fedezendő,

Biztositási szövetkezet.

hogy az 1883. máj. 31. előtt kötött érvényben levő biztositási ügyletek alapján annak idején kifizetés alá kerülő egyes biztositási összegekből levonandó az a hányad, mely a veszteségösszeg arányának megfelel. Az alapszabályok 10. §-a szerint, de *a dolog természetéből folyólag is a biztositási ügylet megkötése által szövetkezeti taggá lett egyén mindama jogoknak és kötelezettségeknek részese lesz, melyek ilyenekül az alapszabályokban megállapitva vannak.* A társaság és annak tagjai közt fenforgó jogi viszony megbirálásánál tehát első sorban az alapszabályok lévén irányadók, ebből következik, hogy felperesre az emlitett, kormányhatóságilag jóváhagyott közgyülési határozat feltétlenül kötelező. Nem fogadhatja el a Curia helyesnek a másodbiróság marasztaló itéletének indokolására felhozott azon körülményt, hogy alperes a biztositási kötvény hátlapjára vezetett pótnyilatkozat (Nachtrag) szerint már 1881. márczius 21-én feltétlenül kötelezte magát, hogy ha felperes 1888. julius 2-án életben lesz, részére ekkor a biztositott 600 frtot kifizeti, és hogy eme kötelezettségvállalásra a később 1888. április 30-án hozott közgyülési határozat hatálya ki nem terjed, mert ez a nyilatkozat nem állapit meg a felek között valamely uj jogviszonyt, hanem csak ismételten fejezi ki a biztositott részéről, a különös biztositási feltételek szerint már különben is feltétlenül elvállalt ugyanazon kötelezettséget; e nyilatkozat tehát összefügg a kötvény egyéb tartalmával, s azért egymagában sem jogok, sem kötelezettségek alapjául nem szolgálhat. Mindezek daczára a másodbiróság itéletét azért kellett helybenhagyni, mert a közgyülési határozat világosan azt foglalja magában, ami különben az alapszabályok 5. §-ának az egyes biztositási csoportok dijtartalékának külön képzésére nézve megállapitott határozott intézkedésénél fogva másként nem is értelmezhető, *hogy a tartalékhiány az egyes biztositási csoportok (Versicherungs-Combinationen) körébe tartozó biztositási ügyletek után képzett külön dijtartalékok hiányának arányában vonandó le az egyes biztositási összegekből;* ennek ellenére azonban, a mint ez a 6/. és 7/. a. jegyzőkönyvekből kitünik a *„Patria“* és az *„Azienda“* igazgatósága a hiányfedezet számszerü megállapitásánál *nem a közgyülés által megjelölt az alapszabályoknak megfelelő helyes utat követte eljárásában,* hanem attól eltérve, általában valamennyi biztositásra nézve a hiányfedezet egyenlő arányban való felosztását határozta el és vitte keresztül, mert továbbá az alapszabályok 21. §-ában megállapitott igazgatósági hatáskör eme túllépése felperesre annál sérelmesebb, minthogy a hiányfedezet ily módon való felosztása azon csoportra (Erlebungsgruppe), melyhez felperes tartozik nagyobb hátránynyal jár, mint a többiekre. (1095/1890).

*

A kiházasitási szövetkezeteket tehát a Curia a kölcsönös biztositó társaságok közé sorozza, ugyanez áll az oly betegápoló és temetkezési egyletekre is, melyeknél a tagok, illetve örököseik betegség, baleset vagy halál esetére bizonyos szerződésileg már eleve meghatározott összeget kapnak. Az ilyen

szövetkezet tekintetében a fizetendő dijak mint biztositási dijak perelhetők. Czégbejegyzés.

*

Meg kell jegyezni, hogy a biztositási ügyleteknek egy-egy ága alatt nem csak a kár- és életbiztositás értendő, hanem minden egyes önálló biztositási nem, tehát például egy önálló viszontbiztositási vállalat is, melynek felállitásához tehát a törvényben előirt biztositási alap kivántatik. Ellenben nem áll ez az egyes biztositási fajokra. Igy a tengeri biztositástól külön nem kivántatik meg a biztositéki alap. (L. Nagy F. A magyar keresk. jog kézikönyve) A biztositéki alap nálunk rendszerint a részvénytársasági alaptőkében foglaltatik, külön biztositéki alap csak a kölcsönös biztositó társaságoknál kivántatik. (Vannak azonban külföldi törvényhozások, melyek a részvénytársaságoknál is megkivánják az alaptőkén felül külön biztositéki alap kimutatását.)

*

A biztositási vállalatok kötelesek a czégbejegyzés alkalmával azon elveket bejelenteni, melyek szerint a befizetett alaptőke s a dijtartalék elhelyeztetik. Ezen elvek a törvényszék által közzététetnek. A vállalatnak a közzétett elvektől addig, mig a szándékolt eltérés a törvényszéknél be nem jelentetett és közzé nem tétetett, eltérni nem szabad. (454. §.)

Az életbiztositási vállalatok ezen felül a czégbejegyzés alkalmával a dijtartalék kiszámitásának elveit, az ennél alkalmazott halandósági, illetőleg élettartami táblázatok bemutatása és a számitásnál alapul vett kamatláb kijelölése mellett bejelenteni tartoznak. Ezen adatok közzé nem tétetnek ugyan, de a törvényszékeknél mindenki által megtekinthetők és másolatban kivehetők. Azon biztositásoknál, melyek az ezen elvektől szándékolt eltérés bejelentése előtt vállaltattak el, alapul az eredetileg bejelentett dijtartaléknál csekélyebb dijtartalék nem vehető. (455. §.)

Dijtartalék alatt azon alapot kell érteni, mely az üzleti év után is viselendő koczkázat fedezésére a dijrészletekből a vállalat által szerveztetik, a mely tehát, mint ilyen nem a folyó kötelezettségek fedezésére fordittatik, hanem mintegy biztositékul a biztositottnak jövendőbeli követeléseire, letét gyanánt tekintetik és igy kezeltetik. A törvény csak az életbiztositási dijtartalék elhelyezésének módjára ir elő kötelező rendszabályokat, az esedékes biztositási összegek fedezésére szolgáló *kártartalékra,* valamint nyereménytartalékra (tőketartalék, általános tartalék), mely a netáni veszteség pótlására szolgál, nincs törvényes intézkedés.

*

Az életbiztositási dijtartalék csak a következő módon helyezhető el: 1. jelzálogi kölcsönökbe a fekvőségnek nem terhelt fele értéke erejéig; 2. állampapirokba és állami kamatbiz-

Dijtartalék elhelyezése.

Mérleg.

tositást élvező vállalatok elsőbbségi kötvényeibe; 3. a budapesti tőzsdén jegyzett záloglevelekre; 4. a vállalat életbiztositási kötvényeibe, és a 2. és 3. pont alatt érintett értékpapirokra adott kölcsönökbe. (456. §.)

A biztositási vállalatok kötelesek a bevételek és kiadások összeállitását, nemkülönben a mérleget az illetékes törvényszéknek közzététel végett évenként benyujtani. (457. §.)

A bevételek és kiadások összeállitásánál következő eljárás szolgál irányadóul:

A bevételek közé felveendők:

1. A számadási év teljes dijbevételei (a dijjutalék levonása nélkül) a különböző biztositási ágak szerint;
2. kamatok;
3. egyéb bevételek;

A kiadások közé helyezendők:

1. A kifizetett biztositási összegek, levonásával a viszontbiztositás által megtéritett résznek;
2. a viszontbiztositási dijak;
3. a biztositási jutalékok, (provisiók);
4. az igazgatási költségek;
5. a többi netáni kiadások lehetőleg részletezve. (458. §.)

A mérlegre nézve a következő elvek szolgálnak irányadóul:

A követelések közé felveendők:

1. A részvény- vagy alaptőkének még be nem fizetett része;
2. a leltár értéke;
3. az ingatlanok értéke;
4. a vagyonbefektetés az egyes értékek szerint részletezve;
5. az ügynököknél künnlévő követelések;
6. a pénztári készlet;
7. a később követelhető kamatok, a mennyiben a számadási évre esedékesek;
8. az első szervezési költségek, a mennyi azoknak legfelebb 5 évre való felosztása mellett az illető üzleti év után fenmarad és a szerzési költségek (ügynöki provisiók, becslési, orvosi vizsgálati költségek stb.);
9. egyéb követelések;
10. a számadási, illetőleg előbbi évek netaláni veszteségei.

A tartozások közé helyezendők:

1. A végleges részvény- vagy alaptőke, szövetkezeteknél pedig a biztositási alap;
2. a bejelentett, de még ki nem egyenlitett biztositási követelések a viszontbiztositás által fedezett rész levonásával;
3. a biztositási dijtartalék, az egyes biztositási ágak szerint;

4. a számadási éven tul befizetett dijak (dijátvitel);
5. netaláni tartaléktőke;
6. a. többi tartozások lehetőleg részletezve;
7. az előre beszedett kamatoknak jövő évre eső része;
8. a számadási év netáni nyeresége. (459. §.);

A szerzési költségek kárbiztositásoknál, valamint a testi épséget és egészséget tárgyazó biztositásoknál a biztositási időre, a tulajdonképeni életbiztositásoknál pedig tizenöt évre oszthatók fel. (460. §.)

A külföldi biztositási vállalatok, a mennyiben mint részvénytársaságok az ezekre nézve felállitott törvényes intézkedéseknek megfelelnek, müködésüket a magyar korona területére csak az esetben terjeszthetik ki, ha belföldi működésükre nézve magukat jelen határozatoknak alávetik, a mi iránt a czégbejegyzés kieszközlésekor nyilatkozni tartoznak. (461. §.)

Jogesetek:

8. Felp. beismeri, hogy alp. társaság abban az időben, midőn felperessel életbiztositási szerződést kötött, az elsőbiróságnál vezetett czégjegyzékben mint biztositó társaság be volt jegyezve, a kereskedelmi törv. 210., 230. és 461. §-ok, valamint a Curiának 52. sz. polgári teljes ülési döntvénye értelmében alp. már akkor a magyar állam területén biztositási ügyletek kötésére jogositva volt; ugyanazért a peres felek között létrejött szerződés azon az alapon, hogy alp. annak megkötésekor jogilag nem létezett, érvénytelennek ki nem mondható. De nem lehetett a szerződést érvénytelennek kimondani azon alapon sem, hogy felperes annak megkötésekor alp. társaság jogi minőségére, illetve arra nézve, hogy alp. társaság, mely tényleg szövetkezeti részvénytársaságot képez, a czégjegyzék alapján, melyben alp. tévesen mint részvénytársaság jegyeztetett be, tévedésben volt; nem mondható pedig ki a szerződés ezen az alapon érvénytelennek azért, mert felp. nem vonja kétségbe azt, hogy a bejegyzés a 2242/92. sz. tárgyalási jegyzőkönyvhöz másolatban csatolt alapitó okmányok bemutatása mellett és ezeknek az okmányoknak az alapján eszközöltetett; már pedig ezek szerint alp. már akkor is, midőn czégét bejegyeztette, tényleg nem részvénytársaság, hanem korlátolt felelősségü tagokból saját hazájának törvényei szerint alakult kölcsönös biztositó társaság volt s igy szövetkezeti, vagyis ugyanazzal a jelleggel és szervezettel birt, a melylyel bir a téves czégbejegyzés kiigazitása után jelenleg; a kereskedelmi czégjegyzékek berendezése és vezetése tárgyában 1875. decz. 1. kibocsátott miniszteri rendelet 12. §-a szerint a czégjegyzések kiegészitő részét képező okmánytárban elhelyezett emez okiratok tartalma tehát nem hagyott fenn kétséget arra nézve, hogy alp. tényleg nem részvénytársaság s hogy kötelezettségeiért a biztositottak, mint szövetkezeti tagok a befizetett biztositási dij erejéig felelősek; *és igy felp.-nek, midőn a szerződést alp.-sel megkötötte, az idézett rendelet 19. §-a szerint mindenki által megtekinthető emez okiratból alp. társaság szervezetére és ebből folyó vagyoni állására*

Czégbejegyzés. *s a szerződő feleknek az által nyújtott biztositékokra nézve meggyőződést szerezni módjában állott, ugyanazért a bejegyzést eszközlő biróságnak az a tévedése, hogy alp.-t a bejegyzés alapjául szolgáló okmányok tartalma ellenére mint részvénytársaságot jegyezte be, a szerződés érvényességére befolyással nem birhat,* mert alp. által a bejegyzés kérésekor előterjesztett és nyilvánosságra bocsátott adatok szerint már a szerződés megkötésekor is tényleg ugyanazzal a jelleggel és szervezettel birt s következőleg a vele szerződő feleknek ugyanoly nemü biztositékokat nyujtott, a melylyel bir s a minőket nyujt jelenleg; s mert a mennyiben felp. erről magának a szerződés megkötésekor a czégjegyzék kiegészitő részét képező nyilvános adatokból meggyőződést nem szerzett, ezért alp., — tekintettel arra is, hogy a tévedés felp.-nek az alábbiak szerint vagyoni hátrányt különben sem okozott, felelősségre nem vonható. Ezekből folyólag alaptalan az az érvelés is, hogy alp. az által, hogy magát mint részvénytársaságot jegyeztette be s hogy a téves czégjegyzék kiigazitását az 1891. évet megelőzőleg nem kérte, a vele szerződő feleket s igy felp.-t is ezeknek vagyoni hátrányt okozó tévedésbe ejtette; alaptalan pedig azért, mert a fentebbiek szerint alp. a szervezetére vonatkozó adatokat a bejegyzés kérésekor a valóságnak megfelelően előterjesztette; azoknak alapján tehát a bejegyzést rendelő biróság volt hivatva meghatározni azt, hogy alp. mint részvénytársaság vagy mint szövetkezet jegyeztessék-e be? és mert e szerint alp. részéről megtévesztés nem forog fenn; de nem birhat ez a körülmény befolyással a szerződés érvényességére azért sem, mert tekintettel arra, hogy alp. társaság szövetkezeti minősége mellett is, felp.-t egyéb kötelezettség, mint a mire magát szerződésileg kötelezte, nem terheli, mivel a többször idézett alapitó okiratok szerint alp. szövetkezet tagjai csak a biztositási dijak erejéig vonhatók felelősségre, továbbá tekintettel arra is, hogy felp., mivel sem bizonyitotta azt, hogy alp. mint szövetkezet a biztositottaknak kevesebb vagyoni előnyt és biztositékot nyujt, mint nyujtott volna részvénytársasági minőségében s hogy tényleg létező vagyona a tévesen bejegyzett 200.000 dollár alaptőkénél kevesebbet tenne ki s igy alaposan fel sem tehető, hogy felp. a szerződést alp.-sel, ennek szövetkezeti minőségét nem tudva kötötte volna meg: a szerződő felek viszonya felp. hátrányára egyáltalában nem változott azáltal, hogy a téves czégbejegyzés később kiigazittatott s alp. mint szövetkezet jegyeztetett be. Az előadottaknál fogva az elsőbiróság helyesen itélt, midőn felp.-est a szerződést érvénytelennek kimondása és a fizetett biztositási dij visszafizetése iránt inditott keresetével, mint alaptalannal elutasitotta; ugyanazért az elsőbiróság itéletét a per főtárgyára nézve az itt felhozott okokból helyben kellett hagyni. — *Curia:* Helybenhagyja. (1798/93.)

A törvény 453—461. §§-ban foglalt rendelkezések meg nem tartása esetén a vállalat igazgatósága, illetve a külföldi vállalat belföldi képviselősége három hónapig terjedhető fogsággal büntettetik, mely enyhitő körülmények figyelembe vételével kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetésre változtatható át. (462. §.)

III. FEJEZET.

Kárbiztositás.

Kárbiztositás alatt a kereskedelmi törvény azon ügyletet értі, melynél fogva valaki ellenérték kikötése mellett arra kötelezi magát, hogy bizonyos személynek az ezt valamely meghatározott esemény következtében érő vagyoni hátrányt megtériti. A ki magát a hátrány megtéritésére kötelezi biztositónak, az, kinek javára a kártérités kiköttetett, biztositottnak neveztetik. (463. §.) Kárbiztositás.

A kereskedelmi törvény eme fogalommeghatározása kizárja, hogy a biztositás — bár kétségtelenül koczkázatos ügylet, — nyereségre irányuló ügylet természetével birjon. Sokan a biztositási ügylet fogalmában mutatkozó koczkázati elemet tekintik az ügylet karakterisztikonjának, és ennek megfelelőleg a biztositási ügyleteket szerencseszerződésnek tekintik. Ez a felfogás azonban általános követésre nem talál és nem fogadta el ezt, a mint látjuk, a mi kereskedelmi törvényünk sem. „A biztositási szerződés csak azon pontban találkozik a szerencseszerződéssel, hogy mindkettőnek egyik alkatelemét a koczkázat képezi; mig azonban a biztositás czélja a kár megtéritése és a koczkázat csak eszköz a czélhoz, addig a szerencseszerződésnél a koczkázat maga a czél.“ (Beck: Tanulmányok 58 l.)

A biztositási szerződés tartalma lényegileg a kártéritési kötelezettség lévén, — mely szerint a biztositó magára vállalja a biztositottat érhető vagyoni hátrány megtéritését, — a biztositás kártéritési szerződésnek tekintendő.

Jogesetek:

4. *Curia:* Helyes ugyan az alsóbb biróságoknak az a nézete, *hogy a kárbiztositásnak a keresk. törv. 463. §-ában foglalt fogalmi meghatározásához képest a biztositás e nemének a biztositottat érhető vagyoni hátrány ellen kell irányulnia és hogy ennélfogva senki a más vagyonát annak bizonyitása nélkül, hogy neki a biztositott tárgy épségben maradásához vagyoni érdeke füződik, a maga javára érvényesen nem biztosit-*

Vagyoni érdek. *hatja:* ezen magába véve helyes elvet azonban az alsóbb biróságok a jelen esetre nem helyesen alkalmazták. Az alsóbb biróságok itéletüknek lényegileg egyező indokaiban arra a következtetésre jutnak, hogy L. Hermann-nak, aki az A) a. csatolt biztositási kötvény szerint az ennek I. tétele alatt megjelölt és 189 frt erejéig biztositott, pertárgyát képező szénakazalt a 2., 3. és 4. tétel alatt felvett többi kazlakkal együtt a maga javára tüzkár ellen biztositotta, az 1. tétel a. biztositott szénakazal nem képezvén tulajdonát, annak épségben maradásához őt oly vagyoni érdek nem kötötte, melynek tekintetbe vételével a felp.-nek H. Somának tulajdonát képezett szénakazalt a maga javára tüzkár ellen biztositotta volna. Bizonyitva van ugyan, hogy az emlitett kazal még a biztositás megtörténte előtt és aztán is, nem a biztositottnak, L. Hermannak, hanem felp.-nek képezte tulajdonát; de az is ép oly kétségtelen bizonyitott tény, hogy *felp. L. Hermannra bizta e kazalnak felügyeletét és gondozását és hogy L. Hermann ezt a megbizatást felelősség mellett elfogadta.* Hogy felp. és L. Hermann közt létrejött eme jogviszonyból kifolyó kötelezettségekkel együtt járt-e L. Hermannra nézve az a kötelezettség is, hogy a reábizott vagyont épugy, mint a többit, a magáét tüzkár ellen biztositsa; ez a kérdés annál inkább is eldöntetlenül hagyható, mert eltekintve a felp. és L. Hermann közt létrejött s e perben nem vitatott, de ide nem is tartozó vonatkozó megállapodás feltételeitől, tény az, *hogy az emlitett megbizás elvállalása L. Hermannra felp.-el szemben felelősséggel és esetleg anyagi hátránynyal járt, tehát L. Hermannak a biztositáshoz még akkor is jogos vagyoni érdeke fűződött, ha azzal felp. által külön meg sem bizatott.* Az tehát, hogy L. Hermann ezt a kazalt is, mint a többi szintén elégett és kétségtelen tulajdonát képező három kazalt, egyidejüleg a maga javára biztositotta, a biztositást nem teszi érvénytelenné, annyival kevésbbé, mert alp. oly okot, melynél fogva reá abból, hogy a biztositási kötvény alapján nem a biztositott, hanem egy harmadik személy, illetőleg felp. lép fel ellene keresettel, bármi jogsérelem származott volna, egyáltalán fel sem hozott. (1612/93.)

5. A K. T.-nek a kárbiztositási ügylet fogalmát meghatározó intézkedéséből kitünik, hogy a biztositottat az esemény, melyre a biztositás irányul, kell hogy vagyonilag érdekelje, a kárbiztositási ügylet tehát azon, a törvény által felállitott előfeltétel alatt jöhet csak érvényesen létre, hogy az esemény a biztositottat vagyonilag érdekelje; miből ismét okszerüleg következik, *hogy a biztositás oly harmadik személy érdekében, ki az esemény által vagyonilag érdekelve nincs, érvényesen nem köthető.* Hogy a K. T. vonatkozó §-ának ez a helyes értelmezése, kitünik a K. T. 466. §-ából is, mely szerint azon esetben, ha a biztositási ügylet egy harmadik személy érdekében ennek megnevezése nélkül köttetik, a szerződésben világosan kiteendő, hogy a biztositottnak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintendő, még az esetben is tehát, ha a biztositott a szerződésben megnevezve nincs, hanem az előmutatóra szól, biztositottnak csak az esemény által érdekelt kötvénybirtokos tekintetik. De ezen értelmezés mellett szól azon körülmény is, hogy a

K. T. 463. §-a értelmében a biztositási ügylet csak vagyoni hátrány megtéritésére, tehát nyerészkedésre sohasem irányulhat; már pedig azon esetben, *ha valakinek tulajdona egy harmadik vagyonilag nem érdekelt személy javára érvényesen biztositható lenne, a biztositás tisztán nyerészkedésre irányulna,* minek lehetősége ugy a kárbiztositás czéljával, mint a kárbiztositási ügyletnek a K. T. 463. §-ában meghatározott fogalmával ellenkeznék. Az előadottakból kitünik, hogy habár az 1875: XXXVII. t. cz. egyenesen nem is intézkedik arról, hogy oly kárbiztositási ügylet, mely által a biztositás az esemény által vagyonilag nem érdekelt harmadik személy javára köttetik, érvénytelen, mégis ezt a K. T. 463. §-ából okszerüleg következtetni kell. (Bp. tábla. 5252/82.) Vagyoni érdek.

6. Biztositott lehet *a bérlő és haszonbérlő is.* (Lfi. 3571/78.)

7. Biztositott lehet a záloghitelező is. (Lfi. 787/77.)

8. *Bp. Tábla.* Alperesnek arra alapitott kifogása, hogy felperest, ki a nejével közös házat csak a maga részére és a saját érdekében biztositotta, a biztositott kárpótlási összegnek csak fele illetné meg, törvényes alappal nem bir, mivel a K. T. 463. §-a értelmében mindenki, kinek valamely tárgy fenmaradásához jogos érdeke fűződik, e tárgyra vonatkozólag biztositási szerződést jogosan köthet. Az pedig kétségtelen, *hogy felperes, mint a biztositott ház közös tulajdonosa, ki azonkivül neje vagyonának fentartása által a háztartás terheinek könnyebb viselése tekintetében is előnyt várhat, tényleges és jogos érdekkel birt arra, hogy a közös ház fenmaradjon, esetleg elpusztulása esetén teljesen az előbbi állapotba visszahelyezhető legyen.* Minthogy pedig ezeknél fogva felperes jogosan biztosithatta tűzkár ellen saját részére és érdekében a közös házat, a biztositási kötvény alapján, mint biztositott, az egész megállapitott kárpótlási összeget igényelheti, annál inkább, mivel alperes abból az indokból, hogy felperes, midőn a kérdéses házat, mint egyedüli tulajdonosa biztositotta, rosszhiszemüen fontos körülményt hallgatott volna el, a biztositási szerződés részleges érvénytelenségére a felperes által felhivott 466. § alkalmazást nem nyerhet, mert e §. arra az esetre vonatkozik, midőn a biztositási ügylet harmadik személy érdekében köttetett, a biztositási kötvény szerint pedig a biztositási ügylet felperes nevében és érdekében köttetett. (Curia, helybenhagyja, 546/1890.)

8a. Tekintve, hogy még azon esetre is, ha bebizonyittatott volna, miszerint az elégett épület részben nem felperesnek, hanem felperes testvéreinek képezte tulajdonát, alperesnek ebből meritett kifogása nem lenne figyelembe vehető, azért, *mivel közös vagyonnál mindegyik társnak állván érdekében az egésznek fenntartásáról gondoskodni, a közös tulajdont képező ingatlant bármelyik tulajdonostárs teljes joghatálylyal biztosithatja annak bejelentése nélkül is, hogy a biztositás tárgyára nézve társai vannak,* a másodbiróság itélete helybenhagyatik. (Curia 578/90).

9. A kir. itélőtábla nézete szerint a biztositási szerződés érvénytelennek tekintendő azért, mert *felperes a bevallásban foglalt állitással ellenkezőleg a biztositott terménynek nem volt tulajdonosa és azon földnek, melyen az termett, nem felperes, hanem fivére volt a bérlője. Ezen nézethez a*

Vagyoni érdek. *Curia nem járulhatott.* Mert a H) a. szerződés tartalma és valódisága az előttemező tanuk vallomása által bizonyitva van. Ezen szerződés kétségtelenül adásvételi szerződés, szerinte még a 2/a. biztositási ajánlat megtétele előtt megvette felperes fivérétől az abban megjelölt bevetett földek jövendő termését egyre-másra az ott holdanként számszerüleg meghatározott árban; a szerződés tehát az adásvételi szerződés minden kellékével bir. Igaz ugyan és helyesen fejtette ki a kir. tábla, hogy felperes a biztositott termények tulajdonát még meg nem szerezte volt, de bizonyos az, hogy ama szerződés által a tulajdon megszerzésére érvényes jogczimet nyert, döntő súlylyal bir pedig az a körülmény, hogy itten egy különös neme a vételnek, az ugynevezett reménybeli vétel (emtio spei) forgott fenn, melylyel eltérőleg a rendes vételtől, azon jogkövetkezmény járt, hogy már azon percztől kezdve, midőn a szerződés megkötve volt, a veszélyt, mely a termést érhette, felperes, mint vevő viselte és ebből folyólag a termésre vonatkozó vagyoni érdek az eladótól a vevőre háramlott. Már most különösen szem előtt kell tartani, hogy ezuttal nem a tulajdon kérdése, hanem azon kérdés forog szóban, ha vajjon felperes akkor, midőn a bevallásban magát a biztositott búza tulajdonosának mondta, valótlan, és oly valótlan előadást tett-e, mely által alperes egy fontos körülményre nézve tévedésbe ejtetett. Nem lehet pedig állitani, hogy felperes valótlan előadást tett volna, mert mig egyrészről tárgyilag véve, *a vételi szerződésnél fogva tulajdoni jogczimmel csakugyan birt és a megvett termés körüli veszélyt ő viselte, addig másrészről alanyilag véve a közönséges élet felfogása szerint magát a fentebb jellemzett vétel alapján valóságos tulajdonosnak tekinthette.* Azt sem lehet elfogadni, hogy itten fontos körülmény forogna fenn. Mert alperes nem hozott fel oly concret okokat, és ilyek alig képzelhetők is, melyek alapján feltehető lenne, hogy az esetre, ha felperes a bevallás alkalmával a H) a. szerződést alperessel közölte, és a biztositást, mint vevő eszközölni kivánta volna, alperes a biztositást, vagy épen nem, vagy csak más feltételek alatt vállalta volna el, világos lévén, *hogy felperes a buza biztositása iránt nagyon is érdekelve volt, miután a fizetendő vételár fejében fivére tartozásaiért már kezességet vállalt volt.* A mi a bérletet illeti, felperes a bevallásban hamis előadást nem tett, mert a negyedik kérdésre nem azt felelte, hogy ő a földek bérlője, hanem csak azt, hogy bérföldek. Ezeknél fogva, továbbá tekintettel arra, hogy azon körülmény, hogy érte-e a buzát a biztositás előtt jégkár, nagyobb mérvü ilyen kár fenforgása esetén a biztositás elvállalására is birhatott volna ugyan befolyással, hogy azonban az alperes által állitott kár nem igazoltatott, de ha igazoltatott volna is, jelentéktelensége folytán oly fontos körülménynek, hogy a miatt a szerződés érvényteleníttessék, nem tekinthető; végre tekintettel az alsóbb biróságok indokaira, melyekben alperes egyéb kifogásai helyesen megczáfoltattak, a kir. itélőtábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét helyben hagyni kellett. (1887. április 26.)

10. Budapesti tábla. Az A) a. a szerződés szerint a gépeket tüzkár ellen

biztositani felperes vállalta ugyan magára, de a dij megtéritését alperesek kötelezőleg magukra vállalták, ennélfogva a gépek biztositása alperesek költségére és igy azok javára is történvén, a biztositó társulat által a felperesnek kifizetett 654 frt az esedékessé vált 750 frt vételári részlet törlesztéséül beszámitandó annyival inkább, mert alperesek csak a cséplési jövedelmekből kötelezték a vételár törlesztését és csak a mit nem fedezne ezen jövedelem, azt fizetik sajátjukból; és mert a gép leégett, a jövedelmektől önhibájukon kivül elestek, mig másrészt *a javukra eszközlött biztositás folytán felperes kezére befolyó biztositási összeg az esedékes netaláni részlet törlesztésére alkalmas vagyoni alapot képez,* és mert alperesek ennek felvételét nem ellenezték, hallgatag abba beleegyezőknek tekintendők, mikép az vételári részletbeli tartozásuk erejéig törlesztésül szolgáljon. (Curia helybenhagyja 7398/84 sz.) Vagyoni érdek.

11. A pécsi tábla: Alperest kötelezi, stb. Indokok: Alperes beismerésével bizonyittatott, hogy a pajta és istálló, melyet alperes tüzkár ellen biztositott, felperes tulajdonát képezi, hogy az emlitett épületek 1890. évi április havában leégtek és hogy alperes a biztositó társulattal való kiegyezés után a keresetbe vett 80 frtnyi kárbiztositási összeget a biztositó társulatnál felvette. Tekintve, hogy a *kárbiztositási összeg a biztositott tárgy egyenértékét képezi, s mint ilyen a károsultat, vagyis a tárgy tulajdonosát illeti* és tekintve, hogy alperes a jelen esetben az által, hogy felperes épületeit tüzkár ellen biztositotta, *megbizás nélkül eljáró ügyvivőként lépett fel és e minőségben kötött biztositási jogügyletből a biztositott tárgy tulajdonosa részére szerzett jogokból keletkezett vagyoni előnyt, vagyis a kárbiztositási összeget a maga részére nem igényelheti, hanem csupán azt, hogy a biztositott tárgy tulajdonosa az ügyvitelből keletkezett szükséges kiadásait megtéritse;* ezt pedig alperes nem követelte, — ugyanazért alperes a kereseti tőke fizetésében marasztalandó volt.

12. Curia: helybenhagyja. Indokok: Alperes beismerte, hogy ezen épületek, melyeket tüzkár ellen biztositott, felperes tulajdonai voltak, s beismerte, hogy ezen épületek leégtek és hogy ezen leégés folytán előállott kárért a biztositó társulattól kárpótlás fejében 80 frtot felvett; minthogy pedig az oly czimen fizetett összeg a károsultat, vagyis a leégett épületek tulajdonosát illeti, alperes pedig mi jogczimmel sem bir arra, hogy ezen összeget a maga részére megtartsa, kötelezni kellett őt arra, hogy a biztositó társulattól illetéktelenül felvett összeget felperesnek kifizesse és pedig annyival is inkább, mert *azon körülmény, hogy a biztositási dijakat ő fizette, csakis arra ad jogot alperesnek, hogy ezen dijak megtéritését követelhesse felperestől, nem pedig arra, hogy az ezt illető kártéritési összeget visszatartsa . . .*

12. A k. t. 463—466 §§. szerint a kárbiztositásnak czélja az, hogy a szerződésben meghatározott esemény következtében a biztositottat érő vagyoni hátrány a biztositó által megtérittessék, *szükséges tehát, hogy azon tárgy, melyre vonatkozólag a biztositási szerződés köttetik, vagy a biztositottnak tulajdonát képezze, vagy ahhoz a biztositottnak érdeke*

2*

Biztositás tárgya.

kötve legyen olyképen, hogy a tárgy elveszése, vagy megsérülése a biztositottra nézve vagyoni hátrányt vonjon maga után (Curia 650/83.)

Biztositás tárgya mindaz lehet, ami a biztositottra nézve pénzben kifejezhető értékkel bir. (464. §.) A kereskedelmi törvény eme fogalommeghatározásnál abból indul ki, hogy a biztositás tárgya az a dolog, a mi a kár veszélyének van kitéve. Felfogható ezen értelemben is a biztositás tárgya, de a biztositás alapeszméjének sokkal jobban megfelel, ha a biztosítás tárgya alatt a biztositott dologra való vagyoni érdeket értjük. „Biztositás tárgyának sem a biztositott dolog, sem annak értéke, hanem a biztositottnak a biztositott dolog tekintetében fennálló vagyoni érdeke tekintendő." (Beck, i. m. 106. l.) Hogy ez a helyes felfogás, kitünik a K. T. 484. §-ból, de különösen a 485. §. 5. pontjából. Az előbbi szerint, ha a biztositott dologra való érdek másra száll át, a biztositási szerződés is átmegy az uj érdekeltre minden jogokkal és kötelességekkel együtt. A 485. § 5. pontja szerint pedig megszünik a biztositási szerződés, ha azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszünik. (Nagy F. keresk. jog. 624. l.) A birósági gyakorlat is azon iránynak hódol, hogy a biztositás tárgya csak az a vagyoni érdek lehet, melylyel a biztositott dolog tekintetében birunk.

A biztositdsi ügylet érvénytelen:

1. ha az oly vagyoni hátrány tekintetében köttetik, mely a biztositottat egy általa, vagy a biztositási ügyletet megkötő harmadik személy által szándékolt tiltott cselekvény folytán érheti;

2. ha az esemény, melyre a biztositás irányul, az ügylet megkötésekor már bekövetkezett s a biztositott, vagy a szerződő fél arról tudomással birt, vagy ha a biztositó tudta, hogy ez esemény többé be nem következhetik;

3. ha a biztositási szerződés a jelen törvényben kijelölt kellékeknek meg nem felel. (465. §.)

A biztositási ügylet harmadik személy érdekében is köthető és pedig ennek tudtával és megnevezése mellett, vagy e nélkül. Ez utóbbi esetben azonban a szerződésben világosan kiteendő, hogy biztositottnak a lehető kár által érdekelt kötvénybirtokos tekintendő.

Az ügylet a szerződő fél érdekében kötöttnek tekintetik, ha ennek ellenkezője a szerződésből ki nem tünik. (466. §.)

Jogesetek:

18. *Budapesti tábla.* **Peres felek megegyeznek abban, hogy a per tárgyát képező kötvényben a követelés érvényesitésére jogositott személy gyanánt**

senki megnevezve nincs, hanem, hogy abban *kedvezményezett gyanánt a kötvény birtokosa szerepel,* mint azt az ellenirathoz csatolt okmány is bizonyitja. *A kérdésben foglalt kötvény tehát minden abban foglalt jogokkal átruházható lévén,* kétségtelen, hogy a mint annak birtoka átruházási jogügyletek tárgyát képezheti, ugy azon kereseti kérelemnek is, hogy a többször említett értékpapir birtokának átengedésére a birtokos köteleztessék, helye lehet, de nincs helye azon kereseti kérelemnek is, hogy azon esetre, ha a papir birtoka az itéletben foglalt meghagyás daczára át nem engedtetik, felperes a kötvényben kötelezett biztositási összeget az itélet alapján felvenni jogositva legyen, *mert a biztositó csak a tényleges birtokossal áll szemben és a teljesités csak a kötvény ki, illetve visszaadása mellett volna követelhető.* Minthogy tehát azon jogkövetkezmény, melynek megállapitása kéretik, azon esetre, ha alperes a kötvény birtokát át nem engedné, a dolog és illetve a biztositási ügylet megkötése alkalmával kiadott kötvény, mint a bemutatóra szóló értékpapir, jogi természeténél fogva helyt nem foghat, a kereset alapján óhajtható határozat nem hozható és az már ezen oknál fogva elutasitandó lenne. Azonban attól eltekintve, az sincs igazolva, hogy felperest megilletné a jog, miszerint a kötvény birtokának átengedését alperestől követelje. *Alperes, ki, mint a papir birtokosa tulajdonosnak tekintendő, szerzési czimének igazolására nem kötelezhető;* és pedig annál kevésbbé, mert felperes maga sem állitja, hogy a biztositott eredetileg, akár a papir átadása, akár más módon őt kivánta volna kedvezményezetté tenni, mert jogait a biztositottnak későbbi, élte utolsó éveiben tett nyilatkozatára és azon felhatalmazására alapitja, hogy a biztositási dijakat helyette sajátjából fizette. Azt, hogy alperes a kötvény birtokában jogszerzésre egyáltalán nem érvényes és biróilag el nem ismerhető czimen jutott volna, felperes nem bizonyitja, ennélfogva jogilag nem létezőnek tekintendő a tiltott cselekmény ténye, melynek alapján felperes a kötvényt alperestől, akár általános jogutódlásánál fogva, mint jogilag alperes birtokában nem levőt, hanem a biztositott hagyatékához tartozót, a mire egyébként felperes jogait nem is alapitja, akár az átruházás tényénél fogva visszakövetelhetné. Nincs bizonyiték arra nézve, hogy a kötvény alperes birtokába tiltott uton jutott volna, mert ha a H.) a. okmánynak a biztositottól való származása kétségtelen lenne is, ez magában a jogtalan tények igazolása nélkül, mint T. János egyoldalu nyilatkozata figyelembe nem jöhetne. A mi különösen a biztositott T. János átruházó cselekményét illeti, eltekintve attól hogy sem az átruházási nyilatkozat, sem a biztositási dijak fizetésére való felhatalmazás nem igazoltatott, ezen átruházás a kötvény átadása nélkül hatálytalan lenne olyan értelemben, hogy felperes ezen átruházás erejénél fogva a biztositottól a kötvény kifizetését követelhesse, mert mint fentebb mondatott, ezen jog csak a bemutatót illetheti meg, az átruházó cselekmény hatálya csak annyiban nyilvánulna, hogy, felperes az átruházó jogaiba lépve, ennek azon jogait érvényesithetné, melyek néhai T. Jánost, szemben az állitólag tiltott uton történt birtokba vétellel szemben megilletnék. Ámde miután felperes, eltekintve attól, hogy

Bizt. harm. személy érd.

Bizt. harm. személy érd.

mint fentebb mondatott, az átruházást sem igazolta, a tiltott cselekmény elkövetésére nézve mi bizonyitékot sem hozott fel, azon kereseti kérelemnek, hogy alperes a kötvény jogszerünek vélelmezendő birtokát átengedni köteles legyen, helye nincs. A mi végül azon állitást illeti, hogy felperes a biztositott halála előtt közvetlenül lejárt két dijnyugtát beváltotta és ezen fizetés által a kötvény birtokához jogot szerzett, *főleg azért, mert a fizetések által az ügylet érvényét fentartotta,* ha igazolva lenne is, hogy azt felperes a maga pénzén eszközölte, *maga a fizetés ténye a kötvény birtokával járó jogok megszerzésére nem elegendő, a mennyiben pedig felperes akár a biztositott, akár a kedvezményezett érdekében cselekedett, midőn a dijnyugták beváltása által a biztositási ügylet érvényét fentartotta, csak arra nyert jogott, hogy az általa tett költekezés megtéritését követelhesse.* Ilyen körülmények között, tekintve, hogy bemutatóra szóló értékpapirok iránt vindicationak csak az ellen van helye, a ki annak megszerzésekor rossz hiszemben volt, alperes ellenében pedig ez bizonyitva nincs, felperes keresetének helye nincs. (Curia helybenhagyja 9134/87 sz.)

14. *Curia:* Mindkét alsóbirósági itélet megváltoztattatik, felperesnek visszakövetelési igénye az alperesi csődtömegnek azon 2616 frt s jár. ir. követelésére, mely a Trieszti általános biztositó társaság által az 1,603.387. sz. a. kiállitott tüzbiztositási kötvény alapján közadós részére kártérités cizmén megállapittatott és kiutalványoztatott és a csődtömeg által ezen társulat ellen a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszéknél 95788/96. sz. keresettel érvényesittetett, megállapittatik és kimondatik, hogy az alperesi csődtömegnek ez a követelése beszámitás utján felperesre átruháztatott. *Indokok:* Nem vitás a peres felek között, hogy közadós részére a Trieszti általános biztositó társaság által az 1,603.387. sz. a. tüzbiztositási kötvény alapján kártérités czimén 2616 frt megállapittatott és hogy ez a követelés a csődtömeg által nevezett társaság ellen a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék előtt 95788/96 sz. keresettel érvényesittetet. Nem vitás továbbá, de különben C. a. csatolt 1896. augusztus 27.-én felvett, valódiságra és tartalomra nézve nem kifogásolt zárjegyzőkönyvvel bizonyitva is van, hogy közadós azt kivánta, hogy a 2616 frt kártéritési összeg a biztositó társaság siófoki főügynöksége utján fizettessék ki. Végre a D) és F) a. levelekkel bizonyitva van, hogy a biztositó társaság 1896. augusztus 30.-án és szeptember 4.-én felperesnél, mint siófoki főügynökénél a 2616 frt kárösszegnek közadós kezéhez leendő kifizetését utalványozta, az E) a. levéllel pedig bizonyitva van, hogy a biztositó társaság a kérdéses összeget felperesnél, mint főügynökénél, tehát saját közegénél utalványozta, ez az utalvány pedig egymagában véve a közadós részere teljesitett fizetésnek még nem tekinthető, hanem a fizetés joghatályával és a biztositót a fizetés alól mentesitésének következményével csak akkor mentesiti, ha főügynöki közege az utalványozott összeget a jogosult közadósnak tényleg kifizette vagy vele erre az összegre nézve joghatályosan elszámolt; tekintve, hogy nem vitás a felek közt, hogy 1896. szeptember 5-én közadós felperesnek siófoki irodájában a kárösszeg felvétele végett megjelent, K. M. és H.

R. tanuknak határozott, D. M. tanunak előadásával is támogatott vallomása szerint pedig bizonyitva van, hogy felperesnek üzletvezetői közadóssal a kérdéses kárösszegre nézve feltétlenül és véglegesen elszámoltak akként, hogy a közadós részére kiutalt 2616 frt kárösszeg felperesnek biztositási dij, hátralékos kamat és egy 1896 október 1-én esedékes 3500 frtos váltókövetelés résztörlesztésére fordittatott és hogy ezen elszámolás mindkét részről elfogadtatott és helybenhagyatott; tekintve, hogy felperesnek üzletvezetői ennek az elszámolásnak végleges létesitésére már üzletvezetői állásuknál fogva felhatalmazottaknak tekintendők, de különben is ezt az elszámolást felperes a D) a. levélben magáévá tette és arról közadóst ennek csődbejutása előtt 1896 szeptember 10-én a D) a. beismerten kézhez vett levélben értesitette is és tekintve, hogy ezek szerint felperes közadóssal a peres kárösszeg tekintetében végérvényesen elszámolt és ez az elszámolás a tényleges fizetés joghatályával bir; mindezeknél fogva mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával felperesnek visszakövetelési igénye alperes csődtömeggel szemben megállapitandó, ezzel kapcsolatban az alperes csődtömeg által már biróilag érvényesitett követelés felperesre átruházottnak kimondandó volt (487/900 I. K. 1901 4.) Kötvény.

*

Ki más érdekében, ennek meghatalmazása nélkül köt biztositási ügyletet, a biztositási dijért személyesen felelős.

Ha a biztositási dij rendesen fizettetik, az ügylet későbbi jóváhagyása akkor is hatálylyal bir, ha ez az esemény megtörténte után következett be. (467. §.)

A biztositási dij fizetése iránti kötelezettség tekintetében tehát a törvény szerint közömbös, vajjon helybenhagyja-e a biztositási szerződést a biztositott harmadik személy, vagy nem, mert a biztositási dijért minden esetben a szerződést kötő felet teszi felelőssé.

*

A biztositási ügylet érvényességéhez irásbeli szerződés szükséges.

Az irásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztositó által kiállitott kötvény, vagy az elfogadott ajánlatnak a biztositó könyveibe történt bevezetése. A bevezetés megtörténtnek tekintetik, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől számitott 48 óra alatt vissza nem utasitotta. Ez utóbbi esetben a biztositás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét. (468. §.)

A biztositási ügyletek terén ezen szakasz, mely a biztositási ügylet létrejöttét tárgyazza, egyike a leglényegesebb rendelkezéseknek. A törvény az ügylet létrejöttének érvényességi kellékéül állitja fel az irásbeli szerződést, melylyel egyenlőnek tekinti a biztositó által kiállitott kötvényt. Az ajánlatot a biztositó vissza is utasithatja, de ha annak vételétől 48 óra alatt vissza nem utasitotta, az ajánlat elfogadottnak tekintetik. Kér-

dés már most, joga van-e a biztositónak arra, hogy a kötvény kiállitása után, de annak elküldése, vagy átadása előtt vagy az ajánlatnak a könyvekbe történt bevezetése után, — ha még nem telt le a 48 óra — az ajánlatot visszautasitsa? Szerintem igenis joga van, még pedig az ajánlat jogi fogalmából következtetve. A mint az ajánlat visszavonható, mig az a másik szerződő fél tudomására nem jutott, ép ugy visszavonható az ajánlat elfogadása is, mielőtt az a másik fél tudomására jutott. A keresk. törv. 316. §-a szerint az ajánlat nemtörténtnek tekintendő, ha annak visszavonása az ajánlat előtt, vagy azzal egyidejüleg jut a másik fél tudomására. Az elfogadás pedig hatályát veszti, ha az ajánlattevő annak visszavonásáról az elfogadási nyilatkozat megérkezte előtt, vagy ezzel egyidejüleg értesült.

Jogesetek:

15. *Curia:* A K. T. 468. §. szerint a biztositási ügylet megkötöttnek tekintetik, ha a biztositási ajánlatot annak vételétől számitandó 48 óra alatt vissza nem utasitotta. Ezen rendelkezés az ügylet létrejöttére nézve azon törvényes vélelmet állapitja meg, hogy a 48 óra alatt vissza nem utasitott ajánlat a biztositó által elfogadtatott. Ezen vélelem azon feltevésen alapul, hogy az ajánlat az ügylet érvényes megkötésének időpontja tekintetében különös kikötést nem tartalmaz. Ha azonban az ajánlat ily különös kikötést tartalmaz, akkor nem a vélelmen alapuló jelzett törvényes rendelkezés, hanem az ettől eltérő ajánlatbeli kikötés az irányadó (1590/95).

16. *Curia:* A biztositott az általa aláirt ajánlat tartalmáért felelős, akár maga töltötte ki, akár az ügynök által töltette ki, előbbi esetben saját ténye vagy mulasztása folytán, utóbbi esetben az ügynöknek adott megbizás alapján. A biztositónak a biztositási ügylet megkötésére feljogositott közege az ajánlat végleges elintézésére is feljogositottnak tekintendő, minthogy az ügylet megkötése épen az elfogadásán vagy vissza nem utasitásán alapul. Ha ily közeg az ügylet megkötésekor az ajánlattevő által elhallgatott fontos körülményekről tudomással birt, ugy a biztositó a K. T. 475. §-a értelmében a biztositás érvényességét meg nem támadhatja. Nem változtat ezen az a körülmény sem, hogy a kötvény a külföldön székelő biztositó által tényleg külföldön állittatott ki. Ha a biztositási ajánlat megállapitja azon határidőt, a mely alatt a biztositó az ajánlat elfogadása iránt nyilatkozhatik, az ügylet csak akkor tekinthető érvényesen megkötöttnek, a mikor a biztositó az ajánlatot kifejezetten elfogadta, vagy ennek hiányában és ha az ajánlat vissza nem utasittatott, az ajánlatban meghatározott határidő elteltével. Ha ezen határidőn belül a kötvény kiállittatott, ugy az ajánlat elfogadottnak és ezzel az ügylet érvényesen megkötöttnek tekintendő és a biztositás megkötésének időpontja összeesik a kötvény kiállitásának időpontjával (1315/96).

17. *Budapesti törvényszék:* Minthogy felp. alp.-nek biztositási ajánlatát

könyveibe bevezette, a felp. és alp. között létrejött életbiztositási ügylet a K. T. 468. §.-a értelmében érvényesen köttetett meg. Ez okból, tekintettel arra hogy *az alp. által vitatott és kifogáskép felhozott azon ténykörülmenyek, hogy ő már a biztositás megkötésekor súlyos betegségben szenvedett és hogy a biztositási ajánlatra reá vezetett feltételek szerint a kötvény csak akkor tekinthető létesültnek és hatályba csak akkor lép, miután az első dij a biztositott életében és jó egészségi állapotában a társaság által elfogadtatott, a K. T. 475. §.-a értelmében csakis a biztositónak, jelen esetben a felperesnek adnak jogot a biztositási ügylet felbontására :* alperest a számszerüleg nem kifogásolt első kötvényköltség, bélyegilleték és késedelmi kamatban, ugyszintén a prts. 251 §.-a alapján a perköltségben el kellett marasztalni. *Budapesti tábla :* Helybenhagyja (5907/96). — *Curia :* Helybenhagyja (893/97). Ajánlat.

18. *Curia :* Ha a biztositó társaság és ügynöke közt az a megállapodás, hogy az ügynök a be nem váltott dijnyugtákat 30 nap allatt visszaküldeni köteles, mert ellenesetben azok értékével ő terheltetik meg, akkor a biztositó társaság a 30 nap túl visszaküldött dijnyugtát visszafogadni nem köteles és követelheti az ügynököktől a dijnyugta kifizetését. Az ügynök nem élhet avval a kifogással, hogy a K. T. 485. §. 4. pontja értelmében a biztositási szerződés hatálytalanná válván, annak alapján a biztositó már dijat nem követelhet, mert a pernek tárgyát nem a biztositó és biztositott közötti jogviszony képezi. (45/96).

19. Alperesnek ama védekezése, hogy *a biztositási szerződés csak a dij és illetékeknek lefizetése, ugy a kötvénynek kiszolgáltatása után lép hatályba,* az 1875. 37 t. cz. 468. §-ával szemben, mint merőben alaptalan, tekintetbe nem vehető. Kitünik e felfogás helytelensége a K. T. 473. §-ából is, mely szerint a szerződő fél, noha a K. T. 469. §-a szerint követelheti, hogy a biztósitó neki kötvényt állitson ki, a dij megfizetése előtt a kötvény kiadását még sem követelheti, sőt ha a kötvény a dij lefizetése előtt adatik ki, ez a dij kifizetésének elhalasztásául tekintendő. A mi okszerűleg feltételezi, *hogy a dijkifizetés kötelezettsége a kötvény kiadását megelőzőleg már fennálljon és ezzel szükségképi kapcsolatban a veszélyviselés terhe is beálljon ;* a mi ismét okszerüleg feltételezi, hogy maga a biztositási szerződés már hatályba lépett, tehát igy a kötvény kiadását, mint a dijkifizetést megelőzőleg s e tényektől teljesen függetlenül már létrejött s perfectté vált legyen. (1342/81 sz.)

20. *Curia : Az ajánlat elfogadása esetében a biztositó nyomban viseli a koczkázatot.* (7964/82).

21. A biztositási feltételekben kiköthető, *hogy a biztositási ügylet nem lép hatályba addig, mig a biztositott a biztositási bárczát át nem veszi s illetőleg az első dijrészletet meg nem fizeti.* Ez esetben, de csakis ez esetben — a dijfizetés a biztositó általi veszély viselés beálltának feltételét képezi. (5463/78).

22. A biztositási szerződés létrejöttével egyidejüleg beállván a biztositási dij és illetve, az első dijrészlet tekintetében a biztositottnak feltétlen fizetési kötelezettsége, e részben nem tesz különbséget még az sem, hogy

Ajánlat. a biztositási feltételekben ki lett is kötve, hogy a biztositási szerződés csak a tényleges dijfizetés után lép hatályba, mert a kikötés egyedül a biztositó javára történvén, ahhoz szorosan ragaszkodni, vagy attól el is tekinteni, a biztositónak jogában áll. (1342/84).

23. *Curia.* A biztositó a biztositási ajánlatot 48 óra alatt visszautasitani a K. T. 468. §-a értelmében feltétlenül *jogositva lévén, ha e jogával törvényes időben élt, a biztositási ajánlatnak a biztositó társulat üzleti könyveibe állitólag történt bevezetése hatállyal nem bir,* miért is ez okból biztositó társulat üzleti könyveinek felmutatása el nem rendelhető. (514/84.)

24. *Curia:* A K. T. 469. §. a., mint szerkezete is mutatja, csak egy parancsoló intézkedést tartalmaz, t. i. csak azt, hogy a biztositási ügylet érvényességéhez irásbeli szerződés szükséges, egyéb intézkedései azonban tehát az is, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől számitandó 48 óra alatt vissza nem utasitotta, az ajánlat elfogadottnak és igy a szerződés megkötöttnek tekintendő, csak törvényes vélelmet állit fel, mely tehát elesik akkor, midőn a felek a biztositási ajánlat elfogadása vagy visszautasitása iránti nyilatkozat megtételére nézve egyetértőleg más határidőt állapitottak meg. (394/83).

25. *Curia:* A bemutatott levéllel és az abban csatolt feladó vevénynyel igazolva van, hogy *alperes társulat a szóban levő biztositási ajánlatot csak 1883 május 10-én délután utasitotta vissza, a per kimenetére döntő mindenekelőtt azon körülmény, mikor érkezett a kérdéses ajánlat alpereshez* s ha az ajánlatnak május 10-én délután eszközölt visszautasitása kellő időben történt-e, vagy sem? mert a mennyiben alperes társulat az ajánlatot, mint azt felperes ajánlattevő állitja, csakugyan már 1882 május 8-án délelőtt vette, az esetben tartozott volna azt a K. T. 468 §-a értelmében legkésőbben május 10-nek déli 12 órájáig visszautasitani, ez esetben tehát a május 10-én délután eszközölt visszautasitás, miután a törvény által szabott 48 órán tul történt, elkésettnek és a biztositási ügylet létrejöttnek tekintendő; ellenben, ha az ajánlat csak május 8-án délután érkezett alperes társulathoz, az esetben a május 10-én délután postára adott visszautasitás a K. T. idézett szakaszban meghatározott 48 órán belül eszközöltetvén, a biztositási ügylet létre sem jött és felperesnek ez alapon követelési joga nincs, felperes azonban azt, hogy alperes társulat a szóban forgó ajánlatot már 1882 május 8-án délelőtt vette, alperes tagadása ellenében nem bizonyitotta, keresetével tehát elutasitandó volt, mert a becsatolt bizonylattal csak az van igazolva, hogy az ajánlatot tartalmazó levél már május 8-án reggel érkezett Budapestre, de az, hogy ezen levél még ugyanaz nap délelőtt kézbesittetett volna, alperes társulatnak annak tagadása ellen eme bizonylattal igazolva nincsen. (574/83.)

26. *Curia: A biztositási ügylet érvényességét és joghatályának kezdetét a K. T. szabályozván, a C. és D. alatti általános feltételekben, a joghatály kezdetére nézve és a törvény rendelkezéseivel ellenkező intézkedések figyelembe nem vehetők* és miután felperes a C. és D. a. biztositási ajánlatokat elfogadta, azok alapján a K. T. 468 §-ában irt időn belül a kocz-

kázatot viselte, továbbá, mert az alperes által állitott ama feltétel, hogy t. i. a biztositási összeget az okmány kézbesitése előtt leszállithatja, a C. és D. a. ajánlatokban, mint kikötmény fel nem vétetvén, azt egyáltalán figyelembe venni nem lehet és ezért a főesküvel való bizonyitás sem engedhető meg, *mert ha a biztositási ajánlat valamely feltételhez köttetik, a feltételnek is irásba kell foglaltatnia,* ezeknél fogva alperes az első dijrészlet fizetésére helyesen köteleztetett. (7871/87.) Ajánlat.

27. *Curia.* Annak előrebocsátása mellett, *hogy felperes a biztositási szerződésre nézve a biztositottnak jogutódaként nem tekinthető,* hanem ugyanaz, mint kedvezményezett van jogositva az érdekében kötött biztositási szerződést képező okiratok közlését követelni, a másodbiróság végzését helybenhagyja; mert a biztositási szerződés a V. A. által 1886. október 13-án tett ajánlat alapján köttetvén meg, *ez ajánlatnak kiegészitő részét nemcsak az alperes által, hanem a biztositottól első izben kiállitott kérdőiv képezi.* (1262/88.)

28. *Curia. Az életbiztositásnál ama kikötés, hogy a biztositandó által tett ajánlat joghatálya csak az orvosi bizonyitványnak az ajánlattal egyidejüleg leendő bemutatásától függ, a biztositandóra kötelességet állapit meg azt bemutatni* és a biztositó társulatra jogot állapit meg, azt követelni. Ennek a bemutatásától a társulat tehát el is állhat. Azonban az ajánlat elfogadásának külső jele a biztositási kötvény kiszolgáltatása lévén, ha ez ki is állittatott, de át nem adatott a biztositottnak, vagy az átvételre fel nem szólittatott, az ajánlat hatályát veszti. (193/86.)

29. *Curia. A C. a. életbiztositási kötvény nem felel meg ugyan teljesen az A*) a. *ajánlatnak,* a mennyiben az utóbbinak 12. pontjában foglalt, a születési bizonyitvány felmutatásától való felmentésre vonatkozó kikötés a kötvénybe fel nem vétetett, a kötvényre vezetett általános feltételek 14. §-a szerint pedig a biztositottnak születési bizonyitványa, ha a 3. §. értelmében még be nem mutattatott, a fizetés előtt mindenesetre bemutatandó. Tekintve mindazonáltal, hogy felperes a NB) a. csatolt levélben kötelezőleg kijelentette, hogy a korigazolványnak annak idején bemutatását a kedvezményezettnek elengedi, az alapszabályoknak megfelelő alakban kiállitott eme nyilatkozat pedig a kötvény emlitett hiányát pótolja és alperes társaságra nézve épp oly kötelező erővel bir, mintha az magára az életbiztositási kötvényre vezettetett volna és tekintve, hogy alperes felebbezésében kifejezetten beismeri, hogy a NB) a. levél neki beküldetett: peres felek között az életbiztositási szerződés az A) a. ajánlat alapján és értelmében tényleg létrejött.

30. *Budapesti tábla.* Felperes beismeri, hogy a keresethez A) a. csatolt váltó ellenértékéül biztositási kötvény köttetett ki, eldöntés tárgyát az a kérdés képezi, hogy *létrejött-e a biztositási ügylet és igy a koczkázat viselése folytán, alperes megkapta-e az ellenértéket?* A kifogásokhoz 2/. a. csatolt, nem kifogásolt levélben felperes alperest biztositási ajánlata vételéről értesitvén, egyszersmind ajánlata elintéztetése végett az ahhoz szükséges *pótbevallás lelkiismeretes és igazsághü kitöltésére hivja fel,* alperesnek biztositási ajánlata elfogadását tehát uj feltételektől tévén

Ajánlat. függővé, ez a K. T. 319. §. értelmében visszautasitottnak és az uj feltételek uj ajánlatnak tekintendők. Minthogy pedig felperes nem tagadta, hogy őt az uj ajánlat el nem fogadásáról kellő időben nem értesitette, minthogy a későbbi feltétlen elfogadás az elsőre visszahatással nem bir, a biztositási tárgyalások meghiusulta után kötelező ajánlat hiányában kiállitott C) a. csatolt kötvény tehát bizonyitékul el nem fogadható, a biztositási ügylet érvényesnek nem tekinthető, minélfogva alperes a kikötött ellenértéket meg nem kapván és igy a váltóösszeg fizetésére kötelezhető nem lévén, felperest keresetével elutasitani kellett (2511/88.)

Curia. Tekintve, hogy felperes társulat a kérdésben forgó biztositási ügylet közvetitése körül eljárt ügynökének A) a. levélben foglalt ama nyilatkozata, hogy a biztositási kötvény az eredetileg tett ajánlat alapján csak akkor lesz kiállitható, ha alperes a neki beküldött pótbevallási ivet kitöltve és két tanu által előttemezve neki beküldi, magában foglalja annak kijelentését, miszerint az eredetiben kiállitott ajánlat magában véve nem fogadható el alapul a megkötni szándékolt biztositási szerződésre nézve, tekintve, hogy alperes e pótbevallást ki nem töltötte, sőt eredeti ajánlatának, ugy, a mint tétett ·/. szerint el nem fogadása folytán a 2/. a. levélben 1897. augusztus 21-én maga részéről is visszavonta és tekintve, hogy ezek szerint a C) a. biztositási kötvény alperest kötelező ajánlat nélkül lett felperes által 1887. évi szeptember 1-én kiállitva és ennélfogva szerződés hatályával nem bir: helybenhagyja. (396/89.)

81. *Curia:* Felperes társaság nem tagadta, de egyébként is a jelennel *hason természetü már lefolytatott számos perből a Curia előtt köztudomásu,* hogy a „Tisza“ biztositó társaság összes tüzbiztositási ügyleteit felperes társaságra ruházta át, mert ennek folytán bizonyitottnak veendő, hogy a kereseti váltó forgatása által is a „Tisza“ az annak alapjául szolgált biztositási szerződést czélozza egyoldalulag felperes társaságra átruházni, mert e szerint felperes társaság a váltó beperesitése által a váltó alapjául szolgáló anyagi jogviszonyból eredő követelést kivánván alperes irányában ervényesiteni, nem tekinthető oly harmadikul, a ki ellen az eredeti váltószerződés körülményeiből meritett kifogás a váltótörvény 92. §-a értelmében érvényesithető nem volna; tekintve pedig, hogy *a biztositási szerződés oly kétoldalu szerződést képez, mely a biztositott félnek a biztositó személyébe vetett különös bizodalmában leli alapját és ez okból a szerződő felek egyike a szerződésből folyó jogokat és kötelezettségeket a másik felet is kötelező hatálylyal egyoldalulag át nem ruházhatja;* tekintve, hogy a „Tisza“ biztositó társaság egyoldalu ténye által maga részéről a közte és alperes között létrejött biztositási szerződést felbontotta, másrészt alperes, ki felperes biztositó társasággal szerződéses jogviszonyba lépni nem hajlandó és nem is köteles, a „Tisza“ irányában kötelezett dijrészletek további befizetésével jogosan hagyhatott fel s azoknak felperes társulat részére leendő lefizetésére nem kötelezhető: mindezekhez képest felperest keresetével el kellett utasitani. (223/86.)

82. *Bpesti tábla:* Alperes beismerte, hogy a ·/. a. biztositási ajánlatot aláirta és a „Gresham“ biztositó társulatnak a közvetitő ügynök utján

beküldötte; beismerte, hogy az ajánlatnak teljesen megfelelően kiállitott 2/. a. életbiztositási kötvény neki megküldetett, de annak átvételét megtagadta. Ezek szerint a kereskedelmi törvény 468. §-ában előirt feltételek teljesittetvén, alperes és a „Gresham" biztositó társaság közt az életbiztositási szerződés érvényesen létrejöttnek tekintendő *s nem jöhet figyelembe alperesnek az a kifogása, hogy az ajánlat aláirása alkalmával az ügynök őt azzal biztatta, hogy a biztositás háboruban bekövetkező haláleseiben is érvényes és miután ez a föltétel a kötvényben nem foglaltatik, ő az ügylettől visszalépett;* mert eltekintve attól, hogy kifogásának valóságát mivel sem bizonyitotta, azt a biztositó társulat irányában beigazolás esetében sem érvényesithetné, minthogy *az ajánlat kiállitása és benyujtása az ajánlattevőnek ténye lévén, neki állott kötelességében azt akként szerkeszteni, hogy kikötni óhajtott feltételeire nézve a biztositó tájékozva legyen.* A biztositó az ajánlat elfogadása esetében a kereskedelmi törvény hivatkozott szakasza szerint a koczkázatot nyomban viseli és e kötelezettség a biztositott részéről megfelelő viszteherrel jár és ennélfogva az első biztositási dijrészletet a „Gresham" biztositó társulatnak megfizetni feltétlenül tartozott. (5982/90.) — *Curia:* Helybenhagyja. (950/90. DT. XXIX. 232.) Ajánlat

23. *Curia: Ha a biztositási ajánlat tárgyát képezett épület azon időn belül ég el, mely alatt* a kereskedelmi törvény 468. §-ának 3. kikezdése értelmében *a biztositó társaságnak a szerződés meg- vagy meg nem kötése iránt nyilatkoznia kell,* azon épület, mint nem létező, többé nem képezheti tárgyát tűzkár elleni biztositási szerződésnek s igy az, hogy a biztositó társaság az ajánlatot az érintett idő alatt vissza nem utasitotta, a biztositás tárgyának időközben elenyészte folytán, nem alkalmas azon biztositási szerződésnek megalkotására. (1128/90. DT. XXIX. 28.)

24. *Budapesti tábla.* Az A) a. biztositási szerződés 1. §-a szerint alperes a keresetileg igényelt biztositási összeg fizetését nem kötelezte általában véve G. A. biztositottnak bekövetkezett halála esetén, hanem csak G. A.-nak baleset folytán bekövetkezett halála esetére, miből folyólag *a kereseti igény jogosságának kimutatására nem elegendő annak igazolása, hogy a biztositottnak halála bekövetkezett, hanem szükséges annak bizonyitása is, hogy a biztositott halála baleset következtében állott be.* És minthogy ez utóbbi körülmény felperes, mint kedvezményezett, szerződési igényének kikötött előfeltételét, következőleg keresetének jogalapját képezi, ezt az 1868. LIV. t. cz. 152. §-a értelmében felperes tartozik igazolni. Felperes azonban csak annak igazolására szoritkozott, hogy a biztositott a C—G) a. okiratok szerint a békésgyulai árviz idején, 1888. márczius 20-án az *árvizet megnézendő, lakásáról eltávozott s többé haza nem tért,* hogy a biztositott vizbefulladás által vesztette el életét, továbbá, hogy az M) N) O) a. okiratok szerint rendezett vagyoni viszonyok közt és elégülten élt s hogy ezekből folyólag öngyilkosság feltételére nem lenne alapos ok, mely körülmények, még ha az M) N) O) a. okiratok bizonyitó ereje kétségen kivül állna is, összevéve sem engednek alapos s határozottan okszerü következtetést

Ajánlat. arra nézve, hogy a biztositott halálának oka baleset, még pedig az A) a. szerződés 1. §-a szerint nem önként előidézett, véletlen baleset volt, nem zárják ki az öngyilkosság esetének fenforgását. A kérdéses okiratok s tények a haláleset bekövetkeztének közelebbi körülményeit, t. i. azt, mi viszonyok közt történt a biztositottnak vizbefulása, egyátalán fel nem deritik, pedig baleset fenn- vagy fenn nem forgására csak ezekből a közelebbi körülményekből lehetne biztosan következtetni. Minthogy ezek szerint a kereseti igénynek szerződésileg kikötött előfeltétele igazolva nincs, maga a kereseti igény meg nem állapitható. *Curia:* Helybenhagyja (180/91. Ü. L. 91. 79.)

85. *Budapesti tábla:* Alperes beismeri, hogy felpereshez biztositási ajánlatot intézett, melynek alapján felperes a biztositási kötvényt kiállitotta és neki meg is küldte. Kifogásként azonban azt hozza fel, hogy *a neki megküldött biztositási kötvény az ő ajánlatától eltérő intézkedést tartalmazott,* mert mig ő ajánlatának 10. pontja szerint a tontina-periodust 15 évben szabta meg, addig felperes társaság a neki kézbesitett biztositási kötvényben alperes ajánlatától eltérőleg, a tontina-periodust 20 évben állapitotta meg, minek folytán ő biztositási kötvényt, mint az ajánlatnak meg nem felelőt el nem fogadva, visszaküldette, egyuttal pedig tagadja, hogy felperes a D) a. csatolt biztositási kötvényt küldötte hozzá elfogadás végett. *Alperes* védekezésével szemben felperes tartozott azt bizonyitani, hogy az A) a. mellékelt ajánlatnak megfelelő kötvényt küldött alperesnek, a melyben a tontina-periodus 15 és nem 20 évben volt megállapitva. Ennek bizonyitása tekintetéből felperes az alperes részére kiállitott és megküldött ideiglenes biztositási kötvényt D) a. csatolta; minthogy azonban alperes tagadta, hogy felperes a D) a. csatolt biztositási kötvényt küldötte hozzá, sőt azt vitatta, hogy olyan kötvényt küldött neki a felperes, melyben a tontina-periodus 20 évre volt meghatározva, a főesküvel kinálta meg alperest, hogy nem a D) a. csatolt, hanem egy más biztositási kötvényt küldött hozzá, a melyben a tontina-periodus nem 15 évben, hanem ennél hosszabb időben volt megállapitva, minthogy továbbá alperes a kinált főesküt elfogadta: ennélfogva azt alperes részére megitélni és a per kimenetelét annak le- vagy le nem tételétől feltételezni kellett. A főeskü letétele esetében alperesnek az a kifogása nyer beigazolást, hogy felperes nem a D) a. csatolt, hanem más biztositási kötvényt küldött alperesnek, a melyben a tontina-periodus nem 15 évben, hanem hosszabb időben volt megállapitva; minthogy pedig az A) a. mellékelt ajánlat 10-ik rovata szerint alperes a tontina-periodust 15 évben szabta meg, tehát az ajánlattól eltérő rendelkezést tartalmazó kötvényt, — mely alperesre nézve ajánlatot képezett, — elfogadni nem tartozott és minthogy felperes beismeri, hogy a kötvényt alperes visszaküldötte, tehát a szerződés a felek között létre nem jött s igy abból kifolyólag alperest kötelezettség nem terheli, felperest keresetével ez esetre elutasitani kellett stb. — *Curia:* Helybenhagyja. (346/91.)

86. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Kötelezi alperest felpe-

resnek 10.156 frt 95 kr. tőkét megfizetni. *Indokok:* Felperesek az A) és B) a. s illetőleg a B) a. kötvényhez fűzött függelék alapján, összesen 10.733 frtnyi kártéritést követelnek. Alperes első sorban kifogást emel a tekintetben, hogy az A) és B) a. kötvényekben jelzett biztositási szerződés az azokon kitüntetett feltételek 4. §-a értelmében a tüzeset alkalmával még hatályba sem lépett, mert *felperesek az első dijrészletet csak a tüzeset után fizették és a kötvényeket csak ugyanakkor vették birtokukba.* A jelzett feltétel tényleg benfoglaltatik ugyanannak 4. pontjában, hogy a biztositási szerződés csak akkor lép hatályba, ha az első dijrészlet a társaságnak megfizettetett és jóllehet felperesek beismerték, hogy az első dijrészletet csak a tüzeset utáni napon fizették le a S.-A.-Ujhelyen levő alperesi ügynöknél és ugyanakkor vették át véglegesen a kötvényeket, a kir. törvényszék ezen kifogást mellőzi, mint törvényes alappal nem birót. Ugyanis *a biztositási szerződés feltételei* a kereskedelmi törvény 472. §-a értelmében, *a felek kölcsönös jogai s kötelezettségeire nézve csak annyiban birnak érvénynyel és szolgálnak irányadóul, amennyiben azok a kereskedelmi törvény VII. czimének 2. fejezetében megállapitva nincsenek;* már pedig a kereskedelmi törvény 468. §-a akként intézkedik, hogy a biztositási szerződés azonnal létrejön, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől számitott 48 óra vissza nem utasitotta és ezen 48 óra elteltével a biztositó a koczkázatot nyomban viseli. Tekintve tehát, hogy alperes felperesek ajánlatát a fentjelzett idő alatt nemcsak hogy vissza nem utasitotta, *sőt a tüz kiütése előtt a vonatkozó kötvényeket ki is állitotta és ezek felperesek részére leendő kiszolgáltatása végett a sátoralja-ujhelyi ügynökéhez el is küldötte;* tekintve továbbá, *hogy az első dijrészletnek a tüzeset előtt le nem fizetése biztositott kárkövetelési jogát el nem enyészti, ha a kötvény neki a tüzeset előtt nem is lett kiszolgáltatva;* viszont alperesnek kártéritési kötelezettsége is a jelzett körülmények között befolyásolva nem lesz. — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. (9342/89.) *Curia:* Helybenhagyja. (1560/90)

37. *Budapesti IV. ker. járásbiróság*: Alperes tagadta, hogy felp. részére oly tartalmu biztositási ajánlatot aláirt volna, mint az A) a. ajánlat, melynek aláirását ugyan beismeri. Felp. és dr. G. Izor tanu, kinek vallomását felp. magáévá tette, azt adták elő, hogy alp. dr. G. Izorral történt megegyezés után kitöltetlen birt ajánlati két ürlapot irt alá, melyeket az alp. által dr. G. Izorral szóval közölt adatok alapján felp.-i intézetnél töltöttek ki. Már pedig a Ker. Törv. 468. §. szerint a biztositási szerződés érvényességéhez irásbeli okirat szükséges, a *kitöltetlen ürlap pedig irásbeli okiratot nem képez.* De az ürlapot nem is alperes megbizottja, a milyennek dr. G. Izor tekinthető lenne, hanem oly egyén töltötte ki, akivel a beügyeltek szerint alp. nem is érintkezett és pedig az után, mikor már a kitöltetlen ürlap a felp.-i intézet igazgatóságához beérkezett. Egyébként felp.-i előadások szerint is az ajánlat felvevő dr. G. Izor nem közölte alp.-el az évi dij mennyiségét, csakis hozzávetőleg, sőt dr. G. Izor nem is emlékszik arra, hogy mily hozzávetőleges dijat helyezett kilátásba s hogy 15 vagy 20 évi nyeremény beszedésről beszél- Ajánlat

Ajánlat. tek az ajánlat felvétele alkalmával. Ekkép tehát egyrészt irásbeli okirat nem jött létre, másrészt a biztositás feltételei közül egyik leglényegesebb oly határozatlanul lett megállapitva, hogy ezekhez képest, a bizt. szerződés fennállottnak nem tekinthető s a kereset elutasitandó volt. A dr. G. Izorral szemben tett utólagos fizetési igéret egyrészt bizonyitva nincs, másrészt nem is felp. vagy megbizottjával szemben tétetett és igy figyelembe vehető nem volt.

Curia: Helybenhagyja indokolása alapján és főleg azért, mert *az ajánlat érvényére nem elegendő az ajánlattevő aláirása, hanem az is, hogy annak rovatai maga az ajánlattevő vagy megbizottja által töltessenek ki;* minthogy pedig felp. maga beismeri, hogy a biztositó társaságnak az alp. által csak aláirt ajánlati ürlap mutattatott be és annak rovatai a társaság irodájában a bemutatás után egy harmadik által töltettek ki, az ekkép kiállitott ajánlat egész terjedelmében alp. által tett ajánlatnak csak akkor lehetne tekinthető és reá nézve kötelezhető, ha felp. azt bizonyitja, hogy az ürlapnak az irodájában történt kitöltése az alp. és az ennek megbizottjáként szerepeltetett dr. G. Izor között létrejött megállapodásnak megfelel; ezt azonban felperes nem bizonyitotta, illetve arra nézve dr. G. Izornak a dolog lényegesb részében határozatlan vallomása bizonyitékul nem szolgálhatván, a felp. által ajánlott bizonyitási eljárás M. D. Lajosnak tanuképen való kihallgatása az irányban, hogy az A) a. ajánlat rovatainak kitöltése a dr. G. Izor által közölt adatok szerint történt, mint céltalan, helyesen mellőztetett; az alp. által kinált főeskü általi bizonyitás pedig azért nem alkalmazható, mivel a bizonyitás tárgyát tevő tény körülményre a bizonyitás kötelezettsége nem alperest, hanem a felperest terheli stb. (4510/95.)

88. *Budapesti tábla:* A felebbezési biróság részéről megállapitott tényállás szerint a peres felek között vitás kérdés egyedül az, hogy követelhető-e a biztositott féltől a biztositási első dijrészlet megfizetése abban az esetben, mikor a biztositási ajánlat szerint a biztositás az első dijrészlet megfizetésével lép hatályba és a mikor a biztositott az első dijrészletet meg nem fizette. A felebbezési biróság ezt a kérdést igenlőleg oldotta meg s az eme kiindulási pontnak megfelelőleg hozott itéletet a biztositott alp. az anyagi jogszabályoknak helytelenül történt alkalmáza alapján (Som. elj. 185. §. a.) kéri felülvizsgálati uton megváltoztatni. A felebbezési biróság azonban neheztelt itéletével az anyagi jogszabályokat nem sértette meg: *mert a biztositott fél ajánlatának a biztositó felperes részéről történt elfogadásával és ennek könyveibe történt bevezetésével a biztositási szerződés mindkét fél részéről érvényesen megkötöttnek tekintendő. (Keresk. törv 468. §.) ettől s illetve a közlésnek nem kifogásolt időpontjától kezdve tehát a biztositási első dijrészlet esedékessé is vált, ekként a törvénynek eme kifejezett, ugyszintén a biztositott fél fizetési kötelezettségét a 473. §-ban megállapitó rendelkezésével szemben a C) a. ajánlat 2. cikkében foglalt kikötés, hogy a biztositás az első dijrészlet megfizetésére lép hatályba, az üzlet érvényességére nézve nem létezőnek tekintendő.* Ezek szerint nem forogván fenn az anyagi

jogszabályoknak kizáróan panaszolt helytelen alkalmazása, felperest felülvizsgálati kérelmével elutasitani s ugyanőt a sikertelen felülvizsgálati költség megfizetésére kötelezni kellett. (Som. elj. 204. és 168. §§.) (95. G. 15.) Ajánlat.

39. *Curia:* Az alperes beismerte, hogy a felperesnek a D) a. eredetiben bemutatott biztositási ajánlatot tette s nem is állitja, annál kevésbbé bizonyitja, hogy felp. ezt az ajánlatot annak vételétől számitott 48 óra alatt visszautasitotta legyen. Ekként a peres felek közt a biztositási ügylet a Ker. Törv. 468. §-ának rendelkezéseit figyelembe véve, érvényesen létrejött s ebből kifolyóan, valamint beállott a felperesre nézve a koczkázat viselése, ugy viszont beállott alperesre nézve is a fizetési kötelezettség a kereseti első évi dijösszegre nézve, a melyet az ajánlat aláirásával és benyujtásával és ennek a felp. részéről történt elfogadásával magára vállalt. Nem mentesiti pedig alperest eme fizetési kötelezettsége alól az a kifogása, hogy a D) a. ajánlat általános feltételeinek 2. pontjában kiköttetett, hogy a biztositási ügylet csak az első dijrészlet megfizetésével és a szabályszerüen kiállitott biztositási kötvénynek a a felp. részéről történt átadásával lép érvénybe, hogy tehát, miután az alp. a dijrészletet meg nem fizette, sem pedig a felperes olyan kötvényt, mely e D) a. ajánlat minden feltételét magában foglalná és azzal egybehangzó volna, ki nem szolgáltatott, a biztositási szerződés érvényre nem emelkedett, és pedig annyival kevésbé, mert az a szóbeli feltétel, melyet a New-York életbiztosító társasággal előbb kötött 500 frtos életbiztositási kötvény storniroztatására vonatkozólag D. S. felp.-i ügynökkel kötött, be nem következett. Mert a Keresk. Törv. 469. §-a szerint követelheti ugyan *a szerződő fél, hogy neki a biztositó kötvényt állitson ki, ennek kiadását mégis a 473. §. szerint a dij megfizetése előtt nem követelheti, a miből okszerüen következik, hogy a dijfizetés kötelezettsége egyfelől, valamint a biztositónak koczkázat viselési kötelezettsége másfelől, a kötvény kiadását megelőzően fennáll már és a biztositási szerződés ugy a dij megfizetését, mint a kötvény kiadását megelőzően és e tényektől függetlenül hatályba lépett, a szóbeli kikötés pedig, mint a 468. §-nak az irásbeli szerződést előiró rendelkezésével meg nem egyeztethető, érvénytelen,* minélfogva az alp. a felp. részéről viselt koczkázat viszszterhéül szolgáló első dijrészletet a felperesnek megfizetni tartozik és tőle csak azt követelheti, hogy felp. a dijkötvényt, miután az E) a. ajánlati feltételeknek nem minden részében megfelelő, megfelelően állitsa ki. (3750/94.)

40. *Curia:* A fenforgó esetben az A) a. biztositási kötvény a biztositási ügylet hatályát 1891. szept. hó 6-án déli 12 órájától 1892. márcz. hó 6. déli 12 órájáig miuden kétséget kizáró módon megállapitja *s a kötvény előlapján foglalt szabatos, a szóban levő ügyletre nézve különösen történt e meghatározást nem érintheti a kötvényen nyomtatásban jelentkező feltételek 6. §-ának állandó rendelkezése, mely szerint a biztositás érvénye a dij lefizetésétől tétetik függővé, mert ez a rendelkezés az előbbivel szemben hatálytalan.* A hatály ama meghatározásával meg lett egyuttal

Ajánlat. állapitva az az időpont is, a melytől kezdve az alperes a biztositási dijat követelni jogosult volt és ezzel az az időpont is, a melytől kezdve az alp. a koczkázatot is viselte. Minthogy pedig a biztositás tárgya a biztositás hatályának megállapitott amaz idején belül semmisült meg véletlen tüz által, az alp. a felp.-nek kártéritéssel tartozik, a melynek többi feltételei a jelen esetben a másodbiróság itéletének megfelelő egyéb indokai szerint mind fenforognak. (1364/94. I. 96. 12.)

41. *Curia:* Felperes keresetével elutasitandó volt, mert az életbiztositási ügylet, melyre a kereset alapittatik, érvényesen létre nem jött. A Ker. Törv. 468. §-a szerint a biztositási ügylet megkötöttnek tekintetik, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől számitandó 48 óra alatt vissza nem utasitotta, ezen rendelkezés az ügylet létrejöttére nézve azon törvényes vélelmet állapitja meg, hogy 48 óra alatt vissza nem utasitott ajánlat a biztositó által elfogadtatott. *Ezen vélelem azon feltevésen alapul, hogy az ajánlat az ügylet érvényes megkötésének időpontja tekintetében különös kikötést nem tartalmaz. Ha azonban az ajánlat ily különös kikötést tartalmaz, akkor nem a vélelmen alapuló jelzett törvényes rendelkezés, hanem az ettől eltérő ajánlatbeli kikötés irányadó.* A perhez csatolt s valódiságára nézve nem kifogásolt biztositási ajánlatok biztositást vevő feleknek azon kijelentését tartalmazzák, hogy alperes az ajánlat elfogadása vagy visszautasitása iránt 30 nap alatt nyilatkozhatik. Az ajánlatban tehát a törvényben meghatározott 48 órától eltérő határidő van megállapitva az ügylet megkötésére nézve. Ezen ajánlatbeli kikötésnek alperesre nézve az a hatálya, hogy az ajánlatot 30 nap alatt elfogadhatja vagy visszautasithatja és hogy az ügylet érvényesen létrejő abban az időpontban, melyben az ajánlatot nyilvánvalóan elfogadja vagy a 30 napi határidő leteltével, ha azt ezen határidőn belül vissza nem utasitja. Ezek szerint a kereseti életbiztositási ügylet a peres felek között csak akkor volna érvényesen megkötöttnek tekinthető, ha a felperes bizonyitotta volna, hogy alperes az ajánlatokat 1893. junius 5-től számitott 30 napon belül elfogadta, illetve ha beigazoltatott volna, hogy ezen ajánlat 30 nap alatt vissza nem utasittatott. Ámde felperes az ajánlat elfogadását semmivel sem bizonyitotta, az a körülmény pedig, hogy az ajánlat a benne kikötött 30 napon belül visszautasittatott, bizonyitva van az 5·/. a. a biztositást vevő félhez intézett levéllel, melyben alperes kijelenti, hogy az ajánlatok alapján és annak megfelelően életbiztositási ügyletet kötni nem hajlandó. Nem volt figyelembe vehető azon felperesi kifogás, hogy az 5·/. a. levél nem kézbesittetett, mert eltekintve attól, hogy az értesités megtételével a visszautasitás megtörténtnek tekintendő, a postaigazgatósági igazolványnyal hitelesen bizonyittatik, hogy a kérdéses ajánlott levél czimzettnek 1890. junius 30-án kézbesittetett; és mert ezen közokmánynyal szemben a felperes által csatolt községi bizonyitvány, mely szerint P. W. 1893. junius 19-től julius 19-ig P. K. községben tartózkodott, annál kevésbbé jöhet tekintetbe, miután ezen bizonyitvány szerint nincs kizárva az, hogy P. W. 1893. junius 30. napjának valamely szakában V.-on volt. Nem

volt továbbá figyelembe vehető felperes azon kifogása sem, hogy a kötvény kiállitásával az ajánlat elfogadottnak tekintendő, mert felperes maga elismeri, hogy ezen kötvény nem az ajánlatoknak megfelelően, hanem más és magasabb dijtételek alapul vétele mellett állittatott ki; mert felperes maga beismeri, hogy azon dijtételekhez hozzá nem járult, azok ellen tiltakozott és azokat el nem fogadta, mert ezen kötvény nem az ajánlatok alapján s nem a bennük kikötött 30 napon belül, hanem sokkal később (jul. 29.) állittatott ki és mert e szerint ezen kötvény feltételeire nézve a felek között soha megegyezés létre nem jővén, ezen kötvény alapján életbiztositási ügylet nem köttetett. (1590/95.) Ajánlat.

42. *Budapesti kir. tábla:* Helybenhagyandó volt az elsőbiróság itélete, mert *a biztositási feltételekben foglalt azon intézkedés, hogy az ügylet csak az első dijrészlet fizetése és a biztositási kötvény kiszolgáltatása által lép hatályba, mint a Ker. törv. 468. §-ával ellenkező, hatálylyal nem birhat,* az irásbeli ajánlatnak feltételhez kötése pedig csak ugy érvényes, ha a feltételhez való kötés is irásba foglaltatik, az ügynök pedig az ajánlattól eltérő megállapodás létesitésére nem jogosult. (J. 95. 18.)

43. *Pozsonyi kir. járásbiróság.* Felp. keresetét arra alapitja, hogy a B) a. életbiztositási ajánlatot K. nevü ügynöke közbenjárásával kiállitván és sajátkezüleg aláirván és az által felperessel életbiztositási szerződést kötvén, tartozik az ezért járó 38 frt 09 krnyi első évi biztositási dijat felperesnek megfizetni. Ezzel szemben alp. tagadja, mintha felperessel életbiztositási ügyletet kötött volna, és előadja, mikép a B) a. ajánlat előtte, ki annak nyelvét nem érti, sem felolvasva, sem megmagyarázva nem lett s ő annak tartalmát nem ismerte, azt azért irta alá, mert azon véleményben volt, hogy az ajánlat, miként azt alp. kikötötte, az „Unio Catolica" biztositó társaság részére szól és ekként, midőn K. vele egy más társulatnak szóló ajánlatot iratott alá, őt a világos kikötés ellenére megtévesztette. Kéri tehát felp. elutasitását azon okból, mivel vele szerződési viszonyba nem lépett, illetve lépni abba nem is szándékozott. Tekintettel arra, mikép a B) a. ajánlot a prts. 167. és 168. §§. követelményeinek meg nem felel, annak tartalma ennélfogva ellene tagadása folytán bizonyitékot nem is képez, felperesen állott volna annak bizonyitása, hogy a szerződés az általa vitatott értelemben jött létre. E mellett felp. annak igazolására, hogy a B) a. ajánlat megtételekor azt az „Unio Catolica" részére kivánta alp. megtétetni, a hit alatt kihallgatott K. János tanu vallomásával félbizonyitékot szolgáltatván, miután jelen per eldöntésénél épen ez perdöntő körülmény, a mennyiben, ha ily értelmü kikötés létre nem jött volna, ugy tekintettel arra, hogy a biztositást felvevő és kitöltő ügynök ez irányban a fél megbizottjának is tekintendő, kinek e meghatalmazási körben tett cselekményeit a megbizó ajánlattevő elfogadni tartozik, alp. az első dijrészletet köteles volna megfizetni, miután a dijnyugtát átvette, s annak átvételével a fizetési kötelezettséget elvállalta, ellenesetben ellenben az ügynök az alperest

Ajánlat. megtévesztvén, a fél irányában meghatalmazási körét túllépte, a B) a. ajánlat tartalmának valótlansága folytán, a peres felek között szerződési viszony egyáltalán nem keletkezvén, abból alperesre semminemü kötelezettség nem hárul és ez esetre felp. keresetével elutasitandó (3614/93.)

44. *Curia:* Habár az alperes által előirt B) a. ajánlat a Keresk. törv. 313. §-a szerint érvényesen kiállitottnak volt tekintendő s mint ilyen, alperes ellenében perrendszerü bizonyitékot képez, mind a mellett *alperes nincs elvonva attól, hogy a B) a. ajánlat valódiatlanságát és főleg azt, hogy annak kiállitásakor tévedésbe ejtetett, bizonyithassa,* minthogy pedig alperes R. János kifogástalan tanu vallomása által részbizonyitékot nyujtott arra nézve, ugy ő az „Unio Catolica" nevü, nem pedig a felperes biztositó társaságnál kivánta életét biztositani, mely kivánságát alperes a B) a. ajánlatot kiállitó ügynöknek ki is jelentette, ki alperes eme kivánságára mit sem felelt, azonban a B) a. ajánlatot eme kifejezett kivánság ellenére a felperesi társaság nevére állitotta ki és igy alperest, a ki a német nyelvet nem érti, tévedésbe ejtette; a mit támogat az a körülmény is, hogy a nevezett tanu vallomása szerint a biztositó bárcza megküldése után mindjárt felperes értesitette, hogy alperes a biztositó bárcza szerinti biztositást el nem fogadja. Mindezeknél fogva a másodbiróság itéletének megváltoztatásával annyival inkább az elsőbiróság itéletét kellett helyben hagyni, mert az alperes részére megitélt póteskübben foglalt ténykörülményt H. Ferencz tanuvallomása is támogatja. (12047/94.)

45. *Budapesti Tábla:* Az elsőbiróság itéletét helybenhagyja. *Indokok:* A 2/. a. ajánlat utolsó előtti bekezdése szerint a biztositó részére fenn van tartva az a jog, hogy a hozzá intézett ajánlat el, vagy el nem fogadása fölött 60 nap alatt határozhat. A biztositási szerződés abban az időpontban tekintendő megkötöttnek, a midőn a biztositó az ajánlattevőt ajánlatának elfogadásáról vagy külön értesiti, vagy a kiállitott kötvényt annak kézbesiti. Felperesek nem is állitják, hogy alperes az ajánlattevőt ajánlatának elfogadásáról külön értesitette, ellenben nem vitás az a körülmény, hogy a kötvény az ajánlattevő félnek annak már korábban és pedig a 2/ a. ajánlatban fentartott határidő eltelte előtt bekövetkezett halála miatt nem kézbesittetett és hogy az első évi biztositási dijat, melynek kifizetésétől az általános feltételek 3. pontja szerint a koczkázat viselésének kezdete függővé tétetett, nem az ajánlattevő fizette meg, hanem ezt a fizetést a kedvezményezetteik s a nélkül, hogy a biztositót az ajánlattevő haláláról értesitették volna, teljesitették. Nem lévén tehát az ajánlattevő abban a helyzetben, hogy a biztositási kötvényt átvehesse s a kikötött dijat kifizethesse, az ajánlattevő és a biztositó közt czélbavett biztositási szerződés létrejöttnek és megkötöttnek nem tekinthető. A meg nem kötött szerződésből pedig a kedvezményezettek jogokat nem érvényesithetvén, őket keresetükkel már ezen oknál fogva kellett elutasitani. De ha a kifejtettek ellenére a biztositási szerződés megkötöttnek volna tartandó, még ebben az esetben is felpereseknek keresetükkel történt elutasitása helyesen történt, mert az elsőbiróság itélete-

nek vonatkozó indokainál fogva helyesen mondotta ki, hogy az A) a. szerződés a kereskedelmi törvény 474., illetve 506. §. alapján érvénytelen. Ugyanis az orvosi gyógykezelés tényének bebizonyitott elhallgatása, mint a biztositás elvállalására befolyással lehető körülmény már magában véve is elegendő ok lévén a szerződés érvénytelenitésére, ezzel szemben teljesen közönbös az, hogy az ajánlattevőt a 2/ a. ajánlat megtételével egyidejüleg történt megvizsgálása alkalmával a vizsgálatot teljesitett orvos egészségesnek találta-e? Az e részben tanuként felhivott orvosnak kihallgatása tehát helyesen mellőztetett. (1355/99). Ajánlat.

Curia: A kir. tábla itélete helybenhagyatik. *Indokok:* Annak előrebocsátása mellett, hogy az A) a. biztositási kötvény szövegében a biztositás kezdete (koczkázat viselése megkezdésének időpontja) naptárilag meghatározva nem lévén, a kötvényre vezetett általános biztositási feltételek 3. §. rendelkezése, hogy a kötvény az alperes társaságot csak attól az időponttól kötelezi, midőn az első dijrészlet kifizetése ellenében a kötvény a biztositottnak kiszolgáltatva lett, a jelen esetben a kötvény szövegével nem áll ellentétben s ennélfogva joghatályos, kir. tábla itéletét indokaiból és a szerződésnek léttre nem jöttére alapitott, továbbá annak a kereskedelmi törvény 474., illetve 506. §. alapján érvénytelenségére vonatkozó indokokból s azért kellett helybenhagyni, mert bár dr T. M. tanu nem nem vallja határozottan azt, hogy 2 hóval, hanem csak azt, hogy körülbelül 1—2 hóval a haláleset előtt vezette ő biztositottat dr. P. M. orvoshoz, a ki a biztositottnál megvizsgálás után idült gégesorvadást konstatált: mégis tekintve, hogy az ajánlat 1896. évi márczius hó 4-én tétetett, a haláleset pedig 1896. évi április hó 3-án következett be, egybevetve az emlitett vallomást dr. L. A. orvos azon határozott tanuvallomásával, hogy ő a biztositottat az emlitett baj miatt 1896. évi márczius hó 4-ike előtt gyógykezelte és hogy 1896. évi márczius hó 4-ike előtt járt a biztositott Budapesten orvosi tanácsért, a kir. Curia is tényként megállapitotta azt, hogy a biztositott magát már az ajánlattétel előtt orvosilag gyógykezeltette az élet tartamára befolyással biró jelentékeny baj miatt és hogy erre a fontos körülményre nézve az ajánlatban valótlan feleletet adott. (754/900. J. K. 1901. 10.)

46. *Budapesti tábla felülvizsgálati tanácsa:* A kir. tábla alperes felülvizsgálati kérelmének helyt ad, a felebbezési biróság itéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasitja. *Indokok:* A felebbezési biróság itéletében megállapitott, a sommás eljárási törvény 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállásból kiindulva, első sorban az a kérdés döntendő el, mennyiben alapos felperesnek az az érvelése, hogy a biztositási szerződés perben álló felek között a kereskedelmi törvény 468. §-a értelmében létrejött már az által, hogy felperes biztositó társaság alperesnek 1896. évi május hó 22-én beküldött ajánlatát az ajánlat vételétől számitandó 48 óra alatt vissza nem utasitotta. A kir. tábla ugy találta, hogy felperesnek ez az érvelése meg nem állhat, mivel *a kereskedelmi törvény 464. §-ának az az intézkedése, hogy a biztositási ajánlat, ha a biztositó 48 óra alatt nem nyilatkozik, elfoga-*

Ajánlat. *dottnak tekintendő, csak jogi vélelmet állapit meg, mely nem zárja ki azt, hogy a felek az ajánlat elfogadása vagy visszautasitása tekintetében másként meg ne állapodhassanak.* Minthogy pedig alperes C) a. levelében, a melylyel az ajánlatot beküldötte, egyenesen azt kötötte ki, hogy az ajánlata folytán kiállitandó kötvényt felperes mielőbb alperes testvéréhez L. S.-hoz Cservenkára küldje, nyilvánvaló, hogy alperes az ügylet létrejöttét biztositási kötvény kiállitásától és beküldésétől tette függővé s igy a kereskedelmi törvény 468. §-ában meghatározott jelzett vélelem jelen esetre nem nyerhet alhalmazást. A biztositási kötvény megküldése pedig, miként azt a felebbezési biróság a kereskedelmi törvény 319. §-ának megfelelően helyesen megállapitotta, tekintettel arra, hogy az E) a. *biztositási kötvény nem alperes ajánlatának megfelelően van kiállitva, az alperes által tett ajánlat visszautasitásának és egyszersmind uj ajánlatnak tekintendő.* De nem tekinthető a szerződés létrejöttnek az által sem, hogy alperes a biztositási kötvény megküldésével felperes által tett és alpereshez 1896. junius 2-án érkezett ujabb ajánlatra ugyanazon hó 10-ig nem válaszolt; mert *a kereskedelmi törvény 320. §-a, e törvényszakasz világos kijelentése szerint, csak kereskedőre rója azt a kötelességet, hogy a vele üzleti összeköttetésben álló kereskedőnek ajánlatára vagy megbizására azonnal válaszoljon, alperessel szemben tehát, aki nem kereskedő, hanem földbirtokos, illetőleg bérlő, ez a szakasz alkalmazást nem nyerhet;* mert e szerint alperes ezen ajánlatra azonnal válaszolni annál kevésbé tartozott, mivel ez a kereskedelmi törvény 315. §-a értelmében felperesre, mint ajánlatot tevőre nézve is csak annyi ideig maradt kötelező, amennyi rendes körülmények között a válaszadásra szükséges, és végül, mert felperes e kötvényt, midőn azt alperes 1896. junius 10-én visszaküldötte, a 4·/. a. levele szerint nemcsak visszavette, hanem alperessel egy ujabb és kedvezőbb fizetési feltételek mellett kiállitandó kötvény kiállitása iránt tárgyalásba is bocsátkozott. Ezek az ujabb tárgyalások azonban, az irányadó tényállás szerint, eredményre ismét nem vezettek, amennyiben alperes az 1896. junius 16-án kelt 3·/. a. levéllel hozzáküldött ujabb kötvényt az 1896. junius 21-én kelt D) a. levele szerint ismét visszautasitotta. Minthogy ekként perben álló felek közt biztositási szerződés létre nem jött és ez okból felperes, ki koczkázatot nem viselt, alperestől biztositási dijat sem követelhet: a felülvizsgálati kérelemnek helyt adni s a felebbezési biróság itéletének megváltoztatása mellett, felperest keresetével elutasitani kellett. (1900. II. G. 74. sz. I. K. 1901. 10.)

47. *Budapesti kir. Tábla:* A felülvizsgálati kérelemnek helyt ad, a felebbezési biróság itéletét és eljárását feloldja. *Indokok:* . . . . A mi alperesnek azt a további kifogását illeti, hogy alperes az általa fizetendő évi dij mennyiségét nem tudta és igy tekintettel arra, hogy egyik leglényegesebb feltétel iránt felek között megállapodás nem létesülvén, a szerződés jogérvényesen megkötöttnek nem volna tekinthető, e részben a kir. itélőtábla a panasznak helyt adva, a felebbezési biróság itéletét

és eljárását feloldja a sommás eljárási törvény 204. §-ának rendelkezéséhez képest és a felebbezési biróságot ujabb határozat hozatalára utasitja: mert a panaszt illetőleg a felebbezési biróság nem hozta tisztába azt a döntő ténykörülményt, hogy a B) a. ajánlat hátlapján látható dijfelszámitás ki volt-e már töltve akkor, a midőn alperes az ajánlatot aláirta s amennyiben az a dijfelszámitás az aláirás alkalmával még kitöltve nem lett volna, felmutatta-e az ügynök az ajánlat aláirása előtt alperesnek a felperes társulatnak a dijak összegét feltüntető dijtáblázatát, avagy hogy alperes a dijtáblázatnak a kérdéses dijtételekre vonatkozó rendelkezéseiről és az általa fizetendő dij nagyságáról enélkül is az ajánlat kiállitása időpontjában tudomással birt-e? és mert eme perdöntő tények kideritése és megállapitása nélkül a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás alapján az ügy alaposan el nem dönthető (II. G. 20/1901. J. K. 1901. 18.) Ajánlat.

48. *Budapesti Tábla:* Felperest felülvizsgálati kérelmével elutasitja. *Indokok:* Felperes felülvizsgálati kérelmében a felebbezési biróságnak csupán azon megállapitását támadta meg, mely szerint K. L.-nak felperesnél elfoglalt állásához és hatásköréhez képest az alperes által vitatott azon megállapodás, hogy biztositási ajánlata csak azon esetre birjon hatálylyal, ha alperes ügynökül felfogadtatik, felperest kötelező hatálylyal bir. A felebbezési biróság tényül megállapitotta, hogy a biztositási ajánlat felvételénél felperes érdekében eljárt K. L.-sal felperes abban állapodott meg, hogy az ajánlat csak abban az esetben legyen hatályos, ha alperes az általa kikötött feltételek mellett neveztetik ki ügynökké, hogy ez be nem következett és hogy az ajánlat joghatálya tekintetében kikötött jelzett feltétel felperesnek az ajánlat vételével egyidejüleg jutott tudomására. Ezen meg nem támadott, s igy a sommás eljárási törvény 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényállás szerint az ajánlattal egyidejüleg felperes tudomására jutott az a kikötés, a melytől az ajánlat hatályosságát alperes függővé tette, olyannak tekintendő, mint a mely közvetlenül felperes irányában tétetett s igy a felperesre nézve akkor is kötelező hatálylyal bir, ha K. L. ily kikötésnek felperest kötelező hatálylyal megállapitására feljogositva nem volt, amiből folyik, hogy K. L. felperesnél elfoglalt állásának és hatáskörének méltatása teljesen felesleges. (II. G. 95/900. J. K. 1901. 18.)

49. *Budapesti Tábla.* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, a biztositási ügyletet a keresetben felsorolt tárgyakra nézve a peres felek között létrejöttnek kimondja és az elsőbiróságot utasitja, hogy a jelen itélet jogerőre emelkedése után a kártérités összege, a kamat és a perköltség felől határozzon. *Indokok:* A kereskedelmi törvény 468. §-a értelmében a biztositási szerződés létrejöttnek tekintendő, ha a megkötését czélzó ajánlat annak vételétől számitott 48 óra alatt vissza nem utasittatik. A biztositónak tehát nyilatkoznia kell, ha a koczkázatot elvállalni nem akarja, a nyilatkozatot pedig meg kell tennie, nem önmagával vagy — ami egyre megy — saját közegeivel, hanem az ajánlattevővel, szemben. Mert élők közötti ügyleteknél az akaratkijelentés jogi

Ajánlat. hatályosságának első feltétele, hogy ahhoz intéztessék, akit illet, t. i. akinek a nyilatkozó félhez való jogviszonyát befolyásolni hivatva van. A képviseletnek általános elvei ily esetben is alkalmazandók ugyan s igy megbizott által is megtehető és megbizotthoz is intézhető a nyilatkozat. Ámde a biztositó társaságnak ügynöke, ha ez az ajánlat kikötésénél az ajánlattevőnek, annak továbbitásánál mindkét félnek megbizottja is, a visszautasitás s annak közlése körül már csak mint a társaság közege járhat el. A kifejtettek folyományaképpen a fenforgó esetben közömbös az, hogy az alperes társulat a maga fő- és alügynökségét mikor értesitette arról, hogy a felperesnek ajánlatát nem fogadja el. Egyedül döntő az időpont, melyben a visszautasitást magában foglaló nyilatkozat a felperesekhez czimezve postára adatott. Az I) a. boriték mutatja, de nem is vitás, hogy ez 1896. november 12-én történt, az alperes pedig maga állitja, hogy a felperesnek ajánlata november 8-ára érkezett budapesti képviselőségéhez, mely annak elfogadása vagy visszautasitása felett határozni jogositva volt. Kétségtelen tehát, hogy a visszautasitás nem történt a törvény által megállapitott határidőn belül és hogy ennélfogva a törvény értelmében a biztositási ügylet létrejött és a tüz idején 1896. november 11-én éjféli 12 órakor hatályban volt. (1863/99.) — *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik a benne felhozott indokokból és azért, mert alperesnek 1896. november 9-én kelt 4 ·/. a. levele alperes társulat debreczeni főügynökségéhez és nem felperesekhez lévén czimezve s elküldve, ezzel a levéllel felperesek az ajánlat visszautasitásáról nem értesitették az 5. ·/. a., illetve A) a. levél pedig, melylyel felperesek az alperes által beismerten 1896. november 8-án kézhez vett biztositási ajánlat visszautasitásáról értesittettek, 1896. november 12-én kelt és a I) a. boriték szerint ugyanaznap lett postára adva és igy a felperesekhez intézett visszautasitó levélnek elküldése a keresk. törv. 468. §-ában megállapitott 48 óránál később történt. 1459/900. J. K. 1901. 28.)

50. A kereset alapját képező biztositási kötvény fejezetében ismételten is, minden kétséget kizáró határozottsággal meg van állapitva, hogy az 1891. okt. hó 27. napján kiállitott biztositási kötvény alapján létrejött, 10 évre kötött tüzkárbiztositás kezdetét veszi 1891. okt. hó 27. napján és véget ér 1901. október hó 29. napján. *A biztositás hatályának kezdetét tüzetesen meghatározó ezzel a speczialis szerződés feltétlen rendelkezésével szemben, nem vehető figyelembe a kötvény hátán olvasható általános biztositási feltételek 4. §-ában foglalt az a kikötés, mely szerint „a biztositás csak a biztositási dijnak és illetéknek kellően teljesitett lefizetése után lép érvénybe,* vagyis tehát nem 1891. okt. hó 27. napján déli 12 órakor, hanem egy későbbi időpontban, vagyis a fenforgó esetben az 1891. deczember hó 1. napján lejárt első évi biztositási dijnak megfizetése után. Nem vehető figyelembe pedig a fenforgó esetben ez a kikötés már csupán azért sem, mert kétségtelen, — maga alperes is elismeri — hogy a koczkázatot 1891. okt. 27-től kezdve 1891. deczember 1-ig, mint az első évi biztositási dij kifizetésére kitüzött határnapig

viselte, a mi által pedig jogot szerzett a lejárt, összegében egy egészet képező és igy meg nem osztható egész első évi dijösszeg követeléséhez, de ezzel ismét elválhatlan kapcsolatban áll alperesnek az a kötelezettsége, minélfogva a koczkázatot — az első évi dijnak ellenértékét — a biztositás megfelelő egész évén keresztül viselni tartozik. De még az esetben is, ha mindezek daczára a 4. §-nak az alperes által vitatott jelentőség és értelem volna tulajdonitható, arra a fenforgó esetben nem lehet sulyt helyezni azért, mert — a mint ezt az alsóbb biróságok is helyesen kiemelik — C./· a. leveléből kétségtelen, hogy alperes annak daczára, hogy felperes a dij kifizetését megtagadta, még 1892. julius hó 20-án is kijelenti, miként a koczkázatot folytonosan viselvén, ragaszkodni kénytelen dijköveteléséhez és felperest annak mielőbbi kifizetésére szólitja fel: tehát e szerint alperes a lejárt dij nem fizetése daczára hatályban állónak fogadta el a biztositást. (860/95.) Ajánlat.

51. *Budapesti Tábla:* Ha való az alperes által állitott az a körülmény, hogy ő a C) a. ajánlat kiállitása után nyomban kijelentette a felperesi ügynöknek azt, hogy az ajánlat alapján nem kivánja magát biztositani s hogy az nem mutatható be a felperes társaságnak, abban az esetben biztositási szerződés érvényesen létre nem jött, alperes tehát annak alapján biztositási dijak fizetésére nem kötelezhető. *A biztositási ügynök ugyanis az őt alkalmazó biztositó társaságnak a biztositási ajánlatok átvétele és beküldésére megbizottja lévén, mindaddig mig az átvett ajánlatok kezénél vannak és rendeltetésük helyére be nem küldettek, az ajánlattevő az ajánlatot visszavonhatja s az ügynök az ily visszavont ajánlatot biztositóhoz beküldeni nincs jogositva, a mennyiben azonban azt mégis megteszi, az ily ajánlat a biztositó intézet irányában sem bir érvénynyel.* — *Curia:* Helybenhagyja a benne felhozott indokokból és azért, mert *alperes a felperes ügynöknek O. M.-nak átadott C) a. ajánlatot az ügylet megkötése előtt, tehát oly időpontban vonta vissza, midőn az ügynök a felperesi társulatnak még ki nem szolgáltatott ajánlatnak alperes által történt visszavonását jogérvényesen elfogadhatta.* (1227/94.)

52. Abban az esetben, *ha az ajánlatot tevő az ajánlat adatait ki nem tölti és igy azok kitöltését a közbenjáró ügynökre bizza, e tekintetben az ügynök az ajánlatot tevő megbizottjaként jár el* és ennélfogva a biztositót csakis az irásbeli ajánlatban foglalt feltételek kötvén, az ajánlatot tevő és az ügynök között az irásbeli ajánlattól állitólag eltérően létrejött szóbeli megállapodások a biztositóval szemben figyelembe nem jöhetnek s ugyanazért bizonyitás tárgyává sem tehetők; továbbá az alperes által vitatott *az a körülmény, hogy felperes alperest az ajánlatnak elfogadása előtt orvos által meg nem vizsgáltatta, hanem az ajánlatban foglalt adatokat egyszerüen valóknak elfogadta, az ezek alapján létrejött biztositási ügylet érvényességét le nem rontja.* (6525/1898.)

53. *Budapesti Tábla:* A biztositási szerződés létrejötte tekintetében a K. T. 468. §-ában foglalt határozott rendelkezéssel szemben *az A) a. ajánlat hátlapján felsorolt általános feltételek második bekezdésében foglalt az a kijelentés, hogy a kötvény hatályba csak akkor lép, miután az*

Ajánlat. *első dijrészlet megfizettetett, hatálylyal nem bir.* És minthogy ehhez képest felperes az alperes irásbeli ajánlatának elfogadása és az ezen alapuló ügyletnek felperes könyveibe való bevezetése időpontjától a biztositási ügyletből folyó koczkázatot viselte, ennek ellenértékéül alperest az évenként fizetni kötelezett első dijrészletnek megfelelő kereseti tőkeösszegben, annak kamatában és mint pervesztest a perköltségben marasztalni kellett. (236/98.) — *Curia:* Helybenhagyja. (3020/98.)

54. *Curia:* Alperes beismerte, hogy az A) a. ajánlatot sajátkezüleg aláirta, ez az okirat tehát az ajánlatra és annak feltételeire a K. T. 313. §-a szerint bizonyitékot képez. Alperesnek azok a kifogásai, hogy az ajánlat 11. tétele alatt látható törlések nem tőle származván, okirathamisitás történt, továbbá, hogy a biztositási dij összege az ajánlatban nincs kitüntetve, végre, hogy biztositási ügylet az első dijrészlet beszedése előtt és alperes betegsége miatt is nem keletkezhetett, birói figyelembe nem vehető; mert az ajánlati minta 11. rovata alatt a biztositási dijak lefizetésére nézve egymástól eltérő három időszak lévén megjelölve, az okiratnak hitelét az a körülmény nem érintheti, hogy a három különböző időszakra vonatkozó megjelölés közül kettő töröltetett, sőt az ajánlat a biztositási dijak fizetésének időszakára nézve azzal van szabatosan meghatározva, ha az ajánlati mintában kizárólag arra az időszakra vonatkozó megjelölés tartatik fenn, a mely időszakban az ajánlattevő a megfelelő dijfizetéseket teljesiteni kivánja, mert *az ajánlat kitöltése alperesnek volt a feladata, a mennyiben tehát alperes a feltételeknek bevezetését nem személyesen eszközölte, hanem azzal a biztositási ügylet közvetitésére hivatott ügynököt bizta meg, azt pedig nem ellenőrizte, hogy az ajánlata szóbelileg megállapitott feltételeknek megfelelt-e és az ajánlatot mégis aláirta, eme mulasztás hátránya alperest terheli;* mert az ajánlatban a biztositási táblázat tételére vonatkozó hivatkozás benfoglaltatik a D) a. biztositási kötvényben pedig a biztositási dij már számszerüleg ki van tüntetve s az megfelel a 9/. a. táblázat ama tételének, mely az ajánlatban az évi biztositási dij összege gyanánt megjelöltetett: mert a biztositási ügylet a kereskedelmi törvény 468. §-a szerint létrejön, ha a biztositási kötvény a biztositó által kiállittatik, vagy az elfogadott ajánlat a biztositó könyveibe bevezettetik, igy, miután ily esetben a biztositó az ajánlat elfogadásával már elvállalja a visszteherrel kapcsolatos azt a koczkázatot, melynek az első fizetési részlet az ellenértéke, K. T. 505. §. 3. bek. az első fizetési részletre nem vonatkozik, és mert a K. T. 475. §. kizárólag a biztositó érdekében rendelkezik az iránt, hogy a biztositási ügylet megtámadható az esetre, ha a biztositott az ügylet megkötésére fontos körülményeket elhallgatott s igy, miután az ajánlatra vezetett általános feltételeknek ide vonatkozó pontja is csak erre az esetre vonatkozik, alperes a biztositási ügyletet azon az alapon meg nem támadhatja, hogy az a saját betegsége miatt nem jogszerüleg keletkezett (5062/98.)

55. *Budapesti Törvényszék:* Az elsőbiróság itéletében foglalt s a S. E. T. 175. §. alapján e helyütt irányadó tényállás alapján az elsőbiróság

itélete felhozott indokaiból és a felebbezés 5. pontjában felhozottakra való figyelemmel még azért is helyben volt hagyandó, mert az ajánlat hátlapjának 2-ik pontjára alapitottan felhozott kifogás nem birt jogszerü alappal, miután a jelzett pontbeli kikötésnek csak annyiban van jelentősége, hogy a szerződő felek közt a teljesités sorrendjét meghatározza s adott esetben ezt elsősorban a biztositott alperesre háritja: egyéb tekintetben azonban e kikötésnek a *K. T. 468. §-ának és a K. T. 506. és 508. §§-ai értelmében kötelező ama rendelkezésével szemben, a mely a biztositási ügylet érvényességének módját is joghatályosságának kezdetét meghatározza, joghatálya nincsen (250/99.)

56. *Budapesti Tábla: A biztositó társaság ügynöke,* ha a társaság részéről szélesebb jogkörrel felruházva nincs, már állásánál fogva *a biztositási ajánlatok átvételére s beküldésére nézve a biztositó megbizottjának tekintendő.* Ebből pedig következik, hogy *az ajánlatot tevő az ügynökkel szemben az ajánlat elküldését feltételtől teheti függővé és a vonatkozó kikötés a társaságot mint megbizót kötelezi, akár tudott róla, akár nem.* Ezt a jogszabályt a megállapitott tényállásra alkalmazva a tábla is helyesnek találta a felebbezési biróság itéletének elutasitó rendelkezését, mert az alperes részéről joghatályos ajánlat nem tétetett, illetve a feltétel be nem következte folytán az ajánlat hatályát vesztette. A kifejtettekkel szemben nem érdemel figyelmet a felperesnek a K. T. 468. és 472. §§-aira és arra a jogszabályra fektetett érvelése, hogy az irott szerződéssel egyidejüleg történt, de az azzal ellenkező szóbeli megállapodásnak kötelező ereje nincs, nem érdemel figyelmet azért, mert az idézett jogszabályok tényleg létrejött szerződést vagy legalább joghatályos ajánlatot feltételeznek (II. G. I/1900.)

57. *Budapesti Tábla:* A biztositási feltételek G) pontja szerint a biztositás tartamának első 4 évén belül véghezvitt öngyilkosság akár szándékosan, akár öntudatlan állapotban tett cselekmény eredménye legyen az, a biztositó kötelezettségét meg nem állapitja. *Ez a kikötés pedig a K. T. rendezéseivel ellentétben nem áll,* mert a biztositás kezdetének meghatározása a felek megállapodásától függ, a szóban forgó kikötés pedig éppen azt jelenti, hogy öngyilkosság esetére minden megkülönböztetés nélkül a biztositás hatálya csak 3 év mulva veszi kezdetét (1962/98.) — *Curia:* Helybenhagyja (1090/99. DT. h. f. XVII. 57.)

58. *Budapesti Tábla:* A biztositási szerződés alapját rendszerint a biztositóval szerződni kivánó fél irásbeli ajánlata képezvén és *az ajánlatnak el vagy el nem fogadása fölötti határozat — eltekintve külön felhatalmazástól — magának a biztositó társaságnak, illetve az ezt képviselő igazgatóságnak, nem pedig a rendszerint csak az ajánlatoknak az igazgatósághoz juttatásával, tehát egyszerüen közvetitéssel foglalkozó ügynök jogkörébe esvén,* az ajánlat feletti határozatnál a biztositó társaság igazgatósága előtt csakis a benyujtott irásbeli ajánlatban foglalt adatok és abban kikötött feltételek lehetnek irányadók, *arról gondoskodni pedig, hogy az ajánlat az ajánlatot tevőnek akaratát kifejező módon töltessék ki, az ajánlattevőnek érdeke és kötelessége.* Ebből önként

Ajánlat. következik, hogy *a biztositási szerződés megkötésére fel nem hatalmazott ügynök és az ajánlattevő között létrejött, de az irásbeli ajánlatban nem foglalt szóbeli megállapodások, az irásbeli ajánlat mellett a biztositási szerződés megkötésénél figyelembe nem jöhetnek* és hogy az irásbeli ajánlatnak a biztositó társaság képviseletére hivatott igazgatóság általi elfogadása és annak megfelelő kötvény kiállitása által a biztositási szerződés az ügynökkel létrejött szóbeli megállapodásokra való tekintet nélkül az irásbeli ajánlat értelmében létesül. Alperesnek az a kifogása tehát, hogy alperes a kereseti váltó alapjául szolgáló biztositási ügyletet M. K. A. és T. N.-al, mint felperes megbizottaival csak feltételesen és tetszés szerinti visszavonás feltétele mellett kötötte meg és az évi részletekben fizetendő biztositási dij első 2500 frtos részlete és a felperes által felszámitott szerződési illetékek fejében elfogadott kereseti váltót is a biztositási kötvény átvétele alkalmából csak azon feltétel alatt adta át felperes fentebb megnevezett megbizottjainak, hogy a mennyiben alperes az ügylettől visszalép, a váltó neki visszaadassék, hogy továbbá alperes az ügylettől elállását felperesnek ismételten tudomására hozván, a biztositási szerződés hatályát veszitette és ennek következtében a kereseti váltó sem érvényesithető, csak abban az esetben volna figyelembe vehető, ha az alperes által vitatott feltétel az általa aláirt C) a.-i ajánlatban benfoglaltatnék, vagy ha alperes bizonyitotta volna, hogy M. K. A. és T. N. a felperes czégnek a czég jegyzésére jogositott képviselői avagy a czég képviseletére külön felhatalmazás alapján jogositva voltak. Ámde alperes azt, hogy nevezett egyének a felperesi czégnek czégjegyzésre jogositott képviselői volnának, nem is állitja, meghatalmazott minőségüket pedig egyedül a felperes által E) a. csatolt jelentéssel és nevezett állitólagos megbizottaknak tanuvallomásával kivánta bizonyitani, ezek a bizonyitékok azonban erre nem alkalmasak. (3401/98.) — *Curia:* (13877/1899.)

59. *Budapesti Tábla.* A K. T. nem zárja ugyan el a szerződő feleket attól, hogy a K. T. 468. §-ának 2. bekezdésétől eltérőleg állapittassék meg az idő, melyben a biztositási idő megkötöttnek tekintessék, ilyen különös kikötésnek azonban az ajánlat utolsó pontja nem tekinthető. Ebben ugyanis csak az a jog van a felperes részére biztositva, hogy az ajánlat elfogadása vagy visszautasitása iránt 60 nap alatt nyilatkozhassék nem tartalmaz azonban arra nézve rendelkezést, hogy az ajánlat nem létezőnek tekintessék, ha felperes azt 60 napon belül elfogadta, de annak elfogadásáról az alperest 60 napon belül nem értesitette. Sőt eme pontban foglalt abból az intézkedésből, hogy ha az ajánlat elfogadtatik, a kötvény az ajánlat kelte, vagyis 1895. október 10-ről állitandó ki és ez a nap tekintendő a szerződés kezdőnapjának, éppen az állapitható meg, hogy alperest csak akkor nem kötelezné ajánlata, ha felperes egyáltalán azt el nem fogadta volna. Minthogy azonban, mint azt már az elsőbiróság indokoltan megállapitotta, az ajánlat felperes könyveibe már 1895. október 14-én bevezettetett, aminek következtében a szerződés megkötöttnek tekintendő, kétségtelen, hogy felperes az ajánlatot 60

napon belül elfogadta és ezzel szemben közönbös annak megállapitása, hogy erről mikor értesitette alperest és hogy mikor kivánta az első dijrészlet kifizetésének elismerését is magában foglaló biztositó kötvényt alperesnek kézbesiteni. — *Curia:* Helybenhagyja (1105/1899. J. K. 1900. 9.) Ajánlat.

60. *Budapesti Tábla:* Alperes beismerte, hogy az eredetben D) a. csatolt biztositási ajánlatot aláirta, tagadta azonban annak tartalma valódiságát, tagadta, hogy ő felperessel biztositási ügyletet akart kötni; tagadta, hogy a D) a. azt tartalmazná, a miben ő felperesi társaság ügynökeivel szóbelileg megállapodott és tagadta, hogy a D) a.-i ellene bizonyitékul szolgálhatna, mert az irónnal van irva, és mert tartalmát nem ő, hanem a nála járt biztositási ügynök töltötte ki. Tekintve azonban, hogy *az ajánlati lapnak bármily iróeszközzel történt kitöltése az ajánlat megtételét nem érvénytelenitheti; az ügynök pedig az esetben, ha az ajánlattevő az aláirt ajánlati lapot kitöltetlenül adja át a biztositást közvetitő ügynöknek, az ajánlat kitöltésére nézve az ajánlattevő fél megbizottjának tekintendő;* tekintve, hogy a K. T. 468. §. szerint a biztositási ügylet érvényességéhez irásbeli szerződés szükséges, a miből következik, hogy *a biztositást felvevő ügynökkel történt szóbeli megállapodások figyelembe nem jöhetnek* és azoknak tanuvallomásokkal való bizonyitása sem engedhető meg; tekintve, hogy ugyancsak a K. T. 468 §-a szerint az irásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztositáshoz beküldött és ez által elfogadott és könyveibe bevezetett irásbeli ajánlat, ez pedig megtörténtnek tekintendő, ha a biztositó az ajánlatot ennek vételétől 48 óra alatt vissza nem utasitotta; tekintve, hogy alperes nem is állitja, hogy felperes a D) a. ajánlatot 48 óra alatt vagy bármikor visszautasitotta volna, sőt a B) a. könyvkivonat szerint azt annak vétele után törvényszerüen elkönyvelte és az E) a. biztositási kötvényt is kiállitá és erről alperest az F. és H. a.-iak szerint kellő időben értesité, ennélfogva peres felek közt a biztositási ügylet jogérvényesen létrejött és felperes, a ki a K. T. 468. §-ában meghatározott idő óta viselte alperessel szemben a koczkázatot, a 473. §. szerint követelheti alperestől az első dijrészlet megfizetését. — *Curia:* Helybenhagyja. (1013/1899. J. 1900. 9.)

61. *Szatmárnémeti törvényszék:* Alperes az alapon kérte a kereset elutasitását, mert a kereseti követelés felperessel több évre megkötött tüzkárbiztositási szerződés folytán járó biztositási dijat képezvén, amennyiben az első évre járó biztositási dijat a felperesnek kifizette és ezenkivül az első év eltelte előtt a szerződést felperesnek a 2) a. levél szerint felmondotta, felperes a második évre járó dijrészletet nem követelheti. Ezzel szemben felperes a kifogások elutasitását és alperes marasztalását kérte, mert alperes az első évi dijnak kifizetése által, amennyiben a C) és D) a. biztositási kötvények szerint az első dijrészletet a két első évre szóló biztositási dij képezi, csupán részben tett eleget szerződési kötelezettségének s igy a mennyiben a két első évi dij az oszthatlan első dijrészletet képezi, alperes azt megfizetni köteles,

Ajánlat. mivel az intézet a koczkázatot viseli s mert eme dijak a felmondási időre járó dijat képezik. A K. T. 485. §. 4. pontja szerint a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; a K. T. 472. §-a szerint pedig a felek kölcsönös jogaira és kötelezettségeire nézve a biztositási szerződés feltételei csak annyiban szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a törvénynek a biztositási ügyletet szabályozó fejezetében megállapitva nincsenek. Felperes nem vonta kétségbe, hogy a keresetileg követelt biztositási dij második évi részletet képez és hogy a közte és alperes közt létrejött biztositási szerződés első évében viselt koczkázat ellenértékét képező s ugyancsak a kereseti váltóval fedezett első évi dijat alperestől megkapta. Minthogy pedig a fentebbiek szerint az emlitett biztositási szerződés azáltal, hogy alperes a második évre járó dijrészletet a lejáratkor le nem fizette, a törvény erejénél fogva hatályát vesztette és ennélfogva a második dijrészlet fizetésére a kereseti váltó alapján vállalt kötelezettség többé érvénynyel nem bir, mert a törvénynél fogva hatályát vesztett biztositási szerződés alapján alperes dijak fizetésére nem kötelezhető s mert az ezzel ellenkező s felperes által vitatott *az a szerződési kikötés, hogy a két első évre járó dij az osztatlan első dijrészletet képezi, mint a törvénynyel ellenkező, a K. T. 472. §-a szerint hatálytalan;* ennélfogva mellőzve alperesnek a szerződés felmondására alapitott kifogását, felperest az őt meg nem illető második évi dijrészlet megfizetésére irányuló keresetével a kibocsátott sommás végzés hatályon kivül helyezésével elutasitani kellett. (4952/98.)

Debreczeni tábla: Helybenhagyja (2368/98.) — *Curia:* a tábla itélete az elsőbiróság itéletéből átvett indokoknál fogva annyival inkább helybenhagyatik, mert az a körülmény, hogy a kereseti váltóban a tűzkárbiztositásnak első és második évére járó (különben pedig a biztositás további tartamára évenkint fizetendő) biztositási dijak egy összegbe foglaltattak, nem változtat a második évre fizetendő második évi biztositási dijnak, mint visszatérő időszakban teljesitendő fizetésnek minőségén. 970/1899.)

A biztositási ügynök csak az irásbeli ajánlatoknak a biztositó társasághoz való eljuttatására, nem pedig a biztositási szerződés feltételeinek a biztositó társaság nevében való megállapitására van feljogositva. — Ebből folyólag és a keresk. törvény 468. §-ában foglalt intézkedés értelmében is a biztositási ügyletek elbirálásánál csak azok a feltételek jöhetnek figyelembe, amelyek a biztositó társaság által elfogadott irásbeli ajánlatban, illetőleg az ezen ajánlat alapján kiállitott biztositási kötvényben foglaltatnak, mig az ajánlattevő által a biztositási ügynökkel szemben szóbelileg kikötött feltételeknek be nem következése a biztositási szerződés érvényére befolyással nincsen.

Ha a biztositási dij a szerződés szerint évente fizetendő és a kötvény ellenében adott váltó is az egész évi dijról szól, ugy nem bir

érvénynyel azon ezzel ellenkező, az ügynökkel létesitett szóbeli megállapodás, hogy a dij fél- vagy negyedévi részletekben fizetendő. Kötvény.

A szerződő fél követelheti, hogy neki a biztositó kötvényt állitson ki. A kötvénynek magában kell foglalnia:

1. *a felek neveit;*
2. *a tárgyat, melyen a vagyoni hátránynyal járó esemény bekövetkezhetik;*
3. *az eseményt, mely ellen a biztositás irányul;*
4. *a biztositási összeget;*
5. *a biztositás kezdetét és végét;*
6. *a biztositási dijat és*
7. *a kiállitók aláirását.* (469. §.)

A felek nevei alatt a biztositó és biztositott neveit értjük; — ezek neveit kell tehát a biztositási kötvénynek kitüntetni. A harmadik személy javára kötött biztositásnál azonban elégséges a szerződő fél nevének feltüntetése, például a bemutatóra szóló életbiztositási kötvényeknél.

A biztositási összeg mellett a biztositott tárgy értékének feltüntetése nem szükséges, de ajánlatos a biztositottra nézve. Ha ugyanis a biztositott tárgy értéke már a biztositási szerződésben meg van állapitva, kár esetében ez irányban további bizonyitás nem szükséges — azonban csak abban az esetben, ha a biztositott tárgy értéke a felek kölcsönös megegyezésével állapittatott meg.

Tekintettel arra, hogy a jelen szakasz C) pontja szerint a biztositási szerződésnek a biztositási dijat is magában kell foglalnia, biróságaink azt az irányt követik, hogy már az ajánlat megtételekor a szándékolt biztositási ügyletre vonatkozóan az évi dij mennyiségére is kölcsönös megegyezésnek kell lenni.

Jogesetek.

62. *Curia:* A biztositási dij a kereskedelmi törvény 469. §. 6. pontja értelmében magában a kötvényben lévén megállapitandó, az erre vonatkozó kikötésnek határozottnak és világosnak kell lennie. *Ha tehát valamely pótdij fizetése iránt a kötvénybe felvett kikötés határozatlan és homályos, az a biztositó hátrányára értelmezendő, mint aki azt a kötvényben használta.* (640/91. J. Sz. VI. 246.)

63. *Curia:* A biztositási kötvényben a kereskedelmi törvény 469. §. 4. pontjának megfelelőleg *kitett biztositási összeg a biztositott tárgy megállapitott értékét nem képezi.* Ha pedig a biztositási szerződésben a biztositott tárgyak értéke különösen megállapitva nincsen, a kereskedelmi törvény 479. §. 1. bekezdése értelmében alperes tagadása folytán, felperes tartozik igazolni a biztositott tárgyaknak azon értékét, melylyel azok a tüzeset idejekor birtak. (461/83. P. T. VII. 7.)

Kártérités. 64. *Curia:* A biztositási kötvényben a kereskedelmi törvény 469. §. 4. pontja szerint mindenkor kifejezendő biztositási összeg a biztositott ház megállapitott értékeképen nem tekintethetvén, a megsemmisült ház értékének, illetve az őt ért kár mennyiségének bizonyitása felperes kötelezettsége. (1054/84. DT. XI. 295.)

65. *Budapesti Tábla:* A C) a. csatolt biztositási kötvény VII. czikkének első bekezdése szerint alperes a szállitás alá kerülő összes árukat biztositásra bejelenti, az ugyanazon czikk II. bekezdése szerint pedig felperes az összes szállitás alá kerülő árukban esetleg beállott kárt megtériteni köteles. *Az a körülmény tehát, hogy alperes az A) a.-ban részletezett árukat biztositásra be nem jelentette, ezen szállitott áruk után járó biztositási dij fizetése alól alperest fel nem menti, mivel felperes a felhozottak szerint a koczkázatot azok után is viselte.* (3764/93).

Curia: A C) a. biztositási kötvény VII. czikke értelmében a biztositott a be nem jelentett szállitmányok után is feltétlenül tartozik biztositási dijat fizetni. *A kötvénynek eme rendelkezésén nem változtat semmit a kötvénynek ama másik rendelkezése, mely szerint a biztositás tárgyát képező, de be nem jelentett áruk tekintetében a biztositó koczkázatot nem vállal, mert ez az utóbbi rendelkezés a biztositási szerződés természeténél fogva, mely szerint koczkázat nélkül dijfizetési kötelezettség fenn nem állhat, hatálylyal birónak nem tekinthető.* A szerződés magyarázatára nézve tehát ezekből az indokokból, a perben felmerült többi kérdésekre nézve pedig a benne felhozott egyéb indokokból helyben kellett hagyni a másodfoku biróság itéletét. (866/95.)

66. *Budapesti Tábla:* Alperes az A), illetőleg a 2) a. biztositási feltételek 18. §-a szerint csak azért a kárért vállalt koczkázatot, a mi a biztositott tárgyakban tüz vagy gyujtó villám által okoztatik. Minthogy pedig *felperes maga sem állitja, hogy a villám, mely a keresetlevélben foglalt előadás szerint a tüzkár ellen biztositott két lovat agyonsujtotta, tüzet gyujtott és a két ló a gyujtás következtében előállott tűz által vesztette volna életét:* a felperes részéről szenvedett kár nem gyujtó villám s illetőleg az ez által előidézett tüz, hanem villámcsapás által okozottnak tartandó és igy alperes annak megtéritésére nem kötelezhető. (5093/95.) — *Curia:* Helybenhagyja. (1413/95.)

67. *Budapesti Tábla: Közös vagyonnál mindegyik tulajdonostársnak érdekében állván az egésznek fentartásáról gondoskodni, egyik társ tényleges és jogos érdekkel birván arra, hogy a közös vagyon fenmaradjon, esetleg elpusztulása után előbbi állapotba visszahelyezhető legyen, a közös tulajdont képező ingatlant bármelyik tulajdonostárs egészben teljes joghatálylyal biztosithatja annak bejelentése nélkül is, hogy a biztositás tárgyára nézve társai vannak és mint biztositott, az egész megállapitott kárpótlási összeget igényelheti.* Ennélfogva alperesnek az az ellenvetése, hogy felperes az A) a. biztositási kötvényben megjelölt ingatlanoknak csak felerészben tulajdonosa, még valósága esetén sem jöhetvén figyelembe; tekintve, hogy alperes nem tagadta, hogy a biztositási kötvény 1. tételében körülirt egész lakháznak és 2. tételében

körülirt egész csürnek elégése folytán felmerült kár a kereseti összegnek megfelel; tekintve, hogy a biztositási kötvény szerint 1. tétel alatti ház egészben, a 2. tétel alatti csür azonban csak felerészben volt biztositva s igy egyfelől felperes csakis a biztositott egész ház és fél csür elégése folytán felmerült kár megtéritéséhez birhat igénynyel, másfelől alperes csakis a biztositott tárgyaknak, vagyis az egész háznak és fél csürnek megsemmisülése által bekövetkezett kárt köteles megtériteni; tekintve, hogy a felek arra nézve nem térnek el, hogy az egész csür elégése által az alperes által 2 ·/. a. csatolt kárfelvételi jegyzőkönyvben megállapitott 88 forint kár merült fel, felperes tehát a csürnek általa nem biztositott felerészére eső, de a kereseti összegbe belefoglalt 44 frtot alaptalanul követeli, viszont alperes a kereseti kárkövetelésnek többi részét, vagyis 231 frt 30 krt megtériteni köteles; tekintve végül, hogy alperes, bár a keresk. törv. 482. §-a értelmében kár esetén a kárösszeget csak a kötvény visszaadása mellett köteles kifizetni, felperesnek a fizetéssel egyidejüleg a kötvény visszaadására való köteleztetése iránt kérelmet a per folyamán elő nem terjesztett s igy az elsőbiróság felperes köteleztetésének kimondása nélkül alperest az általa felperest illetőnek beismert 137 frt 65 kr. kárösszegnek megfizetésére helyesen kötelezte feltétlenül: az elsőbiróság itéletét, a mennyiben alperest 137 frt 65 kr. kárösszegben feltétlenül marasztalta, felperest pedig 44 frtra s kamatára nézve keresetével elutasitotta, helyben kellett hagyni; ellenben a mennyiben felperest keresetével még további 93 frt 65 krra nézve is elutasitotta, meg kellett változtatni és alperest további 93 frt 65 kr. kárösszegnek megfizetésére feltétlenül kötelezni kellett. Kamat felperesnek csakis a kereset beadásától itélhető meg, mert a felekre a keresk. törv. 472. §-a értelmében kötelező biztositási feltételek 10. §-a értelmében alperes az u. n. ártatlansági bizonyitvány előterjesztése előtt a kártéritési összeget kifizetni nem köteles, felperes az ártatlansági bizonyitványt pedig csak a per folyamán terjesztette elő, mihez képest az elsőbiróság itéletének a kamatra vonatkozó része, a mennyiben az elsőbiróság által megitélt összeg után a kereset beadásától kamatban alperes marasztaltatott, a kereseti követelés többi része után a kereset beadását megelőző időre igényelt kamatra nézve pedig felp. keresetével elutasittatott, helyben volt hagyandó, amennyiben pedig alperes a kereset beadását megelőző időre is kamatban marasztaltatott, megváltoztatandó volt. — *Curia:* Helybenhagyja a bennefoglalt vonatkozó indokoknál fogva és azért, mert a kereskedelmi törv. 471. §-ának rendelkezései kétségtelenül azon esetben is alkalmazandók, ha egy és ugyanazon épület ugyanazon időre és ugyanazon esemény ellen az épületnek több tulajdonostársa javára egyenként külön-külön biztosittatik; de hogy jelen esetben e felhivott törvényszakasz alkalmazásának előfeltételei tényleg fenforognának, alperes ellenbeszédében nem is állitotta, mert alperes oly kifogást, mely a kereset alapjául szolgáló biztositási szerződés hatályára a keresk. törv. 474. és 475. §§-ai rendelkezéseihez képest az az ajánlatban meg nem nevezett állitólagos tulajdonostárs

Kártérités.

Kártérités. személyében rejlő oknál fogva lehetne befolyással, a tárgyalás folyamán nem érvényesitett, mert a másodbiróság által idevonatkozólag kifejtett helyes indokoknál fogva a biztositási szerződés, melyre a kereset alapitva van, azon esetben is, ha felperes a szerződés megkötésének időpontjában a leégett épületeknek csak felerészben lett volna tulajdonosa, érvényesen köttetvén meg az épületek egészére, a vele közvetlenül szerződött felperessel szemben alperes azt a kifogást, hogy a kártérités összegből a szerződésben meg nem nevezett tulajdonostársat megillető résznek követelhetésére, arra vonatkozó külön meghatalmazás nélkül, felperes jogosultsággal nem bir, sikerrel különben sem érvényesithetné azért, mert azon vagyoni hátrány, mely ellen felperes biztositva volt s mely őt a tüzeset következtében tényleg érte, csak akkor és az által térül meg, ha felperes azon helyzetbe jő, hogy a kártérités egész összegével rendelkezhetik s igy a leégett épületeket ujra helyreállithassa, a mi a dolog természeténél fogva a tulajdonostárs javára is történik, de magában azáltal, hogy a kártéritési összegnek csupán felét kapja kézhez, nem jut azon helyzetbe, hogy a leégett épületeket ujból felépithesse; mert az, hogy a valamely épületre vonatkozólag ennek egyik tulajdonosa által a dolog természetéhez képest a tulajdonostárs érdekében is kötött tüzkár ellen biztositó szerződésnél fogva tulajdonos s illetve biztositott másik társat a biztositóval közvetlenül szerződött tulajdonostárs irányában mely jogok illetik meg s hogy ez azon jogokat tényleg érvényesiti-e vagy sem, a biztositóra nézve, ki szerződésileg elvállalt kötelezettségénél fogva a beállott kárt egészben tartozik megtériteni, közömbös s végre, mert alperes még az ártatlansági bizonyitvány becsatolása után is ragaszkodván azon kérelméhez, hogy felperes követelésével egészen elutasittassék, a prts. 251. §-a értelmében helyesen köteleztetett a másodbiróság által a perköltségnek is megfizetésére. (1674/93. P. XXVII. 25.

68. *Curia:* A keresk. törv. 472. és 481. §-ára való tekintettel a felek a történt kár megállapitására nézve a biztositási szerződésben kötelezőleg meghatározott eljárási szabályoktól egyoldalulag el nem térhetnek és *ebből folyólag a történt kár valósága és mennyiségi tekintetben a bizonyitásnak egyéb törvényes módját csak akkor vehetik igénybe, ha a szerződésben meghatározott kármegállapitási eljárás önhibájukon kivül nem foganatosittatik, illetőleg nem foganatosittathatik;* a fenforgó esetben azonban a 4/. a. okirat szerint foganatositott kárbecslési eljárás már csak azért sem vehető figyelembe, mert az annak alapját képező 3/. a. jegyzőkönyvben a becslési eljárás eredménye irányadóul a felek által nemcsak, hogy el nem fogadtatott, hanem arra nézve az mondatik, hogy az által a kártérités mérvének kérdése nem érintetik, a mely határozatlan értelmi kitétel következtében a 4/. a. kárbecslés eredményének felperesre nézve az ő ellenzésével szemben kötelezőnek tekinteni nem lehet. (635/93. D. T. XXXVIII. 73.)

69. *Budapesti tábla: Minden szerződés érvényes létrejöttének előfeltétele, hogy a szerződő felek tudják, mire vállalnak egymás irányában*

kötelezettséget. Tekintve, hogy az alperesek által az A) B) alatti ajánlatok 5. kérdésére adott felelet „T. D. (2) 20." nem fejezi ki számszerüen ezt a biztositási dijösszeget, a melynek fizetésére alperesek vállalkoznak: azt pedig, hogy a T. D. (2) 20. a.-i dijtáblázat az ajánlatok aláirása előtt alpereseknek felmutatott és hogy ez uton nyerték volna az ajánlatok aláirása előtt tájékozást arra nézve, hogy ajánlatuk elfogadása esetén évi 2756 frt 15 kr. dijösszeget lesznek kötelesek fizetni, felperes nem is állitotta, annál kevésbé bizonyitotta: tekintve továbbá, hogy az F) és G) a. csatolt dijkötelezvények sem alkalmasak annak birói megállapitására, hogy az általuk fizetendő dijmennyiséget az ajánlatok aláirása előtt tudhatták, mert ezek a dijkötelezők az ajánlatokkal egyidejüleg állittatván ki, ha *alperesek az ajánlatokban nem tudták az évi dijösszeget számszerüen megjelölni, ebből nyilvánvaló alperesek azon előadásainak valósága, hogy az ajánlatokkal egyidejüleg kiállitott F) és G) a. dijkötelezők is a dijösszeg kitöltése nélkül irattak alá* és tekintve, hogy ezen tények szorgos méltatása mellett az 1893. XVIII. t.-cz. 64. §-a alapján bebizonyitottnak kellett elfogadni azt, hogy alperesek és felperes között létesiteni szándékolt biztositási ügyletre vonatkozóan *az évi dijösszeg mennyiségére nézve a kölcsönös megegyezés hiányozván, a biztositási szerződés érvényesen létre nem jött;* az elsőbiróság itéletét a kereset főtárgyára nézve a fentebb kifejtetteknél fogva stb. helyben kellett hagyni. — *Curia:* Helybenhagyja. (Ü. L. 1899. I.)

Dijösszeg megállapitása

70. *Curia:* A keresethez A) a. csatolt ajánlat 11. rovatában a biztositás összege ki van tüntetve s ez a rovat egyébként akként maradt kitöltve, hogy *abban hivatkozás van a dijtáblázatnak arra a tételére, mely a 20 év mulva dijvisszatérítéssel fizetendő vegyes biztositásra vonatkozik. Minthogy ezzel a hivatkozással az évi dij mennyisége lényegileg meg van jelölve,* mert a felperes részéről bemutatott dijtáblázatnak vonatkozó tétele alatt az évi dij számszerüleg van meghatározva, a keresetbe vett összeg pedig megfelel a táblázatban meghatározott s a biztositási kötvényben is befoglalt évi dijnak és járulékainak; továbbá minthogy alperesnek a viszonválaszban felhozott az a kifogása egyáltalán nem volt figyelembe vehető, hogy e biztositási ügylet — az általános feltételek szerint csak akkor létesül, ha biztositott az első évi dijat lefizette, mert e feltétel kizárólag a biztositótársaság amaz érdekének megóvására vonatkozik, hogy amennyiben az ajánlatnak az elfogadásával s annak a biztositótársaság könyveibe való bevezetésével már létesül az ügylet, az abból folyó koczkázatnak ellenértéke gyanánt az első dij mindenesetre lefizetendő, vagyis, hogy *a biztositott részéről a társulattal szemben addig az ideig a szerződés nem érvényesithető, a mig az első dij le nem fizettetik,* — ezekből az indokokból mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatni kellett. (72/99.)

71. *Curia:* Alperes azon az alapon tett kifogást a kereseti váltóból származtatott követelés ellen, mert az a biztositási ügylet, melynek kapcsán a kereseti váltó kiállittatott, tekintettel arra, hogy a K. T. 469. §-a értelmében a fizetendő dij összegének előre és határozottan meg-

»Dijösszeg megállapitása. állapitva kell lennie, jelen esetben pedig a biztositási kötvény tartalma a fizetendő biztositási dij összegére nézve homályos, érvénytelen és pedig annyival inkább, mert alperes jégkárt szenvedvén, a kárpótlási összeg 56 forintban megállapittatott, de ez az alapdijnak kétszeresével kiszámitott pótdij fejében visszatartatván, a felperes biztositótársaság nemcsak koczkázatot nem viselt s alperes kétszeres kárt szenvedvén, ha egyrészt a kártéritési összeg pótdij czimén visszatartatnék, másrészt az alapdijnak megfizetésére is, tehát a kárösszegnek 27 frt 66 kr.-ral nagyobb összegü fizetésre köteleztetnék. Érvénytelennek vitatja továbbá a biztositási szerződést a feltételek 32. §-ában foglalt és a K. T.-nyel ellenkező rendelkezése miatt is. Alperesnek a koczkázat nem viselésére alapitott, ugy a biztositási feltételek 32. §-ából meritett kifogásait a másodbiróság vonatkozó indokai szerint helyesen mellőzte. A mi már most a biztositási dij határozatlan voltára alapitott kifogást illeti, *magában véve az, hogy a biztositási kötvény feltétételes biztositási dijról szól és hogy a kár esetére utólag kiszámitandó pótdij fizetendő, a biztositási dij összegére vonatkozó kikötését határozatlanná nem teszi ugyan,* mindazonáltal felperest mindkét alsó-biróság itéletének megváltoztatásával, váltókeresetével elutasitani és mint pervesztest a polg. törv. rdtts. 251. §-a alapján a perbeli s ezzel egy tekintet alá eső feljebbezési költség fizetésére kötelezni kellett, mert: felperes beismerte, hogy az alperes részére megállapitott és a biztositási alapdij összeg kétszeresének megfelelő, sőt azt 68 krral meghaladó kárpótlási összeget alperesnek ki nem adta, hanem a bizt. feltételek 2. §-a szerint járó pótdij fejében visszatartotta, minthogy pedig a most emlitett szakasz nem tartalmaz oly intézkedést, hogy a kár esetében fizetendő pótdij beszedésén, illetve visszatartás utján lerovásán felül a biztositott még az alapdijat is megfizetni tartoznék, a biztositási dij kétszeresében az alapdij is benfoglaltnak lévén tekintendő, felperes a visszatartott összeggel már kielégitett alapdijról kiállitott kereseti váltó alapján követelést nem érvényesithet (745/99.)

72. *Curia:* Alperes kifogást tesz a kereset alapját képező biztositási szerződés érvényessége ellen, mert az E) a. kötvény szerint a biztositás 1894. julius 10-én veszi kezdetét, a biztositási feltételek szerint pedig a kötvény a dijfizetés teljesitése előtt nem lép hatályba és igy a biztositási tartam a kötvényben határozatlan lévén, a K. T. 469. §. 5. pontja és 465. §. 3. pontja alapján a szerződés érvénytelen. Ez az alperesi kifogás alappal nem bir. A biztositási szerződésnek egyik lényeges alapelemét képezi a biztositási tartam. *A biztositási tartam kezdetét veszi abban az időpontban, a melytől fogva a biztositó a koczkázatot viseli és végét éri abban az időpontban, a melyben a koczkázat végződik.* Midőn tehát a K. T. 469. §. 5. pontja a biztositás kezdetét és végét a kötvényben meghatározandónak rendeli, a biztositó által viselendő koczkázat kezdő és végpontját kivánta megállapitani. Az 1894. julius 10-én kiállitott E) a. kötvénynek a felperes társaság közegei által aláirt főszövege szerint a biztositás kezdetét veszi 1894. julius 10. és végét éri

1914. julius 10-én a biztositás tartama tehát ebben a kötvényben naptár szerinti időszakban teljes pontossággal és feltétlenül meg van határozva, ezzel a határozott rendelkezéssel szemben pedig az általános biztositási feltételeknek a kötvény hatályba lépését egy határozatlan időpont beálltától feltételező intézkedése a kötvény főszövege szerint létrejött szerződésből származó jogviszonyok megbirálásánál nem lehet mérvadó s ennélfogva alperesnek a biztositási tartam határozatlanságára alapitott kifogása figyelembe nem vehető. Alperes azt a további kifogást érvényesiti, hogy felperes 1897. junius 27-én kelt és beterjesztett ajánlatra a K. T. 468. §-ában előirt időben tartozott nyilatkozni, ha pedig nem nyilatkozott, a biztositás junius 28-án volt kezdetét veendő, ez az időpont pedig az 1894. julius 10-én kiállitott kötvény tartalmával meg nem egyezvén, a biztositási szerződés érvénytelen. Ennek a kifogásnak sincs jogos alapja. *A K. T. 468., illetve 506. §-a* szerint ugyanis a biztositási ügylet érvényesen létrejöttnek tekintetik, ha az ajánlat 48 óra alatt vissza nem utasittatott. *Ez áll abban az esetben, ha az ajánlat az ügylet érvényes megkötése tekintetében ettől a határidőtől eltérő külön kikötést nem tartalmaz, de ha az ajánlat külön kikötést tartalmaz, az ajánlat elfogadása esetében az ügylet megkötésére nézve ez a kikötés irányadó.* Midőn tehát alperes a C) a. ajánlatban kifejezést adott annak a kikötésnek, hogy az ajánlat el vagy el nem fogadása és ezzel az ügylet meg vagy meg nem kötése iránt felperes 60 nap alatt nyilatkozhatik, ekkor az általa (alperes által) ajánlatilag megszabott ez a határidő reá nézve kötelező volt, és felperes az ajánlatot az abban kijelölt időben elfogadhatta vagy visszautasithatta; minthogy pedig felperes az E) a. kötvény kiállitásával 1894. julius 10-én és igy az ügylet megkötésére nézve az ajánlatban alperes által meghatározott határidőn belül az alperesi ajánlatot elfogadta, az ügylet ebben az időpontban érvényesen megkötöttnek tekintendő. Az ügylet ekként érvényesen létrejövén és az ügylet megkötéséről a szerződést helyettesitő biztositási kötvény kiállittatván és abban a biztositás kezdőpontja 1894. julius 10-re állapittatván meg, a biztositás ebben az időpontban vette kezdetét. Alperes elutasittatni kéri a keresetet azon az alapon is, mert a kötvényfeltételek szerint felperes koczkázatot nem viselvén, a koczkázat ellenértékét képező dij megfizetését sem követelheti. Ez az alperesi kifogás sem indokolt. Helytelen ugyan felperesnek az az álláspontja, hogy ő a biztositási dijat a szerződés alapján még akkor is követelheti, ha koczkázatot nem is visel, mert *a biztositási dij a koczkázat ellenértékét képezvén, a dijkövetelésnek alapfeltételét a koczkázat viselése képezi;* a kötvény tartalma azonban nem hagy fenn kétséget az iránt, hogy a biztositás 1894. julius 10-én vette kezdetét, felperesre nézve tehát a koczkázat viselésének kezdőpontja ebben az időpontban állott be és igy felperes ettől az időponttól kezdve a koczkázat ellenértékét jogszerüen követelheti; ezt a koczkázati ellenértéket pedig a jelen esetben, tekintettel arra, hogy a kötvény tanusága szerint a biztositási dij egész évenként volt fizetendő, *az első évi* biztositási dij képviseli, ehhez *a dijösszeghez tehát felperesnek, miután a*

Biztositási tartam.

koczkázatot az első évre viseli, a K. T. 473. §-a értelmében feltétlenül joga van. Alperesnek a kereseti jog elévülésére alapitott kifogása szintén nem volt figyelembe vehető, mert a fentebb kifejtettek szerint a biztositás 1894. julius 10-én vévén kezdetét, felperesnek az első évi biztositási dijra vonatkozó igénye ettől az időponttól kezdve volt érvényesithető, felperes pedig az által, hogy ez iránti keresetét a budapesti VI. ker. jbsgnál 1894. november 7-én meginditotta K. T. 487. §-ában megállapitott elévülést megszakitotta (986/99.)

*

Tulbiztositás. *A biztositási összeg a biztositás tárgyának teljes értékét meg nem haladhatja. Ezen értéken tul a biztositás érvénytelen.*

Ha a biztositási összeg az érintett okból leszállittatik, a biztositási dij is aránylagos levonás alá esik, illetőleg a megfizetett többlet a szerződő félnek visszaadatik.

Ha a tulbiztositás bebizonyithatólag rosszhiszemüleg történt, a biztositási ügylet egészben érvénytelen s a biztositó sem a befizetett dijakat visszaadni, sem az esetleges kárt megtériteni nem tartozik.

A biztositónak jogában áll a biztositott tárgy értékének megállapitása végett a biztositott tárgyat bármikor megvizsgálni. (470. §).

Ha valamely tárgyat többen ugyanazon időre és ugyanazon esemény ellen biztositanak, az egyes biztositások összesen csak a tárgy teljes értéke erejéig érvényesek és az egyes biztositók csak azon arányban felelnek, melyben az általuk biztositott összeg az egész biztositási összeghez áll.

Ha valamely tárgy ugyanazon időre és ugyanazon esemény ellen ujból biztosittatik, a későbbi biztositás csak annyiban érvényes, amennyiben a korábban biztositott összeg a tárgy teljes értékét nem fedezi.

Amennyiben a biztositott többszörös biztositásoknál valamely biztositó elleni igényeiről lemond, ez a többiek jogaira és kötelességeire befolyással nincs. (471. §).

Ezen két szakasz a tulbiztositást tárgyalja. A biztositás alaptételéből következik, hogy a biztositás czélja kártérités, nem pedig nyerészkedés, vagyis, hogy csakis a tényleg szenvedett vagyoni hátrány térittessék meg. Ennélfogva a tulbiztositás meg nem engedhető. A tulbiztositás tekintetében mindenek előtt fontos az a kérdés, minő érték az, amely a biztositás alapjául szolgálhat. Kétségtelen, hogy az ugynevezett pretium affectionis, előszereteti érték nem lehet a biztositás alapja; például nagy értékkel birhat ránk nézve egy különben csekély értékü tárgy csupán azért, mert családi emlék. Ily érték nem vehető a biztositás alapjául. De kétségtelen az is, hogy nem szoritkozhatunk a tárgy közönséges értékére, mert hisz a közönséges érték igen sokszor aránytalanul kisebb

a tényleges kárnál és igy nem érhetnénk el a biztositás valóságos czélját. Például egy müvész az ő hegedüjének biztositásánál nem szoritkozhatik a hegedü közönséges értékére, mert a hegedü megsemmisülése esetén annak közönséges értéke messze elmarad a valóságos kár mögött, hanem alapul veheti annak rendkivüli értékét. A tárgy rendkivüli értéke tehát, mely azonban nem egyértékese az előbb emlitett előszereteti értéknek, igenis szolgálhat a biztositás alapjául. (l. Nagy Ferencz keresk. jog.)

Tulbiztositás

Kérdés merülhet fel továbbá az iránt is, hogy a biztositási időtartam alatt mely időpont az, melyben a tárgy értéke megállapitandó, illetve, hogy valamely későbbi időpontban mutatkozható érték vehető-e a biztositás alapjául. Nem szükséges, hogy a tárgynak a biztositási szerződés megkötése idejében mutatkozó értéke biztosittassék, hanem lehet, hogy a biztositási szerződés megkötésekor a tárgy értéke sokkal kisebb, mint a biztositott összeg és csak a biztositási időtartam alatt növekedhetik az érték akkora összegre, mint a mekkorára a biztositás szól. Ez különösen az állatbiztositásnál fordul elő. A jégkárbiztositásnál sem lehet felvenni rendszerint azt az értéket, amelylyel a tárgy a szerződés megkötésekor bir; itt is csak a tárgynak természetszerüleg későbbi időben növekedő értéke biztosittatik.

A tulbiztositás következményeinek megbirálásánál lényeges kérdés az, hogy rosszhiszemüleg történt-e az, vagy nem. Az előbbi esetben a biztositás érvénytelen és a befizetett dijak nem követelhetők vissza, az utóbbi esetben csak a tárgy valódi értéke erejéig áll fenn a biztositás, mely csupán az értéktöbblet tekintetében lesz érvénytelenné, de az értéktöbbletért fizetett dij visszakövetelhető. Jóhiszemüség esetén, ha a tulbiztositás több biztositónál történt, az az időpont irányadó, mikor történt a biztositás. Az előbb kötött biztositás, illetve biztositások, a tárgy teljes értékéig érvényesek, azontul a későbbi biztositások érvénytelenek. Például, ha a tárgy értéke 2000 kor. és az első biztositás 1500 kor.-ra, a második 1000 kor.-ra köttetett, akkor az első biztositás egészben, a második pedig csupán 500 kor. erejéig érvényes. Ha egy időben történik a tulbiztositás, valamennyi biztositó a tárgy teljes értékéért az általuk biztositott összeg arányában felelős. Például, ha a 2000 kor. értékü tárgy két biztositónál egyenként 2000—2000 kor.-ra biztosittatik egy időben és jóhiszemüleg, akkor mindenik biztositás csak 1000—1000 kor.-ig érvényes. Ha már most tulbiztositás esetén a biztositott egyik vagy másik biztositó elleni igényéről lemond ez nem eshetik a többi biztositó hátrányára, t. i. ha az előbbi példát vesszük alapul, a biztositott lemondván a második biztositó iránti igényéről,

Tulbiztositás. az első biztositótól nem kérheti az egész 2000 kor. értéket, hanem csak annyit, mint amennyit a másik biztositó elleni igényről való le nem mondás esetén kérhetett volna, tehát a biztositók kártéritési kötelezettségén és ezen kötelezettség mérvén a lemondás mitsem változtat.

Meg kell még jegyeznünk, hogy tulbiztositás nem csak akkor forog fenn, ha a tárgy teljes értékét meghaladja a biztositási összeg, hanem akkor is, ha a biztositási összeg meghaladja azon vagyoni érdeket, melylyel a biztositott a tárgy tekintetében bir. Például a zálogtartó hitelező 5000 kor. értékü tárgyat tart zálogban 1000 korona követelése erejéig; nyilvánvaló, hogy itt a hitelező érdeke csak 1000 kor. erejéig áll fenn, tehát ennél magasabb összegre a tárgy nem biztositható, amennyiben pedig jóhiszemüleg tulbiztositott volna, csak 1000 kor. erejéig érvényes a biztositás.

A tulbiztositás esete akkor is fenforog, ha többen ugyanazon tárgyat, de különböző érdekeknél fogva biztositanak (pld. a zálogtartó hitelező és a zálogot adó adós). Mindkettőt különböző érdekek késztik a biztositásra, de azért a kettő által biztositott vagyoni érdek nem haladhatja meg a tárgy értékét.

Tulbiztositás esetében nem csak a biztositó tagadhatja meg a tulbiztositott összeg kifizetését, hanem a biztositott sem tartozik a tulbiztositott összeg után járó biztositási dijat megfizetni, tekintve, hogy a biztositó a tulbiztositott összeg tekintetében koczkázatot nem viselt.

A többszörös biztositás tilalma megszegésének nem minősithető, ha nagyon rövid időn át az ingók tüzkár ellen két társaságnál voltak biztositva, de a káreset jóval az egyik biztositásnak megszünte után következett be.

Jogesetek:

73. *Lfi.:* A kereskedelmi törvény 471. §-ának többszörös egyidejü és az ujból biztositást illető intézkedései alkalmazást nyernek az esetben is, habár a szóba jövő egyes biztositásokban *egészen más biztositottak, egészen más vagyoni érdeknél fogva vesznek is részt.* Ugyanazon dologra vonatkozólag tehát: habár különböző érdekek (pl. tulajdoni és zálogérdek) biztositása szintén csak annyiban érvényes, amennyiben a szóba jövő különböző érdekü egyes biztositások összesen a biztositott tárgy értékét meg nem haladják; egyébként pedig a szerint, a mint a különböző érdekek egyidejüleg vagy különböző időben biztosittottak a kereskedelmi törvény 471. §. 1. vagy 2. bekezdése irányadó (787/77.)

74. *Budapesti tábla.* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, a rosszhiszemü tulbiztositás tényét fenforogni nem látja, ehhez képest felperes kártéritési jogosultságát megállapitja és az eljáró kir. törvényszéket

utasitja, hogy stb. *Indokok:* Az elsőbiróság alperesnek a szerződés érvénytelensége miatt a kereskedelmi törvény 474. §-a alapján tett kifogását itéletének vonatkozó indokainál fogva helyesen vetette el. De nem találja a kir. itélőtábla alaposnak alperesnek a rosszhiszemü tulbiztositást vitató kifogását sem, mert a kereskedelmi törvény 470. §-a szerint a biztositónak joga lévén a biztositott tárgyakat azok értékének megállapitása végett bármikor megtekinteni és ekként módjában állván a tulbiztositás tényét megállapitani, ha ezzel a jogával nem élt, a tárgyak megsemmisülése után ezt a kifogást sikerrel csak ugy érvényesitheti, ha mind a biztositást, mind az ennél fenforgó rosszhiszemüséget pozitiv és minden kételyt kizáró tényekkel bizonyitja. Alperes azonban a tekintetben, hogy a biztositási összeg bemondása felperes részéről már eleve nyerészkedési vagy megkárositási szándékkal történt, alkalmas bizonyitó adatokat nem szolgáltatott, amennyiben egymagában véve abból a körülményből, hogy felperes a biztositott cséplőgépet 1898-ban 950 frtért vásárolta és ezt ugyanazon évben saját értékelése alapján 2000 frtra biztositotta, minthogy a kár összegének bizonyitása a kereskedelmi törvény 479. §-a értelmében amugy is a biztositottat terheli, a nyerészkedési és károsítási szándéknak a biztositási ügylet megkötésekor való fenforgására jogszerü következtetés nem vonható. (2459/899.) — *Curia:* A másodbiróság itélete a benne felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik. (1229/900. J. K. 1901. 10.) Túlbiztositás.

75. *Budapesti Tábla:* Alpereseknek a franczia kereskedelmi törvény 348. §-a alapján a. biztositás érvényessége alapján emelt kifogása alaptalan, mert a 2. sz. a nyilatkozatban foglalt az a téves állitás, hogy felperest és testvéreit a „Slobodna“ nevü hajóból 24 hajórész illeti (carat), holott valóban csak 12 hajórész illette, sem meg nem változtatta a biztositás tárgyát (a téves bevallás nem érintvén a biztositott hajó azonosságát), sem csekélyebbnek nem tüntette fel e koczkázatot a valónak és e szerint oly hamis bevallásnak, mely az idézett szakasz értelmében a biztositás érvénytelenségét vonná maga után, nem tekinthető. Egymagában az a tény ugyanis, hogy a hajó $^{12}/_{24}$-ed része harmadik személyek tulajdonát képezte, a veszélyt nem fokozta. azt pedig, hogy a veszély a társtulajdonosok személyében rejlő okokból nagyobbodott volna, alperes maga sem állitja. A mi pedig alpereseknek azt az érvelését illeti, hogy felperes és testvérei csak fele részben lévén tulajdonosok a hajó megóvása iránt is csekélyebb mértékben voltak érdekelve, mintsem alperes feltételezte, hogy a többi tulajdonosok saját illetőségüket másutt egész értéke erejéig biztosithatván, azzal minden kárveszélyt elhárithattak magukról, az jelentőséggel azért nem bir, mert a tényleg felp. és testvérei tulajdonát képező $^{12}/_{24}$-ed rész a felek egyező előadása szerint 80.000 frt értékü lévén, felperesnek a biztositott tárgy iránti érdeke nem volt csekélyebb annál az összegnél, amelynek erejéig a biztositás történt s mert az alperesi szövetkezetnek az ügylet megkötésekor fennállott alapszabályai szerint felperes és testvérei sem voltak eltiltva attól, hogy a hajót, illetve hajórészüket az

Túlbiztositás. alperes által megállapitott egész értéke erejéig biztosithassák; ez a lehetőség tehát az A) a. ügylet meg vagy meg nem kötésére mi befolyással sem lehetett. Tulbiztositás esete a fentiek szerint fenn nem forogván, alperesnek az a kifogása is alaptalan, hogy a 20.000 frt erejéig kötött biztositás legalább felerészben érvénytelen és 10.000 frtra leszállitandó. De ha a franczia kereskedelmi törvény 348. §-ának esete eredetileg fenforgott volna is, akkor sem érvényesithetné alp. a kifogást többé, mert a B) a. letéttel, melyet helytelenül kiván utólag egyezségi ajánlatként feltüntetni, felp. átengedési nyilatkozatát (abbandono) feltétlenül elfogadván s a kereset beadása után, tehát oly időben, mikor a való tényállásról már kétségtelen tudomása volt, felperes részére fentartás nélkül részfizetést teljesitvén, ezzel a biztositást érvényesnek ismerte el. Kérdés tárgya tehát, miután nem vitás, hogy a „Slobodna" a biztositás tartama alatt hajótörést szenvedett, már csak az lehet, hogy jogositva van-e alperes a biztositás megkötése után módositott alapszabályok uj 10. §-a alapján a kereseti összegből levonást eszközölni s ha igen, mennyit? Az elsőbiróság helyesen döntötte el az első kérdést akként, hogy a módositott alapszabályok felperesre kötelezők, mert ha áll is, hogy az egyes szövetkezeti tagoknak a szövetkezet ellenében szerződés alapján szerzett magánjogai közgyülési határozatok által nem csorbithatók, a fenforgó esetben felperesnek arra, hogy kár esetén a biztositott összegnek levonása nélküli kifizetését követelhesse, szerzett joga nem volt. Felperes és alperes között ugyanis külön biztositási feltételek kikötve nem voltak, hanem felperes a 2. sz. nyilatkozatával, melylyel az alperesi szövetkezetbe tagként belépett, általában alávetette magát a biztositási feltételeket helyettesitő alapszabályoknak és pedig nemcsak az akkoriaknak, hanem a 2. sz. nyilatkozat végpontjában foglalt kijelentés szerint azok későbbi, esetleges módositásnak is, következőleg eleve kikötöttnek tekintendő, hogy kár esetén a kártéritési igény ne a belépés idején fennállott, hanem a kár megtörténtének idejében fennálló alapszabályi határozatok alapján biráltassék el. Ezzel szemben jelentőségnélküli felperesnek az az állitása, hogy az alapszabályokat módositó 1886. márczius 22-iki közgyülési határozatokról kellő időben értesitést nem kapott, mert a törvény a szövetkezeti tagoknak a közgyülési határozatokról való egyéni értesitést elő nem irja s a közgyülési határozatok érvényességét az értesités megtörténtétől függővé nem teszi és mert felperes a 3. sz. okirat tanuságaként, melylyel az emlitett közgyülésen való képviseltetése czéljából meghatalmazottat rendelt, a közgyülésről különben is eleve értesitve lett, tehát módjában állott a hozott határozatokról kellő időben tudomást szerezni s a menynyiben azokban megnyugodni nem akart, a közgyülésileg megállapitott határidőn belül a szövetkezetből kilépni; a mi végül felperesnek a D) a. levélre alapitott érvelését illeti, az az elsőbiróság által e részben felhozott indokokból volt figyelmen kivül hagyandó. A módositott alapszabályok 105. §-ában ki lévén mondva, hogy a hajó vagy hajórész csak megállapitott értékének $^{2}/_{3}$ része erejéig biztositható

s hogy a mennyiben a szövetkezeten kivül ezen határon tul biztosittatik, a többlet-összeg a szövetkezetnél biztositó összegből levonandó. További kérdés az, hogy ez az eset felperessel szemben fenforog-e? E tekintetben a póttárgyaláson felhozott adatokból és bizonyitékokból az tünik ki, hogy a „Slobodna" nevü hajónak felperes és testvérei tulajdonát képező és 80.000 frt értékü, tehát az alapszabályok 10. §-a szerint 53.333 frt 33⅓ kr. erejéig biztositható $^{12}/_{24}$-edrésze az alperesnél biztositott 20.000 frton felül más intézeteknél további 37.000 frt erejéig s igy összesen 57.000 frt erejéig, a hajónak harmadik személyek tulajdonát képező másik $^{12}/_{24}$-edrésze pedig 63.000 frt erejéig volt biztositva és e tényállás annál inkább volt valónak elfogadandó, mert alperes felperes tagadásával szemben bizonyitani meg sem kisérelte, hogy felperes és testvérei számlájára a fentemlitett 57.000 frtnál nagyobb összegü biztositások köttettek volna. E szerint kétségtelen, hogy a hajó az idézett 10. §-ban meghatározott határon tul volt biztositva. A mi már most azt a vitás kérdést illeti, hogy ezen többletösszeg kiszámitásánál a „Slobodna" hajóra nézve megkötött összes biztositások vagy csupán a felperes és testvérei számlájára, illetve az őket megillető $^{12}/_{24}$-edrészre nézve megkötött biztositások veendők a számitásba, ebben a kérdésben az elsőbiróság helyesen döntött az utóbbi nézet mellett; mert a fent előadottak és alperesnek a 2025/90. sz. felebbezésben tett saját kijelentése szerint alperesnél biztositottnak csak ez a $^{12}/_{24}$-edrész tekinthető, mert a módositott alapszabályok 10. §-ának nyilvánvaló czélja az lévén, hogy a biztositott az őt érhető kárveszély ⅓ részét önmaga viselje, ebből önként következik, hogy ennek a biztositatlanul hagyandó ⅛ résznek kiszámitásánál csak a biztositott félnek, nem pedig idegen érdekü harmadik személyeknek hajóilletősége vehető alapul s mert e szerint valamint nem használna felperesnek az a körülmény, ha a többi $^{12}/_{24}$-edrész tulajdonosai az ő részüket biztositatlanul hagyták volna, ugy hátrányára sem szolgálhat neki az, hogy azok azt az érték ⅔-ad részén tul biztositották. Az elsőbiróság tehát a 10. §. alapján levonandó összeget helyesen állapitotta meg 3666 frt 66½ krban. Túlbiztositás.

Curia: A rendkivüli felülvizsgálati kérelemnek hely nem adatik. Mert az alsóbb biróságok egybehangzó itéletei ellen az ideiglenes perrendtartás 335. §-a értelmében csak akkor van helye a rendkivüli felülvizsgálati kérelemnek, ha a birói határozatnál a törvény helytelenül magyaráztatott vagy alkalmaztatott, ha a határozat a periratok tartalmával ellenkezik, ha érthetetlen vagy a felek kérelmén tul terjeszkedett; e perben azonban a most mondott esetek egyike sem forog fenn; mert az alsóbb biróságok a franczia kereskedelmi törvénynek alperes kifogása alapjául felhivott 348. §-át helyesen értelmezték; mert továbbá a per adataiból kétségtelen lévén, hogy a felperes biztositása az egész biztositott összegnek, t. i. 20,000 frtnak figyelembe vétele mellett volt számitás alapjául elfogadandó, az alsóbb biróságoknak az a rendelkezése tehát, hogy felperes igényét 16,333 frt 33½ kr.-ban állapitották meg, a perben előadott és bizonyitott tényekkel ellentétben nem áll, mert fel-

Tulbiztositás. peres az idézett törvényszakaszban felsorolt egyéb sérelmeket fel nem hozott. (1623/94.)

76. *Budapesti Tábla:* G. K. tanuvallomását az 1893: XVIII. törvényczikk 64. §-a értelmében mérlegelve a tábla a felperes tagadásával szemben bizonyitottnak találta alperesnek azt a kifogásbeli állitását, hogy felperesnek utazó ügynöke alperest a kereseti váltó aláirására azzal birta rá, hogy a Bécsi biztositó társaság megszünvén, a kereseti váltót a felperes Hazai általános biztositó részvénytársaság részére kell aláirni, ugy hogy az utazó ügynök által alperes megtévesztve lett. Minthogy pedig alperesre nézve, ki a kereseti váltót megtévesztés folytán irta alá, a váltó aláirása folytán kötelezettség nem származott, az elsőbiróság helyesen járt el, mikor felperest — sommás végzésének hatályon kivül helyezésével — keresetével elutasitotta. (2760/98.) — *Curia:* Helybenhagyja. Az alperes által 4 ·/. a. becsatolt biztositási kötvénynyel és G. K. tanu vallomásával bizonyitva van, hogy alperes a közte és a felperes társaság közt kötött biztositási szerződést megelőzőleg házát a Bécsi biztositó társaságnál már biztositotta. Tekintve pedig, hogy felperes végiratában csak azt tagadta, hogy a 4 ·/. a. biztositási kötvény ugyanazon tárgyra vonatkozik, a melyre nézve közte és alperes közt a biztositási szerződés létrejött, az alperes által a viszonválaszban felhozott azt az állitást azonban, hogy a Bécsi biztositó társaságnál *már korábban biztositott összeg a tárgy teljes értékét fedezte,* a felperes nem tagadta s ekként ez az állitás felperes által beismertnek tartandó (prts. 159. §.); tekintve, hogy K. T. 471. §. értelmében akkor, ha a korábban biztositott összeg a tárgy teljes értékét fedezi, a későbbi biztositás érvénytelen s igy érvénytelen a peres felek között kötött későbbi biztositás is és tekintve, hogy a felperes által elvállalt kárbiztositási koczkázat a kereseti dijváltó ellenértékének lévén tartandó, *a biztositás érvénytelensége folytán a felperes koczkázatot nem viselt* s igy a *kereseti dijváltóért a felperes annak ellenértékét nem szolgáltatván,* az eme váltón alapuló követelést sem érvényesitheti. (552/99.)

77. *Curia:* Alperesnek az a kifogása, hogy miután az alperes társaságnál tüzkár ellen biztositott tárgyak teljes értékükben már korábban a trieszti általános biztositó társaságnál 7 évre 1891. augusztus 18-tól 1898. augusztus 18-ig voltak biztositva és miután felperes ezt a biztositási szerződést saját előadása szerint csak a peres felek közt 5 évre 1896. augusztus 16-tól 1901. augusztus 16-ig terjedő időre kötött biztositási szerződésnek 1896. augusztus 16-án történt hatályba lépte után, t. i. 1896. augusztus 18-án szüntette meg s igy felperes ugyanazon tárgyak teljes értékére nézve 2 napig két társaságnál volt biztositva, az alperes társasággal kötött későbbi biztositási szerződés a kereskedelmi törvény 471. §. 2. kikezdése értelmében érvénytelen, azért nem volt figyelembe vehető, mert a fenforgó esetben az, hogy *a fentiek szerint az alperessel kötött szerződés szerint biztositott ingók a fent megjelölt 2 napon át két társaságnál voltak biztositva, szemben azzal a ténynyel, hogy a tüzeset majdnem egy évvel későbben 1897. julius 9-én következett*

be, a két napi időtartam csekélységénél fogva a többszörös biztositás tilalma megszegésének nem minősithető, következésképpen ez a körülmény az érintett rövid időtartam jelentéktelenségénél fogva, tekintettel arra, hogy az alperessel kötött biztositási szerződésben megállapitott szerződési idő 1896. augusztus 16-ának déli 12 órájától 1901. augusztus 16-ának déli 12 órájáig terjed, nem szolgálhat alapul arra, hogy felperes keresetével a biztositási szerződés érvénytelensége okából elutasittassék; továbbá, mert különben is az alperessel kötött F) a. biztositási szerződésben a készpénzben fizetendő első biztositási dij nyugtázva nincs, alperes pedig maga sem állitja, hogy ezt a készpénzben fizetendő első biztositási dijat még 1896. augusztus 19-ike előtt fogadta volna el felperestől, már pedig, *ha alperes a készpénzben fizetendő első biztositási dijat csak augusztus 19-én vagy ezután fogadta volna el felperestől, akkor a peres felek között kötött biztositási szerződést érvényesnek önmaga elismerte;* és mert a trieszti általános biztositó társasággal kötött E) a. biztositási szerződésnek a peres felek közt kötött F) a. biztositási szerződéssel való egybevetéséből kitünik, hogy a két társaságnál biztositott tárgyak nem is teljesen ugyanazonosak és igy a két biztositó társaságnál ugyanazon esemény ellen nem is teljesen ugyanazon tárgyak biztosittattak, mert mig az E) a. biztositási szerződés szerint a trieszti általános biztositó társaságnál vas- és lemez, valamint kötélárukon felül házi butorok, továbbá férfi, női és gyermek fehér- és ruhanemüek is voltak biztositva, addig az F) a. biztositási szerződés szerint az alperesi társaságnál butorok és ruhanemüek nem, hanem csak vas és lemez, valamint kötéláruk voltak biztositva. (6919/900.)

Túlbiztositás.

A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, amenynyiben azok a jelen fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul. (472. §).

Ezen szakasz folytán, mint a 468. §-nál közölt felsőbirósági határozatokból láthatjuk, sokáig ingadozott a joggyakorlat abban, vajjon a k. t. 468. §-ban foglalt azon rendelkezéssel szemben, hogy a biztositási szerződés létre jön, ha a biztositó a kötvényt kiállitotta, vagy az elfogadott ajánlatot a könyveibe bevezette, vagy ha az ajánlatot 48 óra alatt vissza nem utasitotta, joga van-e a biztositónak feltételeiben kikötni azt, hogy a dijfizetés a koczkázat viselésének feltétele, illetve, hogy a biztositás hatályba nem lép addig, mig az első dijrészlet meg nem fizettetik. Az ujabbi joggyakorlat szerint a biztositó azon kikötése, hogy a dij megfizetése előtt a biztositási szerződés hatályba nem lép, érvénynyel nem bir. Ez a biztositás alapeszméjével, t. i. avval, hogy a kár többek között felosztatik, éppenséggel nem áll összhangban, mert éppen a biztositási dij képezi azon alapot, melyből a kártéritési összegek terv szerint kifizettetnek. Ha már most ezen alap nincs meg valóságban, akkor a biztositó

Kármegállapitás.

könnyen kerülhet abba a helyzetbe, hogy nem képes kötelezettségeinek eleget tenni. (l. Nagy Ferencz: A keresk. jog kézikönyve 1898. II. k. 368. l.). Támogatja ezen felfogást a k. t. 473. §-a, hogy a dijfizetés előtt a kötvény kiadása nem követelhető, továbbá a 485. §. 4. és 505. §. 3. pontja. (l. alább).

Jogesetek:

78. Curia: *A homályosan szerkesztett biztositási feltételek* a biztositó társulat terhére és a biztositottra nézve kedvezőbb értelemben magyarázandók. (721/84. D T. X.)

79. Curia: *A kereskedelmi törvény 472. §-a értelmében a felek kölcsönös jogaira s kötelességeire nézve, a mennyiben azok az érintett szakaszt tartalmazó fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul,* a kár mikénti felvételének és megállapitásának módjára nézve pedig a vonatkozó fejezetben foglalt 481. §. azt a rendelkézést tartalmazza, hogy első vonalban a biztositónak, azután pedig, ha az ezen jogával nem él, a biztositottnak áll jogában, egyéb megállapodás hiányában, a történt kárt szakértői szemle utján megállapitani: *ezekből következőleg kétségtelen, hogy a felek között létrejött jégkár biztositó ügyletről kiállitott A) a. biztositási kötvényben foglalt feltételeknek a kár megállapitására vonatkozó határozatai is (25., 28. §.), melyek szerint a biztositó kiküldöttei által eszközölt kárbecslésnek a biztositott részéről el nem fogadása esetében, az emlitett 25—28. §§-ban részletesen szabályozott módon magánuton választandó szakbizottság jár el, mindkét fél irányában hatályosak és kötelező erejüek lévén, azok alól magát egyoldalulag egyik fél sem tekintheti felmentettnek,* ugyanazért a felperes által alperes hozzájárulása nélkül foganatositott előleges birói szemle eredménye figyelembe annál kevésbé vehetők, mert felperes nem is állitja, hogy a szerződésileg kölcsönösen megállapitott eljárás folyamatba tétele iránt bármi lépést is tett s hogy az tőle nem függő okokból maradt el, sőt mig alperes a 9. sz. a. okirattal bizonyitotta, hogy felperest a szakbizottság megalakitását illetőleg teendő nyilatkozatra alánlott levéllel közjegyző utján, még 1889. augusztus 2., tehát jóval ugyanazn hó 10-én foganatositott előleges birói szemle előtt fel is hivta, de felperes alperesnek ezen felszólitását is figyelmen kivül hagyta (1142/93.)

A biztositó társaság ügynöke által a biztositott féllel szemben a biztositási ajánlatban foglalt kérdésekre vonatkozóan elkövetett megtévesztés esetében a biztositó sikeresen nem vitathatja, hogy a biztositó hamis bevallást tett. *A kereskedelmi törvény 468. §-ában foglalt azon határozott rendelkezéssel szemben, hogy az esetben, ha a biztositó a biztositási ajánlatot annak vételétől 48 óra alatt vissza nem utasitja, a biztositás az ajánlat elküldését vagy átadását követő napon déli 12 órakor veszi kezdetét és a biztositás kezdetének a kötvényben naptárszerüleg történt meghatározásával szemben az*

a kijelentés, hogy a biztositás csak a biztositási dij teljes lefizetése után lép érvénybe, nem bir hatálylyal. (Curia 394/901.) Dij.

A biztositási dij szabad egyezkedés tárgyát képezi.

A szerződő fél köteles a megállapitott dijat kellő időben megfizetni s kétség esetében a dij megfizetése előtt a kötvény kiadását nem követelheti.

Ha a kötvény a dij lefizetése előtt adatik ki, ez a dij kifizetésének elhalasztásául tekintendő. (473. §.)

A biztositott csakis azt a dijat tartozik fizetni, ami a kötvényben meg van állapitva, még ha a veszély a biztositási időtartam alatt a biztositott akaratán kivüli okokból fokoztatik is, sem követelhető a biztositottól magasabb összegü dij. Mig a dij megfizetve nincs, a kötvény kiadása nem követelhető. Támogatja a K. T. ezen rendelkezése is annak a felfogásnak a helyességét, hogy a dijfizetés előtt a szerződés sem lép hatályba. Csak igy lehet indokolni a K. T. ezen szakaszát, különben nem volna semmi értelme sem a törvény azon rendelkezésének, hogy a kötvényt a biztositó addig nem tartozik kiadni, mig a dij megfizetve nincs. Mindenesetre káros ugy a biztositóra, mint a közönségre, és hátrányos a jogegységre, ha a törvény ily fontos körülmény tekintetében világos és határozott rendelkezés helyett homályt hagy és következtetésekre enged alkalmat.

Jogesetek:

80. *Budapesti tábla:* Alperes nem tagadta, hogy közte és felperes közt az életbiztositási ügylet a C) a. biztositási kötvény értelmében érvényesen megköttetett, beismerte azt is, hogy felperes neki a biztositási kötvényt ki is szolgáltatta, a mellett nem állitotta, hogy felperesnek a szerződés szerint megállapitott biztositási első dijrészletnek kereseti részét kifizette, melyet pedig a biztositási szerződés létrejötte következtében kifizetni tartozott, tekintet nélkül arra, hogy a biztositás később megszünt-e vagy sem? Alperes ugyan azt állitotta, hogy a biztositás ugyan kölcsönös megállapodással szüntettetett meg s igy a kereset sem jogos, állitását azonban nem bizonyitotta s igy az tekintetbe vehető nem volt, mert alperes ezen állitását csak a 2·/. a. levéllel kivánta bizonyitani, mely szerint felperes cz.-i főügynöksége utján tőle a biztositási kötvényt visszavette, állitólag az ügylet megsemmisitése végett, ugy, de a 2·/. a.-ban nem foglaltatik az, hogy felperes a kötvényt az ügyletnek kölcsönös megállapodás értelmében leendő megsemmisitése végett kivánta volna vissza, sőt annak tartalmából nyilvánvaló, hogy *felperes főügynöksége a kötvényt az első dijrészletnek megfelelő biztositási időnek lejárta után csak hat hónap mulva és azért kivánta vissza, mert alperes a kötvényen már nyugtatott első dijrészletet sem fizette be;* kivánta tehát alperestől, hogy vagy a nyugtatott első dijrészletet fizesse meg, vagy pedig a kötvényt adja vissza, mihez pedig a kötvényen nyugtatott dij-

Községi kötelesség.

részlet le nem fizetése miatt a kereskedelmi törvény 473. §-a szerint joga is volt. Minthogy pedig e felhozottak szerint a 2·/. a. bizonyitékot egyáltalán nem szolgáltat arra, hogy a biztositás a felek közös akaratából és különösen a már addig felmerült igényekről való lemondás mellett szüntettetett volna meg, e mellett egészen közömbös a kinált esküvel bizonyitani kivánt az a körülmény, hogy a 2·/. a.-ban foglalt nyilatkozatot kiállitó főügynökség ily nyilatkozatnak kiállitására felperest is terhelőleg, jogositva volt-e, vagy sem s igy a kinált főeskü a jelen perben kellő bizonyitékot nem képez. Nem bizonyitván tehát alperes, hogy a biztositás kölcsönös megállapodás folytán szüntettetett volna meg, ennélfogva pedig alperes az összeg tekintetében ezen első dijrészlet megfizetésére, mely időre felperes a koczkázatot a kötvény kiltitása következtében már viselte, feltétlenül kötelezendő volt (9255/88.) *Curia:* Helybenhagyja (174/89).

81. *Curia:* A kereskedelmi törvény 473. §-a értelmében a biztositott a dij megfizetése előtt a kötvény kiadását nem követelhetvén, ha pedig az a dij megfizetése előtt kiadatik, ez a dij kifizetésének elhalasztásául lévén tekintendő: ennélfogva *hogyha a kötvény a biztositott birtokában van, ennek ellében a biztositási dij s illetve az első részlet ki nem fizetésének tényét a biztositó-társulat tartozik igazolni.* (650/84. DT. IX. 252.)

*

A biztositott a szerződés megkötésekor az előtte tudvalevő azon körülményeket, melyek fontosságuknál fogva a biztositás elvállalására befolyással lehetnek, a biztositóval közölni tartozik.

Ha a biztositás egy harmadik megbizásából vagy ennek érdekében köttetik, a biztositóval azon körülmények is közlendők, melyekről az érdekelt harmadik bir tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott e körülményeket a helyette vagy érdekében szerződő féllel tudatni.

Oly esetben, midőn a szerződő fél a biztositási ügylet megkötésekor a biztositó részéről elébe terjesztett kérdőiv kitöltésére szóllittatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős. (474. §.)

Amennyiben a biztositott vagy helyette szerződő fél az ügylet megkötésekor fontos (474. §.), és a biztositó előtt tudva nem levő ténykörülményeket valótlanul adta elő, a biztositónak, ha előtte az adatok vagy előadás valótlansága vagy helytelensége tudva nem volt, jogában áll a szerződés érvényességét az esemény bekövetkezte után is akár kifogás alakjában megtámadni. (475. §.)

A biróság belátása szerint mérlegeli azon körülményeket, melyeket fontosaknak tart a koczkázat elvállalására nézve. A helytelen, vagy a valóságnak meg nem felelő adatok szolgáltatása tekintetében közömbös, hogy a szerződő

fél ezt jó- vagy rosszhiszemüleg tette-e, mert a biztositási szerződésnél az ajánlat tartalmazza azokat az adatokat, melyekből a biztositó az általa elvállalandó koczkázat mérvét megitélni képes, csakis ezen adatok befolyásolhatják tehát a biztositót, hogy valamely ügyletet megkössön-e, vagy nem és hogy mekkora összegü dij fizetése ellenében kösse meg a biztositási ügyletet. „A közlési kötelesség alapja a biztositás lényegét képező kalkuláczióban gyökerezik." (Beck i. m. 128. l.) Miből következik, hogy a kalkuláczióra közömbös, lényegtelen adatok valótlansága az ügyletet érvénytelenné nem teheti, hanem csakis azon adatok közlendők hiven és pontosan a biztositóval, a melyek az elvállalandó koczkázat mérvének megitélésére befolyással birnak. Közlési kötelesség

Azon körülmények tekintetében azonban, a melyek a biztositott előtt nem ismeretesek, nem felelős a biztositott, illetve nem tartozik az előtte ismeretlen körülmények után tudakozódni, még akkor sem, ha a biztositó által feltett kérdés határozottan ily körülményekre vonatkozik. „A közlési kötelezettséget nem szabad tudakozódási kötelezettséggé változtarni, ezt egyébként a biztositási szerződés lényege nem is indokolja és az ily kötelezettség a biztositottat a biztositó zaklatásainak védtelenül kiszolgáltatná. (Beck i. m. 134 l.)

Jogesetek:

82. *Curia:* A másodbiróság itélete megváltoztattatik, alperes kártéritési kötelezettsége megállapittatik s a másodbiróság utasittatik, hogy a kártérités összege tekintetében határozatot hozzon. *Indokok:* Az a körülmény, hogy a biztositott cséplőkészlet a tüzeset alkalmával nem tető alatt, hanem a szabad ég alatt volt elhelyezve, alperes kártéritési kötelezettségét a jelen esetben azért nem szünteti meg, mert a mennyiben alperes a felperes által H.-ról A.-ra átszállitott cséplőkészletre nézve a biztositást csak az alatt a feltétel alatt kivánta továbbra is hatályában fentartani, ha a cséplőkészlet A.-n is fedett helyiségben helyeztetik el és amennyiben felperes akkor, amidőn a cséplőkészlet átszállitását alperesnek anélkül, hogy arra nézve, vajjon a cséplőkészlet A.-n valamely épületben vagy a szabad ég alatt van-e elhelyezve, nyilatkozott volna, bejelentette alperesnek; ha a felperes bejelentését a cséplőkészlet hol történt elhelyezésére nézve határozatlannak avagy homályosnak tartotta, módjában állott volna felpereshez ez irányban kérdést intézni s a biztositás fenn- vagy fenn nem tartása iránt való elhatározását felperesnek ez irányban teendett határozott nyilatkozatától függővé tenni. Minthogy azonban alperes a felperest az érintett irányban való határozott nyilatkozatra fel nem hivta, hanem felperesnek azt a határozatlan tartalmu bejelentését, hogy a biztositott tárgyak A.-n az 1. sz. háznál helyeztettek el, mégis tudomásul vette, a fent emlitett körül-

Közlési kötelesség.

ményre alapitott kifogása figyelembe nem vehető. Ezekből folyóan tehát a másodbiróság itéletének megváltoztatásával alperes kártéritési kötelezettségét megállapitani kellett. (1096/900. J. K. 1901. 3.)

83. *Curia:* A kereskedelmi törvény 474. és 475. §§-aiban szabályozott közlési kötelezettség, — mint ez kitünik a kereskedelmi törvény 490. §-ából is, — nemcsak oly ténykörülményekre vonatkozik, melyek a biztositás „egyáltalábani“ elvállalására lehetnek befolyással, hanem olyanokra is, melyek habár csak az elvállalás „közelebbi feltételei“, mint pl. *a biztositási dij magassága tekintetében birhatnak fontossággal* (1172/82. D. T I. 240). — *Azonos határozatok: Curia:* 259/82. (D. T. IV. 259.) — *Lfi.:* 52/81. D. T. r. f. XXVII. 144.)

84. *Curia:* A biztositott által *megelőzőleg szenvedett tüzesetek száma* a biztositási szerződés megkötésére, de mindenesetre legalább is a fizetendő dijösszegre befolyással birván: a tüzkár ellen vett biztositás érvénytelen, ha a biztositott azon tüzesetek számát, melyek a biztositott tárgyat már megelőzőleg érték, biztositási ajánlatában adott feleletében a biztositó társasággal közölni elmulasztotta vagy valótlanul adta elő (259/82. D. T. IV. 259.) — *Azonos: Curia:* 418/88. (Ü. L. 88/24.)

85. *Curia:* Felperesek válaszukban beismerték, hogy *elsőrendü felperes biztositó* 1875. évben *Zavalje községben* (tehát nem abban a községben, amelyben a biztositás kötésekor lakott) *tüzkárt szenvedett.* A 20. sz. a. ajánlatban tehát elsőrendü alperes az által, hogy a 14. kérdésre: „szenvedett-e már ajánlattevő tüzkárt, mely időben s mely összegben“, nemmel felelt, hamis bevallást tett. A dolog természete, de a szakértők egybehangzó véleménye szerint is a fentebbi körülménynek a valósághoz képest előadása a biztositó társaságot a biztositási szerződés megkötésénél elhatározásában befolyásolhatta és igy ezen körülmény a biztositási ügylet megkötésére nézve fontos volt. Felpereseknek azon védekezése, hogy elsőrendü felperes a 20. számu ajánlatot, mint ürlapot kitöltetlenül irta alá, hogy annak rovatait E. Pál ügynök töltötte ki, hogy elsőrendü felperes a német nyelvet nem érti, hogy a 20. szám alatti okirat előtte fel nem olvastatott s neki meg nem magyaráztatott, nem vétethetett figyelembe, mert egyrészt *elsőrendü felperes a 20. szám alatti ajánlatot beismerése szerint sajátkezüleg aláirván, az a kereskedelmi törvény 313. §-a szerint felperesekre nézve kötelező;* másrészt mert *ennek ellenében őket terhelte a fentebbi körülmények bizonyitása,* ez azonban felpereseknek nem sikerült. E szerint tehát a biztositási szerződést a kereskedelmi törvény 475. §-a szerint érvénytelennek kellett kimondani. (230/84. P. T. VIII. 14.)

86. *Lfi.:* Biztositott a becsatolt biztositási ajánlat alapján létrejött biztositási szerződés szerint születési idejét 1821. évi január 29-re vallá be, holott a becsatolt keresztlevél szerint 1814. január 29-én, tehát több mint 7 évvel előbb született, mint ajánlatában bevallá. Biztositott tehát a bevallás körül *életkorára nézve oly valótlanságot állitott, mely a szerződést, tekintve, hogy az életkor igaz bevallása a biztositási ügylet megkötésére a legfontosabb körülményt képezi,* a biztositási

feltétel bekövetkezte után is, ugy a biztositási feltételek illető szakaszai, mint a kereskedelmi törvény 506. §-a értelmében az életbiztositásokra nézve is mérvadó 474. és 475. §§-ok szerint érvénytelenné s alperes biztosító társulatot kötelezettsége tekintetében teljesen mentessé teszi. Felperesnek azon állitása, hogy elhunyt neje születési idejének bevallása *a biztositási ajánlatkor nem helyesen és pontosan lett volna az ajánlatba felvéve,* figyelembe nem vehető azért, mert ezen állitás valósága a felperes bizonyitékát képező biztositási szerződés, valamint a kereskedelmi törvény 313. §-a szerint felperes ellenében teljes bizonyitékot képező biztositási ajánlat által czáfolva lévén, ezen okmányok tartalmának ellenkezőjét felperes tartozott volna bizonyitani, mit nemcsak hogy meg nem kisérlett, de még csak nem is állitotta, hogy neje által születési idejeként a helyes kornak megfelelő bevallás eszközöltetett legyen, egyébként azonban a dolog természetéből is következik, hogy a születési év és nap csak az illető biztositott fél bemondása alapján irathatott a biztositási ajánlatba. Nem jöhet figyelembe felperes azon érvelése sem, hogy nejének valótlan állitásáért nem ő, hanem neje lehet csak felelős, nem jöhet figyelembe pedig azért, mert *a kölcsönös biztositásoknál egymás bevallásáért mindkét fél felelős lévén,* ha felperes elmulasztotta nejének bevallását ellenőrizni, ezen mulasztása kizárólag csak őt terhelheti s csakis ő rá, de nem alperes társulatra is lehet hátrányos. (406/80.)

Közlési kötelesség

87. *Lfi.:* A biztositás elvállalására kiható körülménynek nem tekinthető az, hogy *a biztositott az illető dologra* zálog- vagy tulajdoni joggal birt-e, vagy őt a zálogjogban egy harmadik megelőzte-e? (918/78. D. T. r. f. XIX. 118).

88. *Curia:* A kereskedelmi törvény 474. és 475. §§-ai szerint csak a biztositás elvállalására befolyással biró fontos körülmények elhallgatása vagy valótlan előadása teszi a biztositási szerződést érvénytelenné: azon körülmény tehát, hogy a szóban levő *biztositott épület nem — mint bemondatott — lakház, hanem csak lakott barak volt,* ha igazoltatnék is, a biztositás elvállalására befolyással biró körülményt nem képezne, mert azt, hogy egy ily épület egy lakháznál tüzveszélyesebb lenne, alperes társulat nem is állitja; már pedig csak a koczkázatot növelő ily körülmény, nem pedig a biztositott tárgy elnevezése lehet a biztositás elvállalására befolyással. (1047/82. D. T. II. 110.)

89. *Curia: Ha a biztositottak közösen tették a biztositási ajánlatot* s közös vagyonukat elválaszthatlanul s egységesen biztositották, *bármelyik szerződő félnél fenforgó fontos körülménynek elhallgatása mindkét szerződő biztositottra kihat* s az egységes biztositási szerződést egészben érvénytelenné teszi. (1491/90. Ü. L. 90. 23.)

90. *Lfi.*: Minthogy biztositott a biztositási ajánlatot közel megelőzött időben *oly betegségen ment keresztül, mely rendszerint az élet tartamára befolyást gyakorol,* de a biztositási szerződés alapjául szolgált bemondásában ezen betegségről emlitést sem tett, ezáltal pedig alperes biztositó társaságtól elvonatott a mód, biztositott egészségi állapotára

Közlési kötelesség nézve kellő meggyőződést szerezhetni: annálfogva a szóban forgó életbiztositási szerződést alperes biztositó társaság irányában érvényesen megkötöttnek elismerni nem lehet. (773/77. D. T. r. f. XVIII. 24.)

91. *Curia:* Azon körülmény, hogy *a biztositó a biztositottat orvosa által megvizsgáltatta*, a biztositottat fel nem oldozza azon kötelessége alól, hogy fontos kérdésekre a valósághoz híven feleljen. Az, hogy *a biztositott orvosi kezelés alatt állott*, fontos és a biztositás elvállalására befolyással biró körülményt képez, mely körülménynek elhallgatása, illetve az az iránt a biztositotthoz intézett kérdésre adott valótlan felelet már magában is maga után vonja a szerződés érvénytelenségét, eltekintve attól, hogy mily mérvüek voltak ama betegségek, melyek miatt a biztositott orvosi gyógykezelés alatt állott. Ebből folyólag *megtámadható a* szerződés érvényessége akkor is, ha a halált okozó és azon betegség közt, melyet a biztositott elhallgatott vagy a melyben korábban gyógykezeltetett és a melyre nézve a gyógykezelés alatt lételt hallgatta el, semmi összefüggés nincsen (792/83. J. 88. 2.) — *Azonos határozatok: Lfi.:* 767/77 („minden fontos körülmény eltagadása érvénytelenitő ok, ha nincs is causalis nexus közte és a bekövetkezett esemény közt"). — *Lfi.:* 58/81. (D. T. r. f. XVII. 144.) — *Lfi.:* 3597/79. (D. T. r. f. XXIII. 112.) — *Curia:* 636/86. (P. T. XIII. 4.)

92. *Curia:* Valamennyi *lényegtelen és minden következmény nélkül maradt betegségnek elhallgatása (jelentéktelen torokgyuladás)* a biztositási szerződés érvényességének megtámadására kellő alapul nem szolgálhat (784/88. D. T. XXI. 246.)

93. *Curia:* Nem járulhat a Curia a másodbiróság azon érveléséhez, mely az 5. kérdést illető feleletre vonatkozik. Mert az 5. kérdés igy szól: „nem szenved-e ön valamely időnként visszatérő (idült) bajban?" és ahhoz hozzá van csatolva azon jegyzet: *„nőknél a terhességi állapot is bevallandó"*, világosan kivehető, hogy az esetleges terhességi állapot is ama kérdés keretébe tartozik. A „nem" felelettel tehát a biztositott azt is vallotta, hogy nem terhes, annyival is inkább, mert igazolva van, hogy az ügynök a terhesség iránt is tüzetes kérdést tett. Ez a vallomás azonban nem felelt meg a valóságnak. Mert *a felperes neje nem is tudta bizonyosan, hogy terhes, ezen állapotát mégis lehetségesnek, sőt valószinünek tartotta,* mint ez a perbeszédekben és a 14. sz. a. levélben be van ismerve. Az igazság tehát azt kivánta volna, hogy ily módon és nem egy határozott nemmel feleljen, mely felelet által felperes tévedésbe ejtetett oly körülményre nézve, mely fontosságánál fogva a biztositás elvállalására befolyással lehetett volna, a mennyiben a biztositott elhitette alperessel, hogy nincs teherben, holott ha bevallja azt, hogy nem bizonyos, de lehetséges, hogy teherben van, alperes ezen figyelmeztetés alapján intézkedhetett volna a biztositási ajánlat el- vagy el nem fogadása iránt. *Az sem vehető figyelembe, hogy a biztositott az ügynök irányában az itt tárgyalt kérdésre a valóságnak megfelelő feleletet adott s az ügynök irta be a határozottan tagadó választ, mert az ügynök nem tekinthető a szerződés megkötésére meghatalmazott közegnek*

és mert igazolva van, hogy a valóságtól eltérő felelet a biztositott tudtával és beleegyezésével iratott a biztositási ajánlatba. (P. T. XIV. 8.) Közlési kötelesség

94. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest keresetévnl elutasitja; alperest 150 frt iránt támasztott viszontkeresetével szintén elutasitja. *Indokok:* Felperes keresetében azt adja elő, hogy a keresetéhez A) a. csatolt, a B) a. szerint reá átruházott biztositási szerződés 5., 6., 7. tételszámai alatt biztositott dohánypajták elégése folytán 1323 frt tüzkárt szenvedett és ezen kárnak megfizetésére alperest köteleztetni kéri. Alperes a biztositási szerződést érvénytelennek kéri kimondani, mert felperes jogelődje S. Sándor a 2 ·/. a. csatolt biztositási ajánlatba foglalt kérdőpontok közül az 1. és 9. a. kérdőpontokra a biztositás elvállalásánál lényegesen fontos körülményekre nézve valótlan feleleteket adott. Arra a kérdésre adott azon felelet, hogy a leégett dohánypajták báró P. Péter tulajdonát képezték, felperes beismerése szerint valótlannak bizonyult ugyan, ez a körülmény azonban tekintettel arra, hogy felperes jogelőde báró P. Péter bérlője volt és a biztositott dohánypajták báró P. Péter ingatlanán állottak, a biztositás elvállalásánál fontosnak nem tekinthető és igy alperes kifogásának erre alapitott része nem volt figyelembe vehető. Ellenben a kérdő-iv 9. pontjára adott feleletet a kir. törvényszék a biztositás elvállalására kiválóan fontosnak találta és tekintettel arra, hogy felperes jogelőde a 9. pontban hozzá intézett *azon kérdésre, vajjon kapott-e vagy igényelt-e már kártéritést, nemmel felelt;* tekintettel továbbá arra, hogy ezen felelet valótlannak bizonyult, mert felperes határozott beismerése szerint jogelőde már *ezen biztositást megelőzőleg tüzkárt szenvedett* és a szenvedett tüzkárért a Foncière biztositó intézettől kártéritést kapott, a kir. törvényszék alperes kifogásának helyt adott; és a keresethez A) a. mellékelt biztositási szerződést a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében érvénytelennek és ennek következtében felperest keresetével elutasitandónak találta. Felperesnek azt a védekezését, hogy a 2. a. ajánlatot nem jogelőde, hanem alperes társaság ügynöke töltötte ki, nem vehette a kir. törvényszék figyelembe, mert *az a körülmény, hogy kérdőiv rovatait ki töltötte ki, semmi jelentőséggel nem bir azon beismert ténykörülménynyel szemben, hogy az ajánlaton látható S. Sándor aláirás valódi,* amennyiben a valódinak bizonyult magánokirat az 1868: LIV. törvényczikk 166. §-a értelmében a kiállitó ellen mindig bizonyitó erővel bir. De nem vehette figyelembe a kir. törvényszék felperesnek azt a védekezését, hogy a valótlan feleletet nem ő, hanem jogelőde tette, mert *a jogutódlásnak alapelve szerint senki több jogot át nem ruházhat, mint a mennyivel maga bir;* a mint tehát joggal felhozhatta volna az érvénytelenség kifogását alperes K. Sándor ellen, épp oly joggal felhozhatja azt felperes, mint jogutód ellen is, mert felperesnek, mint jogutódnak joga jogelődjének jogán alapszik s a jogelőd jogának megdöntésével szintén megszünik. Alperes a kárfelvétel költségének czimén 150 forint erejéig viszontkeresetet támasztott felperes ellen és pedig a kereskedelmi törvény 486. §-a alapján. Ezen viszonkeresetet

a kir. törvényszék elutasitotta, mert: 1. alperes semmivel sem bizonyitotta, hogy a kárfölvétel körül 150 forint költsége merült fel; mert 2. ettől eltekintve, nemcsak, hogy nem bizonyitotta, hogy a biztositási szerződés érvénytelenségét felperes okozta, sőt éppen ellenkezőleg az bizonyult be, hogy a szerződés érvénytelenségét felperes jogelődének ténye okozta, miből kiindulva tekintettel arra, hogy a kártéritési kötelezettség személyhez kötött kötelezettséget képez, alperesnek felperes ellen kereseti joga még abban az esetben sem lenne, ha károsodását igazolná. (72,307/90). — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. — *Indokok:* Az elsőbiróság itéletét, a mennyiben felperest keresetével elutasitotta, indokai alapján és azért kellett helybenhagyni, mert a felperes jogelődje által a biztositási ajánlat megtételekor eltagadott az a körülmény, hogy tüzkárért már kapott kártéritést, olyannak tekintendő, mely alperes társaságot a korábbi tüzeset körülményeinek puhatolására és ennek eredményéhez képest a biztositási szerződés megkötése körül nagyobb óvatosságra vagy kedvezőtlenebb feltételek kikötésére, de esetleg az ajánlat visszautasitására is indithatta volna; miért is a kereskedelmi törvény 475. §-a alkalmazásának a kir. tábla is helyét látja. A viszonkeresetet illetőleg helyben kellett hagyni az elsőbiróság itéletét, mert eltekintve attól, hogy alperes a kárbecslés körül felmerült költségeit nem részletezvén, még valószinüsitettnek sem tekinthető az az állitása, hogy kiküldöttjének a 14. ·/. és 15. ·/. alatti mellékletek szerint egy napi eljárást igénybe vett kiküldetése alkalmával ilyen tetemes összegü költsége merült volna fel, alperes maga sem fogadja el helyesnek a kiküldöttje által teljesitett becslést, a saját nézete szerint is helytelen eljárásnak költségeit tehát az ellenfél nem tartozik viselni. (2340/91.) — *Curia:* A másodbiróság itélete az alperesi viszonkeresetre vonatkozó, nem felebbezett részében érintetlenül maradván, felebbezett részében a benne felhozott és az elsőfoku biróság itéletéből elfogadott megfelelő indokoknál fogva annyival inkább helybenhagyatik, mert a B) a.-val nem jött létre felperes és alperes között uj biztositási szerződés, hanem emez okirat, annak világos tartalma szerint is, csak a felperes jogelődével megkötött A) a. biztositási szerződésnek felperesre történt átruházását jelenti; e szerint tehát felperes az A) alattiban biztositottként megnevezett K. Sándor jogutódának tekintendő. (1250/92.)

95. *Curia:* A beperesitett életbiztositási szerződés a kereskedelmi törvény 474. és 475. §§-ai, illetőleg 506. §-a értelmében hatálytalan, mert a biztositott a biztositási ajánlat idevágó kérdésére adott válaszában azt adta elő, hogy *más társaságnál életbiztositási ajánlatot még nem tett,* holott bizonyitva van, hogy a biztositott alperes biztositó intézetnél benyujtott ajánlatát megelőzőleg már egy másik biztositó társaságnál is jelentkezett életbiztositásra, valamint igazolva van az is, hogy ajánlata ez utóbbi társaság részéről izcsuzbaja miatt elutasittatott. Kétséget nem szenved ugyanis, hogy más biztositó társaságnál eredménytelenül történt jelentkezés az életbiztositás elvállalására lényeges befolyást gyakorolható körülményt képez és pedig a fenforgó esetben

Közlési kötelesség

annyival is inkább, mert az illető másik társaságnál tett ajánlat az abban bevallott 4 év előtti csuzbaj következtében utasittatott el, alperes társaságnál történt jelentkezésekor pedig a biztositott éppen ezt a baját teljesen elhallgatta. Már pedig okszerüleg azt kell feltenni, hogy alperes társaság azon esetben, ha az emlitett ajánlat elutasitásáról és az elutasitás alapját képező körülményről tudomással bir, a szerződést vagy éppen nem, vagy legalább lényegileg más feltételek alatt kötötte volna meg. Felperes azt vitatja ugyan, hogy az alperes társaságnál tett ajánlat benyujtásakor az előbbi ajánlatnak visszautasitásáról a biztositott még értesitve nem lett volna; ez azonban közömbös, mivel ez a körülmény nem jogositotta őt arra, hogy a biztositási ajánlat ama kérdésére: „Tett-e már más társaságnál ajánlatot s melyiknél?“ valóságellenesen nemmel feleljen, mivel ha előadja, hogy tett ugyan már ajánlatot, de annak mikénti elintézéséről még nem nyert értesitést, alperes társulatnak módjában állott volna a szerződés megkötése előtt az ajánlat mikénti elintézéséről az illető társaságtól értesülést szerezni, mig a biztositottnak valótlan felelete folytán ezen lehetőség előtte el volt zárva. (1177/82. D. T. I. 240.) — *Azonos: Curia:* 258/85. (P. T. XI. 7.)

96. *Curia:* Az, hogy a biztositott fél a biztositási szerződés hatálytalanithatását a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében maga után vonó *valótlan bemondásokat rosszhiszemüleg tette-e vagy nem?* a valótlan előadás törvényes jogkövetkezményére befolyással nincsen. (1177/81. D. T. I. 239.) — *Azonos: Lfi.:* 406/80. (D. T. r. f. XXVI. 35.)

97. *Curia:* A közlési kötelesség megsértése esetében közömbös, hogy a biztositási ajánlatot nem a biztositott sajátkezüleg, hanem a szerződést közvetitett ügynök töltötte ki: mert a biztositott ezen okmányt aláirván, az abban foglalt adatok valóságáért ő felelős; és nem védekezhetni azzal sem, hogy az ügynök az ajánlatot nem a biztositott által tett bevallásnak megfelelő módon töltötte ki; mivel *a biztositottnak kötelessége arról gondoskodni, hogy az általa aláirt s a szerződés alapját képező ajánlatban csak a valóságnak megfelelő adatok vétessenek fel.* Nem áll meg azon érvelés sem, hogy a mennyiben a biztositási szerződést közvetitett ügynök előtt a biztositás elvállalására befolyással birható körülmények felfedeztettek, azoknak az irásbeli ajánlatban valótlanul történt előadása sulylyal nem birna: mert a biztositási szerződés, — külön felhatalmazástól eltekintve — nem az ügynökkel mint ilyennel, hanem a biztositó társasággal, illetve az ezt képviselő igazgatósággal köttetik *s az ügynök nem mint a társaságnak a szerződés megkötésére feljogositott meghatalmazottja, hanem csakis mint a biztositott által tett irásbeli ajánlatnak a társasági igazgatósághoz juttatását közvetitő közeg jár el,* az ajánlatnak el- vagy el nem fogadása iránt határozni azonban közvetlenül az igazgatóság van hivatva, e részbeni határozatánál pedig nem az ügynök előtt szóbelileg előadott, hanem csakis a benyujtott irásbeli ajánlatban foglalt adatok lehetnek mérvadók. (1177/82. D. T. I. 240.)

98. *Curia:* A biztositó részéről a szerződő fél elébe terjesztett *kérdőivben foglalt kérdőpontok nem tekintendők feltétlenül fontos körülmé-*

Közlési kötelesség *nyekre vonatkozóknak,* hanem a biróságok a kérdőpontokra adott valótlan feleletek jelentőségét is, szükség esetén szakértők meghallgatása mellett szabadon itélik meg. (259/82. D. T. IV. 259.) *Azonos határozatok: Lfi.:* 58/81. (D. T. r. f. XXVII. 144.) — *Lfi.:* 406/80. (D. T. r. f. XXVI. 35.)

99. *Curia:* Alperes biztositó társaság azon előadása, hogy a biztositási szerződés érvénytelen, mert felperes biztositott a bevalláskor elhallgatta, hogy *a biztositott épületen két izben gyujtási kisérlet tétetett,* figyelembe vehető nem volt, mert azon esetben, midőn a biztositott az ajánlat tételekor kérdő-iv kitöltésére szólittatik fel, mint ez a fenforgó esetben a becsatolt biztositási ajánlat által történt, a kereskedelmi törvény 474. §-a értelmében a biztositott csak a kérdésekre adott feleletek valóságáért felelős, már pedig a szóban levő biztositási ajánlat tanusitása szerint felperestől nem az lett kérdezve, hogy házán történt-e gyujtási kisérlet, hanem az, hogy tüzkárt szenvedett-e? (779/82. D. T. V. 155.)

100. *Lfi.:* A kérdő-ivben a biztositotthoz csak azon kérdés intéztetett, hogy vannak-e testvérei, milyen koruak, ha meghaltak, mily korban és mily betegségben haltak meg? Ha tehát a biztositott azt felelte is, hogy *testvérei egészségesek,* ezen felelet valósága vagy valótlansága bizonyitás tárgyát nem képezheti, *mert ez oly körülményre vonatkozik, a mi tőle nem kérdeztetett, már pedig* a kereskedelmi törvény 474. §-a szerint a *biztositott csak a kérdésekre adott feleletek valóságáért felelős.* (58/81. D. T. r. f. XXVII. 144.)

101. *Budapesti tábla:* Oly esetben, milyen ezuttal is fenforog, *ha a biztositott összegre a kötvényben megjelölt kedvezményezett a kötvény átadása vagy szerződés alapján jogot még nem szerzett, a biztositott ellenkező szerződési megállapodás nem létében, feltétlenül jogositva van az eredetileg megjelölt helyett más kedvezményezettet megnevezni, mihez biztositónak beleegyezése annál kevésbbé szükséges, mert a kedvezményezettnek kivolta érdekeit nem érinti.* Ugyancsak helyesen hagyta figyelmen kivül az elsőbiróság alperesnek *időelőttiség alapján tett kifogását* és az figyelembe nem vehető még azért sem, mert *alperes a biztositási kötvényt még a biztositott elhalálozása előtt hatálytalannak nyilvánitván és igy a kötvény alapján támasztható minden igényt már előzetesen elutasitván, felperes igényét alperesnek bejelenteni nem is tartozott, hanem azt közvetlenül per utján érvényesiteni jogosult volt.* Alaptalannak bizonyult továbbá alperesnek a kereskedelmi törvény 474. és 475. §§-aira alapitott az a kifogása is, hogy a biztositott ajánlatában az erre vonatkozólag eléje terjesztett kérdésre a valósággal ellentétben azt adta elő, hogy az ajánlat tételekor egészséges volt, hogy előző időben fekvő beteg nem volt és orvos által nem gyógykezeltetett. Az ennek bizonyitása végett alperes által felhivott és kihallgatott tanuk vallomása ugyanis alperes állitása mellett elfogadható bizonyitékot nem szolgáltattak és M. Zs. tanu által vallott az a körülmény, hogy a biztositási ajánlatot jóval megelőző időben férje M. M. egy izben *oldalnyilalás miatt ágyban fekvő volt,* ha teljesen bebizonyittatott volna is, habár ezt M. M. ajánlatában nem hozta, nem szolgálhatna alapul a biztositás hatálytalannak

nyilvánitására, mert nevezett tanu szerint is e bajában M. M. orvosi segélyt igénybe nem vett és csak 2 napig volt ágyban fekvő, az e szerint könnyű baj nem oly fontos körülmény, mely a biztositás elvállalására befolyással lehetett volna. De nem szolgálhat alapul a biztositási szerződés hatálytalanitásának az a körülmény sem, hogy a 2. ·/. a. csatolt ajánlatban M. M. polgári állásul azt jelentette be, hogy ő *pályafelügyelő* (Bahnaufseher), holott valóban *napibér mellett felfogadott vasuti kocsitisztitó és kocsifütő volt.* Mert habár igaz, *hogy a foglalkozás oly körülmény, mely a biztositás elvállalására befolyással lehet, a jelen esetben annak helytelen előadását a biztositási szerződés hatálytalanitására elegendő alapul elfogadni még sem lehet.* Mert alperes maga sem vitatja, hogy *a vasuti kocsitisztitónak és kocsifütőnek szolgálattétele hátrányosabb befolyással volna az illetőnek élettartamára, mint a pályafelügyelőnek szolgálattétele,* sőt alperes viszonválaszában azt állitja, hogy M. M. mint kocsitisztitó csak könnyü munkálatokat végzett és elleniratában alperes erre alapitott kifogása indokolásául csak azt hozta fel, hogy M. M. vasuti kocsitisztitóként nyert napibéréből sem volt volna képes a béréhez aránytalan magas biztositási dijakat fizetni. Mivel azonban M. M.-hoz a 2. sz. a. csatolt kérdőpontokban fizetése vagy egyéb jövedelme és igy fizetési képessége iránt kérdés nem intéztetett, kétségtelen, hogy alperes a biztositott fizetési képességére sulyt nem is fektetett és igy *a foglalkozás helyes bevallása a fizetési képesség szempontjából fontos körülményt nem képezett.* Ezekhez képest alperesnek összes kifogásai alaptalanok lévén, alperest a kereseti biztositási összeg, ennek külön nem kifogásolt kamata, stb. megfizetésére kötelezni kellett. *Curia:* Helybenhagyja. (828/90.)

Közlési kötelesség

102. *Curia:* Mindkét alsóbirói itélet megváltoztatik és felperes keresetével csak az esetre utasittatik el, ha alperes P. Gy. személyében főeskütt tesz arra, hogy V. F. az A) a. biztositási kötvény kiállitása előtt nem jelentette ki előtte, hogy 1888. évben izületi rheumatismusban szenvedett; kötelességében áll tehát alperesnek a jelen itélet kézbesitésétől számitott három nap alatt az eskü letételére jelentkezni s azt a kitüzendő határidőben le is tenni, mert különben köteles felperesnek 6000 frt tőkét, ennek 1893. márczius 1-től járó 6%-os kamatát stb. 15 nap alatt végrehajtás terhével megfizetni. *Indokok:* Alperes a biztositási szerződés érvényességét a kereskedelmi törvény 474., 475. §§-ai alapján megtámadja, mert biztositott V. F. 1888. évben, vagyis 4 évvel a biztositás megkötése előtt 8 hétig tartó izületi rheumatismusban szenvedett és ezen, a biztositás elvállalására fontos körülményt elhallgatta, illetve valótlanul adta elő, midőn a 3. a. ajánlatbeli kérdő-iv 16. pontjában foglalt azon kérdésre, hogy szenvedett-e rheumatismusban, nemmel felelt. Felperes beismeri, hogy biztositott V. F. a 3. a. ajánlatot sajátkezüleg aláirta, ezzel szemben pedig azon kifogása, hogy az ajánlatbeli feleleteket nem biztositott, hanem alperes ügynöke töltötte ki és ennélfogva az ajánlat tartalmáért nem felelős, figyelembe nem vehető, mert *a biztositott az általa aláirt ajánlat tartalmáért felelős, akár maga töltötte ki azt, akár*

Közlési kötelesség

az ügynök által töltette ki, előbbi esetben saját ténye vagy mulasztása folytán, utóbbi esetben pedig az ügynöknek adott megbizás alapján. Ezen ajánlat szerint biztositott a hozzá intézett kérdésre azt válaszolván, hogy a biztositási ajánlat megtétele előtt rheumatismusa nem volt, perbeszédeiben pedig kifejezetten beismervén, hogy 1888-ban 8 hétig tartó izületi rheumatismusban szenvedett, kétségtelen, hogy a betegségeket részletesen és ezek között a rheumatismust is felsoroló 16. kérdésére, a biztositás elvállalására fontos körülményt valótlanul adott elő. *Azon felperesi előadás, hogy alperes ezen körülményre, a biztositás elvállalása szempontjából sulyt nem helyezett, különben nem lett volna oka biztositottal uj biztositást kötni, alappal nem bir, mert alperes a biztositottal nem a régi alapon, hanem más feltételek (rövidebb tartamra) és magasabb dijak mellett volt hajlandó a szerződést megujitani.* Ily körülmények közt alperes a biztositás érvényességét a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében csak az esetben nem támadhatja meg, ha biztositási szerződés megkötésekor a fentebb emlitett körülményekről birt tudomással. Tekintve már most, hogy alperes viszonválaszában nyiltan és kifejezetten beismeri, hogy P. Gy. Horvát-Szlavonországban a biztositási üzlet vezetésével és képviseletével meg volt bizva s hogy a biztositási ügyletek megkötésére fel volt jogositva; tekintve, hogy alperesnek a biztositás megkötésére beismerten feljogositott közege az ajánlat végleges elintézésére is feljogositottnak tekintendő, minthogy az ügylet megkötése épen az ajánlat elfogadásán vagy vissza nem utasitásán alapul; tekintendő, hogy ezek szerint P. Gy.-nek, mint az ügylet megkötésére feljogositott alperesi közegnek tudomása, alperes tudomásának tekintendő és ezzel egyenlő elbirálás alá esik; és tekintve, hogy a kötvénynek külföldön történt tényleges kiállitása a fenforgó esetben, midőn nem vitás, hogy P. Gy. alperes részéről az ügylet megkötésére fel volt jogositva, jelentőséggel nem bir és alperes ezen közegének az elhallgatott körülményről való tudomását és kötelező voltát meg nem szünteti: egyedül döntő és irányadó a jelen esetben az, hogy P. Gy. a biztositás megkötésekor birt-e tudomással arról, hogy biztositott V. F. 1888-ban izületi rheumatismusban szenvedett, illetve, hogy az ezen betegségére vonatkozó körülményt valótlanul adta elő. Felperes ennek bizonyitására alperest P. Gy. személyében főesküvel kinálta meg és alperes ezen főesküt P. Gy. személyében leteendőleg elfogadta. Ezen döntő körülményre nézve tehát az esküt a rendelkező részben foglalt szövegezésben megitélni s a per kimenetelét az eskü le- vagy le nem tételétől kellett függővé tenni. Az eskü szövegében a kinálás és elfogadásnak megfelelően a kötvény kiállitásának időpontja vétetett a biztositás megkötésének időpontjául. Biztositott V. F. ugyanis a 3. alatt csatolt, 1892. évi julius hó 22-én kelt ajánlatban két hónapban állapitotta meg azon határidőt, a mely alatt alperes az ajánlat elfogadása iránt nyilatkozhatik. *A jelen esetben tehát az ügylet csak akkor tekinthető érvényesen megkötöttnek, a mikor alperes az ajánlatot kifejezetten elfogadta vagy ennek hiányában és ha az ajánlat vissza nem utasittatott,*

az ajánlatban meghatározott 2 hó elteltével. Minthogy pedig az A) a. kötvény 1892. julius 27-én s igy az ajánlatban engedélyezett 2 hónapon belől állittatott ki, a kötvény kiállitása által pedig az ajánlat elfogadottnak és ezzel az ügylet érvényesen megkötöttnek tekintendő, a biztositás megkötésének időpontja a kötvény kiállitásának időpontjával összeesik és pedig annyival inkább, mert a felek a biztositás megkötésére nézve maguk sem vitatnak más időpontot. (1315/95.) Közlési kötelesség

108. *Curia:* Az alsóbiróságok alperesnek azt a kifogását, hogy a kereset alapjául szolgáló biztositási ügylet a biztositott felperes vagyoni érdekének hiánya miatt érvénytelen, helyesen mellőzvén, az a kérdés döntendő el, vajjon bir-e alappal alperesnek az a második kifogása, hogy a peres felek között létrejött biztositási ügylet a biztositás elvállalására befolyással biró fontos körülmények valótlan előadása miatt tekintendő érvénytelennek a kereskedelmi törvény 474. és 475. §§.-ai értelmében. El kellett fogadni ugyan a másodbiróságnak azt az álláspontját, hogy felperes a biztositást sajátlag nem csupán maga, hanem egyuttal férjének érdekében is kikötötte s igy a szerződés megkötésekor tartozott az alperes azokat a biztositás elvállalására befolyással biró fontos körülményeket is közölni, melyekről a biztositás által érdekelt férje birt tudomással, feltéve, hogy ennek módjában állott ezeket felperessel közölni. *Mindamellett azonban nem lehet megállapitani azt, hogy felperes ezen törvényszabta közlési kötelezettsége ellen vétett, mert a biztositottnak ez a kötelezettsége egyedül ama kérdésekre szoritkozik, melyek a biztositó által hozzá intéztettek, nem állván kötelességében a biztositottnak e kérdések keretén tul oly körülményekre kiterjeszkedni, melyek a biztositás elvállalása szempontjából a biztositásra fontosak lehetnek ugyan, de amelyek iránt a nyilatkozattételt a biztositotthoz intézett kérdésben nem provokálta.* A jelen esetben pedig alperes a felperestől az ez által előirt ajánlatban csupán azt kérdezte: volt-e már tüzkára és mikor és volt-e már biztositva és mely intézetnél? Amely kérdésekre felperes akképen felelt: hogy csupán az ajánlat 3. és 4. tételei alatt felsorolt épületekben szenvedett tüzkárt, de nem a saját neve alatt és hogy biztositva a bécsi biztositó társulatnál volt. A per adatai szerint pedig kétségtelen beigazolást az nyert, hogy a 3. és 4. a. felsorolt épületek csakugyan már több izben leégtek, hogy továbbá felperesnő férje azokra nézve több izben, legutoljára 1889. évben a bécsi biztositó társulattól nyert kártéritést és hogy a többi biztositott tárgyaira, jelesül termény- és takarmánynemüekre más intézeteknél is nyert felperesnő férje B. K. a jelen biztositási ügyletet több évvel megelőző időben kártéritést. A fentiek szerint felperesnő nem nyilatkozott ugyan a férjét több izben ért tüzkárok tekintetében és azokat az intézkedéseket sem jelölte meg, — kivételével a bécsi biztositó társulatnak, — melyektől a nevezett B. K. a kereseti biztositást megelőzőleg már kártéritést nyert, de minthogy a fent előadottak szerint felperes közlési kötelezettsége nem terjedt tul a neki feltett kérdések keretén: *felperes a hozzá a szenvedett tüzkárok számára vonatkozó kérdés hiányában, nem sértette meg*

Közlési kötelesség *ezt a közlési kötelezettségét, amikor elismerte ugyan, hogy már szenvedett tüzkárt, de azoknak számát nem adta elő és mikor az őt kártalanitott biztositó társulatok elősorolására vonatkozó kérdés hiányában csak azt jelentette ki, hogy a férjét ért tüzkárokra nézve a bécsi biztositó társulatnál, de nem a saját neve alatt volt biztositva.* Mindezekből következőleg alperesnek a kereset alapjául szolgáló biztositási szerződésből folyó kártéritési kötelezettségét megállapitani és minthogy alperes a szenvedett kár felszámitása és mennyisége, valamint a kamatkötelezettség ellen kifogást nem tett, őt mindkét elsőbiróság itéletének megváltoztatásával, elmarasztalni kellett. (163/96.)

104. *Budapesti tábla:* Alperesnek azt a kifogását, mintha a keresetben emlitett életbiztositási ügylet azért volna érvénytelen, mert a biztositott az ügylet megkötése előtt nem orvostudor, hanem sebészmester által vizsgáltatott meg és mert alperes az ügylet megkötésekor a vizsgálatot teljesitő egyén orvosi képesitése iránt tévedésben volt, az elsőbiróság által felhozott indokon felül főleg abból az okból kellett figyelmen kivül hagyni, mert *a kereskedelmi törvény értelmében, az életbiztositási ügylet érvényessége egyáltalán nem függ attól, hogy a biztositott előzetesen orvosilag megvizsgáltatott-e? Az a körülmény tehát, hogy a vizsgálatot teljesitő egyén bir-e a biztositandó személy egészségi állapotának felismerhetéséhez szükséges képesitéssel vagy sem, a szerződés érvényességének szempontjából közömbös;* és mert alperes saját 2., 3. a. okiratai különben is azt igazolják, hogy a vizsgálatot teljesitő egyén saját megbizottjának megválasztásánál tévedett, mi kötött szerződés megtámadására okul nem szolgálhat. A további kifogása, hogy a biztositott a biztositási ajánlatában egészségi állapotára nézve valótlan adatokat terjeszt elő, az elsőbirósági itélet ide vonatkozó helyes indokolása szerint szintén alaptalan és figyelembe annál kevésbbé vehető, mert abból, hogy a biztositott 1888. márczius 26-án tüdőszélhüdésben halt meg, alperes saját 16. a. okirata szerint sem lehet feltétlen bizonyossággal következtetést vonni arra, hogy a biztositott 1888. márczius 8-án már beteg volt s annál kevésbbé arra, hogy beteg voltáról tudomással is birt; az alperes által ez irányban javaslatba hozott szakértői bizonyitvány tehát nyilván czéltalan; mert a biztositottnak dr. Szegedy Kálmán tanár által emlitett gyomorhurutja a tanu vallomása szerint nem volt oly jelentékeny, hogy a biztositottnak azt komoly betegségnek kellett volna tekintenie; mert végre abból, hogy a dr. Szegedy Kálmán által emlitett három orvosi látogatás rendes orvosi gyógykezelésnek nem is tekinthető, alperes perirataiban azt, hogy a biztositott az orvosi gyógykezelés kérdésben is valótlan bevallást tett volna, kifogásul fel nem hozta, a tanuvallomások feletti észrevételekben elkésetten felhozott ez a kifogása pedig figyelembe nem vehető. De nem lehetett helyt adni alperes azon kifogásának sem, hogy a biztositási szerződés a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében azért volna érvénytelen, mert a biztositott a 3. a. ajánlat II. pontja szerint hozzáintézett és szüleire, valamint testvéreire vonatkozó kérdésekre hamis feleleteket

Közlési kötelesség

adott. Igaz ugyan, hogy Nagy M. István a 3. a. ajánlatban azt jelentette ki, hogy atyja 58 éves korában, anyja 65 éves korában halt meg és egy testvére sem halt el; holott az elsőbiróság által felhozott okokból bizonyitottnak veendő, hogy atyja 51 éves korában, anyja 52 éves korában, két testvére pedig az ajánlat tétele előtti időben halt el. Nem vonja kétségbe a tábla azt sem, hogy a biztositandó egyén legközelebbi rokonainak élettartamára vonatkozó adatok, a mennyiben azok a biztositandó egyén családjában uralkodó halandósági viszonyra s igy követve magának a biztositandónak várható élettartamára engednek következtetést, a biztositás elvállalásánál esetleg fontossággal birhatnak. Mindazonáltal a tábla a fenforgó esetben a fent kiemelt valótlan adatoknak sulyt nem tulajdonithat, egyrészt mert *alperes a biztositás elvállalásakor tudta, illetve tudnia kellett, hogy az ajánlattevő szüleinek korévét pusztán hozzávetőleg, gondolomra jelentette be s ezen tudomása daczára az ajánlattevőtől határozott nyilatkozatot nem követelt, hanem a bejelentett adatok megbizhatatlanságának tudatában a biztositási ügyletet mégis megkötötte;* másrészt, mert a legközelebbi rokonok az élettartamra okszerü következtetést engednek, a fenforgó esetben pedig a testvérekre vonatkozó elhallgatott adatok ily következtetésre nem alkalmasak, tehát mi alapot sem nyujtanak azon föltevésre, hogy alperes a való adatok tudatában a biztositási szerződést egyáltalában nem vagy nem ugyanazon feltételek alatt kötötte volna meg. Ami a szülőket illeti, Nagy M. István a 3. alatti ajánlatban a II. alatti kérdésre azt válaszolta, hogy atyja 58 éves korában, anyja 65 éves korában halt el, de az ugyanakkor a vizsgáló orvos előtt kiállitott 2. alatti nyilatkozatában, mely alperes saját előadása szerint az ajánlat kiegészitő része s azzal egyidejüleg került birtokába, a 3. alattitól eltérőleg azt állitotta, hogy atyja 65 éves, anyja 75 éves korában halt el; mindkét okiratban pedig kijelentette, hogy a halál oka előtte ismeretlen. *Tekintve tehát, hogy az ajánlattevő szülői életkorára nézve ugyanazon időben lényegileg eltérő feleletet adott, alperesnek a legközönségesebb figyelem mellett fel kellett ismernie, hogy az ajánlattevőnek a kérdezett ténykörülményről biztos tudomása nincs* és csak gondolja, hogy atyja 58—65 éves, anyja 65—75 éves lehetett halálakor. S épen azért, mert alperesnek ezt fel kellett ismernie, az ajánlat II. kérdésére adott válasz akként birálandó el, mintha Nagy M. István azt kifejezetten ekként szövegezte volna. *Minthogy pedig alperes Nagy M. Istvánt határozottabb feleletadásra és az ellenmondás felvilágositására nem hivta fel, hanem a hozzávetőleges feleletben megnyugodott; s minthogy másrészt a biztositott a kereskedelmi törvény 474. §-a értelmében csak az előtte tudva levő fontos körülményeket tartozik a biztositóval közölni, alperesnek ez esetben nem volt elegendő azt bizonyitani, hogy a biztositottnak szülői tényleg a bejelentett kornál fiatalabban haltak el, hanem azt is kellett volna bizonyitania, hogy a biztositott ezt tudta.* Ezt azonban alperes semmivel sem igazolta; pusztán a rokoni viszonyból pedig ezt annál kevésbbé lehet következtetni, mert saját okiratai szerint Nagy M. István

Közlési kötelesség

atyja 1849. évben, anyja 1853. évben, tehát az előbbi 39 évvel, az utóbbi 35 évvel a 3. a. ajánlat megtétele előtt s mindkettő oly időben halt el, mikor Nagy M. István még serdülő ifju (15, illetve 19 éves volt) és mert tekintve azon néposztály életviszonyait, a melyhez a biztositott (földmives) tartozott, fel sem tehető, hogy az oly hosszú idő előtt elhalt szülőinek az elhalálozás idejében volt életkorát az ajánlat tétele idejében pontosan ismerte volna. Sőt alperes, ki a 3 a. biztositási feltételek 12. §-ában foglalt határozmányokból kitetszőleg megengedi ennek lehetőségét, hogy a biztositott fél még saját korára is tévedhet jóhiszemüen s a biztositottnak saját életkorára vonatkozó valótlan vagy hamis bevallás daczára a biztositást (az ugyanott meghatározott kivételes esettől eltekintve) érvényesnek ismeri el, következetesen nem is állithatja, hogy a biztositottnak szülői és testvérei életkorát okvetlenül ismernie kell s hogy minden, erre nézve tett helytelen bemondásnak szükségkép a biztositás érvénytelenségét kellene maga után vonni. A mi a testvéreket illeti, Nagy M. István azt jelentette be, hogy egy 64 éves testvére még életben van s egy testvére sem halt még el. Az előbbi állitás valótlanságát alperes bizonyitani meg sem kisérlette; a K) a. községi és lelkészi bizonyitványnyal pedig bizonyitva van, hogy a biztositottnak ez a testvére Nagy M. László még a per folyama alatt is tényleg életben volt. Nem bizonyitotta alperes felperes tagadásával szemben azt sem, hogy a 9. a halottlevél szerint 1876. márczius 31-én elhalt Nagy M. János a biztositottnak testvére lett volna, mert annak a keresztlevelét nem csatolta s mert a rokoni viszony anyakönyvi kivonattal, esetleg az illetékes lelkészi hivatal által az anyakönyvek alapján kiállitott családi értesitővel lévén igazolandó, a két tanukihallgatásnak e kérdésben helye nincs. Ellenben az elsőbirósági itélet vonatkozó indokolása szerint bizonyitva van, hogy Nagy M. Istvánnak egy testvére Nagy M. Sándor 1858. évben Jászberényben 29 éves korában, egy másik testvére Gonda Jánosné szül. Nagy M. Zsuzsánna pedig 1853. évben Mezőturon 62 éves (és nem mint alperes állitja, hogy 55 éves) korában elhalt. Azonban, habár felperes nem tagadta válaszában, hogy Nagy M. Istvánnak e két testvéréről s azok elhunytáról volt tudomása, e tények elhallgatása a fenforgó esetben a biztositási szerződés érvényére azért nincs befolyással, mert a két testvér elhalálozásának körülményei egyáltalán nem olyanok, hogy azokból valamely átöröklő családi bajra lehetne következtetni, Nagy M. Zsuzsánna a 10. és 13. a. anyakönyvi kivonatok egybevetése szerint 62-ik életévében volt, mikor meghalt, a halálaként pedig a 10. a.-ban mellhártyalob, tehát hevenybetegség van kitüntetve. Már pedig, ha alperes nem tartotta aggályosnak az ajánlatban foglalt azt az adatot, hogy a biztositandónak atyja 58 éves korában ismeretlen betegségben halt el, akkor fel nem tehető, hogy Nagy M. Zsuzsannának ennél magasabb korban és hevenybetegségben történt elhalálozása őt az ajánlat elfogadásától visszatartotta volna. A kérdés ezek után csak az, vajjon egymagában az a tény, hogy a biztositottnak Sándor nevü testvére 28 éves korában halt el, oly fontos körülmény-e,

hogy annak elhallgatása a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében a biztositást érvénytelenné teszi? Minthogy azonban alperes mi bizonyitékot sem hozott fel arra, hogy ez a testvér valami örökölt vagy örökölhető bajban halt el, míg másrészt kétségtelen tény, hogy a másik két testvér, Zsuzsánna és László magas kort ért; minthogy egyáltalán semmi adat sincs arra, hogy Nagy M. István családjában valamely örökölt betegség létezett volna s az alperes által bemutatott halottlevelek az ott megjelölt betegségek különbözőségénél fogva ily következtetésre mi alapot sem nyujtanak, minthogy alperesnek az az állitása, mintha a biztositottnak legközelebbi rokonai a becsatolt okiratok szerint általában 55 éves koruk elérte előtt haltak volna el, valótlan, mert a biztositottnak Zsuzsánna nevü nővére, az alperes által kritikusnak jelzett ezt a kort tulélte és oly korban halt el, mely a szakértők véleménye szerint is megfelel a rendes életlejáratnak, László nevü testvére pedig 64 évet meghaladó korban, még a per folyama alatt is életben volt; minthogy általában fel nem tehető, hogy alperes, ki a szülők korévére nézve bejelentett adatok megbizhatlanságának tudatában mégis megkötötte a szerződést, az azok halálát előidézett betegség megtudására mi sulyt sem fektetett, a testvérekre vonatkozó adatoknak, melyek semmi esetre sem lehetnek pontosabbak a szülőkre vonatkozóknál, ez esetben kiváló fontosságot tulajdonitott volna, minthogy végül a fent kiemelt körülményekre való tekintettel az elsőbiróság 2448/889. sz. végzése folytán meghallgatott szakértők véleménye irányadóul el nem fogadható, a tábla az elhallgatott körülményt nem tekinthette olyannak, mely a fenforgó esetben a biztositás elvállalására befolyással birhatott volna, elhallgatásában tehát nem ismerhetett fel törvényes alapot arra, hogy a biztositási szerződést érvénytelennek mondja ki. Minthogy e szerint felperes, mint kedvezményezett, a biztositottnak 1888. évi márczius hó 26-án történt elhalálozása folytán 2000 frtnyi életbiztositási összegnek követelésére jogosult; és minthogy alperesnek csak a viszonválaszban felhozott 106 forint 48 krnyi ellenkövetelése e perben sem viszonkeresetként, sem kifogásként nem érvényesithető, mert alperes viszonkeresetét szintugy, mint a kereset ellen felhozható összes kifogásait a prts. 77. és 133. §§-ai értelmében elleniratában tartozott előterjeszteni, felperes pedig a viszonválaszban érvényesiteni kivánt ellenkövetelés figyelembe vételét elkésettség okából ellenezte: alperest az elsőbirósági itélet megváltoztatásával a kereseti 2000 forint tőkének stb.-nek megfizetésére kellett kötelezni. — *Curia;* Helybenhagyja. (326/94.)

Közlési kötelesség

105. *Curia:* Nem tulajdonitható szerződés érvénytelenségi hatály annak a további körülménynek sem, hogy felperes az őt megelőző időben ért tüzkárt elhallgatta. Mert habár ez a biztositás elvállalására rendszerint fontossággal bir, ez a körülmény a jelen esetben a szerződés érvénytelenségét a kereskedelmi törvény 475. §-a értelmében ezért nem vonhatja maga után, mert *felperes a 2·/. a. kérdő-iv 10. pontjában ez irányban hozzá intézett kérdésre nem felelvén; tekintve, hogy felperes, mint szerződő fél a kereskedelmi törvény 474. §-a utolsó bekezdése értelmében*

Közlési kötelesség *csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős: alperesnek jogában és amennyiben arra a körülményre sulyt akar helyezni, kötelességében is állott volna, a felperestől erre a kérdésre is határozott feleletet kivánni;* minthogy pedig alperes e jogával nem élt, hanem a biztositási szerződést e körülmény felderitése nélkül kiállitotta: nincs joga a szerződés érvényességét a korábbi tüzeset be nem vállása miatt a kereskedelmi törvény 475. §-a alapján megtámadni. Ezek alapján mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával alperesnek kártéritési kötelezettsége az A) a. szerződés alapján meg volt állapitandó. A kár mennyiségét illetőleg alapul kellett elfogadni az alperes kárbecslői által megállapitott 460 frtot; mert felperes a kárnak ezt az összegét a 3. ·/. alattinak aláirásával magára nézve kötelezőnek feltétlenül elfogadta, az a kifogása pedig, hogy reá a 9. a. aláirásánál jogtalan kényszer alkalmaztatott, mint nem bizonyitott, figyelembe nem jöhet, keresetével tehát a többletre nézve helyesen utasittatott el. A kölcsönösen megállapitott 460 frtból nem vonható le a későbbi évekre kikötött 52 frt 80 kr. későbbi biztositási dij, mert ehhez az alperesnek a biztositási feltételek 12. pontja értelmében csak a biztositási szerződés további fennállása esetében volna joga, a mely eset itt fenn nem forog. *Késedelmi kamat a megitélt tőke után a kereseti kérelemhez képest volt megitélendő, mert alperes a kárbecslői által 1888. november 18-án megállapitott kárt, a biztositási feltételek 12. §-a értelmében a megállapitástól számitott 15 nap alatt tartozván fizetni, már a kereset beadása előtt esett késedelembe.* (1602/96.)

106. Tekintve, hogy a perbe vont alperes a per befejezte után halt el és hogy alperes ügyvédje bemutatta a hagyaték-átadó végzést, ennélfogva az elhalt alperes örököseül az átadó végzésben felsoroltak tekintendők s nem egyedül annák az özvegye. Ezt előrebocsájtva, az elsőbiróság itélete helybenhagyandó volt, megfelelő indokaiból s azért. mert a perben kihallgatott C. Gy. tanu közvetlen tapasztalaton alapuló vallomásának bizonyitó erejét le nem rontja sem az alperesi leveleknek a tartalma sem az a körülmény, hogy a tanu az alperesnek neje, ennek a tanunak vallomásával pedig bizonyitottnak veendő, hogy O. F. mint a felperesi cżég igazgatója, tehát a cżég nevében ügyletek kötésére jogositott fél, már a t. a. alatti ajánlat beérkeztekor tudta, hogy alperesnek az ajánlat 12-ik pontjában felvetett kérdésre adott felelete nem felel meg a valóságnak s hogy ennek következtében a biztositási szerződés érvényessége a kereskedelmi törvény 475. §-ának értelmében megtámadható, már pedig az a fél, ki ily körülmények közt szerződést köt és azt később érvényteleniti is, a másik fél részéről teljesitést nem követelhet. (8067/99. — *Curia:* A másodbiróság itélete indokainál fogva helybenhagyatik annál is inkább, mert P. Gy. tanu vallomásával szemben a főeskü bizonyiték nem alkalmazható. (4215/901. J. K. 1901. 34.)

107. *Budapesti kir. törvényszék:* Felperes keresetével elutasittatik. *Indokok:* Felperes alperest azért kéri marasztalni, mert alperes az A) a. ajánlatban tudva lényeges körülményt hallgatott el s ennélfogva a keres-

kedelmi törvény 484., 475. és 486. §§-ai alapján a kereset értelmében marasztalandó. Felperes ezen kereseti és a per folyamán felhozott állitásai daczára el volt utasitandó, mert alperes csak az esetben lenne a kereset értelmében marasztalandó, ha tudva hallgatott volna el oly lényeges körülményt, a miről felperesnek tudomása nem volt. Minthogy azonban az alperes által hivatkozott és a per folyamán kihallgatott P. Gy. tanu vallomásából az ellenkező tünik ki, nevezetesen az, hogy alp. felperes czég igazgatójával közölte azt a per tárgyát képező lényeges körülményt, hogy őt (alperest) az A) alatti ajánlat kiállitása előtt a a Gresham biztositó társaság visszautasitotta ajánlatával s ezen kijelentést nevezett igazgató tudomásul is vette. Minthogy pedig a som. eljárási törvény 64. §-a értelmében ezen tanu vallomása által igazoltnak vehető az, hogy alperes nem hallgatott el felperes előtt oly lényeges körülményt, amely előtte tudva lett volna, ennélfogva a jelen esetben a felperes által hivatkozott kereskedelmi törvény §-ai annál kevésbé is alkalmazhatók, mert alperes a B) a.-ban foglalt felperesileg követelt ujabbi feltételnek meg nem felelt s igy az ügylet létrejöttnek nem tekinthető. (18156/99.) — *Budapesti tábla:* Az elsőfoku biróság itéletét helybenhagyja. = *Indokok: Curia:* Közönséges felfogás és nyelvtani értelemben is, *komoly betegség alatt hosszu időn át tartott, ágyban fekvéssel kapcsolatos és veszélyes kimenetelü betegség értendő.* Ha a biztositott nem is szenvedett komoly betegségben, a hozzá intézett kérdésre azt vallotta be, hogy *orvosi gyógykezelés alatt nem állott,* és ha később kiderül, hogy orvosi segélyt igénybe vett. a biztositási szerződés érvénytelen. (1062/91. I. Sz. VI. 457.)

Közlési kötelesség

109. *Budapesti Tábla:* Alperesek, kik felp.-nek „Budapest" nevü gőzhajóját a Kieltől Triesztig vagy Fiuméig megteendő tengeri utra a Triesztben 1890. november hó 17-én kelt A) a. biztositási feltételek szerint összesen 30.000 frt erejéig és pedig I. r. alp. 10.000 frt, II. r. alp. 5000 frt, III. r. alp. 5000 frt, IV. r. alp. 10000 frt erejéig a tengeri ut veszélyei ellen biztositották, a 14. ·/. a. csatolt hamburgi tengeri biztositási feltételek 29. és 31. §§-aira való hivatkozással a biztositási ügylet érvényességét azon az alapon támadják meg, mert felp. meghatalmazottja Sch. Ágoston a szerződés megkötésekor azt állitotta, hogy a biztositandó hajó a Lloyd's Shipping Register szerint 90. A. I. osztályzattal bir, holott tényleg ennél alacsonyabb, t. i. 80. A. I. osztályzottal birt. Ez a kifogás alaposnak el nem fogadható. Az idézett feltételek 29. §-a értelmében ugyanis a biztositott vagy annak meghatalmazottja csak azokat az adatokat tartozik a biztositóval közölni, melyek a viselendő koczkázat megitélésére való fontosságuknál fogva arra nézve, vajjon a biztositást egyáltalán vagy ugyanazon feltételek alatt megkösse-e, befolyással birhatnak; a 31. és 32. §§-ok értelmében pedig a 29. §-ban meghatározott közlésköteleség elmulasztása, illetve a fontos körülmény valótlan előadása csak ebben az esetben szünteti meg a biztositóra nézve a szerződés kötelező erejét, ha a biztositó az elhallgatott vagy valótlanul előadott körülményről egyéb volt köztudomásu.

Közlési kötelesség

Minthogy pedig a biztositási feltételek 35—58 §§-aiból, melyek a biztositott által közlendő körülményeket s a közlés elmulasztásával vagy helytelenségével járó következményeket részletesen meghatározzák, okszerüen következtethető, hogy a biztositóra nézve rendszerint csak az ott és különösen a 35. és 36. §§-okban meghatározott körülmények közlése bir fontossággal, ezek között pedig a hajónak a Lloyd's Shipping Register szerinti osztályozása elő nem fordul. Minthogy a meghallgatott szakértők egyhangu nyilatkozata szerint a Lloyd's Shipping Register annyira közhasználatban van, hogy a benne foglalt adatok a tengeri biztositással foglalkozó biztositó társaságokra nézve köztudomásuaknak tekintendők; oly adatok pedig, melyeknek a biztositó előtt foglalkozásánál fogva ismereteseknek kell lenniök, illetve melyek a közkézen forgó Lloyd's Shipping Register után különben is rendelkezésre állanak, a biztositottnak közlési kötelezettségét a dolog természete s a biztositási feltételek fent idézett szakaszai szerint kiterjeszteni nem lehet. Minthogy az A) a. kötvény tanuságaként a hajónak előbbi neve, mely alatt a Lloyd's Shipping Registerben előfordul (Norge) alperesekkel közölve volt s igy alpereseknek alkalmuk volt a bejelentett osztályzat helyességét az emlitett hajólajstrom betekintése által ellenőrizni, viszonválaszbeli előadásukból pedig és különösen abból, hogy a főesküt csak arra fogadhatják el, hogy a „biztositási szerződésnek sem megkötése, sem hatályba lépésének idejében nem tudták azt, hogy a hajó gyökeres kijavitás daczára csak 80. A. I. jelzésünek találtatott", kitünik, hogy alpereseknek arról, hogy a hajó a Lloyd's Shipping Registerben 80. A. I. osztályzattal fordul elő, tényleg tudomásuk volt. Minthogy a meghallgatott szakértők egyhangu véleménye szerint a Lloyd's Shipping Registerben előforduló 90. A. I. és 80. A. I. oszt. hajók egyaránt első osztályzatu hajók és a szakértők többségének véleménye szerint az osztályzatra való tekintet nélkül biztositásra elvállaltatnak: a fenforgó esetben Sch. Ágoston fentidézett helytelen bevallása nem szolgálhat jogos indokul arra, hogy alperesnek a biztositási ügylet érvényességét megtámadják. De ha a helytelen bevallásban a közlési kötelezettségnek a biztositási feltételek 29. §-ába ütköző és a 31., illetve 32. §§-ok jogkövetkezményét maga után vonó megsértése ismertetnék is fel, akkor sincsenek alperesek most már jogositva arra, hogy a szerződés érvényét ez alapon megtámadják, mert ha a szerződés megkötésekor nem birtak volna is tudomással a bevallás helytelenségéről, saját előadásukból kitünik, hogy arról tudomást szereztek, még mielőtt a biztositott hajó a kieli kikötőt elhagyta. Előadásuk szerint ugyanis I. r. alp., ki a II.—IV. r. alpereseket is képviselte, illetve ennek budapesti igazgatósága, már néhány nappal a biztositási kötvény kiállitása után levél utján figyelmeztette trieszti képviselőségét, hogy a biztositott hajó a Lloyd's Shipping Registerben nem 90. A. I., hanem 80. A. I. osztályzattal fordul elő. E levél I. r. alp. czégvezetőjének, az alperesek kérelmére tanuként kihallgatott L. Gusztávnak vallomása szerint. mely a tanunak alp.-hez való viszonyánál fogva, alp.-ek ellen beismerés hatályával bir, 1890. november hó 20-án

érkezett I. r. alp. trieszti képviselőségéhez. Másfelől alperesek beismerték, hogy a biztositás csak 1890. deczember hó 4., mint azon a napon, amikor a „Budapest" a kieli kikötőből elindult, volt hatályba lépendő. Ha tehát alperesek az előttük már 1890. november 20-án tudvalevő helytelen bevallás okából a biztositást érvénytelennek tartották, akkor a kereskedői hüség s jóhiszemüség azt követelte, hogy erről felperest még a hajó elindulása előtt, vagyis oly időben értesitsék, amidőn felperesnek még módjában állott hajóját másutt biztositani s magát a kártól megóvni. Minthogy pedig alperesek, habár erre elegendő idejük volt, ezt nem tették, hanem felperest meghagyták abban a hitben, hogy hajója biztositva van, a biztositási szerződés érvényessége ellen a fent emlitett alapon tehető kifogásuktól elállottaknak tekintendők. Állitják ugyan alperesek, hogy Sch. Ágost, mind a szerződés megkötése előtt, mind pedig utóbb, midőn L. Gusztáv őt az I. r. alp. igazgatóságának fent emlitett levele folytán ez iránt kérdőre vonta, azt állitotta, hogy a hajó a Kielben eszközölt gyökeres javitás folytán az előbbinél magasabb és pedig tényleg 90. A. I. osztályzatot nyert. Azonban alperesek azt, hogy Sch. Ágoston a biztositási szerződés megkötése, illetve a kötvény kiállitása előtt tett volna ilyen nyilatkozatot, nem bizonyitották, mert mivel a kötvényben magában, mind alperesek által 7 ·/. a., illetve 16 ·/. a. bemutatott és állitólag Sch. Ágoston által kitöltött kérdőivben, melyre nézve különben az is vitás, hogy a szerződés megkötése előtt állittatott ki, csak a Lloyd's Shipping Register szerinti osztályzatról, nem pedig arról van szó, hogy a hajó a javitások folytán az emlitett hajólastromban közzétett osztályzattól eltérő magasabb osztályzatot nyert volna, I. r. alp. czégvezetője, L. Gusztáv pedig, ki a biztositást alperesek nevében önmaga kötötte meg, a perrendtartás 162. §-ának a) pontja értelmében tanunak erre nézve el nem fogadható. Ha pedig Sch. Ágoston a biztositási ügylet megkötése után a fenti nyilatkozatot tette volna is, ami ugyan szintén bizonyitatlan, mert L. vallomása az imént előadott okokból bizonyitékként el nem fogadható a felperesnek Sch. Ágoston személyében kinált főeskü pedig arra volt tekintettel, hogy Sch. Ágoston, mint tanu alperesek ellenkérdéseire a neki tulajdonitott ezt a nyilatkozatot már eskü alatt valótlannak jelentette ki, a mi az eskütétellel egyenlő hatályu, meg nem itélhető, ez az utólagos nyilatkozat jelentőséggel és felperesre kötelező hatálylyal nem birna; és pedig azért, mert akár közvetitő ügynökként, akár felperes meghatalmazottjaként járt el Sch. Ágoston a szerződés megkötésénél, megbizatása mindegyik esetben véget ért a biztositási szerződés megkötésével, illetve a biztositási kötvénynek alperes által történt kiszolgáltatásával, hogy pedig ő felperesnek oly állandó meghatalmazottja volna, kinek tényei felperest külön megbizás nélkül is kötelezik, az állitva nincs, alpereseknek tehát, ha a már megkötött biztositásnak érvényben tartását a biztositottnak valamely ujabb nyilatkozatától kivánták függővé tenni, e végett felpereshez magához, nem pedig Sch. Ágostonhoz kellett volna fordulniok. Másrészt azért, mert ha alperesek annak tudatában, hogy a hajó

Közlési kötelesség

Közlési kötelesség.

az önmaguk által is hitelesnek elfogadott Lloyd's Shipping Registerben 80. A. I. osztályzattal fordul elő, ezzel szemben mégis megnyugodtak Sch. Ágostonnak azon utólagos s a meghallgatott szakértők többségének véleménye szerint már magában is hihetlen, puszta állitásában, hogy a hajó tényleg 90. A. I. osztályzattal bir, a nélkül, hogy a felpereshez magához ez iránt kérdést is intéztek, sőt a magasabb osztályzatot igazoló okmányok bemutatására felhivták volna, ezzel épen azt mutatták ki, hogy annak a körülménynek, hogy a hajó tényleg 90. A. I. vagy 80. A. I. osztályzatu-e, a fenforgó esetben komoly jelentőséget nem tulajdonitottak. A mi alpereseknek azt a további kifogását illeti, hogy a hajó nem tengeri baleset által ment volna tönkre, azt azon beismerésük, hogy a hajó Kielből elindulva, Quessant közelében nyilt tengeren elsülyedt, megczáfolja, mert alperesek az önmaguk által 14.·/. a. becsatolt hamburgi biztositási feltételek 69. §-a értelmében a biztositást, a hajót érhető minden veszély és az 1. p. szerint kifejezetten vizbehatolás és elsülyedés ellen is elvállalták s mert a 70. §-ban meghatározott azon kivételes esetek valamelyikének fenforgását, melyek kártéritési kötelezettségüket megszüntetik s igy különösen azt, hogy a hajó elsülyedését annak rozzant (nicht seetüchtig) állapota okozta, felperes tagadásával szemben alperesek tartoztak bizonyitani, de bizonyitani meg sem kisérlették. Alperesek saját 14. ·/. a. csatolmánya szerint ugyanis a hamburgi biztositási feltételek 70. §. 1. pontjának eredeti szövege változást szenvedett oly irányban, hogy a mennyiben a hajó léket kap, a biztositott nincs többé kötelezve annak bizonyitására, hogy azt rendkivüli esemény vagy egyéb különös baleset folytán kapta, minthogy pedig az A) a. kötvényben emlitett „hamburgi feltételek" alatt a kötvény kelte idejében gyakorlatban volt hamburgi tengeri biztositási feltételek értendők, a fenforgó esetben a 70. §. 1. pontjának nem a 30. lapon olvasható eredeti (régi), hanem a 76. oldalon olvasható módositott (uj) szövege az irányadó. Alpereseknek az az állitása pedig, mintha a kárt a kapitány vétkes mulasztása okozta volna, eltekintve attól, hogy ez nincs bizonyitva semmivel, figyelembe annál kevésbbé vehető, mert a 69. §. 6. pontjának világos rendelkezése szerint a biztositás arra a kárra is kiterjed, mely a biztositott tárgyban a hajószemélyzet valamely tagjának gondatlansága által okoztatott. A mi végül a kár mennyiségét illeti, erre nézve első sorban megjegyzendő, hogy az A) a. kötvény a biztositási feltételek 16. §-ának megfelelő taksált kötvény. Ebben a kérdésben ugyanis nem az a döntő, vajjon alperesek a biztositandó hajó értékéről, a biztositás megkötése előtt tényleg meggyőződtek-e vagy további vizsgálat nélkül a felperes által bemondott értéket fogadták-e el, hanem döntő csak az, hogy a szerződő felek a biztositott tárgy értéke tekintetében megállapodtak-e? Már pedig, hogy az A) a. kötvényben kitett 40,000 frt érték a biztositott hajó s a rajta volt gépek és a felszerelés kölcsönösen elfogadott és megállapitott értékéül tekintendő, az nemcsak a kötvény irott részeinek ezen szavaiból „apprezzato il tutto per assiene f. 40,000", az egészet összesen 40,000 frtra értékelve (taksálva) és nemcsak alperesek saját 7.·/., illetve 16.·/· a. okiratának „apprezzamento" „Taze" ki-

fejezéseiből tűnik ki, hanem határozott kifejezést talált az A) a. kötvényben foglalt nyomtatott feltételekben is, melyek amennyiben a kötvény irott tartalmával s az ott kikötött hamburgi feltételekkel nem ellenkeznek, tehát különösen annyiban is, ámennyiben a kötvény irott részében foglalt fenti kifejezések magyarázatára szolgálnak, a jelen perben is irányadók s amelyek a kötvényben kitett értéket mindenütt, mint közösen megállapitott értéket emlitik. (Art I. „apprezzamento convento“, Art III. „apprezzamento convento d'accordo“ s a záradékban „valutazione data di commune accordo col assicuratrice“.) E szerint nem a felperest terhelte annak bizonyitása, hogy a hajó a rajta volt gépekkel és felszereléssel 40,000 frtot megért, hanem alpereseket terhelte annak bizonyitása, hogy kevesebbet ért; alperesek pedig ennek bizonyitását meg sem kisérlették. De ha a kötvény nem tekintetnék is taksált kötvénynek, akkor sem szorul a benne kitett 40,000 frtnyi érték további bizonyitásra, mert alperesek elleniratukban tagadták ugyan, hogy a hajó teljesen, azaz annyira tönkre ment, hogy abból semmit sem lehetett megmenteni és tagadták, hogy felperes 30,000 frtnyi, vagy ezt csak megközelitő kárt szenvedett, de a keresetben határozottan állitotta azt a tényt, hogy a hajó 40,000 frt értéket képviselt, elleniratukban nem tagadták, tehát a prts. 195. §-ához képest beismerték, e körülménynek a viszonválaszban való elkésett tagadása hatálytalan. Minthogy pedig a dunkerquei osztrák-magyar consulatus előtt a hatályban levő tengeri hajózási szabályrendelet (Edito politico di navigazione mercantile) 45. §-ának megfelelően felvett és felperes által D) a. hiteles alakban bemutatott tengeri jelentés (prova di fortuna) által igazolva van, hogy a biztositott hajó mindenestül a nyilt tengeren elsülyedt, tehát teljes kárt szenvedett. Minthogy a 14. ·/. a. biztositási feltételek 142. §-a értelmében teljes kár esetén az ezt igazoló okmányok előterjesztése elegendő, részletes kár felszámitásra pedig (Dispache), melyre a 44—146. §§-ok vonatkoznak, az esetben szükség nincs; minthogy a 142. §-ban emlitett és teljes kár esetében is külön igazolandó költségek alatt nem a hajó épitési vagy beszerzési költségek, hanem a mentéssel és kár megállapitással járó s a 69., 84. és 92. §§-ok értelmében a biztositót a biztositási összegen felül terhelő költségek értetnek, melyek igazolása a jelen esetben, midőn felperes ilyen összegeket alperes ellen fel nem számit, szükségtelen; minthogy végül a biztositó a feltételek 113. §-a értelmében teljes kár esetében a biztositott tárgy megállapitott értékét, illetve amennyiben ez a biztositási összeget meghaladja, a 15. §-hoz képest az utóbbit tartozik megtériteni: az elsőbirósági itélet megváltoztatásával alpereseket mindegyikét az általa elvállalt koczkázat határáig a felmerült 40,000 frtnyi kár megtéritésére kötelezi s ehhez képest mindegyik alperest az ő ellene érvényesitett kereseti tőkének stb.-nek megfizetésében külön-külön kellett elmarasztalni stb. — *Curia:* A biztositott hajó értékének alperesek részéről való beismerésére vonatkozó indok mellőzésével a benne foglalt egyéb indokainál fogva helybenhagyja. (1368/94.)

Közlési kötelesség

Közlési kötelesség

110. *Kir. kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest keresetével elutasitja. *Indokok:* Felperesnek az az érvelése, hogy a biztositási szerződés alapját képező ajánlatot alperes társaság ügynöke töltötte ki és hogy az ügynöknek tudomása volt arról, hogy előzőleg már volt tüzkára, figyelembe nem vehető, mert a biztositási szerződés alapját az irásbeli ajánlat képezi és mert a biztositott beismerten az ajánlatot aláirta, neki állott volna tehát kötelességében arról gondoskodni, hogy az általa aláirt a biztositási szerződés alapját képező ajánlatba a valóságnak megfelelő adatok vétessenek. Ezt nem tette, azt pedig nem is állitotta, hogy alperesnek arról, hogy előzőleg már tüzkárt szenvedett, tudomása lett volna. Ezekhez képest stb. (14,534/900.) — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét a benne foglalt indokoknál fogva helybenhagyja. (1310/900.) — *Curia:* A másodbiróság itélete a benne felhivott indokok alapján annál inkább helybenhagyatik, mert felperes nem bizonyitotta, hogy a 2. ·/. a. ajánlat 8. kérdésére adott feleletet az alperes társaság ügynöke a lemondástól eltérő módon vezette be az ajánlatba. (149/1901. J. K. 1901. 28.)

111. *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletének felebbezett azt a részét, melylyel alperes 405 kor. 94 fillér tőkének és járulékainak megfizetésében marasztaltatott, a felperes pedig 2377 kor. 38 fillér tőkét s járulékait felülhaladó követelésével elutasittatott, helybenhagyja; egyebekben megváltoztatja s alperest végrehajtás terhével kötelezi, hogy még 1971 kor. 44 fillér tőkét és járulékát, összesen tehát 2377 kor. 38 fillér tőkét és járulékait fizessen felperesnek. *Indokok:* Az elsőbiróság itéletének az alperest 405 kor. 94 fillér tőke és járulékaiban marasztaló része indokaiból s azért hagyatott helyben, mert a tárgyalás s bizonyitás összes adatait mérlegelve (sommás eljárási törvény 64. és 215. §§.) a kir. tábla sem fogadhatta el dr. J. J. magában álló vallomását, mely nyilván nem alapszik egykoru feljegyzéseken, teljes bizonyitékul arra, hogy a betegség, illetve a gyógykezelés, melyet a tanu emlit, a 3. ·/. a. ajánlat előterjesztését megelőzte. De bármint legyen az, dr. S. S. maga sem mondja, hogy diagnózisáról, melynek helyességében maga sem bizott meg feltétlenül, a beteget értesitette volna és igy nincs kizárva, hogy néhai K. M. éppen ezt a betegséget tartotta influenzának és ezen a néven E. J. orvosnak, kihez az alperes társaság részéről utasitva volt megvizsgálás végett, be is jelentette. Felhozta ugyan az alperes, hogy ez a bejelentés a kötvény feltételeinek 4. pontjában emlitett utólagos vizsgálat alkalmával: 1894. május 27-én, tehát több hónappal az ajánlat előterjesztése után történt, ámde ennek az ellenvetésnek sulya nincs. Mert a kötvény idézett feltétele értelmében a társaság csak az esetben köteles a biztositási összeget megfizetni, ha az illető fél az utólagos vizsgálatnak magát alávetvén, a felvételre alkalmasnak találtatott; mig ellenkező esetben a már befizetett dijak visszafizetendők (9. §. utolsóelőtti bekezdése). Ha tehát való volna az, a mit alperes vitat, hogy az orvos az utólagos vizsgálatról az igazgatóságnak jelentést nem tesz, hanem a felvétel dolgában maga határoz, ezt a tény-

állást csak ugy lehet jogilag minősiteni, hogy az orvos, midőn a megvizsgált egyént a biztositásra alkalmasnak nyilvánitja és azt a kijelentést a kötvényre rávezeti, a társaság megbizottjaként jár el s hogy ekkép a társaság nevében az orvos végzi azt a jogi cselekményt, melynél fogva a szerződés végleges, azaz a biztositót is kötelező hatályra emelkedik. Ebből pedig következik, hogy a vizsgálat alkalmával az orvosnál tett bejelentés a koczkázat elvállalása előtt a társaságnál tett bevallással egy tekintet alá esik, mert a minden kereskedelmi ügyletnek alapfeltételét képező jóhiszemüséggel ellenkeznék, hogy a társaság az orvosi vizsgálat után a szerződéshez ragaszkodva, a már felvett dijakat megtartsa, a később lejárókat beszedje és mégis az ügylet érvényességét megtámadhassa oly betegség miatt, mely az orvosnak tudomására hozatott, mielőtt a megvizsgált egyént a biztositásra alkalmasnak nyilvánitotta. Átterve a C) a. kötvényre, a szóban forgó biztositás érvényét az alperes a kereskedelmi törvény 475. §-a alapján nem támadhatja meg sikerrel; mert a 474. §. 3. bekezdése szerint „oly esetben, midőn a szerződő fél a biztositási ügylet megkötésekor a biztositó részéről elébe terjesztett kérdőiv kitöltésére szólittatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős.“ Már pedig a 2. ·/. a. ajánlatban foglalt kérdőiv szerint az alperes nem azt tudakolta, vajjon az ajánlattevő egyáltalán valamely betegségben szenvedett-e, hanem azt kérdezte, milyen az ajánlattevőnek jelenlegi egészségi állapota s milyen volt a lefolyt 10 évben? mire K. M. ugy felelt, hogy jelenleg teljesen egészséges s az előző 10 év alatt nem volt beteges. Ez a nyilatkozat pedig valótlannak nem tekinthető, ugyanis dr. G. L., ki a biztositottnak rendes orvosa volt, őt utolsó és végzetessé vált betegsége előtt csak gyerekágyakban és meghülések miatt gyógykezelte, dr. S. S. pedig hurutos bántalomról szól, mely egy hónapig tartott, melynek tartama alatt a beteg fenjárt és melyből teljesen felépült. Egyéb idevonatkozó adat a perben nem merült fel. A dolog ily állásában pedig néhai K. M., ha 1892. vagy 1893-ban akár az influenzajárványon, akár más hurutos betegségen átesett is, melyből kigyógyult, a 2. ·/. a. ajánlat előterjesztésekor 1890. junius 15-én teljes jóhiszemüséggel és objective is a valóságnak megfelelően mondhatta azt, hogy ez idő szerint egészséges és a megelőző 10 év alatt sem volt beteges. Mert a szavak közönséges értelme szerint a betegeskedés állandó, vagy legalább gyakorta visszatérő szenvedést, legalább gyengélkedést jelent, a muló és következmények nélkül elmult baj azonban betegeskedésnek nem nevezhető. Ennélfogva a C) a. kötvényre fektetett követelést megitélni kellett. (991/99.) — *Curia:* A kir. tábla itélete indokaiból helybenhagyatik. (1011/901.)

Közlési kötelesség

112. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* I. Az időelőttiség kérdésében: A B) a. csatolt tüzvizsgálati jegyzőkönyv szerint a felperesnél támadt tüzvész az udvaron alkalmazott munkás vigyázatlansága által okoztatott s felperes ellen a tüzvész okozás gyanuja sem merült fel, a 2. B) a. csatolt ügyészi inditvány szerint sem az emlitett munkás,

Közlési kötelesség

sem más ellen bünvádi felelősség meg nem állapitható s ennek folytán az eljárás a büntető osztálynak 3. B) a. csatolt határozatával meg is szüntettetett. Minthogy ezekkel a közokiratokkal ugy a kereskedelmi törvény 477. §-ában, mint az általános biztositási feltételek 8. §-ában megkivánt ama körülménynek bizonyitása, hogy felperest a tüz keletkezése körül vétkesség nem terheli, kellő alakban megtörtént; az a körülmény pedig, hogy alperes a d) a. csatolt felzet szerint e bünvizsgálatnak ujabb irányban való kiegészitését kérte, a pernek befejezését többé nem akadályozhatja, mert mint a tüzvész által érdekelt félnek, módjában állott volna alperesnek a folyamatban levő bünvizsgálatnak az általa jelzett más irányba vezetését, illetve kiegészitését a jelen per megindításakor, vagyis még 1891. február havában kérelmezni s a mennyiben ezt nem tette, a polgári per letárgyalása után a büntető birósághoz ily irányban előterjesztett kérelme a jelen per elintézésére többé befolyással nem lehet, a miért is a kereset időelőttisége ellen tett kifogást mellőzni kellett.

II. A per érdemében: Hogy felperes a raktáraiban 1890. deczember 9-én támadt tüz által a C) a. csatolt kárfölszámitás szerint 4359 frt 07 kr., a D) a. csatolt fölszámitás szerint 27,062 frt 98 kr. kárt szenvedett, azt alperes hallgatag beismerte, tagadta azonban a mentési költségeket általánosságban. Alperes a felperes raktárában elégett kenderkészletér 27,062 frt 98 kr. kárösszeg megitélése ellen kifogással élt, mert 1. tagadta, hogy az emlitett kenderkészlet a biztositási kötvény alapján biztositottnak volna tekinthető, a mennyiben a kötvény szerint a biztositási ügyletnek kizárólag csak szállitmányozási áruk voltak tárgyai s mert tagadta, hogy a kérdéses kenderkészlet szállitmányozási áru volt; 2. mert egyrészt az állandó kenderraktár és másrészt a szállitmányozási áruk tüzveszélyessége az elvállalt koczkázatra lényeges különbséget találván, azt állitja alperes, hogy a mennyiben felperes azt, hogy a kötvényben körülirt helyiségben saját kenderraktárt tartott, elhallgatta s igy a koczkázat nagyobbodását az általános biztositási föltételek 7. §-a szerint be nem jelentette, oly fontos körülményt hallgatott el, mely miatt alperes a kereskedelmi törvény 475. §-a alapján jogosan megtagadhatja. Kérdés tehát 1., hogy a kenderkészlet biztositottnak tekintendő-e? 2., hogy a kötvény szerint csak szállitmányozási áruk voltak-e a biztositás tárgyai? 3., hogy az a körülmény, hogy a kenderkészlet felperes tulajdona avagy szállitmányozási áru volt, a biztositóval szemben a kereskedelmi törvény 475. §-ában körülirt fontos körülménynek tekinthető-e? Ad 1. A G) a. csatolt kötvénynek leirása és fölszámitása a „biztositásnak“ czimü főrovata alatt foglalt tárgyleirás szerint a biztositás tárgyai voltak: Kenderkészlet, kézmü és más szállitmányozási áruk minden neme (Auf den Vorrath von Hand-Manufactur und andere Speditionswaaren jeder Art), továbbá zsiradékkészlet, széna- és szalmakészlet, végre lovak, öszvérek, két hintó és szállitókocsik. Ebből világos, hogy mivel a kenderkészlet külön és első helyen van fölemlitve, mivel a tárgyleirás első csoportjában emlitett helyiségekben található biztositott tárgyak közül a kenderkészlet, mint ilyen, vagyis in specie van megjelölve, mig a többi

tárgyak gyüjtőnevek alatt (Manufactur- und andere Speditions-Waaren) említtetnek, a körülirt raktárakban elhelyezett kenderkészlet a biztositási szerződésnek a kereskedelmi törvény 469. §-a 2. pontja szerint lényeges kellékül szolgáló tárgyleirásban használt kifejezések közönséges értelme szerint a G) a. csatolt kötvénynyel biztositottnak tekintendő. Ad. 2. Habár kétségtelen, hogy a G) a. csatolt kötvényre vezetett „különös feltételek" oly rendelkezéseket tartalmaznak, melyek a kötvénybeli tárgyleirással ellentétesek, mert azt a kijelentést foglalják magukban, hogy a kézmü és szállitmányozási áruk, a kenderkészlet szállitmányozási jószágok, melyek természetüknél fogva folytonos változásnak vannak alávetve, továbbá, mert ugyancsak a különös feltételek második bekezdésében az foglaltatik, hogy „kifejezetten ki van kötve, hogy szállitmányozási árun kivül más, nevezetesen tüzveszélyes szállitmányozási áruk, u. m. vegyészi, szeszes folyadékok a megjelölt raktárakban, vagy azok udvarán be nem raktározhatók" (Es ist ausdrücklich bedungen, dass ausser Speditions-Waaren als chemische, spirituose Flüssigkeiten in obigen Magazinen oder im Hofe derselben eingelagert werden dürfen), ezek a kikötések a szerződés lényeges tartalmául megjelölt tárgyleirásbeli szerződéses megállapodásokat nem érinthetik, nem pedig azért, mert ezekben a különös feltételek közt is ellenmondások mutatkoznak, a mennyiben a kenderkészlet, mint ilyen, a szónak közönséges értelme szerint a szállitmányozási javak fogalma alá be nem illeszthető, mert a készlet kifejezés általában is oly birtokban tartott javak összeségét jelenti, a melyek huzamosabb időn át maradnak a birtokos birtokában, ellenben a szállitmányozási javak, vagy helyesebben áruk természetüknél fogva rövid időre terjedő birtokbantartást tételeznek fel, mert folytonos változásoknak vannak alávetve s igy szállitmányozási áruk készletéről helyesen szólni nem is lehet, de főleg azért nem, mert ha a különös biztositási feltételek most idézett kifejezései a biztositási ügylet tárgya tekintetében foglalt megállapodások értelmét kétségessé tennék is, akkor is tekintettel arra, hogy a szerződés lényeges kellékét a tárgyleirást tartalmazó határozott megállapodás értelmezése a szerződés nem lényeges részében foglalt kitételek által válnék kétségessé, a kereskedelmi törvény 266. §-a értelmében a szerződésnek oly értelmezés adandó, mely mellett az ügylet joghatálylyal birhat, figyelembe sem véve azt a körülményt, hogy a kötvényt maga alperesi társaság állitotta ki s igy az általa készitett szöveg szabatosságának hiányából alperes a maga részére jogokat nem formálhat. Figyelembe nem vehetők a „különös feltételek" azért sem, mert az a kikötés, hogy csak szállitmányozási árukat szabad a kötvényben körülirt helyiségekben beraktározni, a kötvénynek a biztositott tárgyakat felsoroló és körüliró tartalmával szemben már csak azért sem állhat meg, mivel ott zsiradékkészlet, széna- és szalmakészlet is biztositottakként vannak felvéve, hogy pedig ezek szállitmányozási áruk lettek volna, azt maga alperes sem állitotta, sőt ezekre, t. i. a C) a. csatolt fölszámitásban foglaltakra nézve felperes igényét elismerte s az időelőttiségi kifogáson kivül eme kár megfizetése ellen kifogást sem

Közlési kötelesség

Közlési kötelesség

tett. Mert továbbá a „különös feltételek"-ben elfogadandó bizonyitékul a raktárkönyvek is világosan kijelölvék, már pedig a raktárkönyv (Lagerbuch) szállitmányozási árukra nem vonatkozik. Mert végre, ha a felek a biztositást kizárólag szállitmányozási árukra akarták korlátozni, akkor a biztositott tárgyak leirásában az 1. pont alatt ily megjelölés fordulna elő: auf Speditions-Waaren und zwar stb., miből nyilvánvaló, hogy a biztositás tárgyai között tényleg más és nem csupán szállitmányozási áruk is biztosittattak. Ad. 3. Azt állitja alperes, hogy az a körülmény, hogy mivel a kenderkészlet felperesnek állandóan raktáron tartott saját áruja volt, ő azonban a kötvény tartalmának adott magyarázata szerint csak szállitmányozási jószágokat biztositott, a koczkázat elvállalására s a biztositási dij magasságára lényeges befolyással volt és hogy a felperes tulajdonául szolgáló kenderkészlet állandó raktáron tartásánál fogva nagyobb tüzveszélyességet tételez fel, mintha ez a kenderkészlet szállitmányozási jószág, tehát oly árumenynyiség volt volna, mely természeténél fogva folytonos változásnak van alávetve. Ez az állitás általában sem, különösen a fenforgó esetben nem bir alappal. A biztositóról fel kell tenni, hogy mikor határozottan körülirt helyiségekben elhelyezett és elhelyezendő árukat, illetve jószágokat biztosit, vagyis mikor raktárt biztosit, a raktárhelyiségnek a tüzveszélyességre befolyással biró fekvéséről, épitési módjáról és egyébb külső alkatáról magának kellő tájékozást szerez s hogy ez a fennforgó esetben, midőn 100,000 frtnyi kárbiztositásról van szó, megtörtént s hogy alperes a biztositás elvállalására fontos eme külső körülményekből meggyőződött, azt a kötvénynek tartalma, melynek tárgyleirásában a biztositott tárgyak raktárául szolgáló helyiségek tüzetesen körülirvák, eléggé tanusitja. A kérdéses raktárhelyiségekben elhelyezett biztositott tárgyak tüzveszélyességére nézve befolyással biró többi körülmény ama tárgynak minősége, mennyisége és szokásos kezelése lehetne, de hogy a határozottan kenderkészletnek nevezett árumennyiség tekintetében a tüzveszélyességet fokozná az a körülmény, hogy a kenderkészlet felperes tulajdona volt, szemben azzal az állitással, hogy alperes csupán mint szállitmányozási árumennyiséget kivánta biztositani, tarthatatlan állitás. A biztositott tárgy minősége ugyanis mind a két esetben ugyanaz, mennyisége pedig a kötvényben meghatározva nincs; a készlet kifejezés ugyanis akár a tulajdon árura, akár helytelenül idegen (szállitmányozási) árura vonatkozzék is, csakis a raktárhelyiség térbeli viszonyai által korlátozott mennyiségü árutömeget jelenthet s igy annak mennyisége a tüzveszélyességre a G. a. csatolt kötvény tartalma szerint befolyással nem lehet. Az pedig, hogy a saját áru kezelése az idegen áru kezelésénél nagyobb tüzveszélyességet tételezne fel, helyesen állitani nem lehet, mert ellenkezőleg a saját árukészlet a dolog természete szerint kevesebb be- és átrakási munkát igényel, mint a folyton változó idegen (szállitmányozási) áru, s igy ha a kezelés által előidézett tüzveszély tekintetében külömbségről egyáltalán szó lehet, ez a tüzveszély az idegen (szállitmányozási) áru terhére növekedhetik csupán. Ehhez járul az a körülmény,

hogy a biztositónak érdeke jelen esetben akár tulajdon, akár idegen (szállitmányozási) áru biztositásáról legyen szó, nem változik, sőt amenynyiben felperes az utóbbi árura nézve is a rendes kereskedő gondosságára van kötelezve s ez a kötelezettség a szállitmányozási áruk tulajdonosaival szemben, minthogy azok irányában a szállitmányozó az áruk declarált értéke erejéig teljes kártéritéssel tartozik, mig a tulajdon áru tekintetében felperesnek érdeke csakis az áruk valóságos értékének visszatéritésére irányuló igényben nyilvánul, azt a föltevést kell helyesnek elfogadni, hogy felperesnek az általa viselendő felelősségre való tekintettel az idegen áruk biztositása inkább állott érdekében, mint a saját áruinak biztositása, amely körülmény külömben a biztositó szempontjából teljesen közönyös, mert, hogy a biztositónak az a vagyoni érdeke, melynél fogva ő a biztositási szerződésben meghatározott esemény következtében az őt ért vagyoni hátrány megtéritését a biztositótól követelheti, mindkét esetben fennforog. A biztositási szerződés tartalma s a törvény vonatkozó intézkedéseiből levont az a következtetés, hogy a biztositott tárgyak tulajdoni és szállitmányozási minősége tekintetében kiemelt különbség a biztositási szerződés hatályára kiható fontos körülménynek volna tekinthető, szintén helytelen. Az általános biztositási feltételek 7. §-ában foglalt az a különös kikötés, hogy amennyiben a biztositás tartama alatt, vagyis a biztositási szerződés létrejötte után a biztositott tárgyak tulajdoni, vagy birtok viszonyaiban változás történik, a biztositási szerződés, ha csak ezek a változások a biztositónál be nem jelentettek s általa ezek mellett is a biztositási ügylet fenn nem tartatott, hatályát veszti, a jelen esetben nem alkalmazható, mert a biztositási szerződés szerint kenderkészlet biztosittatott s nem köttetett ki az, hogy a biztositási ügylet megkötése idejében volt és beraktározott kenderkészlet kizárólagos tárgya a biztositásnak s igy a biztositás tárgyának már föntebb adott értelme szerint a biztositási ügylet tartamán belül a mindenkori kenderkészlet tekintendő biztositottnak, a miből következik, hogy a kérdéses kenderkészletre nézve az emlitett időtartamon belül netalán beállott változást bejelenteni felperes köteles nem volt s igy ennek a bejelentésnek elmulasztása sem lett volna a szerződés hatályát megszüntető fontos körülmény. De helytelen az idézett 7. §-ra való hivatkozás azért is, mert abban, hogy a kenderkészlet felperesnek tulajdona volt, peres felek megegyeztek, ezt felperes a 2. ·/. a. csatolt jegyzőkönyvben és a per folyamán beismerte s igy a biztositott tárgy tulajdonában a biztositási szerződés tartama alatt sem történt változás: amiből következik, hogy ily változás az általános biztositási feltételek 7. §-a szerint bejelenthető nem volt. A törvény szempontjából sem fontos az a körülmény, hogy a biztositott kenderkészlet felperes tulajdona volt-e, avagy ez alatt a szerződő felek szállitmányozási javakat kivántak-e érteni, mert a kereskedelmi törvény 466. §-a értelmében a biztositás harmadik személyek érdekében is köthető, amiből az következik, hogy a biztositott tárgyak tulajdoni vagy birtokviszonyainak a szerződés érvényességére befolyásuk nincsen. Minthogy ezek szerint be van bizonyitva, hogy

Közlési kötelesség

Közlési kötelesség

a kötvényben körülirt raktárakban elhelyezve volt és a keresetben említett tüzvész által elégett felperes tulajdonához tartozó kenderkészlet biztositva volt; minthogy a létre jött biztositási ügylet érvényességére nézve az a körülmény, hogy a kenderkészlet felperes tulajdona volt-e, avagy szállitmányozási árukból állott-e, fontossággal nem bir és igy alperesnek erre a körülményre alapitott kifogása megdől, minthogy ehhez képest az a körülmény, hogy alperes a kenderkészletre nézve tudta-e, hogy ez felperes tulajdona, avagy azt mint szállitmányozási jószágot kivánta-e csupán biztositani, a perre befolyással nem birván, felperes által bizonyitandó nem volt s igy az erre nézve megajánlott fő esküvel való bizonyitást figyelembe venni nem lehetett; minthogy a biztositási szerződés előkészitésére vonatkozó cselekmények csak a szerződés tartalmának értelmezésénél a szerződő felek akaratának elbirálása szempontjából birhatnának jelentőséggel, a fenforgó esetben azonban az irásbeli szerződés értelme magából a szerződés szövegéből megállapitható lévén, eme mellékes körülményekre a bizonyitást kiterjeszteni nem szükséges és igy a felperes által felhivott tanukkal való bizonyitás mellőzendő volt; minthogy végül alperes sem a tüzvész által okozott kárnak felmerültét, sem az elégett kenderkészletért követelt kárösszeget nem tagadta, a kereseti kárösszeg megfizetésében marasztalni kellett. Továbbá, mivel a C) a. csatolt kárfelszámitásban kitett összeg tekintetében felperes követelését alperes csupán időelőttség okából kifogásolta, ez a kifogása azonban elvettetett, ebben az összegben is alperes feltétlenül volt marasztalandó. Az I) a. csatolt jegyzékben részletezett mentési költségekre nézve alperesnek általános tagadása csupán ezeknek mennyiségére lévén vonatkoztatható és felperes ezeknek mennyiségére nézve Frey Samu és Schneider Emil személyében főesküt ajánlván fel, ezt a főesküt, minthogy az a körülmény, hogy ily mentési költségek általában fölmerültek, tagadásba nem vétetett s csak azok mennyisége vált vitássá, erről pedig csakis felperesnek, illetve alkalmazottjának, kik azokat kifizették, lehet közvetlen tudomása, felperesnek megitélni s a mentési költségekre nézve a per kimenetelét ennek a két főeskünek le-, vagy le nem tételétől függővé tenni kellett. A feltétlenül megitélt kereseti követelés után a kamatok a C) illetve D) a. csatolt okiratok keltétől számitott 15 naptól kezdve lettek volna megitélendők, mert alperes a kimutatott kárösszeg mennyiségét nem tagadta s igy a kárösszeg az általános biztositási feltételek 14. és 16. §§-ai szerint a kár megállapitását követő 15 napon váltak esedékessé, a kárösszeg pedig a C) és D) a. csatolt kárfelszámitás napján tekintendő megállapitottnak, de mivel a 4359 frt 07 kr. után felperes keresetében a kamatokat, noha azok 1890. december 24-től járnának, csak 1891. január 15-től követeli, a 27,062 forint 98 kr. után pedig csak 1891. január 18-tól járnak, azokat az előbbi összeg után 1891. január 15-től, az utóbbi összeg után 1891. január 18-tól kellett megitélni. A mentési költségek lejárata a kárösszeg lejáratával egyenlő megitélés alá esvén, ezekre nézve az alperesre kedvezőbb lejárat, vagyis 1891. január 18-ika volt megállapitandó s eme feltétele-

Közlési kötelesség

sen megitélt összegek után a kamatok ettől a naptól voltak megitélendők. (30,451/92.) — *Curia:* Helybenhagyja. *Indokok:* A felek között létesült biztositási szerződési jogviszonynak feltételeit megállapitó G) a. eredetben mellékelt biztositási kötvénynek tartalma, annak helyes értelmezése mellett kétséget nem hagyhat fenn arra nézve, hogy a biztositottul megjelölt azok a dolgok közé, a melyek tekintetében azoknak tüzeset alkalmából leendő elpusztulása esetére, a felperest, mint biztositottat érhető vagyoni hátránynak megtéritésére nézve az alperesi biztositó társaság, a biztositási koczkázat alapján kötelezettséget vállalt, a biztositott helyiségben raktározott az a kenderkészlet is tartozott, a mely a biztositott felperes czégnek magántulajdonát képezte. A biztositási kötvény feltételének abban a részében, mely a biztositásul elfogadott dolgok targyleirását tartalmazza, a kenderkészlet (Vorrath von Hanf) a biztositott dolgok között, ilyenül külön kiemelve és kifejezetten megjelölve van. A kötvény vonatkozó tartalmának olyatén szövegezéséből pedig, mely szerint a biztositott dolgok felsorolásánál a kenderkészlet és kézmüáruk után a más bármilyen nemü szállitmányozási áruk is megjelölve vannak (auch den Vorrath von Hanf, Manufactur und andere Speditions-Waaren jeder Art) nem következik az, hogy a különállóan biztositott dologként megjelölt kenderkészlet is csak annyiban vonatott a biztositás körébe, a mennyiben az szállitmányozási áruként van a biztositott birtokában. A más szállitmányozási árukra vonatkozó kifejezés nem minősiti a biztositott kenderkészletet is ilyen áruvá. A biztositási kötvénynek a tárgyleirást tárgyazó tartalmának nyilvánvaló értelme szerint tehát a felperes, mint biztositó birtokában levő, a biztositott helyiségekben raktározott kenderkészlet általában a biztositás tárgyát képezte, minélfogva nem ismerhető el helyesnek a tulajdonjognak megkülönböztetésére alapitott az a magyarázat, mely szerint biztositottul kizárólag az idegen tulajdon alá eső szállitmányozás czéljából beraktározott kenderkészlet fogadtatván el, a felek biztositási érdekköréből a felperesnek, mint biztositottnak tulajdonát képező kenderkészlet kizáratott volna. A fenforgó esetben a biztositottul megjelölt dolognak tulajdonjogi kérdése különben sem birhat a biztositási szerződésnek érvényességére és joghatályosságára nézve döntő sulylyal, mert *a kárbiztositás tárgyát lényegileg a biztositottnak a biztositott dolog tekintetében fennálló az a vagyoni érdeke képezi, melyre nézve a biztositott dolgot érhető bizonyos eseménynek bekövetkezte esetére a biztositás által magát megóvni kivánja.* A felperesnek, mint biztositottnak vagyoni érdeke a biztositási kötvénynek általános feltételei szerint biztositott dologként kijelölt kenderkészletre nézve pedig egyaránt fennállott, akár idegen tulajdont képező áruként szállitmányozás czéljából, akár saját tulajdonaként volt az beraktározva. A kenderkészletnek biztositott dologként való megállapitására nézve a G) a. kötvénynek különös feltételei sem tartalmaznak az általános feltételeknek a tárgyleirást tartalmazó részétől eltérő intézkedést. Megjegyeztetik ugyan az, *hogy amennyiben a biztositási kötvénynek kiegészitő*

Közlési kötelesség

részét képező különös feltételek az általános feltételektől eltérő magyarázatra engednénék is tért, magának a kötvénynek kétségre okot szolgáltató, homályos szövege nem felperesnek, hanem csakis az azt kiállító alperesi biztosító társaság hátrányára volna értelmezhető. A kötvény különös feltételeinek az alperes biztositó társulat által saját perbeli álláspontjának igazolásául felhivott szövege sem állapithat meg azonban a fenforgó kérdésnek a fent jelzett irányban való eldöntésénél helyessége iránt kétséget. Az első pontban annak a kinyilvánitása, hogy a kenderkészlet szintén szállitmányozási árut képez, nem korlátolja azt a biztositási érdekkört, amely az általános feltételekben a tárgyleirás szerint a kenderkészletre vonatkozóan már meghatározva van. Eme pont teljes tartalmu szövegének figyelembe vételével nem lehet kétséges az, hogy abban csupán annak a meghatározása czéloztatott, hogy a biztositás kiterjed a szállitmányozási áruk természeti minőségéből kifolyólag ezeknek a biztositási időtartama alatt időnként változó mennyiségére. Ehhez képest a szállitmányozási áru megjelölés nem a kenderkészletnek, mint biztositott dolognak minősitésére irányul és ennek az olyan áruk közé való sorozása nyilván csupán annak kitüntetése czéljából történt, hogy változó mennyiségére nézve a a biztositásnál a szállitmányozási árukkal ugyanazon elbirálás alá esik. A második bekezdésnek az a kikötése pedig, hogy a biztositott helyiségekben más, mint szállitmányozási áru be nem raktároztathatik, kizárólag biztositásjogi szempontból annak a vagyoni érdeknek kitüntetésére szolgál, melynek a felperesnél, mint biztositottnál az általa beraktározott áruk tekintetében a biztositás hatályánál fogva fenn kell állani. Végül nem szolgálhat a biztositási jogviszony feltételének a kötvény tartalmától eltérő magyarázatára alapul, a kötvény fejezetében a felperesnek, mint biztositottnak szállitmányozói minősége szerint történt megjelölése sem. Ezekhez képest az alperes biztositó társaságot a G) a. kötvénynek kétségtelen tartalma szerint, az abban elvállalt biztositási koczkázat alapján annak a vagyoni hátránynak megtéritése iránt is kötelezettség terhelte, a melyet a felperes, mint biztositott, a biztositott helyiségekben beraktározott, saját tulajdonát képező kenderkészletnek elégése folytán a D) a. kárfelszámitás szerint 27062 frt 98 kr. értékösszegben szenvedett, minélfogva az alperest ebben az összegben és kamatában szintén marasztalni kellett. De marasztalni kellett az alperes biztositó társaságot a mentési költség fejében a felperes által felszámitott összesen 298 frt 50 kr. követelési összegben és ennek kamatában is, az elsőbiróság itéletében ez irányban a felperesnek megitélt két főeskütől feltételezetten, mert tüzeset alkalmával mentési költség, a dolog természete szerint fenforog. (1622/93.)

118. *Curia:* Mindkét alsóbiróságnak itélete megváltoztattatik és alperes köteleztetik, hogy felperesnek 10,000 k. tőkeösszeget, ennek kamatát és perköltséget fizessen meg. *Indokok:* A keresethez A) a. csatolt életbiztositási kötvényben foglalt „A kötvény megtámadhatlansága" czimü feltétel szerint, ez a kötvény azoknak a feltételeknek teljesitése után, melyek-

től annak átadása függővé van téve, megtámadhatlanná válik és a biztositott összeg a benne foglalt határozatok értelmében kifizettetik, ha a bevallott kor a valóságnak megfelel és a biztositott a hadi szolgálatra vonatkozó feltételeket meg nem szegte; a társaság azonban fentartja magának a jogot a szerződést felbontani és a befizetett dijakat visszafizetni, ha a kötvény keltétől számitott egy éven belül a biztositott önkeze által halálát előidézné; továbbá *fentartja magának a jogot a szerződést felbontani és a befizetett dijakat visszafizetni, ha a kötvény keltétől számitott 2 éven belül, de csupán a biztositottnak életben léte alatt, a társaság az ajánlatban tett valamely oly valótlan állitásnak jut tudomására, mely a koczkázatra behatással bir.* Az nem vitás tény, hogy az évi 587 k. biztositási dij alperesnek kifizettetett, hogy a fenforgó életbiztositás, illetőleg az A) alatti kötvény az annak előlapjára vezetett záradék szerint 1897. évi május hó 4-én hatályba lépett, hogy a kötvény átadása megtörtént, továbbá, hogy a biztositott 1897. évi junius 1. napján, tehát a kötvény érvényességének tartalma alatt meghalt, hogy erről felperes — a kedvezményezett — az alperest a megfelelő bizonyiték bemutatása mellett értesitette és a biztositott összeg kifizetésére felhivta. Tekintve, hogy a fenforgó esetben akár a biztositottnak bevallott korára, akár hadi szolgálatára vonatkozóan a biztositási kötvény megtámadhatóságát maga után vonható kifogás alperes részéről egyáltalán nem tétetett; tekintve, hogy alperes maga sem állitja, hogy az általa ebben a perben érvényesitett kifogásainak alapját képező azok az állitólagos hamis bevallások, melyek szerinte a biztositottnak 3. ·/. a. ajánlatában foglaltatnak és a melyek alapján alperes a biztositási szerződés érvényességét e perben kifogás alakjában megtámadta, a biztositottnak életbenléte alatt jutottak tudomására és hogy azok alapján a biztositási szerződést a biztositott életben léte idejében felbontottnak jelentette ki; tekintve, hogy ezek szerint a biztositási kötvénynek előidézett feltétele értelmében, a biztositott halála után az alperesnek tudomására jutott s a koczkázatra befolyással biró állitólagos valótlan bemondások, az ugyanazon feltétel határozott tartalma szerint már megtámadhatlanná vált biztositási kötvény hatályát nem érintik s tekintve, hogy *a kereskedelmi törvény 477., 475. §§-ai, illetve az 506. §-a szerint a biztositónak jogában áll ugyan a biztositási szerződést az ott szabályozott közlési kötelesség megsértése miatt a biztositott halála után is megtámadni, a biztositó azonban erről a jogáról egészben vagy részben le is mondhat,* ami a fenforgó esetben a fent idézett megtámadhatlansági záradékban tényleg meg is történt s tekintve, hogy a kereskedelmi törvény 507. §-ának helyes értelme szerint *a kedvezményezett előnyére történt ily lemondás jogérvényesen kiköthető:* mindezeknél fogva a kir. Curia az érintett valótlan bemondásokra vonatkozóan felhozott tényeknek vizsgálata nélkül, a biztositási szerződés érvényét feltétlenül megállapitandónak találta s mindkét alsóbiróság ítéletének megváltoztatásával alperest stb. (1202/900. J. K. 1901. 10.) Közlési kötelesség

114. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék felebbezési tanácsa:* Az elsőbiróság itéletét helybenhagyja. A felebbviteli tárgyaláson a fel-

Közlési kötelesség

peres tanukkal kivánta bizonyitani, hogy az ajánlat kitöltésekor a közbenjáró F. V.-nak megmondta, hogy már négy izben volt tüzkára és két izben kapott kártéritést, és F. V. az irásbeli ajánlatot a szóbeli bevallástól eltérően töltötte ki, 2. hogy F. V. a biztositó társaságnak tisztviselője volt, akit a társaság ajánlatok szerzésével külön megbizott. Egyébként a felek a perállást változatlanul adták elő. E perállás nyomán pedig a felajánlott bizonyitást mellőzni kellett, mert ha a *biztositott a K. T. 474. §-ában reá rótt kötelességet (közlés) megszegi, akkor a szerződés megbirálásánál egyre megy, hogy az ajánlatot a biztositott maga, avagy az töltötte-e ki, aki az ajánlat megszerzésénél közben jár, mert a biztositott az ajánlat aláirása folytán a bent foglaltak valóságáért felelőssé válik.* Nem védekezhet azzal, hogy a közbenjáró az ajánlatot a bevallástól eltérően töltötte ki, mert a biztositottnak a kötelessége arról gondoskodni, hogy az ajánlatbeli kérdésekre a valóságnak megfelelő válaszok vétessenek be és e kötelességénél fogva az se szolgálhat mentségére, hogy ő a hozzá intézett kérdésekre a valóságot mondta be a közbenjárónak, de mégis hamis feleletek kerültek az ajánlatba. Egyformán áll a dolog, akár a társaság agense, akár a társaság részéről külön megbizott tisztviselő jár közbe az ajánlatok megszerzésénél. A szerződés ugyanis nem a közbenjáróval, hanem magával a társasággal, illetve a társaságot képviselő igazgatósággal jön létre, és a közbenjáró külön felhatalmazás hiján a társaságnak nem olyan megbizottja, aki a szerződés megkötésére fel van jogositva, hanem tevékenysége és működése a szerződés megkötése körül csakis arra szoritkozik, hogy a biztositottnak irásbeli ajánlatát a társaság igazgatóságához juttatja. Azonban egyenesen az igazgatóság van hivatva arról határozni, hogy az ajánlatot elfogadják-e vagy nem és ebbeli döntésénél csak az lehet mértékadó, ami a benyujtott irásbeli ajánlatban foglaltatik és nem az, amit a közbenjárónak élőszóval bejelentettek ugyan, de amiről a társaság igazgatósága nem is tud. Ehhez képest a fennforgó esetben nem döntő az a kérdés sem, hogy F. V. a társaság tisztviselője volt-e, mert a felperes nem is állitja, hogy a nevezettnek jogköre a társaság képviseletére terjed ki, ugy, hogy a szerződést egyenesen vele köthette volna és nem állitja azt sem, hogy F. V. a társaság igazgatóságával közölte volna a négy izben megesett tüzkár bevallását. Ilyformán tehát F. V. eljárása az ajánlat kitöltésénél ugyanolyan elbirálás alá esik, mint bármely más közbenjáróé, még akkor is, ha a társaság tisztviselője volt. (D. 17/99.)

115. *Budapesti Tábla:* A K. T. 474. §-ának utolsó bekezdése szerint oly esetben, midőn a szerződö fél a biztositási ügylet megkötésekor a biztositó részéről elébe terjesztett kérdőiv kitöltésére szólittatik fel, csak a kérdőpontokra adott feleletek valóságáért felelős. Az alperes részéről csatolt ajánlatból kitünik, hogy a per tárgyát képező ügyletnél felperes ily kérdőiv kitöltésére szólittatott fel, nyilvánvaló tehát, hogy ebben a perben döntő körülményt egyedül az képez, hogy felperes a kérdőpontok valamelyikére olyan valótlan választ adott-e, mely fontosságánál fogva a biztositás elvállalására befolyással lehetett? *Felperesnek*

az a ténye, hogy arra a kérdésre: van-e ipargyárlat, raktár vagy mesterség a házban, választ nem adott, holott a házban malomipargyárlat volt, a biztositás elvállalására befolyással birható fontos körülmény elhallgatását nem állapitja meg, amennyiben a biztositott házban volt, használatban nem levő, malomszerkezet, a mivel a malom sem az ajánlat kitöltésekor üzemben nem volt, sem az ajánlat kitöltésétől kezdve a kár bekövetkeztéig üzembe nem vétetett, ipargyárlatnak vagy mesterségnek nem is tekinthető s igy az a körülmény, hogy felperes a kérdőpontokra valótlan választ adott volna, meg nem állapitható. — *Curia:* Helybenhagyja. (385/99.) Közlési kötelesség

116. *Curia*: Kétséget nem szenved, hogy tüzkár elleni biztositás elvállalásánál fontos körülmény az, vajon az ajánlatot tevő megelőző időben már szenvedett-e tüzkárt, mert a tüzesetek száma a szenvedett, illetve megtéritett kár összege és az idő rövidebb vagy hosszabb tartama, amelyen belül ezen tüzesetek előfordultak, a biztositási szerződés egyáltalán megkötésére, de különösen annak feltételeire nagy fontosságu befolyással birnak. Midőn a haszonbérlő a bérlemény tárgyát képező ingatlanon levő, a bérbeadó tulajdonát képező épületeket, a haszonbérleti szerződésben elvállalt kötelezettsége alapján, tüzkár ellen biztositja. a bérbeadó megbizásából ennek vagyonjogi érdekeinek megóvása céljából járt el, *a bérbeadó érdekében megkötött ilyen biztositási szerződés* alapján tehát tüzesetnél a károsodás is nem őt, hanem a bérbeadót éri. Ily tüzkárak bemondásának elmulasztása a biztositási szerződés érvényességét befolyásoló körülménynek nem tekinthető. (564/98. Ü. L. 98. 44.)

117. *Curia:* A biztositott a K. T. 472. §-ában foglalt rendelkezés szerint csakis a hozzá intézett kérdőpontokra adott feleletei valóságáért felelős. A biztositotthoz. a 2. ·/. a. ajánlat 5. tétele alatt intézett az a kérdés pedig, hogy *milyen volt egészségi állapota a lefolyt 10 év alatt és milyen az jelenleg? a biztositott egyéni felfogása alapján tanusitandó oly állapotra vonatkozik, melynek megitélésénél a biztositott csakis testi állapotának felismerésére alkalmas tünetekből, esetleg az előzőleg átszenvedett betegségek jelenségeiből meritett meggyőződéséből indulhatott ki,* és ebből folyólag egészségi állapotának jellemzésére adott felelete által csak abban az esetben sértette volna meg a K. T. 474. és 475. §§-aiban körülirt közlési kötelezettséget, ha bizonyittatott volna, hogy a biztositott a lefolyt 10 év alatt egészségi állapotában oly jelenségeket tapasztalt, hogy beteg voltára tévedésben nem lehetett. Minthogy pedig a másodbiróság itéletének vonatkozó indokolásában helyesen állapitotta meg azt, hogy a fenforgó esetben nincsen bizonyitva az, hogy a biztositottnál oly betegségi tünetek merültek fel, a melyekből beteg voltát tudnia kellett, a másodbiróságnak itéletét felhozott indokai alapján annyival inkább helyben kellett hagyni, mert alperes a 7. a. csatolt orvosi leletben a biztositottnak a feltett kérdésekre adott feleleteinek valótlanságára nem is alapitotta a biztositási ügylet érvényének megtámadásához való jogát. (1373/V. — 1899. Ü. L. 1900. 13.)

Közlési kötelesség

118. *Curia:* A biztositási ajánlat és az ennek alapján kiállitott biztositási kötvény szerint felperes egész ékszer üzletét biztositotta betörés ellen, *ékszerüzlet áruczikkei közé pedig drágakövek is tartoznak* s igy az elsőbiróság helyesen tekintette a drágaköveket is biztositottaknak. (1270/99. Ü. L. 1900. 33.)

119. *Budapesti tábla:* Alperesnek a foglalkozás helytelen bemondására alapitott érvénytelenitési kifogása nem jöhet figyelembe, mert habár való, hogy a biztositott nem volt földbirtokos, hanem a per adatai szerint haszonbérlő, a foglalkozás helytelen bemondásának a biztositás elvállalására befolyása csak akkor lehet, ha a tényleges foglalkozás a bevallástól akként különbözik, hogy az a biztositott élettartamára tényleges befolyással bir. (1275/1899.) — *Curia:* Helybenhagyja. (1364/1899. D. T. h. f. XVII. 136.)

A biztositási ajánlat kiállitása előtt szenvedett tüzkárnak az ajánlatban történt elhallgatása a jelenlegi tüzesetig lefolyt hoszszabb időnél (12 év) és a korábban szenvedett tüzkár jelentéktelenebb voltánál fogva (240 frt) nem tekintetett a biztositás elvállalására befolyással biró oly fontos körülménynek, mely a biztositási szerződés érvénytelenségét vonná maga után.

A más biztositó társaságnál tett ajánlatnak az ujabb ajánlat tétele alkalmával az arra vonatkozó kérdés daczára elhallgatása a biztositási szerződés érvényességének a kereskedelmi törvény 475. §-a alapján megtámadására nem feltétlenül és minden körülmények között, hanem csak abban az esetben szolgálhat jogos okul, ha a másutt tett ajánlat elhallgatása következtében a biztositónak a biztositás elvállalására befolyással biró valamely fontos körülmény tudomására nem jutott. (Curia: 16/901.)

*

Ha az esemény, melyre a biztositás köttetett, bekövetkezik, a biztositott azt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztositóval haladéktalanul közölni s a kár enyhitésére kitelhető szorgalmat forditani tartozik. A biztositott, ha e kötelességeit bebizonyithatólag elmulasztja, a biztositónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

A biztositottnak a kár enyhitésére forditott költségeit a biztositó az esetben is megtériteni tartozik, ha a fáradozás siker nélkül maradt. A mennyiben azonban a tárgy nem teljes értékében volt biztositva, az érintett költségek azon arányban téritendők meg, melyben a biztositási összeg a tárgy értékéhez áll. (476. §.)

A biztositottnak a közlési kötelezettségen felül még értesitési kötelezettsége is van. Tartozik a bekövetkezett kárt a biztositóval késedelem nélkül közölni. A biztositási feltételek erre nézve rövid határidőt szoktak megállapitani, mely alatt a biztositott köteles — kártéritési igényének különbeni elvesztése terhe

alatt — a kárt bejelenteni. Ezen kikötés érvényes, de joggyakorlatunk szerint nem bir érvénynyel a biztositási feltételeknek azon kikötése, hogy ha a károsult a kár okát is haladéktalanul nem közli, elveszti a kártéritésre való jogosultságát. Kár bejelentése.

Jogesetek:

120. *Lfi.:* A kereskedelmi törvény 476. §-a nem értelmezhető akként, mintha a szerződő feleknek nem állana jogában akár a káreset bejelentésének határidejét közelebbről meghatározni, akár a késedelmes bejelentés következményeit a törvénytől eltérőleg megállapitani. Ennélfogva *oly kikötés pl., mely szerint a tüzeset a biztositott részéről a biztosító társaságnak 24 óra alatt mulhatlanul bejelentendő,* különben a biztositott összes kárpótlási igényét elveszti: *érvényes.* (272/79. D. T. r. f. XXIII. 83.)

121. *Budapesti tábla:* A biztositási feltételek 5. §-ának az az intézkedése, mely szerint a kárbejelentésnek a kár okát kell tartalmaznia, nem ellenkezik ugyan a kereskedelmi törvény 476. §-ával, *de ellenkezik a kereskedelmi törvénynyel az e részbeni mulasztásnak ugyanott megállapitott az a következménye, hogy a kár okának nem közlése a kártéritési igény elvesztését vonja maga után,* mivel a biztositási szerződésből származó jogok megszünésének eseteit a törvény szabályozván, e részben a biztositási feltételek ellenkező rendelkezései érvénynyel nem birnak, hanem *a kár okának elhallgatása a kereskedelmi törvény 483. §-ának 2. bekezdése értelmében csak a biztositottnak az abból származható kárért való felelősségét állapitaná meg;* de a biztositási feltételek 5. §-a a biztositási ügylet természeténél fogva különben is csak arra kötelezhetné a biztositottat, hogy a biztosító kártéritési kötelezettségére, annak mérvére és a kárt okozók elleni esetleges visszkeresetére vonatkozó adatokat közölje a biztositóval, miből folyólag tekintettel arra, hogy az a körülmény magában véve, hogy a kárt állitólag részeg emberek okozták volna, a mint az elsőbiróság helyesen kifejtette, sem alperesnek kártéritési kötelezettségére, sem annak mérvére befolyással nincs, felperes csak akkor követett volna el a biztositási feltételek 5. §-ába ütköző mulasztást, ha a kárt okozó egyéneket ismerte és ezt a körülményt a kárbejelentésben tudomása ellenére elhallgatta volna; alperes azonban sem azt nem bizonyitotta, hogy a kárt az általa elleniratában megnevezett egyének okozták, sem azt, hogy felperesnek a kár bejelentésekor arról tudomása volt ... (3055/95.) — *Curia:* Helybenhagyja. (181/96.)

A biztosító köteles a bekövetkezett kárt a szerződés értelmében megtériteni.

Azon kárt azonban, mely a biztositott vétkességéből eredett, megtériteni nem tartozik. (477. §.)

A mi a biztositott vétkességének fokát illeti, e tekintetben

Kártérités. irányadó, hogy a biztositott általában a rendes kereskedő gondosságával tartozik a biztositott tárgyra ügyelni, a mennyiben t. i. a biztositott kereskedő, — más esetekben irányadók az általános magánjog szabályai. A biztositó felelőssége azonban csak akkor nem áll fenn, ha a biztositott vétkes cselekménye, vagy vétkes mulasztása és a káreset bekövetkezése között okozati összefüggés van.

Külső erőszaknak káros behatása az emberi szervezetre balesetnek tekintendő, ha a sérült személy akarata nélkül és hibáján kivül történt. Baleset forog fenn akkor is, ha a biztositott testalkata akár veleszületett gyengeségénél fogva, akár kóros elváltozás, betegség, vagy előrehaladott kor következtében csak csekély ellenállást képes kifejteni, ugy hogy nála végzetessé válik az oly sérülés, mely teljesen ép és egészséges embernél muló bajt, vagy éppen semmi bántalmat sem idéz elő. (Jogt. K.)

Ha a baleset által előidézett sérülés következményei egy a baleset bekövetkeztekor már lappangó betegség következtében hamarabb és könnyebben állanak elő, mint ha a betegség még csirájában sem létezett volna, ez a körülmény a baleset és testi sérülés közötti közvetlen okozati kapcsolatot nem szünteti meg. Az a véletlen, akár közvetlen, akár közvetett fizikai behatás, mely a biztositottnak testi egészségére kárt okozó eredményt idéz elő, biztositás jogi szempontból a baleset fogalmát megállapitja. (Curia: 138/1901.)

Jogesetek:

122. *Curia:* A kárösszeg kifizetésével megbizott *ügynök által elkövetett sikkasztás* a biztositási társaság rovására történik. (213/83. D. T. V. 276.)

123. *Lfi.:* Nem lehetett figyelembe venni felperes biztositottnak azon előadását, hogy alperes biztositó társaság kiküldöttje a kár felvétele alkalmával a megállapitott kár kifizetését igérte: mert valamely kárkövetelés jogosultságának megállapitása a biztositó társaság igazgatóságának, illetve a külföldi biztositó társaság helybeli képviselőjének hatáskörébe tartozik, *alperes biztositó társaság kiküldöttje tehát érvényes fizetési igéretet csak erre vonatkozó külön meghatalmazás mellett tehetett volna,* hogy azonban ilyen meghatalmazással lett volna ellátva, felperes biztositott nem is állitja. (732/81. D. T. r. f. XXVIII. 243.)

124. *Lfi.:* A kereskedelmi törvény 472. §-a szerint a biztositási szerződés feltételei, amennyiben a törvény intézkedéseivel ellentétben nincsenek, kötelezik a szerződő feleket. Ilynemü feltétel a biztositási szerződésben foglalt azon határozmány: miszerint *a biztositott fél tartozik az illetékes hatóság hivatalosan hitelesitett bizonyitványát benyujtani, a kár kipuhatolását vagy gyanithatólagos keletkeztéről és terjedelméről, valamint arról, hogy a vizsgálat elegendő bizonyitékok hiányában beszüntettetett, vagy hogy annak folytán a biztositott fél ártatlansága*

kiderült, ilynemü feltétel a biztositási szerződésben foglalt azon további határozmány is, hogy: a kártéritési igény elenyészik, ha a fenti kötelezettség nem teljesittetik. A fenforgó peres esetben felperes biztositott a keresethez csatolt *szolgabirói bizonyitványnyal kivánt eleget tenni* ezen kötelezettségének, de ezen bizonyitvány nemcsak nem igazolja, hogy a kérdéses tüzeset iránt vizsgálat folytattatott volna, hanem éppen az ellenkezőre mutat, midőn a szolgabiró azt mondja: hogy a községi elöljáróság által, ugy általa is, felperes biztositott derék s becsületes embernek ismertetik, miért is távol áll azon gyanusitás, hogy ezen tüzesetnek eszközlője ő lehetett volna. Nyilvánvaló lévén tehát, hogy ez a bizonyitvány a kikötött kellékeknek meg nem felel, el kellett utasitani felperes biztositottat keresetével. (595/79. D. T. r. f. XXIV. 80.) Kártérités.

125. *Lfi.:* A tüzeset körüli előnyomozásra a közigazgatási hatóság is illetékes, már pedig a felperes biztositott által becsatolt — a hivatalos jelentéssel s számmal ellátott s rendszeresitett tisztviselő a *szolgabirói segéd által a szolgabiró nevében kiállitott — bizonyitványból kitünik, hogy a tüzeset vizsgálat tárgyát képezte és felperes ellen a tüz előidézése tekintetében terhelő körülmény fel nem merült,* felperes biztositott tehát ezen okmány bemutatása által a kereskedelmi törvény 477 §-a és az általános biztositási feltételek vonatkozó szakaszában foglalt kötelességének eleget tett. (739/81. D. T. r. f. XXVIII. 243.)

126. *Lfi: A biztositási jellel való ellátás, a boszuból való felgyujtás elháritása miatt szükséges:* ezen különös feltételnek tehát nyomatéka csak akkor lenne, ha alperes biztositó társaság egyszersmind igazolná, hogy a tüz a fenforgó esetben szándékos gyujtás folytán történt s valószinüvé tenné, hogy a gyujtás a biztositási jellel elhárítható lett volna; de ezt alperes társulat maga sem állitja, a nélkül pedig a biztositási szerződés ezen intézkedésének oly nyomatékot tulajdonitani, hogy elmulasztása miatt a szerződés hatályát veszitse — mi szerződésileg kikötve nem is volt — nem lehet. (918/78. D. T. r. f. XIX. 118.) — *Azonos: Curia:* 599/87. Ü. L. 87. 44.)

127. *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, felperest a tüzkár előidézésében való vétsége miatt keresetével elutasithatónak nem találja s az elsőbiróságot utasitja, hogy a vétkesség kérdésére vonatkozó alperesi kifogásokra való tekintet nélkül hozzon a kereset felett uj határozatot. *Indokok:* A per adatai nem nyujtanak elégséges alapot arra, hogy akár a tüz keletkezése, akár annak továbbterjedése a felperes valámely vétkes cselekményével vagy mulasztásával volna okozati összefüggésbe hozható. E részben tévesen hivatkozik az elsőbiróság a m. k. belügyminiszternek a Brassó város rendőrkapitánya 1131/99. sz. átirata kapcsán áttett nyomozati iratok közt található 3530/99. sz. határozatára, mivel ez a határozat, noha Brassómegye alispánjának egyébként jóváhagyott 4997/97. sz. határozatán azt a helyesbitést eszközölte, hogy a Brassó vármegye rendőrkapitánya által a felperes czég tulajdonosára F. E.-re a 702/95. sz. határozattal kirótt 3 frt pénzbüntetés, mint az 1897 : XV. t.-cz. 141. §-a alapján kirovottnak tekintendő, az 1892. évi

Kártérités. XXVII. t.-cz. 3. §-ában kijelölt czélokra forditandó, egyáltalában nem foglal magában olyan intézkedést, mely F. E.-re a biztositott áruk elégését okozó tüz keletkezése tekintetében vétkességet róna. Az emlitett belügyminiszteri rendelkezés ugyanis, jóllehet megállapitja, hogy F. E.-nek az a cselekménye, hogy Brassó város tüzoltási szabályrendeletének 6. §-ában előirt hatósági tilalom ellenére az általa bérben birt épületek padlásán könnyen gyuló anyagot halmozott össze, a mely cselekményéért a rendőrkapitány 702/905. sz. határozatával 3 frt pénzbüntetéssel sujtotta, az 1879: XL. t.-cz. 141. §-ába ütköző és a tüzvész kiütésének vagy terjedésének meggátlása czéljából kiadott szabályok megsértését tárgyazó kihágást képez, de egyetlen szóval sem erősiti meg azt a feltevést, hogy ez a kihágás, mely magában véve akkor is büntetendő lett volna, ha a kérdéses tüzeset nem is keletkezik, akár magának a tüzvész keletkezésének, akár annak továbbterjedésének okozója lett volna. Ellenben Brassómegye alispánjának az emlitett belügyminiszteri határozat által a fent jelzett helyesbitésen kivül egyébként helybenhagyott határozatában az ide vonatkozólag irányadó tényállásként az mondatott ki, hogy a keresztülvitt rendőri nyomozat, valamint a megtartott tárgyalás adatai alapján meg nem állapitható, hogy a tüzeset valóban csakis a kigyult kémény tisztitásának huzamosabb időn át történt elmulasztása folytán keletkezett volna, valamint az sem, hogy a kéménytüz befejezett eloltása után, mely tényezők közrehatása folytán ütött ki rövid idő mulva az a tüz, mely azután a biztositás tárgyául szolgált ingóságoknak kártalanitani kivánt egy részét elhamvasztotta. Tekintve, hogy ily körülmények között teljesen közömbös annak a kérdésnek megoldása is, hogy annak a kéménynek tisztántartásáról, mely kigyuladt, felperes tartozott-e gondoskodni, vagy sem, hogy ennek a kötelességének felperes megfelelt-e, valamint közömbös az is, hogy a kéménynek kitisztitását előzőleg a felperes, illetve alkalmazottja gátolta-e meg vagy sem, mivel az alispáni határozat szerint a tüzrendőri nyomozat során nem volt megállapitható az, hogy a kémény kigyuladása a tisztitásnak huzamosabb időn át történt elmulasztásából vagy pedig más egyéb okból (talán tulhevités stb.) származott, de nem állapitható meg a kéménytüz s a biztositott tárgyak közötti okozati összefüggés sem; tekintve, hogy alperes a jelzett körülményeken kivül egyéb olyan adatot, melynek alapján a tüz keletkezése, vagy tovább terjedése felperesnek valamely vétkes cselekményére vagy mulasztására volna vezethető, fel nem hozott s ekként alperesnek a keresk. törvény 477. §-ára alapitott kifogása alaptalan az elsőbiróság itéletét a kifejtettek értelmében megváltoztatni s az elsőbiróságot uj határozathozatalára utasitani kellett. (1767/99.) — *Curia:* A kir. tábla itélete indokaiból helybenhagyatik annyival inkább, mert a biztositás czéljával és lényegével ellenkezik a kártéritést megvonni ott, hol a biztositott a káresetet elő nem idézte, amiből következik, *hogy a biztositó felelőssége csak akkor nem áll fenn, ha a biztositott cselekménye vagy mulasztása és a káreset között okozati összefüggés forog fenn,* már pedig a közigazgatási uton hozott határozatokkal nem lett meg-

állapitva, hogy felperesnek az a ténye, hogy a raktár padlásán gyulékony tárgyakat tartott, a tüz keletkezését előidézte és igy nincs megállapitva az a tényálladék, mely mellett a kereskedelmi törvény 477. §-ában meghatározott vétség fennforogna. (1132/900. J. K. 1901. 25.) Kártérités.

128. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest kereseti kérelmével elutasitja, és kötelezi őt arra, hogy alperesnek 15 nap és különbeni végrehajtás terhe alatt 82 frtnyi perköltséget fizessen meg. *Indokok:* Felperes keresetében felszámitott kártéritési összeg megfizetésére kéri alperest köteleztetni, mert alperesi társulatnál a keresethez A) a. csatolt biztositási kötvény értelmében, uszályain szállitott rakományokat, a kötvény kiegészitő részét képező feltételek 1. pontjában felsorolt esélyek által bekövetkezett kárositás ellen biztositotta és 1888. évi október 8. és 9. napjain Bécsben 3. és 7. számu *uszályhajóinak rakományának kirakodása közben hirtelen támadt záporeső következtében a rakományhoz tartozó lisztáruk egy része átnedvesedvén,* ez által a kereseti felszámitás szerint 231 frt 45 krnyi kára támadt, már pedig a biztositási szerződés 1. pontja értelmében a rakomány magasabb erő hatalmi véletlen *(casus fortuitus maior)* által okozott kár tekintetében, mely közé a bekövetkezett hirtelen záporeső is számitandó, lévén biztositva; tekintve, hogy felperes a kár elháritására emberileg minden lehetségest alkalmazásba vett, őt tehát gondatlanság nem terhelheti, a daczára ennek bekövetkezett kár megtéritése alperest terheli. Alperes által első sorban tagadásba vétetett, hogy a felperes által vitatott záporeső a szerződési feltételekben kikötött esélyek közé sorozható és különösen, hogy a magasabb erő hatalmi véletlen ismérveinek megfelel. A most jelzett esély ismérveit kimeriti és a törvényszék is helyesnek, jellemzettnek fogadta el alperes azon magyarázatát, *hogy a magasabb vagy nagyobb erő hatalmi véletlen alatt csak oly balesetek érthetők, melyeknek emberi erő egyáltalán ellen nem állhat s melyeket tehát minden elővigyázati intézkedés daczára megelőzni és elháritani nem lehet.* Kétséget nem szenved, hogy képzelhető oly hirtelen és váratlanul beállott nagymérvü záporeső, mely által okozott kár ilyen nagyobb erőhatalmi véletlen által okozottnak tekinthető, mely ellen óvintézkedések, — ép annak váratlan bekövetkezte miatt — alkalmazásba sem vétethettek. Ezen szempontból kiindulva, tette a törvényszék bizonyitás tárgyává azon körülményt, vajon azon záporesők, melyek felperes előadása szerint a kárt okoztak, a fentebb jelölt ismérveknek megfeleltek-e vagy nem? Felperes által hivatkozott tanuk kihallgatása eszközöltetvén, azok fonalán a törvényszék felperes előadása tekintetében kellő bizonyitékot meg sem állapitott. Ugyanis felperes azt vitatta, hogy épen nem esőre hajlandó időjárás mellett kezdette meg a két uszályhajó kirakodását és midőn az a kirakodó áruk mérvéhez képest teljesittetett, minden előzmény nélkül, teljesen váratlanul nagymérvü záporeső állott be, mely által, miután a minden kéznél levő ember által legsürgősebben, a hajófedélzetnek a kirakás céljából felszedett deszkái és ponyvák általi befedés nem oly gyorsan és kielégitően sikerült, hogy az esővizneк

Kártérités. behatolása megakadályozhatott volna, a rakomány egy része átnedvesedett. Előadása szerint tehát, nem forgott fenn ok — esőre hajló időjárás miatt, a kirakodást meg nem kezdeni és a zápores̋ oly hirtelen és váratlanul következett be, hogy el nem volt hárítható emberi erő által a rakomány átnedvesitése és ezáltal a kár bekövetkezte. A kihallgatott tanuk egyike sem vallotta határozottan, hogy a kirakodás kezdetén az időjárás tiszta és derült volt, ellenkezőleg a vallomások alapján csak az állapitható meg, hogy nem volt oly kedvezőtlen idő, hogy a miatt a kirakodást megkezdeni nem lehetett volna. P. J. tanu előadása szerint a kirakodás néhány órán át folyt, midőn egy kis eső esett, mely miatt a munkát be kellett szüntetni, a tetőt berakni és a ponyvát reá boritani; már ezen előadás szerint az idő esőre hajlandó volt és igy a tanu előadása szerint idővel 1—2 óra után, hogy a munkát ismét folytatták, jött hirtelen a zápores̋, mely az átnedvesedést okozta, mert az óvintézkedéseket sem teljesithették oly gyorsan, hogy azok által eszközölt befedés az esőt, illetve a viz behatolását megelőzhették volna. Tekintetbe véve ezen, valamint C. Z. tanunak az ellenkérdő pontok VIII. 1—4. alatti kérdésre adott feleleteiből kivilágló azon körülményt, hogy midőn a hirtelen zápor esett, mindkét uszálynak egész tetőzete le volt emelve a kirakodás eszközölhetése céljából, a törvényszék nem a zápores̋ váratlan beálltának tulajdonitotta a bekövetkezett károsodást, hanem inkább felperes, illetve a kirakodást eszközölt alkalmazottjainak gondatlanságának. Ugyanis az előzőleg bekövetkezett eső miatt a hajó teljesen el lett látva az eső elleni óvintézkedésekkel, a tető berakatott és ponyvával be lett takarva; ezen eső tehát figyelmessé tette vagy tehette a vezetőt, hogy ujabbi eső zavarhatja ismét a munkát és igy az eső megszünte után, midőn a munkát folytatták, *gondatlanságra mutat azon eljárás, hogy mindkét hajó egész tetőjét, illetve az azt képező deszkákat elrakták,* holott a tanuk vallomásai szerint, elég lett volna csak ez egyik osztály tetőzetét, melyből a kirakodás épen történt, elrakni, mely elővigyázat épen a már egy izben bekövetkezett eső folytán felette indokolt volt, mert az osztály tetőzete aránylag rövid idő alatt lett volna helyreállitható és ezáltal a rakomány a zápor ellen is biztositva. Figyelemmel a most felhozottakra és figyelemmel továbbá arra, hogy felperes előadásából is kitünt, hogy *a két uszályhajó rakománya között volt olyan áru, mely gyors kirakodást mulhatatlanul igényelt,* mely körülménynek tulajdonitható, hogy daczára a már egy izben bekövetkezett esőnek a kirakodás gyorsabb eszközlése céljából lett az egész tető lerakva; figyelemmel végre arra, hogy nem szereztetett be különben is kielégitő bizonyiték arra nézve, hogy a szóban forgó zápores̋ teljesen váratlanul következett be és az időjárás szerint majdnem kizártnak vétethetett, hogy ily zápores̋ beállhat, a mi a kirakodást jelzett módon, minden veszély nélkül megengedte, mi okból is nem lévén megállapitható a jelzett esély fenforgása, felperesnek alperes a bekövetkezett kárt megtériteni, a biztositási kötvény értelmében nem köteles s igy felperes keresete alaptalan lévén, a törvényszék őt azzal elutasitotta.

Budapesti tábla: Annak megjegyzése mellett, hogy C. G. tanunak a felperesi kérdőpontok VIII. számához intézett alperesi ellenkérdőpontok 1—4.-ére adott az a felelete, hogy az egész hajórakomány fedetlen állapotban volt, mikor az eső kezdődött, az ellenkérdőpontok 10.-ére adott feleletével egybevetve azzal az értelemmel bir, hogy az uszályhajók összes tetőrészletei nem a jelen perrel követelt kártérités alapját képező megázás oka, t. i. a másodizben lehullott záporesőt megelőzőleg, hanem a kirakodást elsőizben megzavart eső kezdetekor voltak nyitva, minek folytán a tábla az elsőbiróságnak a C. G. vallomása VIII. pontjára fektetett indokát mellőzi; egyebekben: tekintve, hogy fenforgó esetben nem minősitheti azt az esélyt, mely a felperes keresetében előadott károsodásnak okozója volt, oly nagyobb erőhatalomnak, mely miatt alperes, tekintettel a biztositási feltételek 1. §-ára, kártéritéssel tartoznék: A tábla az elsőbiróság itéletét annak egyéb indokai alapján helybenhagyja. — *Curia:* Helybenhagyja. (1346/91.)

129. *Curia:* Felperesek keresete az alperesi társasággal kötött biztositási ügyletből folyólag tüzkár megtéritésére irányul. A szenvedett tüzkárt okozó tüzvészt előidézésében a felperesek azonban vétkeseknek nyilvánittattak annyiban, amennyiben a Curia 1893. évi 9679. sz. itéletével felpereseket a btkv. 425. §-ába ütköző tüzvesz okozás vétségében bünösöknek kimondotta. *Minthogy pedig a btkv. 425. §-ában meghatározott vétség tényálladéka minden esetre magában foglalja a kereskedelmi törvény 477. §-ában emlitett vétkesség mindamaz ismérvet, amelyek biztositás jogi szempontból is, a biztositottnak kártéritéshez való igényeit elenyésztetik* és minthogy felpereseknek a szenvedett tüzkár megtéritéséhez való igényük ebből folyóan elenyészettnek tekintendő azért, mert ők a tüzkárt okozott tüzvész előidézésében a btkv. 425. §-a alapján jogerejüleg vétkeseknek nyilvánittattak, másodbiróság helyesen utasitotta el felpereseket az ezek szerint alaptalan keresetükkel, miért is a másodbiróság itéletét a per főtárgyára nézve ezen, a perköltség tekintetében pedig saját megfelelő indokainál fogva helyben kellett hagyni. (268/96.)

130. *Debreczeni kir. járásbiróság:* A bécsi biztositó társaságnak Kulcsár Sámuel elleni 263 frt 75 kr. iránti kereskedelmi perében itélt: Alperes köteles 152 frt 39 kr. tőkét, annak a kereset beadásától, vagyis 1892. február 8-tól járó 6%-os kamatait s a perköltségeket felperesnek 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni. Felperes a keresetnek 152 frt 39 krt meghaladó részével elutasittatik. *Indokok:* Felperes arra alapitja keresetét, hogy alperes a bécsi biztositó társaságnál huzamos időn át mint ügynök lévén alkalmazva, ugy a bécsi biztositó társaság, valamint a bécsi élet- és járadékbiztositó intézet részére biztositásokat eszközölt s eme hivatásából kifolyólag az A) a. könyvkivonat szerint általa beszedett biztositási dijak fejében 263 frt 75 krral adós maradt, s ennek megfizetésében kérte alperest marasztalni. A per során alperes előbb a könyvkivonatok helyességét vette tagadásba, tagadta, hogy a bécsi élet- és járadékbiztositó intézet részére biztositásokat eszközölt volna, mig a 18,137/93. sz. a. felvett tárgyalási jegyzőkönyvben

Kártérités. tisztázott tényállás szerint elfogadta azt, hogy tartozás czimén minden további bizonyitás mellőzésével 263 frt 75 kr. vétessék alapul, ebből azonban alperes csakis 152 frt 39 krt ismert be megitélhető követelésként, az ezenfelüli követeléssel azonban azért kéri felperest elutasittatni, mert a NB. a. jegyzékben elősorolt dijkötvények értéke 111 frt 36 krt tesz ki s minthogy a felek a visszatérő időszakokra eső biztositási dijakat befizetni megtagadták, felperes pedig a dijkötvényeket visszavenni megtagadta, azoknak 111 frt 36 krt kitevő értékével felperest a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontja értelmében jogtalanul terhelte meg, mert a biztositási dijak be nem fizetése következtében a biztositási szerződés hatályát vesztette s igy nem lévén behajthatók az emlitett dijak a feleken, következésképp ő sem tartozik a dijkötelezvények értékét megfizetni. Az emlitett tárgyalási jegyzőkönyvben tisztázott tényállás szerint a jogosnak beismert 152 frt 39 kr. megfizetésében el kellett marasztalni, azonban a keresetnek ezenfelüli részében, vagyis a dijkötvényekért felszámitott 111 frt 36 kr. követeléssel felperes elutasitandó volt, mert igaz ugyan, hogy alperes nem tagadta azt meg, hogy a közte és felperesi társulat között létrejött szerződés értelmében a részére kiküldött dijkötvényeket 30 nap alatt — ha addig ki nem váltattak — visszaküldeni köteles volt, mert ellenkező esetben felperes azokat az ő terhére irni jogositott volt. Mindazonáltal a törvénynyel ellenkező szerződés joghatálylyal nem birván, minthogy az 1875. : XXXVII. t.-cz. 485. §. 4. pontja értelmében, a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dij be nem fizetése esetén a biztositó a dijak befizetését nem igényelheti, mert ilyen esetben a biztositási szerződés hatályát veszti; ebből okszerüen következik, hogy alperes kártéritésre nem kötelezhető olyan biztositási dijakért, amelyeket a felek a törvény rendelkezésénél fogva megfizetni nem kötelesek. *Debreczeni tábla:* Az elsőbiróság itéletének nem felebbezett az a része, mely szerint az alperes a keresetbe vett követelésből 152 frt 39 krnak és ennek 1892. február 8-tól számitott kamatának a megfizetésére köteleztetett, érintetlenül marad, ugyanannak az itéletnek felebbezett többi része azonban megváltoztattatik és alperes arra köteleztetik, hogy a felperesnek a már megitélt összegen felül 8 nap alatt végrehajtás terhével még 111 frt 36 krt és ennek 1892. február 8-tól járó 6%-os kamatait is fizesse meg. *Indokok:* A keresetben vett követelésből az alperes 18,127. sz. a. felvett tárgyalási jegyzőkönyvhez NB. a. csatolt jegyzékben kimutatott s hozzá, mint ügynökhöz behajtás végett elküldött biztositási dijkötvényeknek 111 frt 36 krt tevő értékét kifogásolta, azt adván elő, hogy a felperesnek erre az összegre vonatkozó keresete jogtalan, amennyiben a biztositott felek a dijkötelezvények összegének kifizetését megtagadták, felperes azonban a hozzá visszaküldött be nem váltott dijkötelezvényeket alperes javára nem irta, hanem azokat visszautasitotta, holott 30 napon tul visszaküldött dijkötelezvényeket más alkalommal is fogadván el alperestől, a kérdéses dijkötelezvényeket nem volt joga visszautasitani. Előadta továbbá, hogy a visszatérő időszakban fizetendő ezen dijakat a biztositott felek a

lejáratkor ki nem fizetvén, a biztositási szerződések a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja értelmében különben is hatálytalannokká váltak, ezeket a dijakat tehát felperes a biztositott feleken sem, az ügynökön pedig még kevésbbé követelheti. Minthogy azonban alperes fent érintett kifogásaiban beismerte azt, hogy a kérdéses dijkötelezvényeket az esedékesség után 30 nap alatt felperesnek vissza nem küldötte, felperesnek azt az állitását pedig, hogy alperes az ügynöki téritvény értelmében köteles volt a be nem váltott dijkötelezvényeket a lejárat után 30 nap alatt visszaküldeni, ellen esetben pedig azok értékét felperesnek megfizetni, nem tagadta, kétségtelen, hogy felperes az alperes eme kötelezettsége alapján a 30 napon belül vissza nem küldött dijkötelezvények értékének megfizetését, mint a mulasztás jogkövetkezményét, alperestől jogosan követelheti. Ilyen körülmények között alperes kifogásainak figyelmen kivül hagyásával az elsőfoku biróság itéletének ide vonatkozó részét megváltoztatni és az alperest a kérdéses dijkötelezvények egyébként nem kifogásolt értékének és ennek a kereset beadásától járó 6%-os kamatának megfizetésére is kötelezni kellett, annyival is inkább, mert még abból, hogy a felperes a 30 napon tul visszaküldött dijkötelezvényeket alperestől más alkalommal kivételesen elfogadta, nem következtethető az, hogy felperes a dijkötelezvények visszaküldésére vonatkozó kötelezettség alól alperest egyszer s mindenkorra felmentette és mert az a kérdés, hogy a dijkötelezvények a perben nem álló biztositott felekkel szemben érvényesithetők-e vagy sem, ebben a perben elbirálás tárgyát nem képezheti (261/94.) — *Curia:* A debreczeni táblának itélete azzal a változással, hogy 111 frt 36 kr. tőke után alperes 1895. julius 1-től fogva az 1895.: XXXVI. t.-cz. alapján csak 5%-os kamatot köteles fizetni, a benne felhozott indokból, helybenhagyatik. (45/96.) Kártérités.

181. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi tövény 485. §. 4. pontja szerint a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha a biztositott a dij lefizetésében vétlen baleset vagy erőhatalom által gátoltatott. A 472. §. szerint pedig a felek kölcsönös jogaira és kötelezettségeire nézve a biztositási szerződés feltételei csak annyiban szolgálnak irányadóul, amennyiben azok a törvénynek a biztositási ügyletet szabályozó fejezetében megállapitva nincsenek. Felperes nem vonja kétségbe, hogy a keresetileg követelt biztositási dij második évi részletet képez és hogy a közte és alperes között létrejött biztositási szerződés első évében felperes által viselt koczkázat ellenértékét képező első évi dijat alperestől megkapta. Minthogy pedig a fentebbiek szerint *az emlitett biztositási szerződés azáltal, hogy alperes a második évi dijrészletet a lejáratkor le nem fizette, a törvény erejénél fogva hatályát vesztette és ennek következtében az emlitett dijrészlet fizetésére, az illető dijkötelezvényben vállalt kötelezettség többé érvénynyel nem bir,* mert a törvénynél fogva hatályát vesztett biztositási szerződés alapján alperes többé dijak fizetésére nem kötelezhető s mert az ezzel ellenkező szerződési kikötés,

 mint a törvénynyel ellenkező, a fentebbiek szerint hatálytalan, ennélfogva az elsőbiróság itéletének megváltoztatása mellett felperest a fentebbiek szerint az őt meg nem illető második évi dijrészlet fizetésére irányzott keresetével elutasitani kellett. — *Curia:* Helybenhagyja. (1518/94.)

182. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes beismerte, hogy a biztositás tárgyát képezett ház leégett, de első sorban ezért tagadta meg a kereseti követelés kifizetését, mert felperes, a biztositás harmadik évfolyamára járó biztositási dijrészletet, melyet az A) a. kötvény értelmében 1890. szeptember 1-én megfizetni tartozott volna, meg nem fizetvén, e biztositási ügylet a kereskedelmi törvény 485. §. 4. p. szerint 1890. szeptember 2-án hatályát vesztette s igy az 1891. augusztus 5-én bekövetkezett tüzkár megtérítése nem követelhető. Alperesnek ezt a kifogását azonban a törvényszék arra az esetre, ha felperes a rendelkező részben részére megitélt póteskiit leteszi, a per elbirálásánál figyelembe nem vehette, mert alperes nem tagadta, hogy 1888—1889. években Tógyer községben O. György volt az ügynöke, nem tagadta, hogy nevezett O. György a biztositási dijak felvételére jogositva volt, végül nem tagadta, hogy 1888. és 1889-ben felperes ennél az ügynöknél fizette a biztositási dijat, ezekkel a beismerésekkel és P. Trifu kihallgatott tanunak abbeli vallomásával, hogy egy biztositási ügynök 1888. vagy 1889-ben meghagyta a tógyeri biztositottnak, hogy a biztositási dijat O. Györgynél fizessék, továbbá a D) a. csatolt s nevezett O. György név aláirásával ellátott, nem kifogásolt nyugtával bizonyitva van, hogy a biztositási dijak fizetésére nézve felperes által megállapitott szokás volt, hogy a dij a helybeli ügynöknek fizettessék; minthogy pedig felperes nevezett P. Trifu tanu vallomásával részbizonyitékot szolgáltatott arra nézve, hogy a biztositási dijat O. Györgynek a tüzeset előtt felajánlotta, de az a fizetést nem fogadta el, a mely részbizonyiték a prts. 237. §-a értelmében felperes póteskiijével kiegészithető, minthogy továbbá nevezett O. Györgynek az a ténye, hogy a neki felajánlott biztositási dijrészlet elfogadását megtagadta, alperes társulat részéről ezen dijrészlet fizetésére nézve mindaddig terjedő haladékadásnak tekintendő, amig csak felperes alperes által a dijrészlet fizetésére a vonatkozó dijnyugtával való megkinálással vagy egyéb módon fel nem hivatik; minthogy végül alperes azt, hogy felperest a kérdéses dijrészlet fizetésére felhivta volna, a per során nem is állitotta: alperesnek az a kifogása, hogy a biztositási ügylet a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja alapján még a kárt okozó tüzeset előtt hatályát vesztette, a felperesnek megitélt póteskü letétele esetére alaptalannak jelentkezik. (29/620/94.) — *Curia:* Helybenhagyja azzal az értelmezéssel, hogy az elsőbiróság által megitélt eskü főeskünek tekintendő és az eskü szövegének azzal a módositásával, hogy felperes arra köteles esküt tenni, hogy O. György ügynöknél még 1890. szeptember előtt és után a tüzesetet megelőzőleg jelentkezett és az 1890. szeptemberi dijrészletet megfizetni akarta, azonban ezt az ügynök nem fogadta el. *Indokok:* A másodfoku biróság itélete hagyatott helyben a rendelkező részben levő értelmezéssel és módositással, fel-

hozott vonatkozó indokainál fogva és azért, mert a tanuk egybehangzó vallomásai szerint alperes biztositó társaság Tógyer községben akként rendelkezett, hogy a biztositási dijak a biztositottak által O. Györgynél lesznek fizetendők; ezzel a rendelkezésével maga tért el a biztositási szerződés feltételeiben megállapitott attól a szabálytól, hogy a biztositási dijak a társaságnál fizetendők; mert amennyiben felperes az elsőfoku biróság által megitélt esküt a jelen itélet rendelkező részében foglalt szövegezéssel leteszi, bizonyitva lesz az a döntő ténykörülmény is, hogy felperes a dijak lefizetése végett a tógyeri ügynöknél kellő időben jelentkezett és hogy a dijakat azért nem fizette ki, mert az ügynök annak átvételét megtagadta, hogy tehát felperest a dij fizetésében késedelem nem terheli s ezek szerint a kérdéses dijrészlet ki nem fizetése miatt a biztositási szerződés hatályát vesztettnek tekinthető nem lévén, alperesnek erre a körülményre alapitott védekezése mi joghatálylyal sem bir. (1064/95.) Kártérités.

188. *Curia:* Ha a biztositási feltételek szerint a biztositó a baleset elleni koczkázatot csak arra az esetre vállalta, ha a halál a baleset által okozott sérülésnek közvetlen és kizárólagos következménye, ugy a biztositónak a felelőssége ezen ténynek a bebizonyitásától van feltételezve. Ha tehát a halált tüdőlob okozta és meg is állapitható az, hogy a baleset által előidézett lábtörés a tüdőlob halálos kimenetelét előmozditotta és hogy ennyiben a baleset és halál között az okozati összefüggés fenforog, de sem az meg nem állapitható, hogy a tüdőlobot közvetlenül a lábtörés idézte elő, sem az, hogy a tüdőlob halálos kimenetelét kizárólag a lábtörés okozta: ugy be nem következett az az eset, amelyre e biztositás vonatkozott és ennélfogva meg nem állapitható a biztositónak kártéritési kötelezettsége. (755/99.)

A kártérités összege azon érték szerint állapittatik meg, melylyel a biztositott tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ha ez érték a biztositás összegét meghaladja, a tárgyak teljes megsemmisülése esetében kártérités fejében egyedül a biztositási összeg fizetendő; ellenben ha a tárgyak részben semmisülnek meg, kártéritésnek azon arányban van helye, melyben a biztositási összeg a tárgyak összértékéhez áll. (478. §.)

Ezen szakasz első bekezdésében foglalt rendelkezés szerint a megtéritendő érték az, a melylyel a tárgy a kár megtörténtekor birt. Kétségtelen azonban, hogy a törvény ezen rendelkezése hiányos és joggyakorlatunk tényleg több esetben kivételt statuál ezen szabály alól. Például a jégkárbiztositásnál nem lehet azt az értéket alapul venni, melylyel a gabona akkor birt, mikor a jég érte, hanem azon érték irányadó itt, a melylyel a gabona az aratás után birt volna.

A szakasz második bekezdése szerint a kártéritési összegnél az érték és nem a biztositási összeg az irányadó. Ha a tárgy

Kártérítés. értéke kisebb, mint a biztositási összeg, például 1000 kor. értékü tárgy 500 kor.-ra biztosittatik, akkor a tárgy teljes megsemmisülése esetén, csak 500 kor. fizettetik. Ha pedig ezen tárgynak csak fele semmisül meg a kár folytán, a biztositó csak azon arányban tartozik fizetni, melyben a biztositási összeg a tárgy értékéhez áll, — ez esetben tehát csak a biztositási összeg felét, vagyis 250 k.-t.

Jogesetek:

184. *Curia:* ... Fenforgó esetben, midőn *szó sincs arról, hogy a biztositott tárgyak értéke,* bármely e perben felhozott számitást véve is alapul, *a biztositási összeget meghaladja a kereskedelmi törvény 478. §-a alkalmazást nem talál hat,* hanem alkalmazandó a biztositási feltételek 9. §-ában foglalt az a törvény által nem korlátolt szabály, mely szerint, *ha a biztositott tárgyak értéke csekélyebb az azokra biztositott összegnél, a kár csak ama csekélyebb érték arányában térittetik meg.* (1506/90. I. 92. 6.)

185. *Budapesti kereskerelmi és váltó törvényszék:* Felperes a D) a. biztositási szerződéssel tüzkár ellen biztositott és 1886. augusztus 21-én leégett két asztag buzában s egy kazal kaparék buzájában esett kár fejében 2527 frtot követel. Alperes beismeri, hogy a biztositott buza tényleg elégett, azonban első sorban a biztositási szerződés érvényessége ellen emel két rendbeli kifogást és pedig 1-ször azt, hogy felperes a 2. ·/. alatti ajánlatban a buzát, mint saját tulajdonát biztositotta, már pedig felperesnek saját beismerése szerint is *a termés egy negyed része az aratóké volt, mint az ő arató részük, az ezen felül maradt termés egy negyed része pedig felperesnő anyjának tulajdonát képezte.* Alperesnek ezen kifogása azonban figyelembe nem jöhet, mert alperes beismeri, hogy azon a földterületen, a melyen a biztositott buza termett és a mely felerészben a felperes, felerészben az anyjának tulajdona volt, felperes gazdálkodott, még pedig akként, hogy az anyja tulajdonát képező részt felében birta bérben s anyjának a tulajdonán termett buza felét, tehát az egész termés egy negyedét tartozott bérképen beszolgáltatni. Kétségtelen tehát, hogy felperes az anyja földjeit természetben kiszolgáltatandó bérért bérben birta s a termés felét csak a betakaritás és kicséplés utján volt köteles anyjának magban kiszolgáltatni és igy *ő, mint feles az általa bérelt és általa munkált földön termett és learatott buzának tulajdonosa volt, sőt az egész terméshez vagyoni érdek füzte, ebből kifolyólag tehát azt, mint saját tulajdonát biztosithatta; anyja pedig a beszedett termésre tulajdonjogot, — mig ezt neki felperes át nem adta, — nem szerzett.* Épen ugy a felperes, mint termelő, tulajdonának tekintendő a biztositott asztagokban s illetve kazalban levő, még el nem különitett s a cséplés után magban kiszolgáltatandó aratórész is, melyre az aratók tulajdonjogot addig, mig az részükre átadva nem lett — nem szereztek. Felperes tehát akkor, mikor a 2. ·/. a. ajánlatban az egész termést,

mint tulajdonát jelölte meg: a tulajdoni viszonyt a valósághoz hiven adta elő *s ő mint érdekelt tulajdonos az egész buzatermést, mint sajátját jogosan biztositotta s a kártéritést az egész biztositott termés után követelhette.* Végre alperes azt a kifogást emeli, hogy felperes a biztositott buza tüzveszélyességét a biztositás tartama alatt önhibájából fokozta és ez okból a társaság kártéritési kötelezettsége az általános biztositási feltételek 7. §-a értelmében megszünt. Fokoztatott pedig szerinte a tüzveszély az által, hogy *felperes T. Samut, — ki a terményt az ajánlat megtétele és a szerződés létrejöttekor őrizte — a kötvény kézhez vétele után rögtön elbocsátotta s az asztagokat többé senki által nem őriztette egész a tüz kiütéséig.* Alperesnek azonban ez a kifogása sem volt figyelembe vehető, mert az, hogy a biztositott terményre külön őr figyeljen, a szerződésben kikötve nem lett, hanem abban az lett különös feltételként kikötve, hogy a biztositott tárgyakra az intézet védtáblácskája kifüggesztessék, — *ha tehát elbocsátotta is felperes a szerződés kézhez vétele után az őrt, ez a körülmény alperes kártéritési kötelezettségét annál kevésbbé érintheti, mert a biztositott nem kötelezhető arra, hogy a biztositott tárgyakat éjjel-nappal e czélra alkalmazott őr által őriztesse, mivel az ily őrizet a tüzbiztositást legnagyobbrészben feleslegessé tenné, az őrizet alatt tehát, melyről az ajánlatban említés tétetik, csak a gondos gazda által teljesiteni szokott őrizetet lehet érteni,* — már pedig alperes nem igazolta azt, hogy felperes ennek sem felelt volna meg, sőt az általa felhivott Cs. S. tanu azt vallja, hogy az asztagokat B. F. felperes tanyaszomszédja őrizte, a felperes által felhivott B. F. tanu pedig határozottan vallja, hogy őt felperes kérte fel, hogy ügyeljen az asztagokra s ő ennek eleget tett, a mennyiben azoknak gyakrabban utána nézett. Az előadottak szerint alperesnek fentebb felsorolt mindhárom kifogást elvetni s őt az érvényben levő D) a. biztositási szerződés alapján, — tekintve, hogy azt, miszerint a biztositott buza elégett, beismerte, — a tényleges kár megfizetésére kellett kötelezni. Kártérités.

A kár mennyisége: Felperes az egész biztositási összegért 2527 frtot követel. Alperes tagadja, hogy a két asztag és egy kazalban 367, 360 s illetve 54 kereszt buza lett volna betakaritva, tagadja, hogy a két asztag buza keresztenként 45 kg. magot, a kaparék buza pedig 30 kg. magot tartalmazott, beismeri azonban, hogy a buza métermázsánként 7 frtot megért, szerinte felperesnek összes elégett buzája 184 mm. 32 kg.-ot tett ki, ennek mázsánként 7 frtot számitott értékéből azonban a biztositási feltételek 9. §-a értelmében levonandó a megtakaritott cséplési költség és a buzának a hódmezővásárhelyi piaczra való szállitási költsége, mi szerinte az érték 10%-ára teendő. Az alperes által beismert 184 mm. 32 kg., buza értéke 7 frtjával kitesz 1290 frt 24 krt. ebből azonban kétségtelenül *levonandó a cséplési és piaczra szállitási költség, mert a biztositó csak a tényleges kárt tartozik megtériteni s felperes azért, mert buzája elégett, az általa ki nem adott cséplési és piaczra szállitási költségekkel nem gazdagodhatik.* Ezzel szemben nem jöhet figyelembe fel-

Kártérités. peresnek az az érvelése, hogy ezen költségek az elégett buza szalmájának és polyvájának értékével, — mi a biztositási szerződésben számba véve nincs — ugy is fedezve lettek volna, mert a D) a. kötvénynyel kizárólag csak a mag volt biztositva, a szalma és polyva azonban nem. A meghallgatott szakértők felperes elégett buzájának cséplési költségét egybehangzólag a buza értékének 10%-ára teszik, a buza métermázsájának a B. tanyáról a hódmezővásárhelyi piaczra való szállitását pedig 20 krban állapitják meg, minthogy azonban alperes a cséplési és szállitási költségeket együttesen csak az érték 10%-ra teszi, ezen a szakértők által megállapitottnál kisebb összeg lesz e czimen az elégett buza értékéből ugy az alperes által beismert, mint a felperes által még ezenfelül bizonyitandó nagyobb kárösszegnél levonandó. Ehhez képest az alperes által elégettnek elismert buzamennyiségnek 1290 frt 24 krt kitevő értékéből annak 10%-át, azaz 129 frt 02 krt levonva, az alperes által beismert tényleges kár 1171 frt 22 krt tesz, mely összeget alperes feltétlenül megfizetni tartozik. A mi már most ezen feltétlenül megitélt összegen felül követelt kar mennyiségét illeti, azt felperes tartozik igazolni, illetve alperes tagadásával szemben bizonyitani tartozik első sorban azt, hogy a két asztag és egy kazalban a kötvényben kitett és általa vitatott keresztmennyiség bennfoglaltatott, — másodszor azt, hogy egy-egy kereszt buza 45, illetve 30 kiló magot tartalmazott. *A keresztek mennyiségének igazolására* ... el kellett azonban bizonyitékul fogadni a meghallgatott szakértők véleményét... és e szerint bizonyitottnak veendő hogy a két asztag és egy kazal a kötvényben ölökben kitüntetett méretekkel birt és hogy a két asztag 727 kereszt buzát és egy kazal pedig 54 kereszt kaparék buztát tartalmazott. *A 'keresztenkénti megöntés* tekintetében a tanuk mi bizonyitékot sem szolgáltattak, miért is tekintettel arra, hogy próbacséplés nem történt s az asztagok telesen leégtek s igy a bizonyitás más módon mint eskü által nem eszközölhető, azt pedig, hogy tényleg kevesebbet öntött egy-egy kereszt, alperes nem igazolta, a perreedtartás 237. §-a értelmében felperesnek *becslő esküt kellett megitálni annak a bizonyitására, hogy az 1. és 2. tétel alatti asztag keresztenként legalább 45 kg. magot, a 3. tétel alatti buza pedig legalább 30 kg. magot tartalmazott.* Ha felperes a becslő esküt a vitatott magtartalom egész mennyiségére letnszi, ugy a keresztenkénti 45, illetve 30 kg. magtartalom bizonyitva lesz és ez esetben az eskütől feltételezetten megitélt 1000 frt 63 kr. kárösszeg következőleg áll elő stb. Felperest kereseti követelésének a feltétlenül és eskütől feltételezetten megitélt összegeket meghaladó és 365 frt 15 krt tevő részével el kellett feltétlenül utasitani, mert ezen 365 frt 15 krt a kötvény 1. tételénél előforduló 124 frt 95 kr. különbözetet tevő számitási hiba, továbbá a cséplés és szálltási költség czimén leszámitott 240 frt 20 krt tevő 10% eredményezi már pedig *felperes csak tényleges kárának megtéritését igényelheti. A kamat ugy a feltétlenül, mint a feltételesen megitélt tőke után 1886. november 20.-tól számitva volt megitélendő, tehát azon naptól, melyen felperes előadása szerint kár igényével alperes*

részéről elutasittatott, mert az igény elutasitásával a kárösszeg azonnal per utján érvényesithetővé s igy esedékessé vált s felperest e naptól kamat illeti meg s ez esetben a biztositási feltételek 16. §-ának a fizetésre vonatkozó intézkedései alkalmazást nem nyernek. (27,099/89.) — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. (6167/89.) — *Curia:* Helybenhagyja. (1180/890.) — *Azonos* a biztositási összeg utáni *kamat* tekintetében: *Curia*: 1757/90. (J. Sz. V. 678.)

186. *Lfi:* A kártéritési összeget illetőleg megnyugodott felperesi bank is abban, hogy *a kárösszeg megállapitásánál a szakértői munkálatok vétessenek alapul.* De ezen munkálatok kiegészitő részét képezi azon javaslat is, miszerint a szakértők *a biztositott tárgy eladhatási árára való tekintet nélkül felvett kárösszegből 33¹/₃%-ot levonandónak véleményeztek, tekintettel a várható eladási árra.* És a szakértők ezen véleményét a jelen concret esetben indokoltnak s alaposnak kell ismerni. Mert áll egyrészről az, hogy felperesi bank nem nyereséget, hanem *csak azon vagyoni hátránynak megtéritését követelheti alperes biztositó társulattól, melyet a leégett kártolyfonóda-gyár tulajdonosa a tüzkáreset által valósággal szenvedett;* s másrészről bebizonyitott és elismert tény az, hogy a felszámolás alatt állott kártolyfonóda részvénytársaság gyárának szükségképi eladását a liquidatio eszközlésével megbizott felperesi bank és társai elhatározták akkor, midőn azon gyár az árverésre kitüzött napot megelőzött napon 1873. szept. 14-én tüz martaléka lett. A gyár tehát a tüzeset idején annyit ért a kártolyfonóda részvénytársaságnak, a mennyit ő a már elhatározott, hosszu időre el nem halaszthatott szükségképi eladásból vételárként várhatott. Már pedig köztudomásu az a nagy pénz- és üzletválság, mely 1873. közepe táján birodalom s országszerte beállott s mely Budapesten is az ipar- és gyárüzletek nagy részét vagy megsemmisitette vagy annyira megrenditette, hogy azok a befektetett valóságos értéken alul csak tetemes veszteséggel voltak elárusithatók. Ama válságos viszonyok éveken át éreztették, sőt még jelenleg is éreztetik hatásukat s azoknak értékcsökkentő befolyását különösen a kérdéses kártolyfonoda-gyárra, elismerték a birói becsünél alkalmazott szakértők is. Helyesen utaltak tehát a szakértők ama válságos viszonyokra, midőn azokat is számba véve, az elhamvasztott s megrongált tárgyak benső értékéből, tekintettel az eladhatási árra, 33¹/₃%-ot levonatni javasoltak. Ezen levonás olyannyira indokolva van, hogy a nélkül a fél világos nyereségben részesülné illetéktelenül s alperes kárával, csak azért, mert a gyár a kedvezőtlen kilátással kecsegtetett árverés előtt egy nappal, valakinek a gondatlansága vagy büne folytán leégett. *Ezt pedig nem engedheti meg a birói meggyőződés,* mely a perrendtartás 217. §-ához képest még a szakértők netán ellenkező véleménye ellenében is követendő. (1363/79. D. T. r. f. XXII. 110.)

187. *Lfi.: Jégkárbiztositásnál a termés beszedésekori,* vagyis az aratás, illetve szüretkori *érték mérvadó.* (732/77. D. T. r. f. XIX. 118.)

188. *Lfi.:* A biztositott *s leégett termény piaczi árának meghatározására,* ha a kár helyén ily ár nem jegyeztetik, a legközelebb eső piacz árjegyzése szolgál irányadóul. (918/78. D. T. r. f. XIX. 118.)

Kártérités. **139.** *Curia:* A biztositási feltételek ama kikötése, hogy a *biztositó jogositva van a káreset bekövetkezésekor még le nem járt dijkötvények összegét a kártéritési összegből levonni, mint a törvény rendelkezésével ellentétben álló, joghatálylyal nem bir.* A kártérités összege ugyanis a kereskedelmi törv. 478. §-a szerint amaz érték szerint állapitandó meg, melylyel a biztositott tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak és ezzel szemben, minthogy a biztositott tárgy megsemmisülésével a biztositási szerződés a még hátralevő időre megszünt, a biztositó nem lehet jogositva egy már fenn nem álló követelést levonásba helyezni. A biztositási társaságok részéről a kár mikénti megállapitására nézve megszabott feltételeknek nem tulajdonitható ama hatály, hogy azok által *a felek a törvényes bizonyitási módok használatától elzáratnak. A becslő eskü megitélésének nem áll utjában ama körülmény, hogy a biztositott kárát előleges birói szemle utján megállapitani elmulasztotta,* mert ahhoz joga van ugyan, de kötelezve arra nincsen (K. T. 481. §.) és igy annak elmulasztása miatt a bizonyitás más törvényes módjától el nem üthető. (123/88. D. T. XX. 245.) — *Azonos: Curia:* 773/87. (J. 87. 202.)

140. *Curia:* A kereskedelmi törvény 472. §-a értelmében a felek jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben azok az emlitett szakaszt tartalmazó fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés feltételei szolgálnak irányadóul. A 481. §. szerint, egyéb megállapodás hiányában áll csak jogában a biztositónak, illetve biztositottnak a történt kárt szakértői szemle utján megállapitani, minélfogva kétségtelen, *hogy ha a felek a kár megállapitásának módjára nézve szerződésileg másként állapodtak meg, ez a megállapodás mindkét félre egyaránt kötelező és attól egyoldalulag egyik fél sem léphet vissza.* Minthogy pedig a felek a fenforgó esetben a biztositási feltételek 25., 30. §§-ai értelmében alakitandó szakbizottság kárbecslését irányadónak kötelezőleg elfogadták; minthogy továbbá ez a szakbizottság a feltételekben kikötött módon megalakult és az a körülmény, hogy felperesek által választott szakbizottsági tag, ki a reá esett választást és az ebből folyó megbizást elfogadta és a 3. sz. a. szakbizottsági jegyzőkönyvet ennek felül annak 2-ik lapján alá is irta, utóbb a kárbecslés eredményét tartalmazó jegyzőkönyvi 3-ik lapot alá nem irta, hanem az aláirást megtagadta, a becslési eljárás érvényére nincs befolyással: mindezekből folyólag a kártérités mérvének meghatározásánál minden egyéb bizonyitási mód kizárásával, csupán csak a szakbizottsági becslés lett volna alapul elfogadandó. *De mindennek daczára a 3. sz. a. jegyzőkönyv teljesen figyelmen kivül hagyatott, mert abból egyáltalán nem tünik ki, hogy a becslési munkálat foganatositásánál és a pusztán csak végeredményben kitüntetett kárbecslés kiszámitásánál a bizonyitási feltételek vanatkozó 21., 22. §§-ában és a kereskedelmi törvénynek ezeknek megfelelő 478. §-ában előirt és a biztositási feltételek 25—30. §§-ai szerint is irányadókként követendő szabályok megtartattak és hogy a becslés eredménye az azokban megjelölt alapokon állott elő.* Ennek következtében felpereseknek joguk támadt, hogy állitólagos kárukat egyéb módon

bizonyithassák, az általuk ez irányban becsatolt birói szakértői szemle-jegyzőkönyv azonban ugyanazon okoknál fogva, melyek miatt az alperes által 3. sz. a. becsatolt jegyzőkönyv mellőztetett, szintén figyelmen kivül hagyatott, mert ebben is teljesen hiányzik a biztositott tárgyak értékének minden megállapitása, mely a kártérités mérvének a hivatkozott törvényszakasz és biztositási feltételek értelmében való megállapitásánál alapul szolgálhatna. Ily körülmények közt felpereseknek csupán a 400 frt összegben felszámitott és alperes tagadásával szemben az F) a. csatolt kérdőpontok szerint kihallgattatni kért tanuk által bizonyittatni kivánt azon kártéritési igényük jöhet még szóba, mely a jégverés által sujtott dohánytermés utóültetése következtében állott állitólag elő. (934/93.) **Kártérités.**

Ha a tárgyak értéke a biztositási szerződésben nem állapittatott meg, a biztositott köteles azon értéket igazolni, melylyel a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor birtak.

Ellenben, ha a tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapittatott, a kártéritésre nézve ezen érték szolgál irányadóul, a mennyiben a biztositó igazolni nem képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak (479. §.)

Megjegyzendő, hogy a biztositott tárgyak értékének egyszerü bemondása a biztositott részéről és ezen értéknek pusztán a biztositott egyoldalu bemondása alapján a kötvényben való kitüntetése még nem jelenti a biztositott tárgyak értékének a biztositási szerződésben való megállapitását, mert a biztositott tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapitottnak csak akkor tekintendő, ha a biztositó és biztositott között a biztositott tárgy értékére vonatkozólag kölcsönösen létrejött megállapitás a szerződésben határozott kifejezést nyert vagyis ha a szerződés tartalmából kétségtelen, hogy a szerződő felek a tárgyak értékét közös becsü alapján állapitották meg, vagy, hogy a biztositó a biztositott által foganatositott becsü értékeredményét a maga részéről a biztositott tárgyak értékémegállapitásának elfogadta.

Jogesetek:

141. *Curia:* ... **El volt utasitandó felperes az emez összeget meghaladó követelésével, mert az A) alatti biztositási bárczában 300 forint van ugyan biztositási összegül kitéve, a biztositási feltételek 8. pontjában azonban világosan kimondatik. hogy ez összeg nem jelzi a biztositott tárgyak megállapitott értékét s ez iránt bizonyitékul nem szolgál. A biztositási feltételek eme kikötése nem ellenkezik a kereskedelmi törvény 479. §-ának rendelkezésével, mert éppen eme törvényszakasz szerint a szerződő felek szabad akaratától függ a biztositott tárgyak**

 értékét meg vagy meg nem állapitani, mig a kereskedelmi törvény 472. §-a szerint a biztositási kötvénynek a biztositási összeget minden esetben magában kell foglalnia, e két szakasz egybevetéséből tehát nyilvánvaló, hogy *a biztositási összeg nem képezi szükségképen a biztositott tárgyak megállapitott értékét is, hogy a biztositási összegnek a kötvénybe való felvétele daczára, melyet a kötvény parancsolólag szab elő, hiányozhatik a kötvényben a biztositott tárgyak megállapitott értéke.* A biztositási feltételek előjegyzett tartalma tehát a kereskedelmi törvény 472. §-a rendelkezéseinél fogva a jelen ügy elbirálásánál irányadó lévén, a kereskedelmi törvény 479. §-ához képest felperesen állott szenvedett kárának mennyiségét bizonyitani. (779/82. D. T. V. 155.) — *Azonos: Curia:* 461/83. (D. T. 178.)

142. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes beismerte, hogy felperes az A) a. kötvényében felsorolt terményeket nála tüz ellen biztositotta és hogy az I. t. a. felsorolt zabterményéből 1397 csomó az 1892. aug. 21-én kiütött tüz folytán elégett, hogy az elégett zabból 414 csomó 142 m. mázsa, 983 csomó pedig 196·60 m. mázsa magot öntött és hogy a zab legközelebbi piaczi ára 4 frt 50 kr.-nak felelvén meg, felperes a cséplési és rostálási költség fejében leszámitandó 10%, a fuvarozási költség fejében leszámitandó 50 frt 79 kr., négy embernek a cséplés alkalmával élelmezése fejében leszámitandó 20 frt és a gépvontatás, viz- és tüzelő szállitás költsége fejében felmerült 12 frt leszámitása után 1288 frt 54 kr. kárt szenvedett; tagadja azonban, hogy az elégett zab csomónként 50 kg. magot öntött, hogy a zab piaczi ára 5 frt volt, hogy felperes a szem elégése által 3492 frt 50 kr. kárt szenvedett és kéri felperest az elégett szem fejében felszámitott és 1288 frt 54 kr.-t meghaladó keresetével ezen okból, az elégett szalma értéke fejében felszámitott 419 frt 10 kr. iránti keresetével pedig azért elutasitani, mert tagadja, hogy a zab szalmája biztositva volt s hogy felperesnek ez iránt kártéritéssel tartoznék. Előre bocsátásával annak, hogy *A) a. biztositási kötvénynek 16. ·/. a. becsatolt és valódiság tekintetében nem kifogásolt feltételeinek 8. §-a szerint, a biztositási kötvényben felperesnek egyoldalu bemondása folytán kitüntetett érték csak a biztositási dij megállapitására szolgálván, az által a biztositott tárgyaknak értéke felek között előre megállapitottnak nem tekinthető, ugy a biztositási feltételek, mint a Keresk. Törv. 479. §. 1. pontja értelmében az elégett tárgyak értékének bizonyitása felperest terheli.* Felperes a biztositott termények elégése által felmerült kárának bizonyitására a D) a. okiratot csatolta be. Minthogy azonban alperes tagadta, hogy a biztositási ügylet által felvett ezen becslési jegyzőkönyv tartalma való lenne, minthogy a biztositási feltételek 12. és 15. §-ai értelmében *a kiküldött becslő által megállapitott kárösszeg a biztositó társulatra nézve csak az esetben kötelező, ha a felvett becslést az igazgatóság jóváhagyja,* felperes pedig — alperes tagadásával szemben — azt, hogy ez a kárbecslés alperes társulat igazgatósága által jóváhagyatott, nem igazolta; minthogy különben is magából a D) a. okiratból kitünik, hogy ezt fel-

peres maga sem fogadta el: a D) a. alperessel szemben kötelezőnek Kártérités.
és felperes kárainak megállapitására alkalmasnak nem volt elfogadható. Ehhez képest tekintve, hogy felperes maga beismeri, hogy az elégett zab egy része a felesek által kicsépeltetett és igy kétségtelen, hogy a magöntés eredménye ezen felesek által igazolható lett volna, a magöntés megállapitására a szakértők meghallgatása, tekintve, hogy az tanukkal is igazolható, mint nem perrendszerü bizonyiték, ez okból a végiratban felhivott tanuk kihallgatása, mint elkésetten alkalmazott bizonyiték és azért is mellőztetett, mert felperes azt, hogy ezen tanuknak a magöntés eredményéről közvetlen tudomásuk van, maga sem állitja és mert az a körülmény, hogy az elégett zabtermény „mennyi magot adott volna", mint nem ténykörülményre vonatkozó kérdés, nem tanuk, hanem szakértők által lenne bizonyitható. Minthogy tehát felperes az elégett termények magöntési képességét nem igazolta, e tekintetben az alperes által valónak elfogadott magöntés volt alapul veendő s az 1397 csomó zab magmennyisége 338·60 mm.-ban volt megállapitandó. Felperes kárának kiszámitásánál azonban első sorban a cséplési költségek voltak levonandók. A per során kihallgatott szakértők a cséplési és rostálási költséget 10—11%-ban állapitják meg; és a szakértőknek ezt a véleményét a tsz. is helyesnek elfogadja. Ennélfogva az alperes által ugyancsak 10%-ban felszámitott cséplési és rostálási költség, azaz 33·86 mm. az egész megsemmisült termény 338·60 mm. összegéből e czimen levonásba volt helyezendő. Felperes ugyan azt állitja, hogy felesek a cséplési és rostálási munkát ingyenesen voltak kötelesek végezni és hogy ennek a munkának költsége a szakértők által 10%-ban meghatározott költség 4%-ának felelvén meg, e czimen legrosszabb esetben 6% lenne levonásba helyezhető. Minthogy azonban felperes azt, hogy a felesek a cséplésnél szükséges kézi munkát ingyenesen voltak kötelesek teljesiteni, nem igazolta, ez a kifogása figyelembe vehető és a cséplési költség 6%-ra leszállitható nem volt. De viszont az alperes által négy ember élelmezése, a gép és tüzelőszer szállitása fejében levonásba helyezni kért 32 frt sem volt felperes terhére levonásba helyezhető, mert a 10% cséplési költség az összes költség fejében vonatván le, abban az alperes által felszámitott ez a költség is már benfoglaltatik. Épp igy nem lehetett a szállitás czimén levonásba helyezni kért fuvarköltség leszámitásának helyt adni, mert a per során kihallgatni kért tanuk a H) és K) alatti szerződések tartalmának s igy annak valódiságát, hogy felperes felesei a fuvarozást ingyenesen voltak kötelesek teljesiteni, beigazolták, a miből következik, hogy felperes terményeinek placzi árát a placz helyén ár minden ily czimeni levonás nélkül képezte. Felperes kárkövetelésének számszerü megállapithatása végett a legközelebbi placzi ár meghatározása lévén még szükséges, a biróság azt métermázsánként 5 frtban állapitotta meg, mert a per során meghallgatott szakértőknek a placzi árra vonatkozó véleményét ugy a felperes által becsatolt községi bizonyitvány, mint a D) a. kiállitó alperesi ügynöknek az a ténye, hogy

Kártérités. a termény árát 5 frtban állapitotta meg, megerősiti és mert szakértőknek ezt a véleményét a biróság is helyesnek elfogadta. Igy tehát az elégett gabona mennyiségéből a 10% cséplési és rostálási költség levonása után fenmaradó rész, 304·74 métermázsa 5 frttal számitott piaczi ára képezvén felperes tényleges kárát, az megállapitandó és alperes annak, valamint a járulékoknak fizetésére kötelezendő volt. *A kamat azért volt 1892. szeptember 14-től megállapitandó, mert alperes nem tagadván beismerte, hogy felperes kárkövetelése 1892. szeptember 14-ét megelőző 15 napon túl megállapittatott, és mert igy alperes a kötvényfeltétel 15. §-a szerint is a fizetésben szeptember 14-től lévén késedelmes, a kamatfizetésre is ettől a naptól volt kötelezendő.* Felperest az elégett szalma tekintetében inditott követelésével azért kellett elutasitani, mert az a biztositási kötvény szerint a biztositás tárgyát nem képezvén, annak megsemmisülése folytán támadt kárt alperes ezen szerződés alapján fizetni sem köteles. (82831/93.) — *Budapesti tábla* helybenhagyja. (2110/94.) — *Curia:* A tábla itélete az elsőfoku biróság itéletéből átvett indokoknál fogva és azért hagyatott helyben, mert habár *a biztositási feltételek 12. §-a értelmében a társaság kiküldöttje által eszközölt kárvizsgálat és kármegállapitás eredménye a keresk. törv. 481. §-a feleknek e részben szerződési szabadságot biztositó rendelkezésénél fogva az irányadó, amennyiben a biztositó társaság azt a kárfelvételt felül nem vizsgálta és helyre nem igazitotta:* de a fenforgó esetben ez a felülvizsgálati eljárás a 2—6. szám alatt csatolt jegyzőkönyvek szerint az alperes hozzájárulásával foganatositott birósági eljárás által pótoltnak fogadandó el; mert az alperes által 4. ·/. a. csatolt jegyzőkönyv utolsó pontja értelmében foganatositott próbacséplés eredményét az egész elégett terményre nézve irányadónak tekinteni már csak azért sem lehet, mert annak figyelembevétele ellen maga felperes határozottan tiltakozott, állitván, hogy a kicsépelt zab Borjádi Pál azon feles zabjából lett véve, melyet ez a saját termésü, de rosszabb minőségü és biztositva nem volt zabjával már előbb összekevert; mert annak a bizonyitása, hogy az asztagba rakott elégett zab, nem az alperes által beismert, hanem ennél több, vagyis 13—14 kévés csomónkint, mint felperes állitja, legalább 43½—50 kl. magtartalommal birt, alperes tagadásával szemben kétségtelenül felperest terhelte, felperes azonban ez irányban mi elfogadható bizonyitékot sem nyujtott, mert szakértőknek ez irányban kért meghallgatása figyelembe vehető eredményre már csak azért sem vezethet, mert a szemle tárgya hiányzik és mert ha az O) a. kérdőpontok szerint kihallgattatni kért tanuk bizonyitanának is valamely, a beismertet meghaladó mennyiséget, ezek vallomása, szemben a 2—6 jegyzőkönyvekben foglalt tanuvallomásokkal, melyek alperes álláspontját erősitik meg, sulylyal szintén nem birna; mert a 18. ·/. a. csatolt biztositási ajánlat szerint is „a szem és szalma értéke egymástól mindig elkülönitve adandó fel"; mert végre H) és K) a. szerződések 4. pontja maga megczáfolja felperes azon állitását, hogy felesei a cséplési és rostálási munkát ingyenesen végezték. (108/95.)

148. *Curia: A biztositott tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapitottnak akkor tekintendő, ha a biztositó és biztositott között a biztositott tárgy értékére vonatkozólag kölcsönösen létrejött megállapitás a szerződésben határozott kifejezést nyert; vagyis ha a szerződés tartalmából kétségtelen, hogy a szerződő felek a tárgyak értékét közös becsü alapján állapitották meg, vagy hogy a biztositó a biztositott által foganatositott becsü érték eredményét a maga részéről a biztositott tárgyak értékmegállapitásának elfogadta.* Ez a jelen esetben fenn nem forog. A biztositási kötvényben ugyanis a pertárgyat képező elégett kastélynak értéke megállapitva nincs. A kötvény első tétele alatt a kérdéses kastélyra vonatkozó biztositott összeg 15,863 frt 50 krban van feltüntetve, ezen megjelölés azonban nem a tárgyak megállapitott értékét, hanem egyrészt a biztositó által elvállalt koczkázat maximumát és másrészt a biztositott által fizetendő dij kiszámitásának alapját jelenti. Kétségtelenül kitünik ez magából a kötvény szövegéből és az általános feltételek 8. §-ából is. Nem tekinthető a felek közt kölcsönösen létrejött értékmegállapitásnak a kötvényben feltüntetett biztositási összeg, habár annak első tétele alatt a biztositott kastély általános leirása mellett „a bevalláshoz csatolt becs szerint“ megjegyzés van felvéve, mert a feltételek 5. §-a a bevallásban a biztositandó tárgynak leirása és annak értékelése megjelölendő lévén, ezen megjegyzésnek más értelem nem tulajdonitható, minthogy a felperes által beterjesztett bevallásban a biztositandó tárgyra vonatkozólag tartalmazott részletes leirásnak és értékelésnek a kötvényben egész terjedelmü reprodukálása helyett, arra egyszerüen hivatkozás történik. Kétségtelenné teszi azt már azon körülmény is, hogy *a hivatkozott felperesi becsü eredménye a kötvényben nem mint kölcsönösen megállapitott érték van felvéve, de még a biztositott tárgy értékéül sem, hanem a biztositott összegnek van megjelölve, ami pedig az értékmegállapitással nem azonos.* Nem támogatja az érték kötvényszerü kölcsönös megállapodását azon körülmény sem, hogy a kötvénynek első tétele mellett hivatkozás történik a bevalláshoz csatolt becsüre, a többi tételnél pedig nem; mert ezen kisebb értékeket képviselő és egyszerübb leirásokat igénylő tárgyakra vonatkozólag a bevalláshoz a részletes leirást és értékelést tartalmazó külön becslés nem lévén csatolva, arra hivatkozás nem történhetett. Mindezekből nyilvánvaló, hogy a biztositott és elégett kastélynak értéke a kötvényben kölcsönösen megállapitva nem lett. De nem bizonyitja felperes azt sem, hogy alperes a bevalláshoz 7. ·/. a. csatolt és az elégett tárgyra vonatkozó felperesi becsüt a maga részéről a biztositott tárgy értékmegállapitásának elfogadta volna. E tekintetben felperes azt adja elő, hogy az alperes miskolczi főügynöksége titkárával H. K.-val a biztositás megkötése előtt azon megállapodásra jutott, hogy a biztositandó tárgy egy társulati megbizott által előzetesen megbecsültetni és e kölcsönösen megállapitott érték a kötvényben felvétetni fog; előadja továbbá, hogy W. B. alperes megbizásából a biztositott tárgyat megbecsülte, illetve a 7. ·/. a. bécslést megvizsgálta és azt alperes nevében elfogadta és

Kártérítés. magáévá tette. Ezen körülménynek bizonyitására H. K.-t kéri tanuként kihallgatni és póteskűjét ajánlja fel. Ezen bizonyiték azonban nem volt alkalmazásba vehető, mert a felperes által állitott kölcsönös értékmegállapitás a szerződésben kifejezést nem nyert, mert a vitatott megállapodás létrejötte H. K.-val, kivel e megállapodás állitólag megköttetett, mint tanuval nem bizonyitható, mert felperes alperes tagadásával szemben bizonyitani meg sem kisérelte, hogy W. B. alperes által a becsü megejtésére feljogosittatott vagy arra különben jogosult volt és mert a 9. ·/. a. csatolt kérdőpontokból kitünőleg, felperes bizonyitani sem kivánja azt a döntő körülményt, hogy W. B. a felperesi 7. ·/. alatti becslést átvizsgálta és alperes nevében elfogadta és magáévá tette. Minthogy ezek szerint a biztositási szerződésben megállapitva nem lett, a kereskedelmi törvény 479. §-a értelmében felperes, mint biztositott tartozott a kár nagyságát bizonyitani. Felperes azonban erre bizonyitékot nem szolgáltatván, alperes az általa beismert 10,313 forint 35 krnál nagyobb kárösszeg megfizetésére nem kötelezhető. (1489/95. K. 96., 24.)

Amennyiben oly tárgyak közül, melyeknek biztositási értéke általában lett megállapitva, egy vagy több megsemmisül vagy megsérül, a kártéritésre nézve azon érték szolgál irányadóul, mely a megmaradt tárgyak értékének levonása után a biztositási összegből fenmarad. E részben kivételnek akkor van helye, ha a biztositó igazolni képes, hogy a tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejekor csekélyebb értékkel birtak.

Ha a biztositott tárgyak értéke a biztositási összeget meghaladja, a kártérités arányára nézve a 478. §. szolgál irányadóul. (480. §.)

A biztositónak jogában áll a történt kárt, egyéb megállapodás hiányában, szakértői szemle utján megállapitani. Ha azonban a biztositó e jogát a kárfeljelentés vételétől számitandó 15 nap alatt nem gyakorolja, a biztositottnak jogában áll a kárt a biztositó költségén megállapittatni.

A kár megállapitásáig a biztositott oly intézkedést nem tehet, mely által a biztositott tárgy mibenlétén változás történnék.

Részbeni jégkár esetében a biztositó a kár megállapitását a termés beszedéséig elhalaszthatja. (481. §.)

A törvény 481. §-a azon esetről szól, mikor a biztositott tárgyak értéke csak általában lett megállapitva és ezen tárgyak közül egyik vagy másik megtérül. E tekintetben a törvény ugy rendelkezik, hogy a megmaradt tárgyak értéke levonandó a biztositási összegből és a fenmaradó érték képezi a kártérités alapját. A törvény kitétele azonban itt nem egészen correct, mert nem a biztositási összeg, hanem a biztositott tárgyak egész értéke az, a miből a megmaradt tárgyak értéke levonandó. Pl. ha 5000 koronára értékelt tárgyak biztosit-

tatnak 2500 kor.-ra és a tárgyak fele megsemmisül, a megmaradt fele résznek 2500 kor. értékét levonván, a 2500 kor. biztositási összegből (mint a törvény szavai mondják) a biztositó semmi kártéritéssel nem tartoznék. Nyilvánvaló tehát, hogy a tárgy értékéből vonandó le a megmaradt tárgyak értéke, nem pedig a biztositási összegből. Kártérités.

A második bekezdése ezen szakasznak arról szól, hogy a biztositott a kár megállapitásáig oly intézkedést nem tehet, mely által a biztositott tárgy mibenlétén változás történik. Oly esetben azonban, midőn a káreset megtörténte és a kár menynyisége különben sem kétséges, vagy a biztositott által tett változtatás annak pontos megállapitását nem gátolja, eme változtatás a kártéritési kötelezettség alól a biztositót fel nem menti.

Teljes kár esetében a biztositási összeg, más megállapodás hiányában, a kötvény visszaadása mellett a biztositottnak, illetőleg jogutódainak fizetendő ki. Részbeni kár esetében a kötvény vissza nem adatik s a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában, a biztositási összeg a kár megállapitásától számitandó 15 nap alatt fizetendő. (482. §.)

A 482. §. a kárnak megállapitásáról szól a biztositó részéről, melyet 15 nap alatt a kárjelentés vételétől a biztositó eszközölni tartozik, különben a biztositottnak joga van a biztositó költségén a kárt megállapittatni. A kár megállapitásáról rendszerint a biztositási feltételek intézkednek olyképen, hogy a kárfelvételt a biztositó kiküldöttje eszközli, ki maga mellé vesz egy másik szakértőt, ki nincs a biztositó társaság alkalmazásában és ezek mellé nevez a biztositott is egy szakértőt. Ha a biztositott a kár ilyetén megállapitásához eleve hozzájárult, akkor az ilyen bizottság megállapitása ellen bizonyitani csak akkor lehet, ha igazolható, hogy a szakértők jobb tudomásuk ellenére, tévedésből vagy helytelen eljárással állapitották meg a kárt.

Érvényes a biztositási kötvény ama feltétele, hogy ha a biztositott fél a társaság megbizottjának kárbecsüjében vagy a felülvizsgálat eredményében meg nem nyugszik, köteles az eredeti kárfelvételi jegyzőkönyvben azonnal kijelenteni abbeli szándékát, hogy ügyét szakértőkből összeállitandó bizottság által kivánja elintéztetni, s hogy ha sem a becslést elfogadni, sem a szakértő bizottság eljárásának magát alávetni nem akarja és e tényt a biztositó kárbecslője által jegyzőkönyvben két tanuval igazoltatja, a társaság kiküldöttjének

Kártérítés. becslése, esetleg a felülvizsgálat eredménye képezi a kártérítési összeg alapját.

A 482. §-ban foglalt rendelkezés szerint részleges kár esetében a kötvény vissza nem adatik, hanem a szerződés érvényben marad a kár által nem érintett érték erejéig. A törvény eme rendelkezése után kérdés merülhet fel, szabadságában áll-e a biztositónak kikötni, hogy részleges kár esetében a biztositási szerződés hatályát veszti. A Curia ezen kérdést tagadólag oldja meg, mert a törvény eme rendelkezését, mely szerint a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig fenmarad, oly parancsoló jogszabályként fogja fel, mely a felek szerződési szabadságát korlátozza és igy ettől a felek el nem térhetnek.

Jogesetek:

144. *Curia: Község elöljárói becslevél* a kár mennyiségének begyőzésére perrendszerü bizonyitékot egyáltalában nem képez. (779/82. DT. V. 155)

145. *Curia:* Minthogy felperes biztositott a biztositási kötvényben biztositottakul jelzett tárgyakat s jelesül a biztositott épület aljának elégett részéit s azok értékét a perben részletenkint elő nem terjesztette, — habár a biztositási kötvényben a háznak elégheto része általában lett csak biztositva — részére *a becslőeskü oly általánosságban: „hogy a biztositott lakház leégése következtében legalább 295 frt kárt szenvedett,“ nem volt odaitélhető.*

146. *Lfi:* A kereskedelmi törvény 481. §.-ának 2. bekezdésében foglalt tilalom megszegése nem vonja maga után a kártéritési igény feltétlen elvesztését: hanem a kérdéses tilalom egyedüli értelme az, hogy *oly esetben, midőn a káreset megtörténte vagy a kár mennyisége iránt kétség forog fenn s a biztositott által tett változtatás annak pontos megállapitását lehetetlenné teszi, a kétséges kár megtéritése nem követelhető.* Oly esetben tehát, midőn a káreset megtörténte és a kár mennyisége különben sem kétséges, vagy a biztositott által tett változtatás annak pontos megállapitását nem gátolja, eme változtatás a kártéritési kötelezettség alól a biztositótt fel nem menti (733/81). *Azonos Lfi:* 13744/80. (DT. r. f. XXV. 100.) — *Lfi:* 214/78 DT. r. f. XX. 63.).

147. *Lfi:* Miután a fenforgó peres esetben *alperes társaság megbizottjának kárfelvételét felülvizsgáltatta és miután a felülvizsgálati munkálat felperes biztositottal kellő időben közöltetett és ő az ügyletet szakértői bizomány utján elintézni nem kivánta:* reá nézve tehát a felülvizsgálat kötelezővé vált, annálfogva alperes társulat csakis eme felülvizsgálat szerint talált kárösszeg megtéritésére köteleztetett. (4665/78 DT. r. f. XXI. 96.). — *Azonos: Curia:* 809/84. (P. T. X. 4.)

148. *Curia:* Kárbiztositás esetében, ha a felek magukat a kárnak megállapitása tekintetében általuk *választott szakértők határozatának alávetették,* ugy az ilyen biróságon kivüli szakértői vélemény mind-

addig irányadó marad a perben is és ellenbizonyitás meg nem engedhető az ellen, mig nem igazoltatik, hogy a szakértők akár jobb tudomásuk ellenére, akár tévedésből, akár helytelen eljárás alapján becsülték fel a kárt. (300/84. J. 85. 7.)

149. *Lfi:* A kár mennyiségének végleges megállapitása *nem a kár felvételére kiküldött társulati hivatalnoknak, hanem az igazgatóságnak hatásköréhez tartozik* s igy az emlitett hivatalnok által tett nyilatkozatok alperes társaságra nézve kötelező erővel nem birnak. (732/77. DT. r. f. XIX. 127.). — *Azonos: Curia:* 505/84. (P. T. X. 13.)

150. *Lfi:* A kérdés jelen peres ügy eldöntésénél az: mennyi kárt szenvedett felperes a jég által az ő biztositott vetéseiben? Erre nézve a felperesileg becsatolt *magánbecsű,* mely a biróságnak s alperes biztositó társaságnak közbenjötte nélkül eszközöltetett, *perrendszerü bizonyitékot annál kevésbbé képez, mert az ott szerepelt becsülők a per folyamán tanukul kihallgattatva, ellenmondtak nem egy pontban egymásnak és a szóban levő becsülevél tartalmának.* Becslő esküt pedig a kereseti öszszegre felperes biztositottnak itélni nem lehet, mert annak szembeötlően tulcsigázott felszámitása nélkülözi a valószinüséget. Minthogy tehát felperes biztositott a jégkár nagyságát előleges birói szemle utján a perrendtartás 540. §-a értelmében annak idején megállapittatni elmulasztotta és most már a fentebbiek szerint nem lehet azt más módon megállapitani, nem marad egyéb hátra, mint megitélni felperes biztositottnak azt a kártalanitási összeget, melyet alperes biztositó társaság maga számitott fel amaz esetre, ha kártéritési kötelezettsége megállapittatnék. (13744/80. DT. r. f. XXV 100.) — *Azonos: Lfi:* 7378/78. (DT. r. f. XXI. 173.) a hol a becslőesküt mellőzték, mert a kár megállapitható lett volna szabályszerü becsléssel.

151. *Budapest tábla:* A biztositás tárgyán *a kár megállapitása előtt a biztositott által eszközölt változtatás:* nem a kárnak nem követelhetésére, hanem csak bizonyitására vannak befolyással. (760/83.) — *Azonos* (jégverte vetések learatása): *Lfi.:* 7378/78. (D. T. r. f. XXI. 173.)

152. *Budapesti tábla: Részleges jégkár* esetében biztositott nemcsak a kár megtörténtét, hanem a károsodás arányát is bizonyitani tartozik. Ezt bizonyitani nem tanukkal, hanem csak szakértők által lehet. (2320/79. D. T. r. f. XXVIII. 162.)

153. *Curia:* A *„termés beszedéséig"* kifejezés alatt azon időpont értendő, mig a termény onnét, a hol termett, el-, illetve be nem hordatott, akár csürbe, akár asztagba. (809/84. P. T. X. 4.)

154. *Curia:* A biztositó által a termés behordása után, tehát *elkésetten foganatositott felülvizsgálat tehát ugy tekinthető, mintha meg sem történt volna,* minek jogszerü következménye az, hogy az alperes kiküldötte által 1886. junius 30-án eszközölt kárfelvétel mint olyan, mely kellő időben egyik fél által sem támadtatott meg, mindkét félre nézve kötelező. (760/86. Ü. L. 89. 48.)

155. *Curia:* Felperesnek a kereskedelmi törvény 481. §-a alapján *joga volt ugyan jégkárát még a termés beszedésének megkezdése előtt*

 birói becslés utján megállapittatni és ha eme jogával idején nem él, azzal csak kárának bebizonyitását nehezitette meg, de nem esett el alperesi becslés irányában való ellenbizonyitás jogától. Ez az ellenbizonyitás az 1888. évi szeptember 3-án teljesitett birói becslés utján sikerre vezetett, a mennyiben az ez alkalommal eljárt három szakértő a kárt, bár a termés eljárásuk idején már részben leszedve volt, megállapithatónak találta és 806 frt 70 krral magasabb összegben állapitotta meg az alperes becslésénél. E becslés alapos voltához kétség annál kevésbbé fér, minthogy az alperesnek ez alkalommal eljárt képviselője a felperest még akkor is felhivta, hogy vesse alá magát szakbizottsági becslésnek, a mely felhivással beismerte, hogy a becslés még nem vált lehetetlenné s annak feltételei még fenforogtak. Ilyen körülmények között az F) a. becslést itélet alapjául elfogadni kellett. (175/91. J. Sz. VI. 95.)

156. *Curia:* A biztositó és biztositott a kereskedelmi törvény 481. §-a értelmében kölcsönösen megállapodhatnak abban, hogy a történt kár miképpen állapittassék meg; megállapodhatnak tehát azok a felek abban is, hogy a történt kár hitelesitett és rendesen vezetett kereskedői könyvekkel mutatandó ki. *De ez a megállapodás csak abban az esetben zárja ki azt, hogy a biztositott kárát egyéb módon is bizonyithassa, ha abból minden kételyt kizáró határozottsággal az tünik ki, hogy a kár megállapitásának ez a kikötött módja mind a két félre nézve egyaránt kötelező hatályu, vagyis hogy nemcsak a biztositott köteles kárát kereskedői könyveivel kimutatni, hanem a biztositó is köteles az igy kimutatott kárt megállapitottnak elfogadni.* Minthogy azonban az A) a. biztositási kötvényben foglalt vonatkozó kikötés (úgy a külön irott „jegyzés" czimü, valamint az általános feltételek 12. §-ában foglalt feltétel) nem fejez ki egyebet, minthogy a fogyó-szaporodó mennyiségben biztositott áruk kár esetében kereskedői könyvekkel mutatandók ki: ez a kikötés az emlitett értelmü kölcsöuös megállapodást (compromissumot) tartalmazónak nem tekinthető és ennélfogva, nem tekintve azt, hogy felperes vezetett-e vagy sem rendes könyvet? felperesnek jogában állott kárát egyéb módon bizonyitani. (741/94.)

157. *Curia:* A biztositó és a biztositott a K. T. 481. §-ában engedett joguknál fogva megállapodhatnak ugyan abban, hogy a történt kár mind a két félre kötelező joghatálylyal miképen állapittassék meg, *de ennek a megállapodásnak érvényéhez feltétlenül szükséges, hogy az minden kételyt kizáróan, határozottan és kölcsönösen elfogadott azt a feltételt kifejezetten magában foglalja, miként a kölcsönösen megállapitott és elfogadott kárbecslési eljárás eredménye mind a két félre egyaránt kötelező érvényünek ismertessék el.* E szempontnál fogva a 3. és 4. szám alatt csatolt alperesi okiratok, nem tekintve azok valódisága, tartalma iránti bizonyitékokat, a történt kár terjedelmére nézőleg már csupán azért is feltétlenül figyelmen kivül hagyandók, mert azokból ki nem tünik és alperes maga sem állitja, hogy ezen nyilvánvalóan az A) a. biztositási feltételek 12. §. értelmében az alperes társaság kiküldött kárbecslőjének közbenjöttével foganatositott becslési eljárásról felvett okiratokban kitüntetett eredményt

alperes magára nézve eleve, már a 3. szám alatt állitólagos megállapodás létrejöttekor kötelező erejünek ismerte volna el; hogy alperes kiküldött kárbecslőjét oly nyilatkozat kiállitására felhatalmazta volna, mely szerint alperes kiküldöttjének eljárását, illetve az ő közbenjötte mellett foganatositott becslés eredményét magára nézve kötelezőnek ismeri el. De egyéb iránt az idézett 2. §. végső pontjának amaz intézkedéséből, mely szerint a társaságnak jogában áll a kiküldöttje által teljesitett kárfelvételt felülvizsgálni és helyreigazitani, épen az következik, hogy alperes a becslés eredményének jóváhagyását magának kifejezetten fenntartotta, tehát az kizártnak tekintendő, hogy felperesek és alperesek között az előljelzett megállapodás (compromissum) létrejött volna és hogy a 4. sz. a. becslési jegyzőkönyv ily megállapodásnak képezné az eredményét. Ezek szerint felperesek a kár valóságát és mennyiségét egyéb törvényszerü módon bizonyithatják. (486/96 v.)

158. *Curia:* Ha nem is okvetlen szükséges, hogy a károsult a társulat kiküldöttei által megejtett egyoldalu kárbecslésnél akár személyesen, akár megbizott által jelen legyen, de kétségtelenül szükséges az, hogy a társulati kárbecslés a károsulttal közöltessék, mivel a károsult ennek ismerete nélkül nem lehet azon helyzetben, hogy annak elfogadásáról, illetve el nem fogadás esetében azzal szemben felállitott kárigényeiről a társulatot értesithesse (599/97.)

159. *Curia:* A másodbiróság itelete helybenhagyatik. *Indokok:* A csatolt biztositási kötvény 17. §-ában foglalt feltétel szerint az alperes biztositó társaság azt a jogot kötötte ki magának a biztositott felperessel szemben, hogy a biztositott tárgyakat ért és részéről megtéritett részleges kár esetében a biztositási szerződéstől a biztositási idő tartama alatt egyoldalulag visszaléphessen. Ez a kikötés azonban a kereskedelmi törvény 482. §-ának azzal a parancsoló rendelkezésével szemben, hogy részleges kár esetében a kötvény vissza nem adatik és a szerződés a kár által nem érintett érték erejéig érvényben marad, joghatálytalan. Hogy pedig a keresk. törvény 482. §-ának fent idézett rendelkezése parancsoló, amelytől a felek szerződésileg sem térhetnek el, kitünik magából az idézett szakasz szövegezéséből. Ez a szakasz ugyanis három rendelkezést tartalmaz; az első és utolsó a kárösszeg kifizetésére vonatkozik s a törvényszakasz kifejezett intézkedése értelmében csakis akkor jön alkalmazásba, ha a felek ez iránt máskép meg nem állapodtak. A szóban forgó közbeeső rendelkezés azonban a szerződő felek szerződési szabadságát korlátolva határozottan azt fejezi ki, hogy a törvénynek ez a rendelkezése, eltérően a másik kettőtől, imperativ hatályu és hogy ennélfogva az azzal ellenkező, vagy attól eltérő, szerződési megállapodás joghatálylyal nem bir. De kitünik ez abból a körülményből is, hogy a kereskedelmi törvény a kárbiztositás tekintetében egyáltalán nem tartalmaz oly rendelkezést, mely a biztositó társaságnak megadná a jogot arra, hogy a biztositási időtartam alatt a biztositottal szemben a biztositási szerződéstől egyoldalulag visszaléphessen. A másodbiróság tehát helyesen rendelkezett, mikor a kereskedelmi törvény 482. §-ának idézett rendelkezését paran-

Kártérités. csolónak jelentette ki, miért is itéletét az itt felhozott és benne foglalt egyéb indokokból helybenhagyni kellett. (1087/900. J. K. 1901. 18.)

160. *Curia: A K. T. 481. §-ának rendelkezése a biztositott tárgyakban szenvedett kár megállapitásának módját kifejezetten a felek megállapodására hagyja;* minthogy pedig az A) a. biztositási kötvény 25—28. §§-ai rendelkezései értelmében mindkét félre egyaránt kötelezően a szakbizottsági eljárás általi becslés állapittatott meg arra az esetre, ha a biztositott a biztositó kárbecslője által megtartott becslés eredményét el nem fogadja és minthogy a biztositási feltétel 25. §-a szerint oly esetben, a melyben a biztositott a szakbizottsági eljárás megtartását nem kivánja, a biztositó kárbecslőjenek becslése képezi a kártéritési összeg alapját és minthogy ez alól kivételnek csak abban az esetben van helye, ha a biztositó vagy közegeinek eljárása szabálytalan volt; és minthogy a felperes által felhozott az a körülmény magában véve, hogy a társulat kiküldött kárbecslője az általa a szakbizottság elnökéül javaslatba hozott egyéneket olyanokul elfogadni nem akarta, a biztositási feltételek 27. §. rendelkezéséből folyóan ilyen szabálytalanságnak nem tekinthető, a másodbiróság helyesen járt el, mikor a felperes kárigényeinek megállapitásánál nem az előleges birói szemle, hanem az alperes kárbecslője által foganatositott kárbecslés eredményét fogadta el alapul, stb. (385/1900. I. K. 1900. 41.)

161. *Curia:* Minthogy alperes elleniratában maga is azt állitotta, hogy a kárrendezési jegyzőkönyv 1896. november 22-én vétetett fel, s minthogy a K. T. 482. §-a 2. pontja szerint a kárösszeg a kármegállapitástól számitott 15 nap alatt fizetendő, alperesre nézve pedig *a kármegállapitás időpontjául az a nap tekintendő, a melyen az alperes a vitássá vált kármennyiséget a felperes által el nem fogadott összegben a fentérintett kárrendezés megkisérlésével megállapitotta,* az alperes fizetési késedelme a kárrendezési jegyzőkönyv felvételétől számitott 15 nap mulva beállottnak tekintendő s ennélfogva felperes joggal igényelheti, hogy a megitélt kárösszeg után a késedelmi kamat 1896. deczember 7-től kezdve részére megitéltessék, miért is a kamatot ettől a naptól fogva felperes reszére megitélni kellett. (622/1899.)

A biztositó, ha a kárt a szerződés értelmében megtéritette, az általa fizetett kártéritési összeg erejéig s az általa elvállalt koczkázat arányában, már a törvény erejénél fogva mindazon jogokba lép, melyek a biztositottat a kár tekintetében egy harmadik ellen illetik.

A biztositott felelős azon cselekvényekért, melyek által a biztositó érintett jogait megröviditi (483. §.)

A biztositó belép a károsult jogaiba, ha őt a kár tekintetében egy harmadik személy ellen megtéritési jog illetné. Ehhez a biztositott kifejezett hozzájárulása nem szükséges. De a biztositót ezen jog csak az általa elvállalt koczkázat

arányában illeti meg. Ha például a biztositott tárgy értéke 7500 kor. és a biztositási összeg 5000 kor., a tárgy teljes megsemmisülése esetén a biztositó fizet 3333 kor. 33 fillért, t. i. a tárgy értékének $^{2}/_{3}$-át, ha már most a biztositottat egy harmadik személy ellen 3000 kor. erejéig illeti meg a kártéritési jog, a biztositó nem követelheti ezen harmadik személytől az egész 3000 kor.-t, csak ennek $^{2}/_{3}$-át vagyis 2000 koronát. Érdekváltozás.

Ha a biztositott tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt, vétel utján vagy egyébként, másra ruháztatik át, a biztositási szerződés minden jogokkal és kötelességekkel együtt, a biztositó beleegyezése nélkül is, az uj tulajdonosra megy át, feltéve, hogy ennek ellenkezője a biztositási szerződésben ki nem köttetett s a tulajdon átruházásával a szerződés feltételein változás nem történik. (484. §.)

Ha valamely ingatlan eladatik, melynek tekintetében az előző tulajdonos — bár dijváltókkal fedezett több évre szóló biztositást kötött, — ezen biztositási szerződést az uj tulajdonos nem köteles elfogadni; ingatlan javakra vonatkozó kötelezettségek ipso jure csak azon esetben mennek át az uj tulajdonosra, ha azok törvény szerint dologi terhet képeznek, vagy telekkönyvileg bekebeleztettek. Valamely biztositott ingatlan uj tulajdonosára tehát, — miután ő közvetlenül nem szerződött a biztositóval, — a jogelőd által kötött biztositási szerződés folytán csak azon kötelezettség hárul, hogy amaz időre, melyre a koczkázatot maga irányában továbbra is, kifejezetten, vagy habár csak hallgatólag, t. i. a biztositás megszüntetésére irányuló kivánságának be nem jelentése által fentartja, az eme, de csakis az emez időre eső dijakat megfizetni köteles. (Curiai itélet.)

Jogesetek:

162. *Curia:* A kereskedelmi törvény 484. §-a, mely a biztositott félre és a biztozitó intézetre nézve a biztositott ingatlan eladása esetében a kölcsönös jogokat és kötelezettségeket megállapitja, az ingatlan uj tulajdonosára nézve nem állapit meg e tekintetben határozott kötelezettséget, hogy az elősde által eszközölt, több évre szóló — habár dijváltókkal fedezett — biztositást a maga részére elfogadni köteles lenne; *ingatlan javakra vonatkozó kötelezettségek pedig ipso iure csak azon esetben mennek át az uj tulajdonosra, ha azok a törvényből kifolyólag dologi terhet képeznek vagy nyilvánkönyvileg biztositvák.* Valamely biztositott ingatlan uj tulajdonosára tehát, miután ő közvetlenül nem szerződött a biztositó társulattal, egyedül csak amaz alapon, hogy a biztositó társulattal közvetlen szerződött félnek a biztositott ingatlanban jogutódja, nem háramlik más kötelezettség, mint az, hogy amaz időre, melyre a koczkázatot maga irányában továbbra is — kifejezetten, vagy habár csak hallgatólag, t. i. a biztositás megszüntetni kivánásának be nem jelentése

Érdekváltozás. által — fentartja, az eme, — de csakis az eme — időre eső dijakat megfizetni köteles (4935/83. P. T. VIII. 9.)

163. *Lfi*: Miután a fennálló jogi fogalom szerint a biztositás a biztositott tárgy járulékát, a biztositott összeg a biztositott tárgy egyenértékét képezi: ennélfogva *a biztositott tárgy tulajdonával, illetve a biztositott tárgyhoz kötött érdekkel együtt, a biztositási szerződésből eredő jogok és kötelezetttségek átmennek az uj tulajdonosra, illetve érdekeltre,* valamint egyrészt a kereskedelmi törvény 484. §-ának kifejezett intézkedéséhez képest, a biztositó beleegyezése nélkül is, ugy másrészt a 484. §-nak szelleméből következtetve, a nélkül is, hogy ahhoz az előbbi tulajdonos, illetőleg érdekelt, mint biztositottnak beleegyezése, esetleg a már beállott kárkövetelésnek külön formaszerü átengedése szükségeltetnék. (3571/78. D. T. r. f. XXI. 35.)

164. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest elutasitja. Ugyanis a kereskedelmi törvény 484. §-a értelmében, ha a biztositott tárgy tulajdona a szerződés tartama alatt vétel utján másra ruháztatik, a biztositási szerződés az uj tulajdonosra is átmegy, feltéve azonban, hogy ennek ellenkezője a biztositási szerződésben kikötve nem lett. A törvénynek most jelzett intézkedése szerint tehát a becsatolt biztositási kötvényben levő feltételek 7. §-a, mint a törvénynek megfelelő intézkedés, a kereskedelmi törvény 472. §-a alapján a felek kölcsönös jogaira és kötelességeire irányadóulszolgál. *Jogositott volt tehát alperes a biztositási szerződést, midőn a biztositott tárgy tulajdona felperes jogelődje, mint biztositottról, felperesre átszállt, megszüntetni* és beállt alperesre nézve ezen szakasz utolsó bekezdésében meghatározott kötelezettsége, a fizetett dijnak aránylagos visszatéritése tekintetében. Ezen meghatározás, mely tekintettel arra, hogy a biztositási szerződés megszüntetésére felperes jogelődje szolgáltatott okot, a biztositott tárgy eladása által és igy a kereskedelmi törvény 486. §-ának második bekezdése értelmében a befizetett dijat visszakövetelni ezen törvény rendelkezése szerint jogositva nem volt; tekintve tehát, hogy a már hivatkozott feltételek 7-ik szakaszának a dij visszafizetése iránti intézkedése a kereskedelmi törvény rendelkezéseivel ellentétben, felperes jogait tekintve, nincsen, sőt felperesre sokkal előnyösebb: kétségen kivüli, hogy felperes jogaira irányadóul szolgál annak azon rendelkezése is, hogy a megtéritendő összeg a tényleg befizetett dijak összegeinek felét meg nem haladhatja Téves felperesnek a D) és E) alatti levelek tartalmára fektetett érvelése is, mert azokban felperes csak annak ad kifejezést, hogy a régi kötvények törlesztése esetében a már megfizetett dij a még le nem telt biztositási időre nézve aránylagosan visszatérittetik. Ugyanezen kikötést tartalmazza a feltétel 7. §-a is; de mert felperes ezen levélben nem tesz róla emlitést, hogy ezen szakasz azon részében részére fenntartott kedvezményről, hogy t. i. a visszafizetendő dij a tényleg lefizetelt dijösszeg felét meg nem haladhatja, lemond és nem is kötelezi magát ezen felén tuli összeg fedezésére is, mint a felek kölcsönös jogait s kötelességüket e tekintetben megállapitó intézkedés, ezen 7. §

egész terjedelmében alkalmazható csak jelen per elbirálásánál. Már pedig felperes keresetében eszközölt felszámitás szerint a tényleg lefizetett 922 frt 66 krnyi összeg felét, azaz 461 frt 33 krt alperes felperes jogelődjének tényleg kiutalványozta és ezen összeget felperes a történt engedmény folytán fel is vette; nagyobb összeg megtéritésére alperes pedig a fent jelzettek szerint nem kötelezhető. (48,603/89.) Érdekváltozás.

Budapesti tábla: Helybenhagyja. A tábla nem fogadja ugyan el az elsőbiróságnak itélete indokaiban kifejtett azt a nézetét, hogy ha a szerződés megszünését a biztositott tárgy tulajdonosában történt változás folytán a biztositásnak a kereskedelmi törvény 484. §-ában megengedett elállása eredményezte, e megszünés okozójául a tulajdont átruházó biztositott volna tekintendő s a biztositott a kereskedelmi törvény 486. §. 2 bekezdése értelmében, a már lefizetett biztositási dijat elvesztené, mivel *a kereskedelmi törvény 486. §-a csak azokra az esetekre vonatkozik, midőn a biztositási szerződés a 465., 475. és 485. §§-okban felsorolt körülmények folytán érvénytelenül vagy hatályát veszíti, de nem a kereskedelmi törvény 484. §-ának esetére* és mivel igy *a kereskedelmi törvény nem zárja ki azt, hogy a biztositott, ha a biztositási szerződés a ker. törv. 484. §-ának alapján szünik meg, a lefizetett biztositási dijnak a szerződés megszüntetésétől folyó időre eső aránylagos részét visszakövetelhesse;* sőt a biztositottnak a joga abból, hogy a biztositási dij a bizonyos időn át viselt koczkázatnak ellenértéke, egyenesen következik, mivel a biztositó megfelelő koczkázat viselése nélkül az ellenérték megtartását rendszerint nem igényelheti. Minthogy azonban a kereskedelmi törvény 472. §-a szerint a felek kölcsönös jogaira és kötelezettségeire nézve, a mennyiben azok a keresk. törvény II. r. VII. czim II. fejezetében megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés feltételei irányadók; minthogy a kereskedelmi törvény 484. §-a, mig egyrészt megengedi, hogy a biztositó a biztositás megszünését szerződésileg kiköthesse, ha a biztositott tárgy tulajdona a biztositottról másra száll át; másrészt nem rendelkezik arról, hogy ily esetben a lefizetett biztositási dijnak mily része téritendő vissza a biztositottnak, ennélfogva e kérdésre nézve is, a kereskedelmi törvény 472. §-a értelmében a szerződők megállapodásának szabad tér van nyitva, a vonatkozó megállapodás létében az szolgál irányadóul; minthogy továbbá a felek közötti szerződést tartalmazó 2. és 3. sz. a. biztositási feltételek 7. §-a ugy intézkedik, hogy *a biztositási szerződésnek a tulajdonváltozás alapján történt megszünése esetében a biztositott a már megkezdett biztositási évre előre fizetett dijnak legfeljebb felerészét követelheti és kaphatja vissza,* ezt pedig felperesnek jogelődjei felperesnek saját előadása szerint is megkapták, felperesnek a megfizetett dij fele részén felüli 171 frt 64 kr. iránti keresetét a tábla is jogalapot nélkülözőnek nyilvánitja és az elsőbiróságnak itéletét helybenhagyja. — *Curia:* Helybenhagyja. (1394/90.)

165. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi törvény 472. §-a szerint a szerződő felek jogaikra és kötelezettségeikre nézve a biztositási szerződésben csak annyiban intézkedhetnek, amennyiben erről a keresk. törv.

Érdekváltozás. II. r. 7. czim 2. fejezete nem intézkedik. De arról, hogy a tüzkárbiztósitási szerződés annak létrejötte után beállott valamely körülmény következtében mikor veszti hatályát, a kereskedelmi törvény 485., 488. és 390. §§-aiban világosan intézkedik. A 484. §. pedig jogot ád a biztositónak, hogy szerződésileg kiköthesse, hogy eme szakaszban emlitett esetek beálltával a szerződés hatályát veszti. Miből következik, hogy *a felek az idézett szakaszokban foglaltakon kivül még más oly körülményeket, melyeknek fenforgása esetében a tüzkárbiztositási szerződés hatályát vesztené, szerződésileg megállapitani jogositva nincsenek* s az ilyen szerződési kikötések a kereskedelmi törvény 472. §-ának határozott rendelkezése szerint hatálylyal nem birnak. De az általános biztositási feltételek 7. §-ában foglalt ama kikötés, hogy alperes kötelezettsége megszünik vagyis a biztositás hatályát veszti, ha a biztositott tárgyak rendelkezési jogosultságában zálogolás folytán változás áll be, nem oly intézkedés, mely a kereskedelmi törvény 485. §. 1—5. pontjában, a 488. §. harmadik bekezdésében a 490. §-ában körülirt rendelkezés alá lenne vonható. Nem vonható eme kikötés a kereskedelmi törvény 484. §-a rendelkezése alá sem, mert eme szakasz intézkedése szerint jogositva van ugyan a biztositó szerződésileg kikötni, hogy ha a biztositott tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a szerződés tartama alatt megy át, a biztositási szerződés hatályát veszti, *de a végrehajtási zálogolás, mely miatt alperes a szerződés hatálytalannak tartja, a biztositottnak a biztositott tárgyakhoz való tulajdonjoga a dolog természetéhez képest nem, de még a biztositott tárgyakhoz való érdek sem megy át másra oly módon, hogy a biztosiott érdeke megszünnék,* mert a hitelező zálogjogával terhelt tárgyak a hitelezőnek kielégitése alapul szolgálnak, a hitelező kielégitésével pedig a végrehajtást szenvedett tartozásától szabadul és igy kétségtelen, hogy *a biztositottnak a biztositott tárgyakhoz való érdeke az ezekre vezetett végrehajtás által meg nem szünik.* Az pedig, hogy a kereskedelmi törvény 484. §-a nem ama esetről intézkedik, midőn a biztositott tárgyakhoz a biztositotton kivül még másnak is támad érdeke, a mi végrehajtás esetében előáll, hanem amaz esetről rendelkezik, midőn a tárgyakhoz való érdek másra megy át, a biztositott érdeke pedig megszünik, a kereskedelmi törvény idézett szakaszából kétségtelen. Ezek szerint az elsőbiróság itéletét a kár összegére . . . . helybenhagyni kellett. (5856/86.) — *Curia:* Tekintve, hogy a kereset alapját képező biztositásnál, a kereskedelmi törvény 484. §-a esete nem forog fenn; amennyiben ama körülmény folytán, mely szerint a biztositott tárgyak egy része birói végrehajtás utján lefoglaltatott, a biztositottnak, vagyis jelen esetben felperesnek a biztositott tárgyakhoz kötött érdeke megszüntnek nem tekinthető és hogy ennélfogva alperes mint biztositó ily feltételt a keresk. törvény 472. §-a értelmében nem követelhet, helybenhagyja. (214/87.)

*

A biztositási szerződés hatályát veszti:

1. Ha a biztositott tárgy a szerződés megkötése után,

de azon időpont előtt, melytől kezdve a biztositó a veszélyt viselni tartozik, megsemmisül vagy elvész; Hatályvesztés.

2. Ha a biztositott tárgy azon időpont után, melytől kezdve a biztositó a veszélyt viselni tartozik, nem a szerződésben kijelölt, hanem más esemény folytán megsemmisül vagy elvész;

3. Ha a biztositott vállalat nem létesül, vagy oly időpontra halasztatik el, midőn a veszély, mely ellen a biztositás irányul, már megszünt;

4. Ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a biztositott a dij lefizetésében véletlen baleset, vagy erőhatalom által gátoltatott;

5. Ha azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszünik. (485. §.)

A kereskedelmi törvénynek ezen felsorolása taxative, vagyis ettől a felek el nem térhetnek.

A 4. pont szerint megszünik a biztositás, ha a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dij a lejáratkor, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik.

Ha a biztositó halasztást adott a dij fizetésére és ezen halasztási idő alatt káreset történik, de a halasztási idő leteltéig a biztositott a dijat meg nem fizette, a biztositónak nincs kártéritési kötelessége, mert a szerződés ugy tekintetik, mintha már a dij esedékessége után mindjárt megszünt volna.

Abban az esetben, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dijakra váltó adatik, nem váltójogi szempontból, hanem a keresk. törv. értelmében birálandó el az eset. E szerint a biztositási dij jogi természete annak váltó alakban történt biztositásánál változást nem szenved, mert a biztositási dijváltók nem fizetésül, hanem a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dijrészletek fedezetéül adatnak és mint ilyent váltói uton érvényesiteni csakis a biztositási szerződés joghatályából kifolyólag lehet, a biztositási dij érvényessége pedig a kereskedelmi törvény értelmében itélendő meg.

Ha a biztositott tárgy tulajdona — mielőtt a biztositási idő kezdetét vette volna — bár a szerződés megkötése után harmadik személyre megy át, a biztositási szerződés az 5. pont alapján megszünik. Például a biztositási szerződés január 1-én köttetik ugy, hogy a biztositási időtartam csak február 1-én veszi kezdetét és február 1. előtt a szerződő fél a biztositott dolgot eladja, a biztositási szerződés megszünik, minthogy megszünt azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet köttetett. Ezen esetben azonban a biztositó az

Hatályvesztés. első dijrészlet megfizetését sem kivánhatja, mert koczkázatot nem viselt.

A biztositási szerződésnek azon intézkedésén, hogy a biztositási dij évenként fizetendő, nem áll be változás az által, hogy a biztositott az egész első évi dij felvételét nyugtató kötvény ellenében a dijnak csupán egy részét fizette készpénzben, a többiről pedig váltót adott, hanem ez által a biztositott csupán az első évi dijnak készpénzben ki nem fizetett többi részére részletekben teljesithető halasztást kapott. Ezzel tehát az évi dijnak egységes voltán változás nem esett, az nem vált rövidebb visszatérő időszakokban fizetendő dijjá és a biztositott nem szabadulhat az egész évi dij fizetésének kötelezettsége alól.

A dijösszegek visszatérő jogi természetének meghatározásánál csupán az lehet mérvadó, hogy azok egy megosztható időszakra vagy pedig ugy köteleztettek, hogy azoknak megfelelő hányada bizonyos meghatározott időszakra jelentkezik megállapitottnak. (*Curia:* 133,171/899. sz. a.)

Jogesetek:

166. *Lfi: A biztositási dijak meg nem fizetése* nem ád a biztositó társulatnak a dijak követelésére keresetjogot, hanem csak a következménye, hogy a biztositási szerződés megszünik. Ha azonban a biztositott *a dijnyugtát átvette* és a dijakat még sem fizette le, miután a nyugta átvételével a fizetési kötelezettséget elvállalta, a dijak lefizetésére per utján is szoritható. (8240/76. DT. r. f. XVI. 159.)

167. *Budapesti tábla:* Alperes felperes kártéritési igényének jogosságát általában véve azon az alapon támadja meg, hogy felperes a biztositott termést 1886. május 28-án és julius 2-án ért két első jégkárnak a feltételeknek megfelelő felvételét és megállapitását meghiúsitandó s alperes megkárositására irányuló szándékkal az általa választott szakbecslőt, O. D.-t reábirta, hogy a 4. sz. a. szakbizottsági jegyzőkönyvet alá ne irja, felperesnek ez az eljárása pedig a 2. sz. és i) a. biztositási feltételek 31. §ának e) pontja alapján a biztositott kárigényének elvesztét vonja maga után. Tekintve azonban, hogy *a kereskedelmi törvény 485. §-a taxative felsorolja mindazokat az eseteket, melyekben az eredetileg érvényesen létrejött biztositási szerződés hatályát veszti s a biztositott kártéritési igénye elvész;* tekintve, hogy a keresk. törv. idézett szakaszát összevetve a keresk. törv. 469. és 472. §§-aival,kétségtelen, hogy *a 485. §-nak intézkedései kényszeritő természetüek és hogy a mint a biztositási igény megszünésének vagy elveszésének eseteit meghatározza, ugy és ennélfogva is a feleknek szerződési szabadsága e részben ki van zárva;* tekintve, hogy a kereskedelmi törvény 485. §-a oly okot, milyenre alperes a dijigény elvesztésére vonatkozó kifogásait alapitja, szerződési

igényt megszüntető okul fel nem sorol, alperesnek eme kifogása tekintetbe nem jöhet — *Curia:* Helybenhagyja (341/88. — I. 88. 102.) Hatályvesztés.

168. *Curia:* Több évre eszközölt biztositásoknál az egyes dijrészletekről kiállittatni szokott dijkötelezvények, *dijváltók nem fizetéskép, hanem csak fedezetül adatnak* és biztositott tartozik azokat mindenkor a lejárat napján beváltani, mert különben a biztositó társaságnak jogában áll vagy a biztositási szerződést a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontja alapján megszüntnek tekinteni, vagy az illető dijrészletet a mindenkori dijváltó alapján behajtani (157/82. DT. II. 328.)

169. *Curia:* Ha valamely biztositó intézet általános biztositási feltételeiben szószerint oly intézkedés foglaltatik, hogy *„a kártéritésre nézve visszautasitó ok csak akkor forog fenn, ha a kár a dijak és illetékeknek készpénz vagy érvénynyeli fedezése előtt történt:* az illető biztositó intézet nincs jogositva a biztositási feltételeknek e részben megfelelt biztositottól a kártéritést egyszerüen az okból megtagadni, mert a fedezeti érvények fizetésével hátralékban maradt, minthogy ez esetben az érvények a biztositási feltételek vonatkozó intézkedésének szószerinti tartalmához képest nem pusztán fedezetül, hanem egyenes fizetéskép adottaknak tekintendők. (721/84. DT. X.)

170. *Curia:* Ha a biztositó társaság az évnegyedenként esedékes *biztositási dijak beszedése végett a vonatkozó nyugtát az illető vidéki ügynökhöz szokta leküldeni* s ekkép önmaga szokott eltérni a társasági általános feltételekben foglalt ama szabálytól, hogy az ily dijak Budapesten, mint a társaság fióktelepén fizetendők és miután eme eljárástól eltérőleg egy alkalommal az esedékes dijról *a nyugtát vidéki ügynökéhez* le nem küldte, akkor a biztositó társaság a kérdéses évnegyedre járó biztositási dij le nem fizetésére a biztositási ügylet hatályának megszüntét tárgyazó kifogását (Keresk. Törv. 485. §. 4. p., 505. §. 3. p.) nem alapithatja (7340/82. DT. III. 144.)

171. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék felebbezési tanácsa:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja s az alperest kötelezi, hogy felperesnek 8 nap alatt 290 kor. 26 fillér tőkét, kamatát, per- és felebbezési költséget fizessen. *Indokok:*... Beismert tény, hogy az alperes F. községben évek óta azt a szokást tartotta fenn, hogy az esedékessé válandó biztositási dij beszedése végett a dijkötelezőket ottani ügynökéhez küldte be s a biztositottak a dijat a dijkötelező kiadása ellenében az ügynök kezéhez fizették. Minthogy S. J. tanu vallomásával és az ez által szolgáltatott bizonyiték kiegészitése végett esküre bocsátott felperes eskü alatti előadásával bebizonyittatott az is, hogy felperes a második évi dijat 1899. augusztus végén a f.-i ügynöknél kifizetni kivánta s utóbb is több izben jelentkezett nála annak kifizetése végett, az ügynök azonban, mivel alperes a dijkötelezőt be nem küldötte, folyton várakozásra utasitotta azzal, hogy ha a dijkötelező megérkezik, majd szólni fog neki, a mi azonban a tüzesetig meg nem történt: a kir. törvényszék alaptalannak találta alperesnek azt a vitatását, hogy mivel felperes ez esedékesség napján 1899. évi augusztus 31-én a

Hatályvesztés. második évi dijat be nem fizette, a biztositási ügylet hatályát vesztette, mert alperesnek az a ténye, hogy az esedékes dijról szóló dijkötelezőt ügynökéhez beszedés végett be nem küldötte és ügynökének az az eljárása, hogy a kellő időben felajánlott fizetést el nem fogadta, hanem a dijkötelező beküldéséig várakozásra utasitotta a felperest, a beismert kötelező erejü szokás figyelembe vétele mellett az alperes részéről a dijfizetésre mindaddig terjedő haladékadásnak tekintendő, a mig a felperes a dijkötelezővel vagy egyéb módon alperes részéről a fizetésre fel nem hivatik. Csak az esetben lehetett volna más eredményre jutnia, ha az alperes igazolja, hogy a második évi dij esedékessége előtt az emlitett szokást megszüntette, az alperest erről értesitette és a dijnak a szegedi főügynökséghez való beküldésére felszólitotta. Ámde azt az alperesnek bizonyitania nem sikerült, mert P. J. és G. L. tanuk csak annyit igazoltak, hogy a 2. ·/. a. nyomtatványnak megfelelő levelet a felperesnek elküldték, arra nézve azonban semmi bizonyiték nem merült fel, hogy felperes e levelet meg is kapta; tekintve tehát azt, hogy e részben a bizonyitás alperest terheli, hitelt kellett adni az esküre bocsátott felperes ama vallomásának, hogy ő a 2. ·/. a. nyomtatványnak megfelelő levelet meg nem kapta. Minthogy az előadottak szerint alperes nem vonhatja ki magát annak a kárnak a megtéritése alól, a melyet felperes biztositott házának 1899. október 27-én történt leégése által szenvedett, az elsőbiróság itéletét megváltoztatni, alperest marasztalni kellett. (1900. D. 271. J. K. 1901. 25.)

172. *A budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Az ügy érdemében a törvényszék megállapitja, hogy a 2. ·/. a. biztositási szerződés az 1886. augusztus hó 11-én történt tüzeset idején joghatályban volt és hogy ennek alapján felperes kártéritési igénye fennáll. Ugyanis a kihallgatott tanuk egybehangzó vallomásaik által perrendszerü bizonyiték szolgáltatott az iránt, hogy alperes 1884 és 1885 évben azon zsolnai lakosoknak, kik alperessel szerződési viszonyban állottak, *az esedékes dijrészlet fizetése idején a D) a.-hoz hasonló utalványokat küldött ügynökei által a czélból, hogy a biztositottak ezen utalvány felhasználásával fizessék ki a dijrészletet.* Ezen két éven át követett általános szokás folytán felperes jogositva volt 1886 évben is ezen utalvány beküldését bevárni és a mennyiben alperes beismerte, hogy 1886 évben felperesnek 1886. augusztus 10-ik napjáig, mint a mely napon az ez által fizetendő dijrészlet esedékes volt, ilyen utalványt nem kézbesittetett; a mennyiben tehát felperes a tüzeset napján, 1886. évi augusztus 11-én esedékes dijrészletet ezen utalvány hiánya folytán nem fizette ki, ezen mulasztása, tekintve, hogy *a dijrészlet lefizetésével a fent elősoroltak szerint az utalvány kézbesitéséig jóhiszemüen várhatott,* a szerződésbeli jogaira befolyással nincsen és tekintve, hogy alperes előadása szerint is, *a tüzeset után, a dijrészletet alperesnek megküldötte, tehát a szerződésből kifolyó kötelezettségeinek eleget tett, illetve eleget tenni akart,* mert alperes a pénzt el nem fogadta és igy a kereskedelmi törvény 335. §-ára való tekintettel, alperestől a szerződés teljesitését követel-

heti. (42,697/89.) — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. (9353/90.) — *Curia:* Helybenhagyja, mert tekintettel alperesnek tanuk által bizonyitott azon eljárására, hogy az évenkint esedékes biztositási dijaknak beküldése végett a D) a.-hoz hasonló postautalványokat szokott volt a zsolnai biztositottaknak, köztük felperesnek is, a megelőző időben éveken át kézbesiteni és ekként tényleg *önmaga tért el a biztositási feltételekben megállapitott fizetési módozattól;* és tekintettel arra, hogy alperes maga sem állitja, hogy 1886. évi augusztus 10-ike előtt felperesnek azon előző években folytonosan követett fizetési szokáshoz képest ily postautalványt kézbesitett volna: alperes az emlitett napon fizetni kellett biztositási dijnak az 1886. évi augusztus 11-én bekövetkezett tüzeset előtt elmulasztott fizetésére a biztositási szerződés hatályának megszüntét tárgyazó kifogását jogosan nem is alapithatja. (1393/90. P. T. XXI. 22.) Hatályvesztés.

173. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes azt a kifogást hozta fel, hogy az A) a. biztositási kötvény szerint létrejött biztositási szerződés azért, mivel a 4. a. dijváltó szerint 1886. szeptember 1-én lejárt a biztositási kötvényen foglalt biztositási feltételek 4. §-a értelmében felszólitás nélkül fizetendő 4 frt 10 kr. dijrészlet a lejáratkor, sem később ki nem fizettetett, a biztositási feltételek idézett szakasza és a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontja értelmében hatályát vesztette, tehát 1887. április 28-án a biztositott ház leégésekor érvényben nem volt, következőleg kártéritéssel sem tartozik alperesnek az 1886. szeptember 1-én lejárt dijrészlet le nem fizetése következtében. A biztositási szerződés megszüntére alapitott kifogását figyelmen kivül kellett hagyni azért, mert felpereseknek azt a perbeli előadását nem tagadta, tehát a prts. 159. §-a alapján az beismertnek tekintendő, hogy *a biztositás folyama alatt előbb lejárt dijváltókat bemutatás és a biztositási dijak beszedése végett nyirbátori ügynökéhez küldte le és a dijakat a dijváltóknak az ügynök utján eszközölt bemutatása mellett szedte be, mert ekkép alperes önmaga eltért a biztositási feltételekben megállapitott attól a szabálytól, hogy a dijak felszólitás és a dijváltók előző bemutatása nélkül fizetendők,* azt pedig nem bizonyitotta, hogy az 1886. szeptember 1-én esedékessé vált 4. a. dijváltót bemutatás és a behajtás végett az ügynöknek — addigi eljárásának megfelelőleg — megküldte, vagy felpereseket a dij megfizetésére felszólitotta volna és mert *alperes az eddigi eljárástól eltérvén, a kérdéses dijrészlet le nem fizetése miatt a biztositási szerződés hatályának megszüntével nem védekezhetik* és igy a kérdéses dijrészlet meg nem fizetése miatt a szerződést hatályvesztettnek tekinteni nem lehet stb. — *Curia:* Helybenhagyja. (433/91. — Ü. L. 92. 9.)

174. *Budapesti tábla:* Felperes beismeri, hogy a kereseti váltó alperes által a közte és felperes biztositó társaság között 12 hóra megkötött általány-biztositási szerződés folytán 1888 október 22-tól 1889. október 22-ig terjedett második évre járó biztositási dij fejében fedezetül fogadtatott el. Beismeri felperes továbbá azt is, hogy alperes az első évre járó biztositási dijat lefizette. Tekintve pedig, hogy *több évre eszközölt biztositásoknál az egyes dijrészletekről kiállittatni szokott dijkötelezvények,*

Hatályveszrés. *dijváltók, nem fizetéskép, hanem csak fedezetül adatnak,* tekintve, hogy *a fedezeti váltó alapján követelési jogot a hitelező csak akkor érvényesithet, ha a váltószerződésnek alapul szolgált ügylet alapján követelése létezik;* tekintve már most, hogy a kereskedelmi törvény 485 §. 4. pontja szerint a kárbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor s az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, mihez képest *a biztositási dijnak meg nem fizetése nem ad a biztositó társaságnak a dijak megfizetésére kereseti jogot, hanem csak az a következménye, hogy a biztositási szerződés megszünik:* ennélfogva a váltószerződésnek alapul szolgáló biztositási ügylet a kereskedelmi törvény 485. §-a értelmében a második évre járó s előre fizetni kellett biztositási dij le nem fizetése folytán hatályát vesztvén, felperesnek nem áll jogában azon szerződés alapján biztositási dijat követelni (361/90.) — *Curia:* Helybenhagyja (1447/90. P. T. XXIV. 3.)

175. *Győri járásbiróság:* Alperes köteles felperesnek 163 frt 90 kr. tőkét, ennek és pedig 61 frt 90 kr. után 1891. október 1-től, 20 frt után 1888. október 1-től, 20 frt után 1889. október 1-től, 20 frt után 1890. október 1-től és 20 frt után 1891. október 1-től járó 6%-os kamatait, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni. — *Indokok:* Alperes felperessel a keresetben emlitett biztositási ügyletet a 2. ·/. a. tüzbiztositási kötvény szerint két egymásután következő évre, összesen 1000 és évenként fizetendő 100 frt dijfizetés mellett kötötte meg. Tekintettel most már arra, miszerint alperes ezen tüzbiztositási kötvény és a D) a. becsatolt dijkötvény szerint is, az évi részleteket egyszerre és pedig október 1-én volna köteles fizetni; tekintettel továbbá arra, miszerint az 1891. évi részletből saját beismerése szerint is csak 18 frt 10 krt fizetett, 80 frtnyi részletnek 18 frt 10 kron felüli részében, vagyis a kereseti összegből 61 frt 90 krban marasztalandó volt; mert a fentiek szerint az a kifogása, hogy a dijösszeg részletenként, esetleg negyedévi részletekben lenne fizetendő s továbbá, mert igy, miután ő a kérdéses ingatlant bérbe adta, a bérbeadás napja utáni negyedévi részletek megfizetésére már nem kötelezhető, a kötvényben megjelölt azon kitétellel szemben, hogy a dijfizetés minden évben október 1-én eszközlendő, csak az esetben lehetett volna figyelembe venni, ha ennek ellenkezője beigazoltatott volna, ez pedig nem történt, ennélfogva a kereseti összegből 61 frt 90 kr., vagyis az 1891. évi dijrészletnek le nem fizetett része 1891. évi október 1-én esedékes volt; s miután alperes maga beismerte, hogy a kérdéses ingatlant akkor még bérbe nem adta, de ezt igazolják a C) és 3. a. becsatolt levelek is, ezen összeg megfizetésében marasztalandó volt, még pedig a teljes összegben, mert az a kifogása sem volt figyelembe vehető, hogy az évi dijösszegnek legalább fele visszafizetendő, illetve nem követelhető a felperesi üzletszabályzat 7. §-a értelmében, mert a biztositott ingatlan időközben bérbeadatott és a társaság nem tartotta továbbra érvényben a tüzbiztositást, mivel az 1875: XXXVII. t.-cz. 486. §. utolsó bekezdése értelmében, ha a tüzbiztositási szerződés megszüntét a biztositott okozta, a lejárt dijat megfizetni köteles, jelen esetben pedig

ezt tényleg alperes idézte elő, a fenti kifogás pedig csak ellenkező esetben lett volna érvényesithető. Az évenként esedékes 100 frtnyi dijrészletből a lejárt 5 év alatt elengedett 20%, összesen 100 frt vissza-, illetve megfizetésére azért volt alperes kötelezendő, mert a már hivatkozott 2. ·/. a. szerint az évi biztositási dij tényleg 100 frt volt *s a dolog természete szerint vélelmezendő, hogy felperes évi 20%/o leengedését csakis a jelzett fentebbi (10 évi) időre kötött ügylet reményében tette s miután alperes az oka, hogy ezen ügylet végleg keresztül nem vitetett, de továbbá, mert rövidebb tartamu időnél ily leengedés nem kérelmezhető, annak ellenkezőjét pedig alperes nem igazolta, ezen összegben is marasztalandó volt* és pedig a felperes által ajánlott szakértői vélemény figyelmen kivül hagyása mellett, mert *az teljesen felperes joga, hogy mily időre, mily százalékengedés mellett köt vagy köttet ilynemü ügyleteket,* a tény az, hogy ezen 20%/o elengedéssel létrejött ügylet 10 évre köttetett, tehát ha az ügylet alperes hibája folytán ezen idő eltelte előtt meghiusult, *az egésznek keresztülviteléért járó kedvezményre igényt nem tarthat.* (1389/92.) Hatályvesztés.

Győri tábla: Az elsőbiróság ítéletét annyiban, amennyiben alperes 20 frt 90 kr. tőkének és 1891. október 1-től járó 6%/o-os kamatának megfizetésére köteleztetett, helybenhagyja; egyebekben megváltoztatja, felperest kereseti követelése fenti részével elutasitja. — *Indokok:* A 2.·/. a. biztositási kötvény tartalma szerint az 1891. augusztus 2-tól 1892. augusztus 2-ig terjedő biztositási évre 80 frt dij volt fizetendő, mely a D) a. dijkötelező szerint 1891. október 1-én járt le s melyre alperes felperes beismerése szerint 18 frt 10 krt, a nem kifogásolt 3. ·/. a. levél szerint azonban 19 frt 10 krt törlesztett. E szerint alperes 60 frt 90 krral hátralékban maradt ugyan, minthogy azonban felperes a kötvénybeli feltételek 7. §-ában kikötötte magának, hogy *a biztositás a biztositott tárgyak bérbeadása esetén azonnal megszünjék,* s midőn ezen eset tényleg bekövetkezett, 1891. november 2-án kelt 3. ·/. a. levelével a biztositásnak az eddigi feltételek alatt továbbra fentartását megtagadta, tehát a biztositást megszüntette; minthogy továbbá az idézett 7. §. végpontjában, mely a kereskedelmi törvény 486. §-ába nem ütközvén, teljes joghatálylyal bir, ki van kötve, hogy ily esetben a fizetett dij a még le nem telt biztositási időre nézve aránylagosan, de legfeljebb a fizetett összeg felerésze erejéig visszaadandó, miből következik, hogy alperes, ha 1891. október 1-én az egész 80 frtnyi dijat lefizette volna is, a biztositásnak 1891. november 2-án történt megszüntetése alapján annak felét visszakövetelhette volna; minthogy e szerint felperest a biztositási szerződés értelmében az 1891. augusztus 2-tól 1891. november 2-ig eltelt 3 hónapra 40 frtnál nagyobb dij meg nem illeti: alperest a hátralékos 20 frt 90 krnak és 1891. október 1-től, mint a lejárat napjától járó 6%/o-os kamatának megfizetésére kötelezni, ellenben felperest az 1891—1892. évi dijnak 40 frtnyi részére nézve keresetével elutasitani kellett. A kereseti követelés további 100 frtnyi részének semmi alapja sincs: mert a 2. ·/. alatti biztositási kötvény világos tartalma szerint a szerződésileg megállapitott biztositási dij az első évre 92 frtot s a tiz évi biztositási tartam további

Hatályvesztés. éveire 80 frtot, nem pedig 100 frtot tett ki s mert ha valónak vétetik is, hogy a felperes csak a biztositás tiz évi tartamának reményében adott alperesnek a rendes dijtételből 20%-nyi leengedést, az tekintettel arra, hogy a feltételül ki nem kötött inditó oknak a kötelmi jog terén jelentősége nincs; tekintettel továbbá arra, hogy a biztositási dijnak a kereskedelmi törvény 469. §-a értelmében a biztositási kötvényben mindig határozottan ki kell tétetnie, a 2. ·/. a. bizonyitványban pedig olyan rendelkezés, hogy a biztositásnak 10 év előtti megszüntetése esetén a biztositottnak az elmult évekre 20 frt pótdijat kellene fizetnie, nem foglaltatik, felperest egyáltalán nem jogositja arra, hogy alperestől az elmult évekre a kikötöttnél nagyobb dijat követeljen és pedig a fenforgó esetben annál kevésbbé, mert a biztositásnak az eddigi feltételek szerinti folytatását a 3. ·/. a. levél tanuságaként maga felperes tagadta meg. Ez okból felperest kereseti követelésének ezen 100 frtnyi részével is, az elsőbirósági itélet megváltoztatása mellett el kellett utasitani. (1450/92.) — *Curia:* A táblának itélete felperest keresetével 20 frt 90 krt meghaladó követelésére nézve elutasitó felebbezett részében helybenhagyatik, a kereseti követelésnek 40 frt részlete tekintetében felhozott, a követelésnek további 100 frt részlete tekintetében pedig csupán a 3. ·/. csatolt alperesi levélre alapitott megfelelő indokainál fogva. (1053/92.)

176. *Pécsi törvényszék:* Alperes a 12295. sz. a. benyujtott kifogásaiban azzal védekezik, hogy ő az első magyar biztositó társasággal kötött biztositási szerződés után járó első biztositási dij fejében állitotta ki a kereseti váltót s azt azzal a határozott kijelentéssel küldte meg a biztositó társaságnak, hogy neki a váltó értékének megfelelő hat darab dijnyugtát küldjenek. Minthogy a C) a. szerint a dijak és dijrészletek befizetése, valamint azon idő, melyre a befizetés történt, jogérvényesen csakis a társaság igazgatósága által kiállitott nyugtával bizonyitható, a miből folyólag alperes joggal követelhette ama dijnyugtáknak a fizetésül adott váltó ellenében kiadását; minthogy felperes a dijnyugtákat saját beismerése szerint a váltó lejártáig alperesnek ki nem adta s igy a váltó ellenértékét alperesnek nem szolgáltatta: nincs jogában felperesnek a váltó értékét követelni; ugyanazért őt keresetével elutasitani kellett. — *Pécsi tábla:* Helybenhagyja a curia 26 sz. döntvényének is megfelelő indokainál fogva, mégis azzal, hogy a kereseti váltó nem egy évi, hanem csak 6 havi biztositási dijról szól. (3131/95.)

177. *Curia.* A kereset alapját képező biztositási kötvény feltételeiben ismételten és minden kétséget kizáró határozottsággal meg van állapitva, hogy az 1891 október 27-én kiállitott biztositási kötvény alapján létrejött, 10 évre kötött tüzkárbiztositás kezdetét veszi 1891 október 27-én és véget ér 1901 október 27-én. *A biztositás hatályának kezdetét tüzetesen meghatározó ezzel a speczialis szerződési feltétlen rendelkezéssel szemben nem vehető figyelembe a kötvény hátán olvasható általános biztositási feltételek 4. §-ában foglalt az a kikötés, mely szerint a biztositás csak a dijnak és illetéknek kellően teljesitett lefizetése után lép érvényre;* vagyis tehát nem 1891. október 27. déli 12 órakor, hanem egy későbbi

időpontban, vagyis a fenforgó esetben az 1891. évi deczember hó 1-én lejárt első évi biztositási dijnak megfizetése után. Nem vehető figyelembe pedig a fenforgó esetben ez a kikötés már csupán azért sem, mert kétségtelen, *maga alperes is elismeri, hogy a koczkázatot 1891. évi október hó 27-től kezdve 1891. deczember hó 1-ig mint az első biztositási dij kifizetésére kitűzött határnapig viselte, ami által pedig jogot szerzett a lejárt, összegében egy egészet képező s igy meg nem osztható egész első évi dijösszeg követeléséhez;* de ezzel ismét elválhatlan kapcsolatban áll alperesnek az a kötelezettsége, melynél fogva a koczkázatot: az első évi dijnak ellenértékét, a biztositás megfelelő egész első évén keresztül viselni tartozik. De még az esetben is, ha mindezek daczára a 4. §-nak az alperes által vitatott jelentőség és értelem volna tulajdonitható, arra a fennforgó esetben nem lehet sulyt helyezni azért, mert amint ezt az alsóbb biróságok is helyesen kiemelik, a C) a. levélből kétségtelen, hogy alperes annak daczára, hogy felperes a dij kifizetését megtagadta, még 1892. julius 20-án is kijelenti, miként a koczkázatot folytonosan viselvén, ragaszkodni kénytelen dijköveteléséhez és felperest annak mielőbbi kifizetésére szólitja fel; tehát e szerint alperes a lejárt dij nem fizetése daczára hatályban állónak fogadta el a biztositást. (860/95.) Hatályvesztés.

178. *Curia:* Arra való tekintettel, hogy alperesek a váltóadós néhai özv. M. Andrásné kötelezettségeibe és jogaiba, mint örökösök léptek, tehát a biztositott tárgy tulajdona, illetőleg a tárgyhoz való érdek a biztositási szerződés tartama alatt reájuk az örökség megnyiltával ipso iure szállott át, alpereseknek a kereskedelmi törvény 484. §-ára alapitott kifogása annál kevésbbé birói figyelembe vehető, minthogy a biztositási kötvényfeltételek 9. §-a értelmében is a biztositás érvényben maradására való tekintetből a biztositott fél személyére, illetőleg a biztositott tárgy tulajdonára nézve beállott változás csak is az adás-vétel, csere, vagy ajándékozás eseteiben jelentendő be a biztositó társaságnak. (1168/95.)

179. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes a kereseti követelés ellenében kifogásképen felhozta, hogy a felek közt az A) a. biztositási kötvény szerint létrejött tüzkár biztositási ügylet a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja értelmében hatályát vesztette, minthogy alperes az 1891. junius 7-én történt tüzesetet megelőzőleg 1891. márczius 8-án esedékessé vált második biztositási dijrészletet nem fizette le s hogy e szerint felperes tőle kártéritést nem igényelhet. Felperes beismerte ugyan, hogy a fentebbi biztositási dijrészletet nem fizette le, mentségül azonban felhozta, hogy neki a kérdéses dijrészletről szóló kötelezvény kiegyenlités végett bemutatva nem lett, noha a biztositó társaságok által vidéki biztositásoknál általában és nevezetesen alperes társaság által is felperes lakhelyén, Ujvidéken követett gyakorlat szerint azt nála be kellett volna mutatni; felhozta továbbá, hogy alperes társaság felperes irányában is, a köztük fennállott előbbeni biztositásoknál ezt az eljárást követte, sőt a jelen biztositásnál is, amennyiben a kérdéses dijkötelezvényt bemutatás és behajtás végett ujvidéki főügynöké-

Hatályvesztés. hez elküldte, az azonban azt tévedésből felperes helyett G. M.-nek küldte el, ki a dijkötelezvényt nem honorálta. Felperes ezek alapján azzal védekezett, hogy miután a fentebbiek szerint alperes társaság maga tért el az általános biztositási feltételek azon szabályától, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dijak Budapestre az alperes társaság telephelyére küldendők; ennélfogva nem áll jogában alperesnek a be nem mutatott dijkötelezvény kiegyenlitésének elmulasztása miatt a biztositási ügylet hatályát megszüntnek tekinteni. Felperesnek ezt a mentségét azonban elfogadni nem lehetett. *Mert nem áll az, amit felperes állit, hogy köztudomásu volna, mikép a biztositó társaságok általában a fentebbi gyakorlatot követnék a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dijak beszedése tekintetében és mert ezen általánosan bevett gyakorlatot felperes tagadásával szemben nem bizonyitotta,* amennyiben a tanuvallomásokra tett észrevételekben ennek bizonyitására kért szakértők meghallgatásának helye nem volt, *minthogy a bizonyitandó körülmény ténykérdést képez, mely nem szakértők meghallgatása utján bizonyitandó,* más bizonyitékot pedig felperes e részben nem hozott fel; mert továbbá felperes alperesnek tagadásával szemben különösen alperesre vonatkozólag sem bizonyitotta, hogy Ujvidéken általa eszközölt biztositásoknál a fentebb megjelölt gyakorlatot léptette volna életbe, amennyiben az ez irányban kihallgatott tanuknak ily gyakorlatról tudomásuk nincsen. Az alperesi ujvidéki főügynökség F. K. személyében leteendőleg alperesnek felperes részéről kinált visszakinálhatatlan főeskü pedig a kérdéses gyakorlat bizonyitására nem alkalmas, miután annak szövege szerint a nevezett főügynöknek arra kellene főesküt tenni, hogy alperes a társaságtól a dijváltókat (dijkötelezvényeket) incasso végett megkapni soha sem szokta és hogy azokat a biztositott feleknek kiegyenlités végett praesentálni soha sem szokta, ezen esküvel pedig (annak le nem tétele esetén) csak az volna bizonyitottnak veendő, hogy a biztositási dijváltók (kötelezvények) némely esetben az alperesi ügynökhöz incasso végett elküldettek s általa a biztositott feleknek bemutattattak, de nem volna bizonyitottnak tekinthető az, hogy alperesi biztositó társaság a biztositási dijak beszedése körül állandóan ilyképpen járt el. De nem sikerült felperesnek alperes tagadásával szemben azon állitásának bizonyitása sem, hogy alperes társaság különösen felperes irányában is az ez által vitatott gyakorlatot követte. Mert ha a felperes részéről felhivott tanu S. F. vallomása alapján beigazoltnak vétetnék is, hogy a felek közt fennállott előbbeni biztositásnál egy vagy két izben az esedékessé vált dijváltó az alperesi ügynök által felperesnek kiegyenlités végett bemutattatott és ha ehhez még valónak vétetvén alperes tagadásával szemben *felperesnek az az állitása is, hogy a kereseti biztositási ügyletre vonatkozó 1891. márczius 8-án esedékessé vált második biztositási dijrészletről szóló kötelezvényei bemutatás és a dijrészlet beszedése végett az ujvidéki alperesi ügynökhöz elküldetett, még nem állapitana meg alperesi biztositó társaság részéről felperessel szemben oly állandó gyakorlatot, melynek alapján felperes felmentve volna az A) a. biztositási*

kötvény általános feltételei 4. §. 4. bekezdésében megszabott abbeli kötelezettsége alól, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dijakat az alperes biztositótársaságnál, tehát annak üzleti telephelyén, Budapesten fizesse; miért is az emlitett biztositási dijkötelezvények incasso végett az ujvidéki ügynökhöz történt elküldése igazolása végett felperes által alperesnek F. K. főügynök és F. D. alperesi vezértitkár személyében leteendőleg kinált főeskük általi bizonyitást, mint nem perdöntő ténykörülményre irányultat, mellőzni kellett. Mindezeknél fogva a kereset alapját képező biztositási ügylet a 2. biztositási dijrészlet megfizetésének elmulasztása miatt a kereskedelmi törvény 485. §. 5. pontja értelmében hatályát vesztettnek tekintendő, alperesnek e részbeni kifogásának helyt adni és ehhez képest felperest keresetével elutasitani kellett. — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. — *Curia:* Helybenhagyja. (1282/95.) Hatályvesztés.

180. *Kassai tábla.* A kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontja értelmében, kivéve az ebben megjelölt eseteket, a biztositási szerződés hatályát a törvénynél fogva s azonnal elveszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztási idő eltelte előtt le nem fizettetik: a törvénynek eme rendelkezése alapján tehát a szerződés az által, hogy alperes a lejáratkor nem fizetett, ettől az időponttól mind a két félre nézve hatályát azonnal elvesztvén, *felperesnek az a ténye, hogy a kérdéses dijkötvényeket levél kiséretében alperesnek megküldötte, azok értékével az alperest könyveiben megterhelte s az alperes azokat vissza nem küldötte, a törvény határozott rendelkezésével szemben a biztositási szerződés érvényben maradásnak igazolásra s illetve arra, hogy alperes ezen biztositási dij megfizetésére köteleztessék, nem alkalmas.* Felperes azon állitólagos több évi gyakorlattal, hogy a több évre kötött biztositási ügylet utáni dijakról kiállitott dijkötvényeket többször olyan tartalmu levelek kiséretében küldötte alpereshez, hogy őt azok értékével megterhelte s alperes ezután a legtöbb esetben hónapok mulva küldte be az ellenértéket, azt vitatja ugyan, hogy teljes joggal meritette alperesnek ebből az eljárásából azt a feltevest, hogy alperes az 1895. évi dijakat is ép ugy megfizetendi, amint az előző éveket megfizette s illetve hogy a most kérdéses dijak tekintetében a fizetésre hallgatólag halasztást vett igénybe, sőt felülvizsgálati kérelmében J. D. és J. J. tanukkal bizonyitani is kivánja felperes azt, hogy alperes több izben kifejezetten kérte felperestől a fizetési haladékot; ezek a körülmények azonban a panaszt nem tehetik alapossá, mert *a törvény amaz intézkedéséből, hogy a szerződés hatályát a biztositottnak fizetési mulasztása egymagában megszünteti, következik, hogy annak további fentartásához a biztositotthoz a dijak fizetése iránt intézett felhivás és a biztositott részéről evvel szemben tanusitott hallgatás nem elegendő, hanem ahhoz az érdekelteknek kifejezett és határozott megegyező nyilatkozata szükséges.* Amennyiben tehát alperes a pusztán és egyedül a nem fizetés folytán a reá nézve már hatályát vesztett biztositási ügyletre vonatkozó s hozzá az ő kezdeményezése nélkül küldött dijkötelezvényeket magánál tartotta s illetve a felperesnek

Hatályvesztés. vissza nem küldötte, ez a szerződés további fentartására irányuló határozott akaratnyilvánításnak nem tekinthető; minthogy továbbá felperesnek amaz egyoldalu ténye, hogy alperest könyveiben a kérdéses dijakkal megterhelte s arról az alperest értesitette, az alperes kötelezettségének megállapitására, el is tekintve attól, hogy felperes emez egyoldalu ténye alperest nem köti, a törvénynek a biztositási szerződés megszüntetésére vonatkozó határozott rendelkezésével szemben nem alkalmas s mert habár felperes felülvizsgálati kérelmében annak igazolására, hogy alperes több izben kifejezetten kérte a fizetési haladékot, tanukra hivatkozott, ezeknek a tanuknak a kihallgatása elrendelhető s illetve e czélból a felebbezési biróság itélete feloldható azért nem volt, mert a peres kérdés eldöntésénél egyedül az képezhet fontosságot, ha vajon az alperes a peresitett dijrészleteket illetőleg kért és nyert-e felperestől fizetési halasztást, erre azonban a hivatkozott tanuk kihallgatása nem kéretvén, az a körülmény pedig, hogy az 1895. évet megelőzően lejárt más fizetéseket illetőleg kért és nyert-e alperes felperestől fizetési haladékot, a peres kérdés eldöntésére közömbös: ezeknek a tanuknak kért kihallgatása s illetve a felebbezési biróság itéletének ez alapon kért feloldása az 1893. XVIII. t.-cz. 197. §. harmadik bekezdése értelmében helyt nem foglalhat (114/96.)

181. *Győri tábla:* Az elsőbiróság itéletének vonatkozó helyes indokai alapján a tábla is magáévá teszi az elsőbiróságnak azt az álláspontját, hogy a kereseti váltó fedezeti váltó, melyet, mint ilyet, felperes csak annyiban érvényesithet, a mennyiben a váltószerződés alapjául szolgáló biztositási szerződésből eredő ama biztositási dijrészletre, melynek biztositására a kereseti váltó adatott, jogos igénye lehet. Kétségtelen az is, hogy az elsőbiróság itéletében felhozott helyes indokok szerint a jelenlegi esetben a D) a. kötvény szerint 12 évre megkötött biztositási szerződés az 1875: XXXVII. t.-cz. 485. §. 4 pontja szerint hatályát vesztette az által, hogy alperes a kereseti váltót lejáratkor be nem váltotta, de téves a perbeli tényállással és a D) a. kötvény tartalmával ellentétes, az elsőbiróság itéletében foglalt az a kijelentés, hogy felperes a kereseti váltóval fedezett dij ellenértéke fejében koczkázatot nem viselt volna és hogy a biztositási szerződés hatályvesztése a dijfizetés esedékességét és a fizetés megtagadását megelőző időközre is visszaható erőt gyakorolna. A D) a. kötvény ugyanis a biztositási ügylet 1886. junius 6-ik napjától 1898. junius 6-ik napjáig terjedő 12 évre köttetett és az első ingyenes év 1887. junius 6-ik napján járván le, e napon kezdődött a második biztositási év, a mely második évre járó dijrészlet biztositására az első dijváltó adatott, a miből folyik, hogy a kereseti váltó, mely — az első ingyenes évet nem számitva — a kilenczedik vagy 1895. julius hó 6-ik napján kezdődő biztositási évre eső dij fejében adatott és igy arra való tekintettel, hogy a kereseti váltó csak 1895. szeptember 1-ső napján járt le és a biztositási szerződés csak ezen a napon vesztette hatályát, nyilvánvaló hogy felperes a kereseti váltóval fedezett dij ellenértéke fejében a koczkázatot 1895. julius hó

6-ik napjától ugyanazon év szeptember 1-ső napjáig, még pedig az erre eső, de később fizetendő biztositási dij fizetésének reményében tényleg viselte. Minthogy továbbá kétségtelen az is, hogy a jelenlegi esetben a biztositási szerződés megszüntét a biztositott okozta, nyilvánvaló, hogy alperes a kereskedelmi törvény 486. §. második bekezdése szerint a már lejárt dijat, illetőleg a dijnak a már tényleg lejárt arra az időszakra eső részét, mely időszakon át felperes a koczkázatot tényleg viselte, megfizetni tartozik. A keresk. törvény felhivott szakaszának a törvény 485. §. 4. pontjával és az 505. §. 3. pontjával történt egybevetéséből kétségtelen, hogy a 486. §. értelmében lejárt dij értéke fejében a biztositó a koczkázatot már tényleg a szerződésnek hatályban léte alatt viselte, de mely dijrészlet a biztositó által a biztositott hozzájárulásával engedett halasztás folytán a biztositási szerződés fennállása alatt kifizetve nem lett. *A biztositási dij t. i. a viselt koczkázatnak lévén ellenértéke, elvileg a koczkázat viselésének kezdőpontja, kezdőpontját* képezi egyuttal a dijfizetés esedékességének és elvileg a dij mindig előre fizetendő. Ha tehát a biztositó és biztositott megállapodása szerint a biztositási szerződés kezdetét például január 1-én veszi, de a biztositási dij nem január 1-én, hanem az évnegyed vagy az év közepén fizetendő, ez mindig a dijfizetés elhalasztásának, hitelezésének veendő; s habár a szerződés az évnegyed vagy év közepére elhalasztott dijfizetés után csak az esedékesség időpontjában válik is hatályvesztetté, az az évnegyed vagy év közepéig hatályos fennállását nem érinti. Ebből folyólag a biztositó a szerződés fennállásának tartamára eső dijrész erejéig a biztositási szerződésből s az ebből folyó váltóügyletből őt megillető jogánál fogva a fedezeti dijváltót jogosan érvényesitheti. Alperes tehát, a mennyiben a kereseti váltón látható elfogadói nyilatkozata valódi, az egész évre járó 10 frt 90 kr.-ból az 1895. julius 6-ik napjától 1895. szeptember 1-ső napjáig terjedő 1 hó és 25 napra eső 1 frt 64 kr. tőkét és ennek kamatát megfizetni köteles. (400/96.) — *Curia:* Hegybenhagyja indokainál fogva annál is inkább, mert a kereskedelmi törvény 486. §. második bekezdésében foglalt az a kitétel, hogy a biztositott a lejárt dijat megfizetni köteles, a 486. és 485. §§. rendelkezéseinek egybevetése alapján helyesen csak ugy értelmezhető, *hogy a biztositott a viselt és letelt koczkázati időszakra eső megfelelő biztositási dijat tartozik megfizetni,* mely törvényes rendelkezés a koczkázat és biztositási dij oszthatatlanságának elvével nem áll ellentétben, minthogy a koczkázat csak akkor és addig tekinthető oszthatatlannak, ha és a mig a koczkázat hatályában fennáll; a koczkázat oszthatlansága megszünik azonban azon pillanatban, a midőn a koczkázat, illetőleg az annak alapját képező biztositási szerződés hatályát vesztette, mihez képest a koczkázat oszthatlanságának megszünésével összefüggően megszünik a koczkázat ellenértékét képező biztositási dij oszthatlansága is. A fenforgó esetben a koczkázat a tábla itéletében megjelölt időpontig, azaz a követelt biztositási dij fizetésének lejárta napjáig hatályban állott, addig tehát oszthatatlan volt, de ezt a napot követő naptól

Hatályvesztés.

Hatályvesztés. fogva a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja értelmében a biztositási szerződés hatályát vesztvén, a koczkázat ekkor véget ért és beállt azon eset is, midőn a dij a viselt koczkázattartamnak megfelelően megoszthatóvá vált. (442/96.)

182. *Kolozsvári törvényszék:* Felperes a Magyar-Franczia részvénytársaság ügynöke N. M. 9 frt 11 kr. váltótőke és jár. ir. keresetével elutasittatik. *Indokok:* Alperesnek a váltó valódisága, a felpereskedhetés és az óvasfeltétel hiányára alapitott kifogásai tekintetbe vehetők nem voltak, mivel a váltó valódisága ellen emelt kifogásaitól alperes a tárgyalás rendén elállott, a felpereskedhetés tekintetében pedig felperes váltótulajdonosi minőségét a váltótörvény 36. §-ának kivánalmához képest a váltó birtokán kivül a váltóhátiratoknak összefüggő és egész a hozzá lenyuló lánczolata által igazolta, óvás felvétele pedig a váltótörvény 44. §-a szerint nem volt szükséges, miután felperes, mint telepes egyszersmind a váltó tulajdonosa is. A váltótörvény 92. §-a alapján érték nem kapás czimén emelt kifogásoknak azonban hely adandó volt, mert peres felek beismerésével igazolva van, hogy a kereseti váltó kárbiztositás iránt kötött szerződésből kifolyólag a visszatérő időszakokban lejárandó dijrészletek fejében állittatott ki. *A biztositási dij jogi természete annak váltóalakban történt biztositásánál változást nem szenved. A biztositási dijváltók nem fizetésül, hanem a visszatérő időszakokban lejárandó biztositási dijrészletek fedezetéül adatnak s mint ilyent váltó uton érvényesiteni csakis a biztositási szerződés joghatályából kifolyólag lehet, a biztositási dij érvényessége pedig a kereskedelmi törvény értelmében birálandó el.* A kereskedelmi törvény 485. §. 5. pontja értelmében a kárbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, ennélfogva felperesnek csak ily dijrészletekre lehet kereseti joga, a mely a biztositási szerződés hatálya alatt jött létre, de a kereseti, mint a biztositás visszatérő időszakában lejárt dijrészletet érvényesiteni joga nincs, miután a dij megfizetése elmulasztásának a hivatott törvények értelmében csak az a következménye, hogy a biztositási szerződés megszünik, nem pedig az, hogy felperes biztositó társaság azon dij megfizetését kereseti uton követelni jogositva lenne, miért is alperes ez irányban váltókifogásainak helyadásával, felperes kereseti váltókövetelésével elutasitandó volt. — *Kolozsvári tábla:* Helybenhagyja. — *Curia:* Helybenhagyja annyival inkább, mert a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja értelmében a biztositási szerződés ipso iure veszti hatályát, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor le nem fizettetik és igy teljesen közömbös *s a szerződés hatályvesztésére mi befolyással sem lehet azon körülmény, hogy a szerződő felek valamelyike a biztositási szerződést megszüntnek nyilvánitotta-e vagy sem,* mert a felperes által elvállalt kárbiztositási koczkázat a beperesitett dijváltó értékének lévén tekintendő, a biztositási szerződés hatályának megszüntével a koczkázat is megszünt és igy a dijváltóért annak kikötött ellenértéke

nem szolgáltatván, a dijváltón alapuló követelés nem érvényesithető. (1412/92.) Hatályvesztés.

183. *Curia:* Az aláirás valódiságára vonatkozó alperesi kifogás már csak határozatlan voltánál fogva sem lévén figyelembe vehető, kérdés tárgyát csak az képezheti, hogy a kifogásokban másodsorban felhozott és a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontjára alapitott az a kifogás, hogy a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dij nem fizetésével a biztositási szerződés hatályát veszitvén, az ekként megszünt koczkázatnak a megfelelő ellenértéke, a biztositási dij sem követelhető, fenforgó esetben vehető-e figyelembe? Az nem vitás, hogy a kereset tárgyát képező váltókövetelés alapjául szolgáló váltók, a felperes által elvállalt tüzkárbiztositás fejében fizetendő és 1894. évi julius hó 17-én lejárt biztositási dijakat képviselnek, valamint az sem vitás, hogy a létrejött biztositási szerződés értelmében felperes a biztositásnak 1893. julius 17-től 1894. julius 17-ig terjedő első évében a koczkázatot, a több évre kötött biztositásra való tekintettel, ingyenesen viselte és igy kétségtelen, hogy alperes, ki a második év elején lejárt kereseti dijat egyáltalán nem fizetett, holott pedig felperes a koczkázatot egy egész éven át viselte. *Ily tényállás mellett alperes a szóban forgó lejárt dijakat felperesnek, aki koczkázatot viselt, teljes összegben megfizetni köteles azért, mert a kereskedelmi törvény 485. §-ában foglalt rendelkezés, csakis a visszatérő időszakokban fizetendő, tehát oly biztositási dijakra nyerhet alkalmazást, melyeket megelőzőleg, ha nem több, de legalább egy biztositási dijnak a fizetése már megtörtént, minthogy az első izben teljesitendett dijfizetés „visszatérőnek" nem minősithető.* Ezeknél az okoknál fogva a kereseti dijak első dijrészletnek lévén tekintendők, mint ilyenek pedig feltétlenül lévén követelhetők: mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával alperes a kereset értelmében marasztalandó volt. (943/95.)

184. *Curia:* A váltókereset alapját képező váltó oly visszatérő időszakokban előre fizetendő biztositási dijat képvisel, melynek meg nem fizetése a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja értelmében azt vonja maga után, hogy a vonatkozó tüzkárbiztositás hatályát veszti, minek következtében felperes a dijfizetés elmulasztásának napjától fogva koczkázatot tovább már nem viselvén, a megszünt koczkázat ellenértékét képező biztositási dijat sem igényelheti. *Az a kérdés pedig, hogy felperes alperestől a miatt, mert a szerződés hatálya törvénynél fogva, de alperes mulasztása következtében enyészett el, kártéritést követelhet-e és mily mérvben? váltókövetelés érvényesitése iránt inditott váltóperben megbirálás tárgyát nem képezheti.* (493/96. P. XXXII. 24.)

185. *Curia:* Általánosan kötelező jogszabály az, hogy az érvényesen létrejött szerződéstől egyik fél sem állhat el a másik szerződő fél beleegyezése nélkül; fenforgó esetben tehát *a biztositási jogügylet annak folytán, hogy alperes a kötvényt a biztositás hatályba léptének ideje előtt felperesnek visszaküldötte, felbontottnak nem tekinthetvén,* habár a biztositási szerződés hatályát a kereskedelmi törvény 485. §. 4. pontja szerint az által elvesztette, hogy alperes a visszatérő részletekben fizetendő

Hatályvesztés. dijat a lejáratban meg nem fizette, azonban ez a körülmény a már lejárt részlet követelhetésére befolyással nem bir s az a dolog természeténél fogva csak a további részletekre hat ki: annálfogva a lejárt első részletet a felperesnek megfizetni tartozik. (932/93.)

186. *Budapesi Tábla:* Az alperes által valódiságára nézve nem tagadott C) a. biztositási ajánlat szerint alperes azt az ajánlatot tette felperesnek, hogy a biztositási dijat évenként, tehát évi részletekben fogja fizetni; alperes továbbá nem tagadta s igy a perrendtartás 159. §-a szerint beismerte azt a felperesi állitást, hogy felperes a fenti biztositási ajánlatot elfogadta, az E) alattinak megfelelő ideiglenes kötvényt kiállitotta s alperesnek kézbesitette. Minthogy ebből kétségtelen, hogy a biztositási szerződés a C) a. ajánlat értelmében, tehát egész évi dijrészletek fizetése mellett jött létre, minthogy felperes az alperesnek átadott ideiglenes kötvényen az első évi egész dijrészletet nyugtatta, ennélfogva a kereskedelmi törvény 506. §., illetőleg 473. §-a értelmében kétségtelen, hogy *felperes akkor, midőn az ideiglenes kötvényt alperesnek kiszolgáltatta, habár ez az abban nyugtatott első évi dijrészletnek csak negyedrészét fizette ki készpénzben, a többi háromnegyedről pedig váltókat állitott ki, erre a háromnegyedre nézve alperesnek csak halasztást adott, mi által alperes az első dijrészletnek tekintendő egész évi dij fizetésének kötelezettsége alól annál kevésbbé menekült, mivel felperes az egész évi diját nyugtatván, az annak megfelelő időre a koczkázatot is viselte.* Nem szüntette meg alperes fizetési kötelezettségét az a körülmény, hogy az első negyedév letelte előtt felperest az ügylettől való elállásáról értesitette, mivel az ügyletet nem volt jogositva egyoldalulag felbontani, hogy pedig felperes abba beleegyezett volna, azt nem is állitja. Minthogy pedig alperes a hátralevő háromnegyed évről az első évi dijnak felperesnek váltókat adott s igy felperes jogositva van követelését váltói uton érvényesiteni, s minthogy alperes beismerte, hogy a kereseti váltó az átadott váltók egyikét képezi: ennélfogva alperest az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával, a V. T. 23. §. alapján a kereseti váltóösszegnek, a kamatoknak és mint pervesztes felet, a perrendtartás 251. §-a alapján a perköltségek fizetésére kötelezni kellett. (1347/96. Ü. L. 96/25.)

187. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja szerint a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő évszakban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre megengedett halasztás letelte előtt ki nem fizettetik. Felperes beismerte, hogy az A) a. dijkötelezvény 2. dijrészletről szól, minélfogva tekintettel arra, hogy a biztositási szerződés az idézett §. rendelkezésénél fogva már az által, hogy alperes a második dijrészletet a lejárat után 30 nap alatt le nem fizette, törvénynél fogva hatályát vesztette, miből következik, hogy felperes ezen dijrészletet per utján sem követelheti, hanem a dij nem fizetésének hatálya csak az, hogy felperes az annak ellenértékéül kikötött koczkázatot viselni nem tartozik; tekintve, hogy a *kereskedelmi törvénynek felperes által hivatkozott 486. §. második és következő dijrészletekre már*

csak azért sem vonatkozhatik, mivel ellenkező értelmezés mellett ez a szakasz a törvény 485. §. 4. pontjában s az 505. §. 3. pontjában foglalt rendelkezéssel, hogy t. i. a szerződés feltétlenül hatályát veszti; továbbá azzal az általános jogelvvel, hogy hatályát vesztett szerződésből igényt egyik fél sem támaszthat, merev ellentétben volna: felperest keresetével elutásitani kellett. (1576/93.) — *Curia:* Helybenhagyja. (1665/94.) Hatályvesztés.

188. *Curia:* A peres felek egyező előadása szerint a kereseti váltó a felek között 12 évre létrejött ingatlan iránti tüzkár biztositási ügylet első évi dijának fedezetére állittatott ki. Tekintve, hogy a biztositási ügylet a perhez 3. ·/. a. eredetben csatolt kötvény szerint 1895. évi márczius 29-én jött létre, ugyanezen kötvény tartalma értelmében azonban a biztositás és ezzel kapcsolatban a biztositónak koczkázata 1896. évi február 11-én volt kezdetét veendő; tekintve, hogy felperes határozottan nem tagadta s igy prdts 159. §-a szerint beismerte alperesnek azon előadását, hogy ő (alperes) a biztositott ingatlant, mely után az első évi dij követeltetik a kereseti váltóval, 1895. julius 8-án másnak eladta s tulajdonába átbocsátotta és tekintve, hogy a biztositott ingatlan tulajdonának másra történt átruházása folytán 1895. évi julius 8-án, vagyis a biztositás kezdete előtt, alperesnek, mint biztositottnak megszünt azon érdeke mely miatt a biztositási ügylet köttetett és igy a kereskedelmi törvény 485. §. 5. pontja értelmében hatályát vesztette, felperes a biztositás kezdete és a koczkázat viselése előtt hatályt vesztett szerződésnek ellenértékét képező kereseti követelést nem érvényesitheti. Felperesnek a kereskedelmi törvény 484. §-ára alapitott érvelése figyelembe vehető nem volt, mert ezen törvényszakasz a jelen esetre alkalmazást nem nyerhet. *A 484. §. ugyanis a biztositott tárgy tulajdonának a szerződés tartama alatti átruházásánál és az ezzel kapcsolatos következményekről rendelkezik, a jelen esetben a szerződés érvényesen létrejött ugyan és a biztositási idő a szerződés megkötésével kezdetét is vette, de a szerződés még hatályba nem lépett és igy a szerződés tartama, mely csak a biztositási koczkázat viselésének időpontjában kezdődik, még kezdetét sem vette.* De nem bir alappal felperesnek a kereskedelmi törvény 486. §-ának második kikezdésére fektetett érvelése sem, mert ezen törvényszakasz a letelt biztositási tartamnak megfelelő dij megfizetéséről rendelkezik, a peres biztositás azonban meg sem kezdődvén, lejárt dijról szó sem lehet. Mindezek alapján minkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, a sommás végzés hetályon kivül helyezése mellett, felperes keresetével eltutasitandó volt (785. J. 98. 3.)

189. *Curia:* T. J. és H. L. alperesi tanuk egybehangzó vallomásával bizonyitott tény az, hogy a kereseti váltó egyike azon váltóknak, melyeket alperes a felperessel öt évre kötött biztositási ügyletből kifolyólag biztositási dij fejében adott felperesnek. A felperes által 9083/96. sz. keresettel folyamatba tett és e helyen 324/97. sz. a. egyidejüleg elbirált váltópernél 1. ·/. a. csatolt eredeti kötvény szerint *a biztositási dij az egész öt év tartamára egy összegben van ugyan megállapitva, mely összeg a kötvény szavai szerint annak átvételekor azonnal készpénzben lefize-*

Hatályvesztés. *tendő; tekintve azonban, hogy ezen egész dijösszegnek megtörtént lefizetése a kötvényen nyugtatva nincs, a kötvénynek alperes kezei között léte pedig a biztositási feltételeknek a törvény rendelkezésével nem ellenkező 1. §-a szerint az egész dijnak lefizetését nem bizonyitja;* tekintve, hogy a nevezett tanuk vallomásával az van bizonyitva, hogy szóbeli megállapodás alapján alperes a dijat hat részletben fizethette, mely részletek elsejét készpénzben lefizette, a többiről pedig félévenként lejárandó 5 darab váltót adott, melyeknek egyike a kereseti váltó; tekintve, hogy e szerint a felek a dijfizetés módozata tekintetében abban egyeztek meg, hogy az visszatérő időszakokban legyen fizetendő; tekintve, hogy *a több évre eszközölt biztositásoknál az egyes dijrészletekről kiállitott dijváltók rendszerint nem fizetéskép, hanem fedezetül adatnak, azt pedig, hogy a kereseti váltó kifejezetten fizetéskép adatott és fogadtatott el, felperes nem bizonyitotta,* a mennyiben H. L. tanu a feleknek ily értelmü határozott nyilatkozatát nem tanusitja és igy ezen tanunak az a vallomása, hogy alperes fizetés fejében adott váltókat, a tanuknak csak egyéni véleményét fejezi ki, mely véleménynyel ellentétben T. J. tanu a váltókat fedezetül adottaknak mondja; tekintve, hogy a biztositási szerződés, mely jelen esetben a váltóügylet alapját képezi, a kereskedelmi törvény 485. §-ának 4. pontja értelmében hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dijnak fizetése elmulasztatik; a hatályát vesztett szerződésből pedig dijfizetésre igény nem támasztható; felperest a harmadik dijrészletre vonatkozó kereseti váltóra alapitott keresetével, mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, az idézett törvényhely alapján elutasitani kellett. (322/97. — D. T. 3. X. 77.)

*

Ha a biztositási szerződés kezdettől fogva érvénytelen volt (465. §.) vagy ha később érvénytelennek nyilvánittatott (475. §.) vagy ha az később hatályát elveszti (485. §.): a befizetett dij a biztositottnak visszaadandó. Ha azonban az idő, a melyre a szerződés köttetett, egészben vagy részben már eltelt, a biztositónak más megállapodás hiányában, jogában áll a befizetett dij kétharmad részét visszatartani.

A mennyiben a biztositási szerződés érvénytelenségét avagy megszüntét a biztositott okozta, a befizetett dijat vissza nem követelheti, illetőleg a lejárt dijat megfizetni köteles s ezenfelül a biztositónak kártéritéssel tartozik; ellenben ha a most érintett körülményeket a biztositó idézte elő, a dijat vissza nem tarthatja, illetőleg a lejárt dijat nem követelheti, s e mellett a biztositottnak az okozott kárt megtériteni tartozik. (486. §.)

A biztositási szerződés hatályának megszünése tekintetében a törvény két irányban intézkedik. Abban az esetben, mikor a szerződés hatályvesztése a felek hibáján kivüli okokból áll be, a befizetett dij a biztositottnak visszaadandó, viszont azonban a biztositó sincs kártéritésre kötelezve. A dij

$^2/_3$ részét nem köteles azonban a biztositó visszaadni akkor, ha a biztositási idő egészben, vagy részben letelt. Hatályvesztés.

Abban az esetben azonban, mikor a hatályvesztést valamelyik szerződő fél hibája okozta, a másik félnek kártérítéssel tartozik. Ezen felül a biztositott, — ha ő a hibás — a befizetett dijakat vissza nem követelheti, a lejárt dijakat pedig megfizetni tartozik, — viszont ha a biztositó hibája idézte elő a hatályvesztést, a lejárt dijat nem követelheti, illetve a dijat viszafizetni köteles.

Joggyakorlatunk szerint a biztositott által megtéritendő kárt képez azon összeg, melyet a biztositó — mint kedvezményt — leszámit a biztositási dijakból annak reményében, hogy a biztositott a több évre szóló biztositási szerződést betartja. (Rabatt.)

A biztositó idézi elő a szerződés hatályvesztését, ha csődbe, vagy fizetésképtelenségbe kerül. Az általa fizetendő kártérités lehet például az a kár, mely azáltal származik, hogy a biztositottnak még nem volt elég ideje egy más biztositónál biztositani és e közben a biztositott tárgy elég.

Jogesetek:

190. *Curia:* Az A) a. ajánlat szerint kötött biztositási ügyletből kifolyólag a biztositott által a biztositó részére 13 frt 20 kr. évi dij volt fizetendő, mely évi dijból a biztositó azért, mert a biztositás 5 évre köttetett, 10%-ot, vagyis 1 frt 37 krt elengedett. Ez az elengedés tehát nem volt feltétlen, hanem a szerződési megállapodásnak a megtartásától függött, melyet a felek az ügylet megkötésekor szem előtt tartottak, hogy t. i. a biztositási szerződés hatálya 5 évre terjed ki. *Az évi biztositási dijnak feltételesen elengedett ez az 1 frt 32 kr.-os részlete mindaddig nem követelhető, mig a szerződés hatálya az 5 éven belül fennállott, de esedékessé vált azonnal, midőn az elengedés megszűntének feltétele bekövetkezett, vagyis midőn a biztositott az 5 évi szerződési tartamon belül a biztositási ügyletet a dijnak nem fizetése által megszüntette.* Noha tehát az ajánlathoz fűzött feltételekben az elengedett dijrészlet megfizetésének kötelezettsége világosan kifejezve nincsen arra az esetre, ha az elengedés feltétele megszűnik, ez a kötelezettség a dolog természetéből és abból a körülményből, hogy a biztositás elvállalásáért a feltételesen elengedett összeg betudásával évi 13 frt 13 kr. volt kikötve, önként következik. Ezekből az indokokból tehát felperes leszállitott keresetének annál inkább helyt kellett adni, mert a biztositási ügylet két éven át fennállott és a biztositó a biztositás elvállalásából eredő koczkázatot viselte és mert a kereset tárgya előbb, mint a harmadik részletfizetés lejárta és elmulasztása idejében, vagyis 1893. szeptember 6. követelhető nem lévén, a felhozott elévülési kifogás alappal nem bir. (4,620/94.)

191. *Szombathelyi törvényszék:* Perben álló felek megegyező előadása

Hatályvesztés. szerint alperesek, mint társbérlők az 1884. márczius 7-én kelt A) a. szerint felperes társulattal tüzkár biztositási ügyletet kötöttek, mely szerint az A) a. kötvényben körülirt 171,000 frt értékü ingókat 15 évre vagyis 1884. márczius 1-től 1899. márczius 1-ig terjedő 15 évre évi 791 frt 65 kr. dij ellenében tüzkár ellen biztositottak be, beismerik alperesek felperesnek azon kereseti állitását is, hogy alperesek ezen szerződést csak 8 éven át teljesitették, s ez 1892. márczius 1-én lejárt B) a. dijkötvényt be nem váltván, megtagadták, mivel az 1892. február 28-án kelt és a felperesi társaság soproni föügynökségéhez intézett levelükben a felperessel kötött tüzkárbiztositást megszüntnek nyilvánitják. Az előadattokból következik, hogy alperek a visszatérő időszakokban fizetendő és 1892. márczius 1-én lejáró dijat a lejáratkor ki nem fizették s hogy ennek következtében az 1875. : XXXVII. t.-cz. 485. §. 4. pontja értelmében az A) a. biztositási szerződés hatályát vesztette s ehhez képest felperes vagylagosan előterjesztett kereseti kérelmének első részével, mely ezen biztositási szerződés hatályában létének megállapitása és ebből kifolyólag az 1892. évben lejárt dijrészletnek megitélésére irányul, elutasitandó volt. De másrészről kétségtelen, hogy a biztositási szerződés megszüntét alperesek vagyis a biztositottak okozták s hogy e miatt a kereskedelmi törvény 486. §. 2. bekezdése értelmében a biztositó felperesnek kártéritéssel tartoznak. Vitás egyedül az lehet, hogy felperes alperesektől követelheti-e a kereset tárgyává tett azt a 20% rabattot, a melyet a 15 évre megkötött szerződésben a meghatározott alapdijtétel szerint kiszámitott dijakból felperes alperesek javára tényleg levonásba hozott és a mely összeg teljesen megfelel azon első 8 évre levont rabattösszegnek, mely alatt a biztositás tényleg fennállott és a mely 8 év alatt felperes a koczkázatot tényleg viselte is? Minthogy a kereskedelmi törvény 486. §. alapján megbirálandó kártérités mérvéről és terjedelméről az A) a. biztositási kötvényben mi intézkedés sem foglaltatik arra nézve, hogy mi tekintessék kárnak, az általános szempontok az irányadók; ezek szerint pedig *felperes alperesek emlitett ténye által annyiban mindenesetre károsodott, hogy alperesektől a 8 évre is csak a 20% rabatt levonásával kapta meg a biztositások már lejárt dijait, ami abban az esetben, ha alperesek nem 15 évi, hanem csak 8 évi időtartamra kötötték meg az üzletet, meg nem történik,* mert abból, hogy az A) a. kötvényben a 20% rabatt nem az alapdijtétel szerint, egy évre kiszámitott dijból, hanem a 15 évre tizenötszörösen számitott összegből vonatott le, következtethető, hogy ezen 20% rabatt alpereseknek csakis a szerződés 15 évi időtartamára tekintettel engedtetett és okszerüen fel sem tehető, hogy felperes azon esetre is 20% rabattot engedett volna, ha alperesek a biztositási ügyletet csupán azon 8 évre kötötték meg, amely 8 éven át tényleg fennállott hatályában. *De másrészt a 15 évi* időtartamra adott 20% kedvezményből az is okszerüen következik, hogy azon esetben ha alperesek a szerződést 8 évre kötötték, szintén részesültek volna bizonyos — habár nem is oly magas — rabattban, minővel a 15 évi tartamra való tekintettel részesültek. Ennélfogva a törvényszék tekintet-

tel arra, hogy a szerződés 8 éven át, tehát több, mint a kikötött idő- Hatályvesztés.
tartam felén át fennállott s hogy fel nem tehető, hogy felperes 8 évi időtartamra kötött szerződésnek 10% rabattot ne engedèt volna, a kártérités összegét a keresetbe vett összeg felében, vagyis 779 frt 96 kr.-ban állapitotta meg. — *Győri tábla:* Helybenhagyja. — *Curia:* Helybenhagyja. (1,169/94.)

192. *Temesvári kir. Járásbiróság:* Alperes köteles a kereseti 28 frt 16 kr. tőkét, ennek 1889. évi október 22-től járó 6% kamatait felperesnek 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni. *Indokok:* Alperes nem tagadja, hogy épületeit és gazdasági felszerelvényeit 1888. szeptember 21-től kezdődőleg tiz évre felperes intézetnél biztositotta és hogy ezen szerződést 1890 évi szeptember 21-től kezdődő hatálylyal egyoldalulag felbontotta, kéri azonban felperest keresetével a kereskedelmi törvény 505 §. 3. pontja alapján elutasitani. A kereskedelmi törvény 486. §. 2. bekezdése szerint azon esetben, ha a biztositási szerződés megszüntét a biztositott okozta, a biztositónak kártéritéssel tartozik, ennélfogva felperesnek alperes elleni kártéritési jogát a kereseti ügyletre nézve megállapitani és alperest a mennyiségileg és valódiságilag nem kifogásolt kereseti kár megfizetésére annál is inkább marasztalni kellett, mert jelen esetben a biztositási szerződés a kereskedelmi törvény 484. §. 4. pontja alatt érintett oknál fogva vesztette hatályát s felperest a szóban forgó kártéritési jog a 486. §. 2. bekezdése alapján kétségen kivül megilleti és ezen mitsem változtat az alperes által vitatott téves érvelés, mivel jelen esetben nem az alperesi, hanem a felperesileg hivatkozott §. alkalmazásának esete állott be. — *Temesvári tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja s felperest keresetével elutasitja. *Indokok:* Alperes maga beismerte, hogy közte és felperes biztositó társulat között 1888. évi szeptember 21-től 1898. évi szeptember 21-ig terjedő 10 évre kötött biztositási szerződés 1890 évi szeptember 21-én azért vesztette hatályát, mert a visszatérő időszakban kötelezett dijrészletet meg nem fizette; felperesnek tehát kártérítéshez a kereskedelmi törvény 468. §. 2. kikezdése értelmében nyilván joga van ugyan, keresetével mindazonáltal el volt utasitandó, mert a keresetbe vett összeg a szerződés megszüntéből származó kárnak nem tekinthető. Felperes ugyanis kár czimén azon 20%-nyi összeget kéri megitéltetni, melyet alperesnek a biztositás után a szerződésnek 10 évig történt megkötésére való tekintettel engedélyezett. Minthogy azonban a szerződő feleknek jogukban állott a biztositási dijat a társulati táblázatban foglalt dijtételektől eltérő összegben megállapitani, a szerződési megállapodással szemben a két összeg közötti különbség — tekintet nélkül azokra az indokokra, melyek a biztositó társulatot a dijtáblázattól eltérőleg kisebb összegü biztositási dij elfogadására inditották, — a kár fogalma alá nem vonható s alperes mint biztositott annál a jogelvnél fogva, hogy a szerződési megállapodás indokai csak akkor veendők tekintetbe, s birhatnak hatálylyal, ha magában a szerződésben feltételként vagy kikötésképen kifejezést nyertek, igy alperes a rendesen alkalmazott és a kivételesen megállapitott dij-

Hatályvesztés. tételek közti különbözet megtéritésére nem kötelezhető, ha csak kifejezetten nem vállalt kötelezettséget az iránt, hogy a kérdéses különbözetet kártérités fejében meg fogja felperesnek fizetni abban az esetben, ha a biztositási szerződés az ő hibájából megszünnék, ugy de — felperes nem is állitotta, annál kevésbbé bizonyult, hogy alperes ily kötelezettséget vállalt volna. — *Curia:* A táblának itélete megváltoztatik és az elsőfoku biróság itélete hagyatik helyben. *Indokok:* Az elsőfoku biróságnak itélete annak indokainál fogva, de főleg azért hagyatik helyben: mert kétségtelen lévén, hogy a felek közt létrejött két rendbeli kárbiztositási szerződés megszüntének a dijfizetés nem teljesitése által egyedül az alperes az okozója és hogy ennélfogva a kereskedelmi törvény 486. §. 2. bekezdése értelmében alperes felperesnek — a már lejárt dijakon felül, — kártéritéssel tartozik. Kérdés tárgyát csak az képezheti, hogy felperes alperestől kártéritésképen követelheti-e a kereset tárgyává tett azt a 20% rabattos összeget, a melyet a 10 évre kötött mindkét biztositási szerződésben meghatározott alapdijtételek szerint kiszámitott biztositási dijakból felperes alperes javára tényleg levonásba hozott és a mely összeg teljesen megfelel azon első 2 évre levont rabatt összegnek, mely alatt a biztositások tényleg hatályban fennállottak és a mely 2 év alatt felperes a koczkázatot tényleg viselte is? Ez a kérdés pedig igenlőleg oldandó meg; mert a törvényből folyó ezen kártéritési kötelezettségről, ennek mérvéről, terjedelméről a biztositási szerződésben egyáltalában mi intézkedés sem foglaltatván *arra nézve, hogy mi tekintessék kárnak, az általános szempontok az irányadók;* ezek szerint pedig felperes alperes emlitett ténye folytán annyiban mindenesetre károsodott, hogy alperestől a két évre is csak a 20% levonásával kapta meg a biztositásoknak már lejárt diját, ami abban az esetben, *ha alperes nem 10 évi időtartamra köti meg* az ügyletet, meg nem történik, mert 20% rabatt alperesnek csak 10 évre kötött biztositások fejében engedtetett és okszerüen fel sem tehető, hogy ez azon esetre is engedtetett volna, ha alperes a biztositási ügyleteket csupán azon két évre köti meg, a mely két évig azok hatályukban fennállottak. (311/93.)

198. *Curia:* Alperes azért támadja meg a felebbezési biróság itéletét, mert szerinte a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg azzal, hogy alperest a második évi biztositási dijban annak ellenére elmarasztalta, hogy alperest azt a visszatérő időszakban fizetendő dijat az 1897. szeptember 1-én megállapitott lejáratkor le nem fizetvén, ez által a biztositási szerződés a K. T. 485. §. 4 p. értelmében hatályát vesztette. Ez a panasz egészben nem bir megállható alappal, de részben alapos. A biztositási dij ugyanis kétségtelenül a viselt koczkázatnak ellenértéke lévén, a koczkázat viselésének kezdőpontja a dolog természeténél fogva egyuttal kezdőpontja a dijfizetés kötelezettségének; *ha tehát a biztositó és biztositott közös megállapodása az volt, hogy a biztositási dij, a több évre kötött biztositás esetében az egyes évek, illetve a koczkázat viselésének kezdete helyett, állandóan ez éveknek későbbi szakában, illetve a koczkázat viselésének folyamán fizettessék, ez mindig a dijfizetés szerződés-*

szerü elhalasztásának, illetve hitelezésének tekintendő. Következésképen, habár a biztositási szerződés az elhalasztott dijfizetés elmulasztásával a K. T. 485. §. 4. pontja értelmében kétségtelenül hatályát veszti, ilyen esetben az a szerződés a dijfizetésre engedett esedékesség időpontjában válik hatálytalanná és igy ez a körülmény annak a szerződésnek addig hatályos fennállását nem érintvén, egyrészről a biztositó addig a koczkázatot kötelességszerüen tényleg viseli, másrészről a biztositott a K. T. 486. §. 2. bekezdésében foglalt rendelkezésénél fogva a dijfizetést egészben jogszerüen meg nem tagadhatja. Nevzetesen a K. T. 486. §. 2. bekezdése akként rendelkezik, hogy a biztositott, ha a szerződés megszünését ő okozta, a lejárt dijat is megfizetni köteles; már pedig kétségtelen az, hogy ha a biztositási szerződés a visszatérő időszakban fizetendő dijnak az esedékesség időpontjában le nem fizetése következtében hatályát vesztette ama szerződés megszünésére a biztositott szolgáltatott okot a dijfizetés elmulasztásával. Azonban *a K. T. 486. §. 2. bekezdésének fent idézett rendelkezése a K. T. 485. és 486. §§. rendelkezéseinek egybevetése alapján helyesen csak úgy értelmezhető, hogy a biztositott a viselt és letelt koczkázati időtartamra eső megfelelő biztositási dijat tartozik viselni; a mi nem áll ellentétben a koczkázat és a biztositási dij oszthatatlanságának elvével, mert a koczkázat maga csak akkor és addig tekinthető oszthatatlannak, ha és a meddig a koczkázat hatályában fennáll; a koczkázat oszthatatlansága tehát megszünik abban a pillanatban, a mikor maga a koczkázat a vonatkozó biztositási szerződés hatálytalanná váltával szintén hatályát vesztette, a mihez képest a koczkázat oszthatatlanságának megszüntével összefüggően és szükségképen megszünik a koczkázat ellenértékét tevő biztositási dijnak oszthatatlansága is.* Nem vitás a felek között és a felebbezési biróság itéletében tényként meg is van állapitva az, hogy a perbeli felek között minden év szeptember 1-én fizetendő évi 529 frt 67 kr. biztositási dij kikötése mellett az 1896. január 11. napjától az 1906. január 11. napjáig számitandó 10 évre terjedő időre a tüzkárbiztositási szerződés valóban megköttetett, hogy alperes biztositott az első időszakra járt dijat megfizette és hogy felperes biztositó jelenleg a 2-ik évi időszakra kikötött és az 1897. szeptember 1-én esedékes egész évi biztositási dijat követeli, a mit alperes biztositott az esedékessége idejében le nem fizetett. Minthogy a S. E. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó eme tényállásból jogszerüen következik egyrészről az, hogy a perbeli felek között megkötött biztositási szerződés az 1897. szeptember 1-én és e naptól kezdődőleg hatályát vesztette és igy az ezt követő időben felperes a koczkázatot nem viselvén, alperes az 1897. szeptember 1-ét követő időre a koczkázat ellenértékét tevő biztositási dijat fizetni nem köteles, másrészről az, hogy felperes az 1897. január 11-étől az 1897. szeptember 1-ig a koczkázatot viselvén és ezért ellenértékét nem kapván, erre az időre alperes a koczkázat ellenértéket tevő és az évi 529 frt 67 kr. szerződési dijból megfelelően 336 frt 67 kr.-ban kiszámitott biztositási dijat fizetni tartozik; ezeknél fogva alperesnek felülvizsgálati kérelmét a kereseti

Hatályvesztés.

Hatályvesztés. követelésből 336 frt 67 kr. tőkére és ennek késedelmi kamatára elutasitani, egyebekben a felülvizsgálati kérelemnek helyt adni és felperest a további 193 frt és ennek kamatára nézve keresetével elutasitani, az összes költségeket pedig a S. E. 110, 168 és 200. §§. értelmében a felek között kölcsönösen megszüntetni kellett. (G. 45/98.)

194. *Curia:* Felek egyezően adják elő a C) a. okirat által is bizonyitott azt a tényt, hogy közöttük a C) a. tűzkárbiztositási ajánlatban megjelölt épületre nézve 1896. julius 22-től 1906. julius 22-ig terjedő 10 évre biztositási szerződés jött létre és hogy a kereseti követelés alapját képező A) a. váltó egy évi biztositási dij fizetésére adatott alperes által felperesnek. Tekintve, hogy *alperes azt, hogy a kereseti váltó nem az első évben fizetendő dijrészlet fedezetéül adatott és hogy ennélfogva az a K. T. 485. §. 4. pontja értelmében a biztositási szerződés megszünése folytán nem követelhető, felperes tagadása ellenében nem bizonyitotta,* stb., az alperest marasztaló táblai itélet helybenhagyandó volt. (684/98.)

195. *Curia:* Alperes kártéritési kötelezettsége meg volt állapitandó, mert azon kifogása, hogy az 1895. juliusban bekövetkezett tűzkáresetet megelőzőleg 1894. november 12-én esedékes negyedik évi biztositási dij le nem fizetése folytán a biztositási szerződés a K. T. 485. §. 4. pontja és a biztositási feltételek 7. és 8. §§. értelmében hatályát vesztette, alappal nem bir. Tekintve ugyanis, hogy az A) a. kötvénynyel, D.) a. postai vevénynyel és E) a. jogerős itélettel bizonyitva van, de alperes nem is veszi tagadásba, hogy az 1891—93. november 12-én esedékes volt három első évi biztositási dij kifizettetett; tekintve hogy az E.) a. *itélettel, mely szerint felperes alperes részére 8 frt hátralékos tüzkár biztositási dij fizetésére jogerősen köteleztetett, bizonyitva van, hogy a biztositási szerződés az 1894. november 12-én esedékes volt negyedik évi biztositási dijnak alperes javára felperes ellen történt érvényesitése és megitélése által mindkét szerződő felet kötelezőleg joghatályában fentartatott,* és tekintve, hogy alperes nem is állitja, hogy felperes ellen az A.) a. ügyletből kifolyó biztositási dijkövetelésen kivül más tüzkár-biztositási dij követelése is volna s ekként nyilvánvaló, hogy az E) a. megitélt dijkövetelés az 1894. november 12-én esedékes dijra vonatkozik és pedig annyival inkább, mert az E) a. itélet meghozatalakor (1894. november 28) a három első évi dij beismert kifizetése folytán csakis ezen negyedik évi dijrészlet volt esedékes, mindezeknél fogva a biztositás a tűzeset idejében joghatályában fennállván, alperes kártéritési kötelezettsége megállapitandó volt. (1042/98. D. T. h. f. XIII. 94.)

196. *Szegedi törvényszék:* Peres felek között nem vitás azon tény, hogy a keresethez csatolt váltó az 1894. julius 4-től egy évre járó biztositási dijról van kiállitva, nem vitás az sem, hogy a dijfizetési határnap a biztositási szerződés éveinek kezdő napjával nem esik össze; ekként tehát az 1897. julius 4. napjától 1898. julius 4. napjáig járó biztositási dij 1897 szeptember 1-ig halasztottnak tekintendő, nem vitás végre, hogy alperes a biztositási dijat sem 1897. julius 4-én, sem az e végre engedett halasztás (1897. szeptember 1.) előtt teljesen le nem

fizette. A K. T. 485. §-ának 4. pontja szerint, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre megengedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, a biztositási szerződés hatályát veszti. A felek között létrejött biztositási szerződés tehát 1897. szeptember 1-én hatályát vesztette. *A K. T. 485. és 486. §§-ának helyes értelme szerint, a biztositási dij a viselt koczkázatnak az ellenértékét képezvén, az a biztositónak csak azon időre jár a meddig a biztositási szerződés hatályában van; vagyis addig, a meddig a biztositó a koczkázatot viseli.* Felperesnek tehát csak az 1897. julius 4. napjától 1897. szeptember 1. napjáig terjedő időre eső dijrészlethez lehetne joga, ez azonban az 1897. julius 4. napjától kezdődött biztositási évre fizetett 5 frt 76 krral ki van egyenlitve, a dijfizetésre engedett halasztási nap utáni időre követelt kereseti összegre nézve azonban felperes a váltó valódisága esetében is keresetével elutasitandó, mert a biztositási dij fizetésére adott halasztási határnapot követő napon a biztositási szerződés hatályát vesztette, a biztositó által viselendő koczkázat e napon véget ért. *A biztositási dijnak a viselt és letelt koczkázati időtartamnak megfelelő megosztása a K. T. 486. §. 2. bekezdésével nem áll ellentétben, mert a koczkázat maga csak akkor és addig tekinthető oszthatatlannak, ha és a meddig a koczkázat hatályában fennáll; a koczkázat oszthatatlansága tehát megszünik abban a pillanatban, a mikor a koczkázat a vonatkozó biztositási szerződés hatálytalanná váltával szintén hatályát vesztette, a miből kifolyólag a koczkázat oszthatatlanságának megszüntével megszünik a koczkázat ellenértékét képező biztositási dijnak oszthatatlansága is, stb. — Szegedi Tábla:* Helybenhagyja indokainál fogva és azért, mert *az a körülmény, hogy felperes alapszabályai értelmében minden biztositást viszontbiztositani és hogy a viszontbiztositás-dijat az egész évre lefizetni tartozik,* alperesnek, mint harmadik személynek jogait és kötelezettségeit nem érintheti, stb. — *Curia:* Helybenhagyja. — (1126/98.)

Hatályvesztés.

197. *Curia:* A peres felek előadásából kétséget kizáróan megállapitható az, hogy alperes az Első magyar általános biztositó társasággal tűzkár ellen „általány biztositási szerződést"-t kötött 1886. augusztus 5-től 1898. augusztus 5-ig terjedő 12 évi időközre a közösen megállapitott évi alapbiztositási dijból 16⁴/₆ százalék leengedésével; hogy továbbá alperes az 1894. év második felére esedékes visszatérő időszaki dijrészletet meg nem fizetvén, ez által a biztositási ügylet a K. T. 485. §-ának 4. p. értelmében hatálytalanná vált. Alperesnek a biztositási szerződéstől egyoldalu elállása folytán felperes a K. T. 486. §-ának 2. bekezdése alapján kártéritést követel az alperestől, melynek összegét az A) a. csatolt kimutatás 1875 frt 64 krban tünteti ki, ugy, hogy kiszámitja, miként a szerződés fennállása alatti időre az 1894. év második felére esedékes dijrészlettet együtt, 16 ⁴/₆ leengedett százalék levonása nélkül 7809 frt 01 kr. lett volna a közösen megállapitott évi alapbiztositási dij fejében fizetendő: minthogy azonban alperes azon idő alatt, a mig a szerződés fennállott, 16 ⁴/₆ elengedett százalék levonása mellett tényleg csak 5943 frt 37 krt fizetett, ennélfogva a két tétel közt jelentkező 1875 frt 64 kr. különbözeti

Hatályvesztés. összeget az alperes neki visszafizetni tartozik. Tekintve azonban, hogy a 7809 frt 1 krból 5943 frt 37 krnak levonásával nem 1875 frt 64 kr., hanem csak 1865 frt 64 kr. különbözet mutatkozik: felperes követelésének számadási tévedésből eredett 10 frtot tevő eme részével helyesen utasittatott el. Az A) a. kimutatás I. részének utolsó tétele alatt az 1894. év második felére esedékes vrsszatérő időszaki dijrészletként számitásba vett 352 frt 25 krt tevő kereseti részével is helyesen utasittatott el felperes, mert a K. T. 485. §-ának4. p. szerint a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; a felperes beismerése szerint pedig az évi biztositási dij félévi részletekben volt fizetendő: a mennyiben tehát az alperes meg nem fizette, a szerződés hatályát vesztette ez által és a felperes a koczkázatot tovább nem viselte: már pedig *a biztositott csakis a viselt és letelt koczkázati időszakra eső megfelelő biztositási dijat köteles megfizetni.* Az A.) a. kimutatás I. részében 7809 frt 01 kr-ban kitüntetett összeg tehát az előző pontban emlitett 352 frt 25 kr levonásával 7456 frt 76 krra helyesbitendő, mely összegből az alperes átlal tényleg fizetett 5943 frt 37 kr. levonatván, 1513 frt 39 kr. jelentkezik a szerződés fennállása alatti elengedett és levont összegként. *Kérdés tárgyát képez, hogy a szerződés fennállása alatt, az évi alapbiztositási dijból levonásba hozott ezt az összeget, a szerződés hatálytalanná válta miatt köteles-e alperes a felperesnek megfizetni?* A felek egyike sem állitotta, hogy a kártérités mérvéről a biztositási szerződés intézkedést tartalmazna és igy elfogadandó, hogy e tekintetben a szerződésben rendelkezés nem foglaltatik; ennek hiányában tehát az általános jogelv az irányadó; e szerint pedig az által, hogy alperes az 12 évre kötött biztositási szerződéstől 8 év mulva elállott és ennek daczára 8 év alatt oly százalék leengedésében részesült, mintha a szerződéset nem 8 hanem 12 évre kötötte volna meg: nyilvánvaló, hogy a felperes hátrányára az alperes előnyben részesült, a mi nem következett volna be, ha a szerződést csak 8 évre kötötte volna meg, mert átlalánosan ismeretes, hogy hosszabb időre kötött biztositási ügyleteknél a biztositottak, a biztositási alapdijból nagyobb mérvü százalékelengedésben részesittetnek; ámde másrészről a felek között fenforgott ügyletből az is okszerüen következik, hogy ha a peres felek 8 évre kötöttek volna biztositási szerződést az alperes ez esetben is részesült volna a 8 évi időszaknak megfelelő százalékengedésben; ehhez képest arra való tekintettel, hogy a felek között 12 évre létesült ügylet 8 évig állott fenn: okszerüen feltehető, hogy a szerződésnek 8 évre való megkötése esetében alperes a 12 évre megkötött biztositási szerződéssel a meghatározott százalék kétharmadrészének elengedésében szintén részesült volna, azért a kártérités összegét a fenforgó esetben, a fentebb kitüntetett s levonásba hozott 1513 frt 39 krnak $^{1}/_{3}$ részében 504 frt 46 $^{1}/_{3}$ krban kellett megállapitani. Az a körülmény pedig, hogy felperes az alkereset folytán a biztositási szerződést, valamint 1890. évben alperes által a felpereshez beadott nyilat-

kozatot és ennek alapján a felperes által kiállitott függelék-okmányt fel nem mutatta, a per érdemére befolyással nincsen, mert alperes azt a lényeges körülményt nem tagadja, hogy közöttük az átalány biztositási szerződés az A) alatti kimutatásban jelzett, közösen megállapitott évi alapbiztositási dijból 16⁴/₈ százalék elengedésével 12 évre köttetett meg. A kifejtettek szerint az alperes kártéritési kötelezettsége az 1875: XXXVII. t. c. 486. §-a alapján 504 frt 46¹/₂ krban lévén megállapitható, a másodbiróság itéletét annyiban helyben kellett hagyni, a mennyiben asszerint a felperes követelésének ezt az összeget meghaladó részével elutasittatott; egyebekben azonban mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával, alperes a fentebb emlitett kárösszeg megfizetésére volt kötelezendő (5216/98.) Hatályvesztés.

198. *Szatmárnémeti törvényszék:* Alperes kifogásaiban azt adta elő, hogy felperesnek kereshetőségi joga nem létezik, mert ő a kereseti váltót a Trieszti általános biztositó társaság részére állitotta ki s igy felperes megállapodás ellenére vezette be magát a váltón rendelvényesként, a váltót érvényesiteni jogositva nincsen. De ha felperes perelhetőségi joga megállapittatnék, az esetben is, mivel ő (alperes) a kereseti váltót a Trieszti ált. biztositó társaság részére 68 frt 28 kr. biztositási dij fejében állitotta ki, a biztositott ingóságok közül pedig, még a biztositás hatályba lépése előtt, egy cséplőgépet eladott, ennélfogva a cséplőgépre eső biztositási dij a váltó összegéből leszámitandó s ezen összeg erejéig felperes keresetével elutasitandó. Felperes kérte figyelmen kivül hagyni alperesnek a perelhetőségi jog hiánya miatt emelt kifogását, mert ő a váltóban rendelvényesként megnevezve lévén, váltójogilag legitimálva van; azt pedig tagadta, hogy a váltó kitöltetlenül jutott volna birtokába. hogy megállapodás ellenére szerepelne a váltón rendelvényesként és hogy alperes a kereseti váltót a Trieszti általános biztositó társaság részére állitotta volna ki; tagadta, hogy alperes a biztositott tárgyak közül bármelyiket is, különösen egy cséplőgépet eladott volna, vagy ha eladott, az a biztositottal azonos volna, miért is a kifogások elutasitását kérte annyival is inkább, mert alperes meg sem jelöli azon összeget, melylyel állitólag nem tartozik, de mert különben is a felhozott kifogások vele, mint a váltó harmadik jóhiszemü birtokosával szemben sikerrel nem érvényesithetők. Alperes annak igazolására, hogy a kereseti váltó azonos azon váltóval, melyet ő a Trieszti általános biztositó társaság részére állitott ki, becsatolta a 2. ·/. a. biztositási kötvényt. Ugyanis a kötvényen és a váltón levő sorszámoknak megegyező voltából, valamint a biztositási dij mennyiségének ugyanazonosságából és végül a Trieszti általános biztositó társaságnak a váltón levő pecsétjéből kitünik, hogy a kereseti váltó azonos azon váltóval, a melyet ő (alperes) a Trieszti általános biztositó társaság részére állitott ki, ilyen körülmények közt pedig jogositva van alperes felperes ellen mindazon kifogásokat megtenni, melyek őt a biztositó társasággal szemben megilletik. Annak bizonyitására, hogy ő a biztositott tárgyak közt szereplő cséplőgépet még 1898. január 15., tehát jóval a biztositási szerződés hatályba

Hatályvesztés. lépése előtt eladta, kérte B. J. és K. J. tanukat kihallgatni. A cséplőgépre eső biztositási dij mennyiségét pedig 27 frtban számitotta fel s ezen összeg erejéig kérte, a söm. végzést hatályon kivül helyezve, felperest keresetével elutasitani. Felperes álláspontjának fentartása mellett a tárgyalások során kifogásolta a felszámitott 27 frt helyességét, az erre elrendelt póttárgyalás alkalmával azonban elfogadta azt, hogy a cséplőgépre 27 frt biztositási dij jut a 2. ·/. a. kötvény alapján. Ugyde bár alperesnek a felperes perelhetőségi joga ellen emelt kifogása figyelembe vehető nem volt, mert felperes a kereseti váltóban rendelvényesként lévén megnevezve, a váltót érvényesiteni kétségtelenül jogositva van, azt pedig, hogy felperes kitöltetlenül jutott volna a kereseti váltó birtokába, alperes nem is állitotta; ez esetben pedig alperest terhelte annak bizonyitása, hogy felperes megállapodás ellenére vezette nevét a kereseti váltóra rendelvényesként, minek bizonyitását azonban meg sem kisérelte; mégis tekintettel arra, hogy a csatolt 2. ·/. a. kötvényen és a váltón levő számoknak, valamint a dijösszegnek és váltóösszegnek, továbbá a biztositási dij esedékességének és a váltó lejáratának megegyező voltából s végül a Trieszti általános biztositó társaságnak a kereseten látható pecsétjéből kétségtelen, hogy a kereseti váltó azonos azon váltóval, melyet alperes a Trieszti általános biztositó társaság részére a 2. ·/. kötvény szerint megkötött biztositási ügylet folytán fizetendő biztositási dij fedezetére állitott ki, minélfogva felperes, a ki a váltó birtokához nem váltójogi átruházás folytán jutott, nem tekinthető a váltó oly harmadik birtokosának, kivel szemben a váltó eredeti birtokosával szemben megtehető kifogások érvényesithetők nem volnának; s tekintve, hogy alperes a kihallgatott tanuk vallomásával bebizonyitotta azt, hogy cséplőgépjét 1898. Január, tehát jóval a biztositási szerződésnek 1898. augusztus 23. való hatályba lépte előtt eladta, mivel szemben felperes azt, hogy alperesnek az eladott cséplőgépen kivül más cséplőgépje is volt, bizonyitani meg sem kisérelte; s tekintve, hogy *a biztositás tárgyát képező cséplőgépnek eladása folytán alperesre nézve azon érdek, mely miatt a biztositási ügylet a szerződés szerint köttetett, megszünt,* a biztositó társaság pedig koczkázatot nem viselt, ennélfogva felperesnek a cséplőgépre eső — felek által megállapitott — 27 frtot tevő biztositási dijhoz igénye nem lehet, miért is erre vonatkozólag felperest keresetével elutasitani, ellenben a fennmaradó 41 frt 28 kr. tőke s járulékai megfizetésére alperest annyival inkább kötelezni kellett, mert a cséplőgépre eső biztositási dij levonása után fenmaradó összeg megitélését kifogásaiban nem ellenezte. (9075/99.)

199. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperes biztositási szövetkezet az A), B), C) a. ajánlatokban kitüntetett biztositási dijat, mint egyszersmind tagsági dijat követeli alperestől. Nem vitás peres felek között, hogy az A) a. ajánlat alapján megkötött biztositási szerződés 1895. január 11., a B) a. ajánlat alapján megkötött biztositási szerződés 1895. május 24. lépett hatályba és hogy e két ajánlat alapján létrejött biztositási szerződés után fizetendő dijak tekintetében az a megállapodás

jött köztük létre, hogy azok a biztositási szerződés egész tartama alatt minden év szeptember 1-én fizetendők. Nem vitás, hogy a C) a. ajánlat alapján megkötött biztositási szerződés 1895. május 16. lépett hatályba és hogy az e biztositási szerződés után fizetendő dijak minden év május 15., vagyis a szerződés hatályba lépte napján fizetendők; végre nem vitás, hogy a kereseti összeg a második biztositási évre vonatkozik. Alperes azt vitatta, hogy e biztositási szerződések az által, hogy a második évi biztositási dijat a lejáratkor nem fizette, hatályukat vesztették és igy felperes a fenn nem álló biztositási szerződések után dijat nem követelhet, de ha követelhetne is dijat, az esetben is csak az A), és B) a. ajánlatok alapján megkötött biztositási szerződések után követelhetné a biztositási dijnak azt a részét, mely 1896. január 1-től, illetve 1896. május 24-től szeptember 1-ig terjedő időre esik, vagyis a mikor a biztositási dij fizetendő volt. A K. T. 485. §. 4. pontja értelmében a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik. E törvény §-ának a joggyakorlat által megállapitott értelmezése az, hogy *a visszatérő időszakokban fizetendő dijak mellett kötött biztositási szerződést a biztositott az első évi dij fizetése után a további dijak fizetésének elmulasztása által egyoldalulag felbonthatja és a biztositott ezen egyoldalu ténye által a kikötött dijak fizetése alól a koczkázatnak a biztositó részéről való megszünése mellett szabadul.* E felhivott §-ból azonban az is következik, hogy *a mikor a felek a biztositási dij tekintetében későbbi időpontot állapitanak meg, mint a mely időpontban a biztositási szerződés hatályba lép, az által azt juttatják kifejezésre, hogy sem a biztositott nem akar élni azzal a kivételes természetü joggal,* hogy a szerződést egyoldalulag felbontsa, sem pedig a biztositó azzal a joggal, hogy a dijfizetés elmulasztása folytán a szerződést magára nézve is hatályát vesztettnek tekintse. *Ezeknél fogva* a felhivott §-ban foglalt *amaz intézkedésnek, ha a dij a halasztás letelte előtt ki nem fizettetik, nem lehet azt az alperes által vitatott értelmezést tulajdonitani, hogy a biztositott az által, hogy a biztositási dijat a halasztás eltelte előtt ki nem fizeti, annak fizetése alól szabadul, hanem annak azt az értelmet kell tulajdonitani, hogy a biztositott azt a kötelezettséget, a mely a halasztás iránti megállapodásból folyik, a szerződésekre vonatkozó általános jogszabályok értelmében teljesiteni tartozik.* Minthogy az A), B) a. ajánlatokkal megkötött biztositási szerződések után fizetendő dij tekintetében felek között az a megállapodás jött létre, hogy a biztositási dij nem a biztositási szerződés hatályba lépése napján, vagyis minden év január 11. s illetve május 24., hanem szeptember 1. fizetendő, tehát *a dij fizetésére alperes halasztást kapott s igy az A) és B) a. ajánlatok alapján létrejött biztositási szerződés a halasztás leteltéig hatályban volt és felperes ez ideig a koczkázatot viselte,* kétségtelen, hogy alperes az ez időpontig járó biztositási dijat felperesnek az A), B) a. ajánlatok alapján létrejött biztositási szerződések után megfizetni tartozik. Minthogy ezek szerint az A) és B) a. ajánlatok alapján létrejött bizto-

Hatályvesztés.

Hatályvesztés. sitási szerződések 1896. szeptember 1. vesztették hatályukat, minthogy az A) a. ajánlat alapján létrejött biztositási szerződés után fizetendő évi díj 4 frt 57 kr., a mely összegből 1896. január 11-től szeptember 1-ig terjedő időre 3 frt 02 kr. esik; minthogy a B) a. ajánlat alapján létrejött biztositási szerződés után fizetendő évi dij 86 frt 07 krban állapittatik meg, a mely összegből 1896. május 24-től szeptember 1-ig terjedő időre 24 frt 24½ kr. esik: alperest ezen összeg, vagyis 27 frt 26½ kr. tőke s járulékai fizetésére kötelezni, felperest pedig az ezen ajánlatok alapján megkötött szerződésekből folyólag követelt s a fenti összeget meghaladó követelésével el kellett utasitani. De el kellett utasitani felperest a C) a. ajánlat alapján keresetbe vett 54 frt 83 kr. iránti követelésével is, mert ez a biztositási szerződés a K. T. 485. §. 4. pontja értelmében hatályát vesztette, a mennyiben alperes a második évre járó biztositási dijat a lejáratkor, a mely lejárati nap a hatályba lépés napjával egyező, le nem fizette s igy felperes a koczkázatot nem viselte. Téves felperesnek az az érvelése, hogy alperes a kereseti összeget megfizetni azért tartozik, mert a szövetkezeti alapszabályok 20. §-a értelmében alperes köteles lett volna az első év lejárta előtt egy hónappal az igazgatóságnak ajánlott levélben bejelenteni, hogy tovább biztositva lenni nem akar; ezt pedig be nem jelentette; téves az az érvelése azért, mert *biztositási ügyletekről lévén szó, ennek elbirálásánál a K. T.-nek a biztositási ügyletekre vonatkozó határozmányai az irányadók.* Nem bir alappal felperesnek az az érvelése sem, hogy a biztositási dij oszthatlan, mert *a koczkázat csak addig tekinthető oszthatlannak, a mig a koczkázat hatályában fennáll, a koczkázat oszthatlansága azonban megszünik abban a pillanatban, a midőn a koczkázat, illetőleg az annak alapját képező biztositási szerződés hatályát vesztette,* ehhez képest a koczkázat oszthatlanságának megszünésével összefüggően megszünik a koczkázat ellenértékét képező biztositási dij oszthatlansága is. — *Budapesti Tábla:* Helybenhagyja. (2034/1908.) — *Curia:* A másodbiróság itéletének alperest marasztaló, nem felebbezett része érintetlenül marad; a felperest 27 frt 26½ kr.-on felüli keresetével elutasitó felebbezett része pedig az elsőbiróság itéletéből átvett vonatkozó indokai alapján annyival inkább helybenhagyatik, mert a 454/99. sz. rendelet folytán felterjesztett szövetkezeti alapszabályok tartalmából nem tünik ki az, hogy a tagok a kötelezett biztositási dijakon felül még külön tagsági dijakat is tartoznak fizetni, sőt a 6. §-nak abból a rendelkezéséből, hogy minden biztositott csak addig tagja a szövetkezetnek, mig a biztositási dijat az intézet által meghatározott módozatok szerint fizeti, valamint a 30. §. ama rendelkezéséből, hogy a tagok a szövetkezet kötelezettségeiért érvényes kötvénybeli dijuk erejéig felelősek ugyan, de felelősségük mérve egy évi biztositási dijat meg nem haladhat, nyilvánvaló, hogy a felperes a részére kötelezett tagsági dijat csakis a biztositási szerződés alapján követelheti, a biztositási dij pedig a K. T. 485. §. 4. pontjának a biztositási feltételek 20. pontjában foglalt határozmánya által nem módositható rendelkezése értelmében az alperestől jogszerüen

épugy nem követelhető, a mint felperes, mint biztositó, nem volna kötelezhető arra, hogy az ekként hatályt vesztett biztositási szerződés alapján a biztositottat netalán ért tüzkárt megtéritse. (832/1899.) Hatályvesztés.

200. *Budapesi tábla:* A K. T. 486. §. 2. bekezdése nem hagy fenn semmi kétséget az iránt, hogy a biztositási szerződés lejárat előtti megszünésének esetén biztositott az általa befizetett dijat csak az esetben nem követelheti vissza, ha a szerződés megszünése kizárólag a biztositott egyoldalu és jogtalan cselekményére vezethető vissza; ott azonban *a hol a szerződés megszünése mindkét fél egyetértő elhatározásának folyományaként jelentkezik, az imént idézett jogszabály nyilván nem alkalmazható,* hanem tekintettel arra, hogy ily esetről a K. T. II. részének a biztositási ügyleteket szabályozó VIII. czikke egyáltalán mi intézkedést sem tartalmaz *az általános magánjognak a hasonló esetre vonatkozó szabályai a mérvadók. Az általános magánjog elvei értelmében* pedig abban az esetben, ha valamely ügyletet az érdekelt felek közös egyetértéssel szüntettek meg, hacsak ez irányban közöttük eltérő megállapodás nem létesült, *az előbbi állapot visszaállitásaként mindegyik fél visszaadni tartozik azt, a mit a másik féltől a jövőbeni teljesités fejében előre kapott.* (2242/1898.) — *Curia:* Helyesen fejtette ki a tábla itéletének indokaiban, hogy a biztositási szerződés megszüntetése a peres felek kölcsönös egyetértésére visszavezethető és hogy ebből folyólag alperes azt az összeget, mely a felperes jogelőde által az alperes kezéhez előre lefizetett biztositási dijból a felmondás napjától a szerződésben meghatározott lejáratig terjedő időtartamra esik s a mely összeg a kereset tárgyává tett összegnek felel meg, a felperesnek visszatériteni tartozik. (944/1899.)

*

A biztositási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt elévülnek azon időponttól számitva, midőn azok érvényesithetők lettek volna. (487. §.)

Az elévülési idő ezen szakaszban szorosan véve magából a biztositási szerződésből eredő igények tekintetében van megállapitva. De nem áll fenn ezen elévülési idő oly jogellenes cselekményekből származó igények tekintetében, melyek a biztositási szerződéssel csak külső összefüggésben vannak. Pld. a dijváltó forgatása által okozott kár tekintetében. (V. ö. Nagy F. i. m. 386. l.)

Hogy a biztositási szerződésben rövidebb elévülési idő kiköthető-e e tekintetben joggyakorlatunk kezdetben ingadozott. Hosszabb idő óta megállapodott azonban a judicatura abban, hogy a kereskedelmi törvényben megállapitott egy évi elévülési időnél rövidebb nem állapitható meg.

Az illetéktelen biróság előtt inditott kereset nem szakitja meg az elévülést, ellenben, ha az illetéktelen biróság, mely előtt a kereset indittatott, a biztositási szerződésben volt kikötve, akkor az elevülést ezen illetéktelen biróság előtt indi-

Elévülés. tott kereset félbeszakitja. Az elismerés által mindenkor megszakittatik az elévülés, valamint nem számittatik be az elévülési időbe azon idő sem, mely a biztositó és biztositott közti egyezkedési tárgyalásokkal telt el és az elévülés csak az egyességi tárgyalások elejtése után veszi kezdetét. Az egy évi elévülési idő akkor sem szenved változást, ha a biztositási dij váltóval van fedezve, mert a biztositási dij fedezetére adott váltó a lejárattól számitott egy év után sikerrel már nem érvényesithető.

Jogesetek:

201. *Budapesti tábla:* A keresk. törvény 487. §-ában megállapitott egy évi *elévülés nemcsak a biztositott, hanem a biztositó ellen is hatályos.* (5851/82.)
202. *Curia:* A biztositási feltételekben a biztositási szerződésből eredő igények elévülésére nézve *egy esztendőnél rövidebb határidő is kiköthető.* (6999/83. D. T. V. 35.) — *Azonos: Lfi.:* 13,744/80. (D. T. r. f. XXV. 100.)
203. *Ellenkező határozat: Curia:* A biztositott összeg kifizetése a biztositási szerződés érvényességétől függött, melyet alperes kétségbe vont azért, mivel magát csalárd módon megtévesztettnek tartotta, midőn tehát alperes a kedvezményezett és Dr. H. I. orvos ellen csalás miatt bünvádi feljelentést tett, ezen ténye által maga is beismerte, hogy *mindenekelőtt a büntető biróságnak kellett a fölött dönteni, vajjon a szerződés megkötésénél fenforgott-e a vélt megtévesztés, ennélfogva a kedvezményezett* a perrendtartás 9., 12. §§-oknak egymást kiegészitő rendelkezéseinél fogva *a polgári pert mindaddig folyamatba nem tehette, mig a bünvádi eljárás be nem fejeztetett.* Minthogy pedig a bünvádi eljárás csak 1885. márczius 4-én ért véget, a kereset pedig 1885. szeptember 19-én adatott be, az elévülési határidő még ekkor nem járt le, megjegyeztetvén, hogy ezen határidőnek a törvényben előirt egy év és *nem a szerződési feltételekben kiszabott 6 hó tekintendő, mivel a szerződési feltételek ezen határozmánya, szemben a kereskedelmi törvény 507. §-ának rendeletével, érvénynyel nem bir.* (8600/88. Ü. L. 89. 5.)
204. *Lfi.:* A biztositási feltételek szerint az abban kikötött három hónapi elévülés azon naptól számittatván, melyben maga a biztositó társaság utasitotta el biztositottat kártalanitási igényével: *az elévülés nem állott be az által, hogy a biztositott felet a társaság kárbecslője (liquidatora) elutasitotta igényével* s az ettől számitandó három hó után nyujtotta e keresetét, a kárbecslő, mint ilyen nem képviselhetvén a biztositó társaságot sem az igények végérvényes meghatározásánál, sem az igények elutasitásánál. (13,744/80. D. T. r. f. XXV. 100.)
205. *Curia:* A kereskedelmi törvény 487. §-ában meghatározott elévülési időt, *illetéktelen biróság előtt,* bár kellő időben *inditott,* de illetékesség hiányából visszautasitott *kereset nem szakithatja meg.* (362/82. D. T. III. 140.)

206. *Curia:* A másodbiróság itélete megváltoztattatik és az elsőbiróság itélete helybenhagyatik. *Indokok:* Tekintve, hogy a G) a. 1896. évi augusztus 26-án kelt alperes által valódiság tekintetében nem kifogásolt levélben alperes a felperesi követelésből 601 frtnyi összegnek helyességét elismeri és ennek kifizetését felperesnek felajánlja, ez az egyoldalu kijelentés pedig, miután felperes az abban foglalt ajánlatot el nem fogadta és igy az egyezségnek nem minősithető, a felperesi követelés 601 frtnyi része önálló elismerését magában foglaló kötelezést nem tartalmaz; tekintve, hogy, ezen egyezségnek nem minősithető egyoldalu nyilatkozat a követelés jogczimét nem változtatta meg és uj jogalapot nem teremtett és ennélfogva ez a követelés a biztositási szerződésből származván, a keresk. törv. 487. §-a szerinti egy évi elévülés hatálya alá esik, ennek az elismerő nyilatkozatnak hatálya tehát az elévülés tekintetében csak abban áll, hogy az elévülést 1895. évi augusztus 26-án megszakitotta, attól fogva azonban az egy évi elévülés ujból kezdetét vette; tekintve, hogy az elévülés ujból megkezdésének 1895. augusztus 26-iki időpontjától jelen perbeli keresetnek 1897. szeptember 9-én történt meginditásáig a kereskedelmi törvény 487. §-ában megszabott egy évi elévülési idő letelt, mindezeknél fogva stb. (1044/900. J. K. 1901. 19.) Elévülés.

207. *Lfi.:* A felperesi első kereset nem illetékes bírósághoz adatott ugyan be s e miatt vissza is utasittatott, azonban a kereseti jog elenyésztére nézve szerződésileg megállapitott időt *a nem illetékes, de a biztositási feltételekben kikötött biróságnál beadott kereset minden esetre megszakitja;* mert ezen, épen az alperesi biztositási feltételeken alapuló tévedés alperes társulat előnyére nem szolgálhat. (919/78. D. T. r. f. XIX. 118.)

208. *Curia:* A biztositási szerződésből eredő igények elévülésére nézve az egy évi elévülési határidőbe az egyezkedési alkudozások alatt lefolyó idő be nem számitható, minthogy a keresetnek a biztositott általi beadása a dolog természete szerint a biztositó intézet részéről kilátásba helyezett s egyezség által meg lesz akasztva, hanem *az elévülés csak az alkudozások végleges elejtésével veszi kezdetét.* (721/84. D. T. X.) — *Azonos határozatok: Curia:* 6999/83. (D. T. V. 35.) — *Curia:* 450/90. (I. Sz. IV. 27.)

209. *Curia:* A valódiságára nézve kétségbe nem vont C) a. levelében *alperes felperesnek kártéritési igényét* 164 frt 10 kr. összeg erejéig *feltétlenül elismervén, a követelés jelzett része ellen elévülési kifogást sikerrel nem érvényesithet.* (450/90. I. Sz. IV. 17.)

210. *Curia:* A kereskedelmi törvény 487. §-a értelmében megállapitott egy évi elévülési idő nem tekintetik félbeszakitottnak a biztositottnak az elévülési idő lejárta előtt beadott keresete által, mely hiánypótlás végett visszaadatott és melyet a biztositott kiigazitva visszamutatni elmulasztott. (1055/87.)

211. *Curia:* Miután *a biztositási szerződésből eredő igények rendszerint a biztositási kötvényen (bárczán) alapulnak* és a jelen esetben kétségtelenül igazolva van, hogy felperesnek eredeti bárczája a kár kiegyenlitése

Elévülés. előtt alperes birtokába jutott és hogy *alperes ezen bárcza kiadását felperesnek, ennek ismételt sürgetésére,* igérte és a keresetlevél benyujtása után kelt levele szerint azonban *vissza nem szolgáltatta és igy felperest igényeinek az eredeti bárcza alapján leendő érvényesitésében tényleg akadályozta:* ily körülmények között azonban szeptember 27-én történt kárfelvétel napjától a jelen keresetnek 1881. november 17-én történt benyujtása napjáig lefolyt idő az egy évi elévülési határidőbe be nem számitható, minélfogva az elévülési kifogás törvényes alappal nem birván, az elsőbiróság által helyesen mellőztetett. Tekintve továbbá, hogy alperes határozottan csak azt vette tagadásba, hogy ügynöke F. Imre arra volt felhatalmazva, hogy a biztositást a biztositó szerződésben kikötött időn tul terjeszthesse és ezen további időre a dijakat beszedhesse, azt azonban kifejezetten kétségbe nem vonta, hogy az *ügynök a szerződésileg meghatározott időn belül esedékessé vált dijak beszedésére hivatva volt,* a 4. sz. a. kötvényen foglalt alapszabályok 9. §-a szerint pedig (melyre ámbár felperes részéről a per folyamán hivatkozás nem történt, az elsőbiróság mégis helyesen hivatkozott, minthogy az alapszabályok 4. sz. a. maga alperes által épen azon czélból lettek a perhez csatolva, hogy azok értelmében jelen ügy alaposan elbirálható legyen) az öt évre kötött szerződés az öt év elteltével megszüntnek csak azon esetben tekinthető, ha az 5 év letelte előtt a szerződés a biztositott részéről felmondatik, mely feltétel, minthogy jelen esetben be nem állott, a biztositási dij a következő 6-ik évre is az ügynök kezeihez szintén oly hatálylyal volt fizethető, mint az előbbi évekre. A mi végre azon további kérdést illeti, ha vajjon az 1880. évi julius 24-től 1881. julius 24-ig terjedő egy évi időre a biztositási dij az alperesi biztositó bank ügynöke kezéhez 1880. julius havában tényleg befizetve lett-e? e részben F. Imre, mint alperes az idő szerinti *ügynökének tanuvallomása helyesen lett az elsőbiróság által teljes bizonyitékul elfogadva,* minthogy, mint már emlittetett, felperes eredeti bárcája, melyre felperes állitása szerint az ügynök részéről a nyugtázás történt, alperes által visszatartatván, felperesnek állitása bebizonyitására nem maradt egyéb hátra, mint az illető ügynökre, mint tanura hivatkozni, mely utóbbinak *tanuvallomása alperes ellenében épen oly bizonyitó erejünek kell, hogy tekintessék, mint az általa kiállitott nyugta, melynek helyét pótolja.* (21/84.)

212. *Szegedi járásbiróság:* Alperes beismerte, hogy az A) a. alatt csatolt dijkötvényeket és az ezekre vonatkozó biztositási ajánlatot aláirta, vagyis, hogy a biztositási szerződést megkötötte és kötelezte magát a kikötött összeg megfizetésére. Azon kifogása alperesnek, hogy a biztositási kötvényt nem kapta meg, az ügylet érvényességére befolyással nincs, mert az 1875. XXXVII. t. cz. 468. §-a szerint az ajánlat átadását követő napon a biztositás kezdetét veszi és a biztositó a koczkázatot viselni tartozik, tekintet nélkül a biztositási kötvény kiadására. A kereskedelmi törvény 487. §-ában szabályozott elévülés pedig a dijkötvényre alapitott követeléssel szemben nem alkalmazható, mert ez esetben a

biztositási szerződésből eredő igény épen a dijkötvény kiállitásának szolgált alapjául és a dijkötvény kiállittatván, az ebben elvállalt fizetési kötelezettség már a rendes elévülési idő alá esik (2846/91.) — *Szegedi tábla:* Az első biróság itélete részben megváltoztatik s az alperes csak 4 frt 75 kr. tőkének és ezután 1890. szeptember 1-től számitandó 6% kamatnak 8 nap és végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére köteleztetik, — mig a felperes még további 10 frtnyi követelésével elutasittatik és a perköltség kölcsönösen megszüntettetik. *Indokok:* Az elsőbiróság itélete annyiban, a mennyiben alperes 4 frt 75 kr. megfizetésében marasztaltatott, az itéletben felhozott vonatkozó és az 1875. XXXVII. t. cz. 468. §-ának megfelelő indokolásánál fogva volt helybenhagyandó, a többi 10 frtra nézve az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával a felperes azért volt keresetével elutasitandó, mert a most emlitett összeg alapjául szolgáló A) és C) a. kötvények 1889. szeptember 1-én lejártak, felperes azonban keresetét csakis 1890. november 29-én adta be és igy a lejárattól számitott egy év lefolyása után érvényesitette a jelen biztositási szerződésből eredő követelését. Ennek folytán, *figyelemmel a fent idézett t. cz. 487. §-ára és figyelemmel arra, hogy a fent idézett törvény a biztosító fél irányában is alkalmazandó:* nyilvánvaló, hogy a felperesnek a fent idézett dijkötvényeken alapuló követelése most már elévült és igy követelésének ez a része alperes kifogása folytán meg nem itélhető (2039/91). — *Curia:* Helybenhagyja (5838/91.) Elévülés.

213. *Curia:* Kétségtelen ugyan, hogy alperes a tüzkárbiztositási szerződésen alapuló felperesi kártéritési igény valóságát és terjedelmét elismerte és hogy *ezen elismerés,* a kereskedelmi törvény 487. §-ában meghatározott *egy évi elévülési határidő folyamát,* ha az már kezdetét vette, *félbeszakitja,* de ép oly kétségtelen az is, hogy *ugyanazon egy évi elévülési határidő az elismerés időpontjával ujra kezdetét veszi,* már pedig felperes, ki a biztositottnak jogaiba lépett, keresetét az emlitett időponttól számitva közel 5 év, ha pedig ártatlansági bizonyitvány beszerzésének időpotja vétetik kiindulási pontul, — 1887. márczius 12., mint a mely időpont előtt a fennforgó igény nem is volt érvényesithető (kötvényfeltételek 10. §.) keresetet ezen időponttól számitva majdnem három év mulva és igy minden esetben nyilván elkésetten inditotta meg. (1428/92).

214. *Curia:* Alperesnek 1890. szeptember 29-én kelt S. Imre birósági végrehajtóhoz intézett, ugy tartalmilag, valamint kiállitás tekintetében valódinak beismert h) a. irásbeli nyilatkozata azonkivül, hogy az 1890. évi szeptember 8-án meghalt biztositottal D. Demeterrel kötött életbiztositási szerződés értelmében a kedvezményezett törvényes örökösök részére járó biztositási összeg kifizetése iránt határozott kijelentést tartalmaz, egyuttal magában foglalja az arról szóló értesitést is, hogy özvegy D. Demeterné ugy saját, mint kiskoru gyermekei (a felperesek) nevében a kereset tárgyát képező biztositási összegre vonatkozó igényét az alperes biztositó társaságnál bejelentette. Tekintve, hogy alperes egyedül azt a kifogást hozta fel, hogy a kereset tárgyává tett követelési

Elévülés. igény a kereskedelmi törvény 487. §-ában meghatározott egy évi elévülési idő leteltével érvényesittetvén, elenyészett: *tekintve, hogy ez az elévülési idő a fenforgó esetre nézőleg csak abban az időpontban veheti kezdetét, feltéve, hogy az érvényesithetővé vált igény az emlitett határidőn belül a biztositónál bejelentetett, a midőn az esedékessé vált és kifizetés végett bejelentett követelési igény visszautasittatott és erről a bejelentő értesittetett;* tekintve, hogy alperes nem is állitja, miként a h. alattiban jelzett és abban nemcsak nem kifogásolt, de inkább elismert követelési igényre vonatkozó bejelentés folytán ezt az igényt c) a. levelének keltét megelőzőleg egyáltalán bármikor visszautasitotta és erről a bejelentőt értesitette volna; tekintve hogy, alperesnek a c) a. levélben foglalt visszautasitó nyilatkozata 1894. évi junins 9-én kelt, ettől az időtől számitva pedig a kereset (1894. szeptember 24-én) az egy évi elévülési időn belül indittatott meg: alperesnek alaptalan elévülési kifogása elvetendő és tekintettel az i) a. téritvény utolsó pontjára, továbbá a 2. alatti letiltási rendelvényre és felperesnek a válaszban foglalt vonatkozó beegyező nyilatkozatára alperes a kereseti összegben, ennek a h) alatti szerint megállapitható lejártától számitandó törvényes késedelmi kamatában stb. marasztalandó volt. (157/97. — J. 97. 12.)

215. *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik. *Indokok:* Alperesnek elévülési kifogása azért nem vehető figyelembe, mert alperes ugy viszonválaszában, valamint ellenvégiratában beismerte, hogy közte és felperesek közt 1895. szeptember 15-ig egyezségi alkudozások folytak; s tekintve, hogy ezek alatt az egyezségi alkudozások alatt lefolyt idő az elévülési határidőbe be nem számitható, az elévülési idő az érintett időpontig kezdetét sem vette. Minthogy pedig ettől az időponttól kezdve a keresetnek 1896. szeptember 15-én történt beadásáig a kereskedelmi törvény 487. §-ában előirt 1 évi elévülési idő el nem telt: a kereseti igény elévülésére vonatkozó alperesi kifogásnak törvényes alapja nincs. A másodbiróság itéletét tehát az elévülési kifogásra nézve az itt kifejtett, egyebekben pedig a benne megfelelően felhozott s az elsőbiróság iteletéből elfogadott indokoknál fogva helybenhagyni kellett. (702/900. J. K. 1901. 3.)

216. *Curia*: Alperes keresete alapjául szolgáló biztositási kötvények 8. §-ának C) pontjában foglalt az a rendelkezés, mely a felperes kárigényének érvényesithetésére mindkét felet kötelező hatálylyal ahhoz a feltételhez kötötte, hogy felperes kimutatni köteles, miszerint őt a kár előidézésében vétkesség nem terheli s hogy az ellene esetleg e részben folyamatba tett büntető eljárásban ártatlansága kiderült, kétséget nem hagy fenn arra nézve, hogy az alperes biztositó társaság a felperes kárigényeit mindaddig nem volt köteles elismerni, amint ezt az alperesi társaság J) a. levelében ki is jelentette, mig az alperes társaságnak a nyitrai járási szolgabirósághoz 1889. junius 11-én 2682. sz. a. beadott kérvényében a szenvedett tüzkár tekintetében az összes érdekeltek ellen kiterjeszteni kért büntető eljárás jogerős befejezést nem nyert. *A felperes kárigényei érvényesithetésének időpontja tehát a folyamatban volt*

büntető eljárás befejezte előtt érvényesithető egyáltalában nem volt és a mint egyfelől alperes a felperes kimutatott kárának a megtéritését joggal megtagadhatta mindaddig, mig a felperes ellen folyamatban volt bünvádi eljárás jogerősen meg nem szüntettetett, ugy másfelől felperes sem lehetett előbb abban a helyzetben, hogy kárkövetelését kereset utján érvényesitse. Minthogy pedig a felperes ellen a K. T. 487. §-ában meghatározott elévülési idő letelte előtt folyamatba tett büntető eljárás csak 1892. deczember 7-én szüntettetett meg jogerősen és minthogy ettől az időponttól számitva a keresetnek 1890. szeptember 2-án történt beadásáig a törvényileg megállapitott egy évi elévülési határidő még le nem telt, ezeknél fogva felperes keresete elévülés okából elutasitható nem volt. (1021/98. J. 99. 13.)

217. *Kassai tábla:* Az nem vitás, hogy a kereset tárgyát képező váltó a felperes részéről elvállat tüzkárbiztositás fejében 1897. április 10-én fizetendő biztositási dijat képviseli, az elsőbiróság itéletének e tekintetben helyes indokolása szerint pedig kétségtelen az is, hogy ez a váltó az 1896. április 10-től 1897. április 10-ig terjedő első évi biztositási dijváltó; tekintve már most, hogy több évre eszközölt biztositásoknál az egyes dijrészletekről kiállittatni szokott dijváltók nem fizetésképen, hanem csak fedezetül adatnak, tekintve, hogy *fedezeti váltó alapján követelési jogot a hitelező a vele közvetlen szerződő féltől váltói uton is csak akkor érvényesithet, ha váltószerződésnek alapjául szolgált ügylet alapján követelése létezik:* tekintve, hogy a K. T. 487. §-a értelmében a biztositási szerződésből eredő igények egy esztendő alatt évülnek el attól az időponttól számitva, mikor azok az igények érvényesithetők lettek volna, a K. T. 487. §-ában foglalt ez a meghatározás pedig nemcsak a biztositott, hanem a biztositó ellen is hatályos; és tekintve, hogy a felperes az 1896. április 10-től 1897. április 10-ig terjedő időre adott és 1897. április 10-iki lejárattal ellátott *váltóval fedezett biztositási dij behajtása iránti keresetét annak érvényesithetése idejétől vagyis 1897. április 10-től számitva egy év letelte után, vagyis 1898. junius 10-én inditotta: az alperesnek ez irányban előterjesztett kifogása folytán ki volt mondandó, hogy a felperes kereseti joga a beállott elévülés folytán elenyészett,* hogy tehát ezt a már elenyészett jogot a peresitett váltó alapján sem érvényesitheti. — *Curia:* Helybenhagyja. (1263/1898.)

218. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest elutasitja. Felperest a megállapitott és végrehajtásilag reá ruházott kárösszeg megfizetése iránt inditott keresetével alperesnek elévülési kifogása folytán el kellett utasitani: mert felperes semmi bizonyitékot nem hozott fel arra nézve, hogy 1897. április 4-ike előtt, amikor a H) a. okirat szerint maga szólitotta fel az alperest a kárösszeg $^{3}/_{4}$ részének kifizetésére, biztositottak részéről bármily lépés is tétetett volna, kártéritési igényük érvényesitése végett, a kártéritési igény elévülési idejét tehát a tüzeset időpontjától kellett számitani. A tüzeset 1895. junius 14-én volt, ez időtől számitva a kereset beadása napjáig, vagyis 1897. május 20-ig, a K. T. 487. §-ában meghatározott egy évi elévülési idő már lejárt. Minthogy

Elévülés. pedig a módosi járásbiróságnak a J) a. végrehajtási jegyzőkönyv szerint még 1895. junius 24-én a lefoglalt követelést felperesre átruházó G) a. csatolt végzése 1897. május 8-án kelt, e végzéssel felperesre már elévült követelés ruháztatott át. Nem akadályozta meg biztositottakat a kereset meginditásában és nem szakitotta meg az elévülési időt az a körülmény, hogy e tüzesetből folyólag bünvádi eljárás tétetett folyamatba. A K) a. csatolt büntető birósági határozat szerint a büntető eljárás csakis id. K. M. és R. L. ellen volt folyamatban. R. E., valamint ifj. K. M. és B.-nak kártéritési igényére a folyamatba tett büntető eljárás, minthogy az ő ellenük nem irányult, befolyással nem birt és pedig akár ruházta át id. K. M. a biztositott gőzmalomból őt illető részét utóbbiakra még a tüzeset előtt, akár csak az után, mert a K) a. —i büntetőbirósági határozat szerint id. K. M. ellenében az eljárás még 1895. junius 23-án megszüntettetett. Nevezettek, mint a biztositott gőzmalomnak 3/4 részben tulajdonosai, minthogy ők a gyujtogatás gyanuja alatt nem állottak s ellenük a miatt büntető eljárás nem indittatott s minthogy tulajdonos társuk R. L. vétkességeért őket sem büntetőjogi, sem magánjogi felelősség nem terhelte, kártéritési igényüket a R. L. ellen folyamatban volt büntető eljárás daczára akadálytalanul érvényesithették volna. Ez igényüket a K. T. 487. §-ában meghatározott egy éven belül nem érvényesitvén, az elévült és a fentiek szerint elévült volt az már akkor is, a mikor nevezettek kárkövetelése a G) a. szerint végrehajtásilag felperesre ruháztatott. (122.927/99.) — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. *Közös tulajdon együttes biztositása esetén a biztositó irányában a szerződésben résztvett tulajdonostársak mindegyikét egyetemleges jogosultság illetvén meg,* de ebből következőleg az esemény bekövetkezését előidéző részükről származó minden vétkes cselekményért egyetemleges felelősség is terhelvén, a K. T. 477. §. 2. bekezdésének helyesen csak az az értelmezés adható, hogy a biztositó azt a kárt, mely a biztositottak bármelyikének vétkességéből eredett, megtériteni nem köteles. Ezekből kifolyólag alaptalan ugyan alperesnek a kereset elévülésére vonatkozó kifogása, mivel mindaddig, mig a folyamatba tett bünper során az a kérdés, hogy a B) a. kötvény értelmében biztositott gőzmalom leégésében a biztositott K. M. és R. L. társtulajdonosok közül az utóbbi, mint a tüzvész okozásával gyanusitott fél bünös-e, jogérvényesen el nem döntetett, a kártérités iránt a biztositottak egyike sem léphetett fel keresettel; a Curiának a bünösség kérdésében hozott E. a. határozatának kihirdetése óta pedig a kereset inditásáig a K. T. 487. §-ában előirt egy évi határidő még el nem telt, mindamellett helybenhagyatott az elsőbiróság itéletének a kereset elutasitására vonatkozó rendelkezése azért, mert R. L.-né jogán, mint aki a B) a. biztositási szerződés megkötésében részt sem vett és abban kedvezményezettként sincs kijelölve és igy közte és az alperes közt a B) a. biztositási szerződés megkötése által mi jogviszony sem létesült, felperest a keresetjog semmi részben meg nem illeti s mert a Curiának 54/87. büntető sz. a. hozott itélete által az a körülmény, hogy a B) a. kötvény értelmében biztositott gőzmalmot az egyik biztositott R. L. társ-

tulajdonos gyujtotta fel, végérvényesen megállapittatván, felperes a megállapitott kárösszeg megtéritését az előrebocsátottak értelmében a másik biztositott K. M. jogutódjainak jogán sem követelheti. (1284/98.) — *Curia:* Helybenhagyja. Az alsóbiróságok itéleteiben helyesen előadott perbeli tényállás szerint a jelen esetben az a kérdés döntendő el, ha vajjon felperes kereseti igénye elévült-e s hogy az egyik tulajdonostárs R. L.-nak büntetőbiróságilag megállapitott vétkessége a K. T. 477. §-a értelmében felmenti-e alperes biztositó társaságot a többi tulajdonostárssal szemben fennálló fizetési kötelezettsége alól vagy sem? A biztositási feltételek 8. §-a szerint a kárösszeg követelhetésének egyik alapfeltétele az, hogy a tüzvész okozása iránt folyamatba tett vizsgálat befejeztessék és a biztositott ártatlansága kideritve legyen. Ebből pedig nyilvánvaló, hogy magában véve abból a körülményből, hogy a biztositott malom egyik társtulajdonosa id. K. M. ellen a bünvádi eljárás megszüntettetett, még nem keletkezett ennek s illetőleg jogutódainak, a kárkövetelés iránti kereseti joga, mert ez még attól is függött, hogy a másik biztositott — t. i. K. L. — ellen folyamatban volt eljárás jogerős befejezést nyerjen. Erre való tekintettel pedig a felperesek kárkövetelési igényeinek elévüléséről nem lehet szó, mert a R. L. ellen folytatott bünper jogerős befejezésétől a jelen kereset meginditásáig a biztositási szerződésből eredő igények elévülésére a K. T. 487. §-ában megállapitott egy évi elévülési idő még le nem telt. Ami már most azt a kérdést illeti, hogy *az a körülmény, hogy R. L. a tüzvész okozásában bünösnek mondatott ki, van-e a társtulajdonosok jogaira nézve oly kihatással, hogy az a biztositó társulatot a reájuk eső kárösszeg fizetése alól is felmenti, ezt a kérdést a jelen esetben igenlegesen kellett megoldani, mert itt nem forog fenn egymással konkurráló különböző természetü érdekek biztositásának oly esete, amelyben az egyik biztositott vétkessége a többieknek külön biztositási érdeken alapuló önálló igényeit nem érintheti,* hanem a perbeli tényállás szerint a leégett gőzmalom két tulajdonostárs részéről lévén biztositva, a tüzeset alkalmával négy tulajdonostárs és pedig 1/4 részben a szándékos gyujfogatás miatt elitélt R. L., 1/4 részben ennek neje, 1/4 részben annak sógora és 1/4 részben ez utóbbi nejének közös tulajdona volt és a törvényszéknek, mint büntető biróságnak C) a. itélete indokaiban megállapitott tényállás szerint éppen az elitélt R. L. kezelése alatt állott, ily körülmények mellett pedig kétségtelen, hogy a közösségben négy tulajdonostárs biztositási érdeke teljesen azonos, egységes érdek lévén, az egyik tulajdonostársnak a tüzesetet előidéző bünös cselekménye a többi tulajdonostársak igényeire is van kihatással; és mert tekintettel a tüzkár elleni biztositás gazdasági rendeltetésére és ily szerződések rendszerinti tartalmára, annak alapul vétele mellett, hogy a biztositási szerződés megkötésénél mindkét fél jóhiszemüleg járt el, alaposan fel sem tehető, hogy a fentebbi körülmények mellett előállott tüzveszély koczkázata szerint a szerződés tárgyát képezte volna. Ezeknél fogva a másodbiróság helyesen itélt, amidőn felperest, ki mint foglaltató a nem vétkes három tulajdonostárs

Elévülés.

Tüzkárbiztositás.

jogutódjaként lépett fel, keresetével elutasitotta, amiért is itéletét az ügy érdemében ezekből az indokokból kellett helybenhagyni. (J. 1899. 23.)

*

Tűzkár ellen az ingó és ingatlan dolgok ugy egészben, mint egyes részekben biztosithatók.

A tűzkár elleni biztositás, mely valamely épület teljes értékére szól, világos kikötés hiányában az alépitményekre (pinczékre, kutakra és egyébb földalatti részekre) ki nem terjed.

Ingó dolgoknál a hely vagy helyiség, hol azok léteznek világosan kijelölendő. A biztositás csakis a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bir foganattal (488. §.).

A szakasz második bekezdésében foglalt ezen kitétel: „teljes értékére" nem elég világos, mert ezen kitétel alatt a törvény bizonyára azon esetet érti, ha a tárgy a maga egészében (például ezen elnevezés alatt: „lakóház" biztosittatik.) Ha a biztositási szerződés igy szól, nyilván közömbös, hogy a tárgy teljes értékére, avagy ennél kisebb összegre biztosittatik.*)

*

Tüzkár ellen oly árukészletek is biztosithatók, melyeknek mennyisége koronként változik. Ez esetben azonban a koronként változó mennyiség igazolandó. (489. §.)

A törvény szavai itt sem elég világosak, mert nem a koronként változó mennyiség, hanem a kár bekövetkezése idején létezett érték igazolandó, mert ha például egy áruraktár — melynek mennyisége folyton-folyvást változik, — biztosittatik, természetes, hogy nem szükséges igazolni mind ama mennyiségeket, melyek a biztositási időtartam alatt mutatkoztak, hanem csupán az a mennyiség igazolandó, mely a kár megtörténtekor volt. (L. Nagy F. Keresk. jog.)

Jogesetek:

219. *Lfi:* A kereskedelmi törvény 488. §-a szerint ingó dolgok biztositásánál a hely vagy helyiség megjelölendő s a biztositás csak a kijelölt hely vagy helyiségre nézve bir foganattal, miből következik, hogy *a biztositott tárgyak csak akkor tekinthetők biztositottaknak, a midőn a kijelölt helyen vannak, ha tehát az esemény, mely ellen a biztositás irányult, a biztositott tárgyakat nem ezen, hanem más helyen éri, az ily módon bekövetkezett kárt a biztositó megtériteni nem tartozik.* A szóban levő biztositási kötvényben a biztositás helyiségéül az abban névszerint megjelölt Gr. Hermannak lakháza lett kijelölve; felperes biztositott azonban maga beismeri, hogy a biztositott tárgyak a tüzeset idejében nem eme helyiségben voltak elhelyezve s igy ezek a fentidézett törvényszakasz értelmében a tüzeset idejében nem biztositottaknak tekinthetők: minélfogva alperes biztositó társaság az ily módon bekövetkezett kár megtéritésére nem kötelezhető, mert Gr. Hermann lakháza

*) L. Nagy Ferencz. Keresk. jog.

a szerződés szerint a biztositás helye, el nem égett s igy a biztositott tárgyakra nézve a biztositás helyén az esemény be nem következett volna. Nem lehetett továbbá figyelembe venni felperes amaz előadását, hogy a biztositási kötvény ez intézkedése, szemben a biztositott cséplőgép czéljával és rendeltetésével. hatálylyal nem bir: mert a szerződés emez intézkedése a biztositott tárgyakat czéljuk és rendeltetésük szerinti használatában nem korlátolja, csak a biztositás hatályát szoritja meg, mely megszoritás pedig épen a kereskedelmi törvény 488. §-án alapszik, mint ilyen tehát hatálytalannak nem tekinthető, de ettől eltekintve, *felperesnek azt, hogy a biztositott tárgy rendeltetéséhez képest helyét változtatni fogja, már az ajánlatban kiemelni, vagy a biztositási kötvény kiállitása után az általános feltételek vonatkozó szakaszához képest a helyiségváltoztatást bejelenteni* s ez által a biztositásnak más helyiségre való kiterjesztését kieszközölni *módjában állott volna* stb. (732/81. D. T. r. f. XXVIII. 243.) — *Azonos: Curia:* 862/87. (J. 88. 31.)

220. *Curia:* A biztositott ingóságokért követelt kár tekintetében azért volt felperes keresetével elutasitandó, mert nem tagadta, hogy *a biztositott tárgyak (bor) nem a biztositás egész tartama alatt változatlan mennyiségben voltak fentartandók, hanem, hogy rendeltetésük az volt, hogy mennyiségük havonként változzék.* E mellett tanuskodik biztositott felperes foglalkozása, de különösen az, hogy felperes nem is állitja, hogy a biztositott tárgyak bármely része megmentetett volna, a kártéritést nem a biztositott, hanem minden egyes tárgynál csekélyebb menynyiség után követeli. Ily körülmények közt a biztositott tárgyak a kereskedelmi törvény 489. §-a alá esvén, e §. szerint felperes biztositottat terhelte a bizonyitási kötelezettség arra nézve, hogy a tüzeset idején a tárgyak a keresetlevélben kitett mennyiségben voltak meg. E részben felperes tanukra hivatkozott s a perrendtartás 235. §-a alapján főeskűjét is megajánlotta: tanuknak a tárgyak mennyiségéről azonban vallomásuk szerint tudomásuk nem lévén, határozatlan vallomásukra a főeskü általi bizonyitás megengedhető nem volt; másrészt pedig a becslőeskü általi bizonyitás sem volt alkalmazásba vehető: minthogy a bizonyitás e módjának a prts. 237. §-a szerint csak akkor van helye, ha valamely kártéritési követelés kétségen kivül áll és annak csak összege bizonyitandó; ennélfogva felperes biztositott keresetével egészben elutasitandó volt. (650/83. P. T. VIII. 13.)

221. *Budapesti tábla: A tulbiztositás a dolog természeténél fogva ki van zárva ott, a hol változó mennyiségü áru biztositása forog fenn.* De ha nem volna is kizárva, alperesnek idevonatkozó kifogását el kellett vetni mert ő tartozott volna bizonyitani, hogy a biztositás megkötésekor felperes fatelepén a kötvényekben megjelölt mennyiségü és értékü tárgyak nem léteztek. (3939/87.) — *Curia:* Helybenhagyja. (J. 88. 78.)

222. *Curia:* ... Helyesen mondották ki az alsófoku biróságok, hogy *a fogyó és szaporodó mennyiségben biztositott árukban a kárkimutatásban kitüntetett mennyiségét és minőségét, tehát a kártéritési követelés valódiságát, épen ugy, valamint a biztositott és elégett áruknak kerese-*

Tüzkárbiztositás.

tileg követelt azt az értékét, melylyel azok a megsemmisülés idejekor birtak s melynek alapján a kártérités összege a kereskedelmi törvény 478. §-a szerint megállapitandó, alperes tagadásával szemben a kereskedelmi törvény 489. és 479. §§-ai értelmében felperes köteles bizonyitani. A mi a követelés valódiságát illeti, e részben alperes beismerésével, illetőleg 16. ·/. a. csatolt részletes kimutatásával csak azon 709 frt 03 kr. összeg fogadható el bizonyitottnak, melynek és kamatának fizetésére alperes feltétlenül köteleztetett, feltétlenül pedig azért, mert habár felperes megnyugodott abban, hogy részére ezen összeg is csak esküttől feltételezetten itéltetett meg és habár perjogi elv, hogy valamely nem felebbezett rendelkezés nem a felebbező előnyére és ellenfelének hátrányára meg nem változtatható, a fenforgó esetben azonban, midőn felperes az alsóbb biróságok itéletének megváltoztatásával, keresetének 11,116 frt 13 kr. részével feltétlenül elutasittatik, a Curia nem találja az emlitett perjogi elvbe ütközőnek azt, hogy alperes majdnem teljes pernyertessége mellett beismerése alapján a 709 frt 03 kr. fizetésére feltétlenül köteleztetett. A mi pedig a 11,116 frt 13 kr. kártéritési követelést illeti, azzal felperes azért utasittatott el feltétlenül, mert habár felperes tanui a tüzesetet rövidebb-hosszabb idővel megelőzőleg felperesnek szóban forgó botraktárát, illetőleg annak bizonyos helyiségeit a biztositottaknak megfelelő botfa-árukkal telerakva látták és habár a szakértők által megállapitott térfogatok alapján más szakértők azt is megállapitották, hogy a biztositott és elégettnek állitott faáru készlet a kérdéses helyiségekben bőven elférhetett, még ezen bizonyitékok alapján egyáltalán meg nem állapitható, hogy a kárkimutatás szerint részletezett mennyiségü és jelentékenyen különböző mennyiségü és értékü faáruk a tüzeset helyén és idején valóban megvoltak. A tanuk vallomásából nagy általánosságban csak az tünik ki, hogy a kérdezetteknek megfelelő botfa-áruk különböző időkben nagy mennyiségben szállittattak felperes raktárába, hogy e raktárakat a vegyesen összehalmozott árukkal tömve látták, de azt, hogy a különböző faáruk mily számszerü mennyiségben vagy mily arányban voltak a raktárban, ezen vallomásokból megállapitani egyáltalán nem lehet, egyéb bizonyitékot pedig felperes e részben nem hozott. Minthogy pedig a bizonyos meghatározott mennyiségben és minőségben biztositott és elégettnek állitott tárgyaknak minősége és mennyisége képezi a kárkövetelés szükségképeni alkatelemeit, ez a mennyiség és minőség azonban — a kereseti követelés alapja — beigazolást nem nyert s igy a követelés valódisága bizonytalan maradt; minthogy továbbá a perrendtartás 287. §-ában szabályozott becslőeskü a bizonyitó félnek csak akkor itélhető, ha a valódiságára nézve kétségen kivül álló követelésnek csak az összeg vitás (fenforgó esetben a biztositott elégett tárgyak értéke) és ez más módon nem bizonyitható, a felperes részéről ajánlott becslőeskü a biztositott és elégett tárgyaknak minősége és számszerü mennyiségére, nézve bizonyitékul nem alkalmazható, a perrendtartás 235. §. értelmében főeskü pedig, mint a mely csak bizonyos meghatározott ténykörül-

ményekre irányulhat és tetszés szerint változtathatólag fel nem tehető, már csak azért sem itélhető meg, mert felperes azt ajánlatba sem hozta, de az, tekintettel alperes tanuinak vallomására, különben sem volna megitélhető. A perköltség iránt tett intézkedés a perrendtartás 251. §-án alapul. (1151/92.) Tüzkárbiztositás.

*

A biztositott tüzkár esetében igazolni tartozik, hogy a biztositott tárgyak közül melyek égtek el egészen és melyek rongáltattak meg ugy, hogy a tüz által értékük kevesbedett, és nem elegendő utalni a kárbecslő által történt kárfelvételre, kivéve, ha a kárbecslő a kárnak a biztositót kötelező hatálylyal való megállapitására fel volt hatalmazva vagy a biztositó a kárfelvételt jóváhagyta.

*

Ha a biztositott épületben vagy annak rendeltetésében oly változás történik, mely által a tüzveszély akkép fokoztatik, hogy a biztositó, ha e körülmény előtte tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem, vagy nem ugyanazon feltétel mellett kötötte volna meg, a biztositás megszünik, ha a biztositó a változásról nyert értesités folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fenntartja.

A mennyiben a biztositó a szerződést fenn nem tartja, a befizetett biztositási dijnak a még le nem járt időre eső része a biztositottnak vissza adatik. (490. §.)

A biztositási időtartam alatt a biztositott tárgy helyzete vagy rendeltetése változásokat szenvedhet. Mint láttuk, az ingók biztositásánál a helyváltozás lényeges körülmény, mely a biztositónak esetről-esetre bejelentendő. Az ingatlanokra vonatkozó tüzkár-biztositásnál pedig lényeges körülmény az ingatlan rendeltetésének megváltozása, mely okul szolgálhat a biztositónak a szerződés megszüntetésére, holott az ingóknál a biztositás nem szünik meg magában véve attól, hogy a biztositás időtartama alatt fokozódik a biztositó által viselt koczkázat mérve. Mert a törvény szerint ha biztositott épületben, vagy annak rendeltetésében időközben történt változás folytán a biztositó által elvállalt veszély fokoztatik, erről a biztositó értesitendő és ennek jogában áll a szerződést ezen időponttól fogva megszüntetni. Ha a biztositott fél az értesitést elmulasztja, nem állván módjában a biztositónak nyilatkozni, hogy a szerződést a változott viszonyok mellett is fenn akarja-e tartani, az értesités elmulasztása folytán a szerződés hatályát veszti.

A törvény nem állapitja meg a határidőt, mely alatt a biztositott fél a változás beálltát a biztositóval és ez a szerződés fenn, vagy fenn nem tartását a biztositottal közölni

Tüzkárbiztositás.

tartozik. E tekintetben okszerüen azt állithatjuk, hogy a biztositott azonnal köteles a változásról a biztositót értesiteni, valamint tartozik ez is a szerződés fenn, vagy fenn nem tartásáról a biztositottat haladéktalanul értesiteni.

A mi már most a beállott változások okát illeti, e tekintetében a törvény nem tesz különbséget, hogy a változásokat a biztositott fél maga idézte-e elő, vagy valamely rajta kivül álló ok, tekintve, hogy a szerződés megkötésekor fennállott és bevallott koczkázatot vállalja el a biztositó és a koczkázat nagyobb mérve esetén a biztositó vagy nem, vagy más feltételek mellett vállalta volna el a biztositást.

*

A tűz elleni biztositás kiterjed a tüzveszély által okozott minden kárra tekintet nélkül a tüz keletkezési módjára. A tűz keletkezésének azon nemei, melyekre a felek a biztositást kiterjeszteni nem kivánják, a szerződésben világosan felsorolandók.

A közvetlen tüzkárral egyenlőnek tekintetik az, mely a szomszédos épületekben kiütött tűz folytán a biztositott tárgyakon oltás vagy mentés következtében történik, ez áll különösen akkor, ha a btztositott tárgyak oltás vagy mentés közben megsemmisülnek vagy megsérülnek. (491. §.)

Ezen szakasz második bekezdésének szövegezése hiányos, mert nem csak az a kár tekintetik a közvetlen tüzkárral egyenlőnek, mely a szomszédos épületekben kiütött tüz folytán történik a biztositott tárgyakon oltás vagy mentés következtében, hanem minden kár, mely általában tüzeset folytán történik a biztositott tárgyakon, mert igy a törvény szavai szerint, ha nem egy szomszédos épület gyulad meg, hanem egy szomszédos farakás, vagy kazal, akkor az ennek oltása következtében, — minthogy ez nem épület — a biztositott tárgyakon ejtett rongálásért a biztositó nem volt felelős. (L. Nagy F. i. m. 391. l.)

Jogesetek.

223. *Curia:* Az a körülmény, hogy *a biztositott lakház a biztositás tartama alatt lakatlanná lett,* a tüzveszélyt fokozó s a biztositás elvállalására befolyással birhatandott változásnak nem tekinthető. E változás bejelentésének elmulasztása tehát a biztositási szerződés érvényére befolyással nem bir. (1047/81. DT. II. 110.)

224. *Curia:* A biztositó kártéritési kötelessége fennáll akkor is, ha *a biztositott kép szivartüz következtében szenvedett sérülést.* (862/87. J. 88. 31.)

*

A jégkár elleni biztositásnál, mely egyedül a jégverés által okozott károkra terjed ki, a kötvénynek a 469. §-ban érintett adatokon kivül a biztositott földek dülőnként pontos leirását is kell tartalmaznia. (492. §.) Jégkárbiztositás.

A jégkárbiztositásról különösen a törvénynek csak ezen egy szakasza szól, mely megállapitja, hogy a jégkárbiztositás kizárólag a jégverés által okozott kárra terjed ki, nem terjed ki tehát olyan kárra, mely például felhőszakadás, vagy eliszaposodás által történik.

A kötvény kiállitására nézve kötelezőleg irja elő a törvény a földek dülőnkénti pontos leirását, mely ennek folytán érvényességi kellék, úgy, hogy ennek elmellőzése a szerződés érvénytelenségét okozza.

A K. T. 481. §-nak harmadik bekezdése itt szól a jégkárról, e szerint, ha részbeni jégkár történik, a kár megállapitása a termés beszeésdéig elhalasztható.

*

A szárazon, folyókon vagy belvizeken fuvarozott áruk biztosithatók azon teljes értékben, melylyel a feladás helyén és idejekor birnak. Ezen értékhez számithatók a biztositási dijon kivül a rakodási és fuvarozási költségek, a vámkiadások és mindazon költségek, melyek az árúnak a rendeltetés helyére beérkeztéig felmerülhetnek.

Biztositható azonfelül azon áremelkedés is, mely az esemény bekövetkeztekor a rendeltetés helyén mutatkozni fog. Ezen reménylett áremelkedés a 470. §. következményeinek terhe alatt, a biztositási kötvényben külön és számszerüleg kiteendő.

A biztositás e neme kiterjed mindazon károkra, melyek a furarozott tárgyakban tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés. a gőzkazán szétrobbanása vagy erőhatalom által okoztatnak. Kizártaknak csak azon események tekinthetők, melyek a biztositási szerződésben világosan kijelölvék (493. §.)

A fuvarozási biztositást tárgyazza ezen szakasz a 494, 495. 496. és 497. §§-okkal együtt. A törvény világosan csak a fuvarozott tárgyakról intézkedik, de per analogiam a fuvarozási eszközökre is ezen szakaszok alkalmazandók, például a hajókra, kocsikra.

A fuvarozási biztositásnál nem csak a tényleges érték, hanem azon magasabb érték, — reménylett áremelkedés — is, melylyel a tárgy a rendeltetés helyén birni fog, biztositható Ezen reménylett áremelkedés azonban nem mint biztositott tárgynak a szerződő felek kifejezett akaratnyilvánitásával közösen megállapitott értéke hanem csak mint biztositási

Fuvarozási biztositás.

összeg tekintetik, tehát kár esetében a reménylett áremelkedés a biztositott által bizonyitandó.

A fuvarozási biztositás kiterjed mindama károkra, melyek tűz, villám, hajótörés, jégzajlás, elmerülés, a kőzkazán szétrobbanása, vagy erőhatalom (vis major) által okoztatnak. Megjegyzendő azonban, hogy a biztositott felelősége a biztositóval szemben ezen esetben fennáll, tehát ha rendes gondosság mellett a kár elháritható lett volna, — okoztatott legyen a bár erőhatalom által is, — a biztositónak kártéritési kötelezettsége nincs.

A fuvarozás veszélyei ellen kötött biztositás, más megállapodás hiányában, azon időponttal veszi kezdetét, midőn az áruk rendeltetésük helyén az átvevőnek vagy megbizottjának kiadatnak (494. §.)

*

A biztositás szakadatlanul tart akkor is:

1. Ha a részben szárazon, részben vizen fuvarozandó árúk útközben más jármüvekre rakatnak át;

2. ha a vizen fuvarozandó árúk útközben más hajóra rakatnak. E tekintetben kivételnek akkor van helye, ha a biztositás a szerződésben világosan kijelölt hajón leendő fuvarozásra nézve köttetett; de ily esetben is a veszély a biztositót terheli, ha az átrakodást valamely esemény teszi szükségessé, s a hajó, melyen az árú utját folytatja, a szerződésbeli feltételeknek megfelel;

3. ha az áruk valamely esemény miatt, az út folytatásáig, ideiglenesen elhelyezendők.

A 2. és 3. pont eseteiben a biztositó, mihelyt az lehetséges, értesitendő (495. §).

Ha biztositott az értesitést elmulasztja, nem szünik meg ugyan már ez által a biztositó kártéritési kötelezettsége, de ha erre az értesités elmulasztása folytán kár háramlott, a biztositott ezért felelős.

*

A biztositó nem felelős a kárért, ha a fuvarozás, a nélkül, hogy erre szükség lett volna, a közönséges módtól eltérőleg történik.

Ha a biztositott az árú elküldését vagy szállitmányozását szükség nélkül késlelteti, a biztositó a késedelem ideje alatt történt kárért nem felelős.

Ha e késedelem egy hónapnál tovább tart, vagy ha a

kijelölt átvevő az árú rendeltetési helyén az átvétellel késik a biztositó minden további felelősség alól megszabadul. (496. §.) **Fuvarozási biztositás.**

*

Ha a kijelölt átvevő az árút a kár megállapitása előtt fogadja el, a biztositó felelőssége megszünik.

A külsőleg fel nem ismerhető sérelmeket köteles az átvevő, az átvételtől számitandó nyolcz nap alatt, biztositónak bejelenteni, ellenkezőleg kártéritési igényeit ezekre nézve is elveszti. (497. §.)

IV. FEJEZET.

Életbiztositás.

Életbiztositás. *Életbiztositásnak azon ügylet tekintetik, mely által valaki, ellenérték (dij) kikötése mellett, bizonyos összeg fizetésére kötelezi magát olyképen, hogy a fizetési kötelezettség valamely személy élettartamától vagy egészségétől, vagy testi épségétől tétetik függővé.*

Az, ki az összeg fizetésére magát kötelezi: biztositónak; az, kinek élettartamától vagy egészségétől vagy testi épségétől a a fizetés függővé tétetik, biztositottnak, s az, kinek javára a fizetendő összeg kiköttetik: kedvezményezettnek tekintetik. (498. §.)

Az életbiztositás jogi természete felől a tudományos nézetek teljesen ellentétes irányban ágaznak el.

Sokan abból indulnak ki, hogy az életbiztositás tulajdonképeni czélja: megvédeni a biztositottat a halál, vagy az előrehaladott kor által bekövetkező vagyoni hátránytól, mely vagyoni hátrány előzetesen megállapittatik. Ezen nézet hivei az életbiztositást valódi egységes kárbiztositásának vallják, de érvelésük már a kiindulási pontnál megdönthető, mert gyakori eset, hogy a biztositott a meghatározott kor elérésekor nagyobb munkaerővel, nagyobb keresettel bir, mint a szerződés megkötésekor, vagy mint a biztositási időtartam alatt bármikor és ez esetben vagyoni hátrányról természetesen szó sem lehet, a mint nem lehet szó életbiztositásnál egyáltalán a tulbiztositásról sem, a miben szintén lényegesen különbözik a kárbiztositástól.

Mások az életbiztositástól egészen megtagadják a biztositási ügylet jogi természetét és tisztán takarékpénztári egyesülésnek állitják. Ezek szerint az életbiztositási vállalatok gazdaságilag véve tisztán takarékpénztáraknak tekintendők, melyek arra szolgálnak, hogy az egyesek betétei közösen kezel-

tessenek és hasznosittassanak. A halandósági táblázatok alapján a vállalat kiszámitja, hogy mekkora betét esik évenként az egyes betevőre, tekintettel a meghatározott számu betevőből álló csoportban előfordulható halálesetekre. Életbiztositás.

Az életbiztositásból azonban a biztositási elemet egészen kiküszöbölni nem lehet. Mert ha elfogadnók a tisztán takarékpénztári elméletet, nem találhatnánk első sorban olyan alapot, melyből a vállalat kifizeti azokat az összegeket, melyeknek kifizetését a halandósági táblázatoktól eltérő halálozások tesznek szükségessé. Minthogy ez a dolog természete szerint bekövetkezhetik és be is következik és az életbiztositó vállalatoknak más teendőik és más kötelezettségeik is vannak, mint a biztositási dijakat mint takarékbetéteket kezelni, kamatoztatni és kifizetni, nem lehet elfogadni helyesnek ezen iskola tanát sem.

Leghelyesebb azon felfogás, melynek hazai tudósaink, mint Nagy Ferencz, Beck Hugó is követői, hogy az életbiztositás jogi természetét tekintve összetett ügylet, és pedig részint takarékpénztári, részint biztositási ügylet. Ezen tan szerint a biztositott fél czélja, hogy halála bekövetkeztéig egy bizonyos összeget takaritson meg, mely összeg hátramaradottját, illetve egy harmadik személyt illessen. Minthogy azonban bizonytalan, hogy mikor hal meg, kétséges tehát, hogy haláláig azt a bizonyos összeget megtakarithatja-e, a biztositóval szerződik, mely a meghatározott díjfizetés ellenében kötelességet vállal arra, hogy a megtakaritani szándékolt összeget akkor is kifizeti a biztositott által eleve megjelölt személy kezéhez, ha a biztositott hamarabb halna meg, mintsem a tőkét összegyűjthette volna.

Ezen elmélet helyességére dr. Beck Hugó a következőképen jut: „Az életbiztositási ügylet megkötésénél a biztositott azon akaratát kivánja érvényre juttatni, hogy halálakor bizonyos tőke egy harmadiknak kifizettessék és pedig tekintet nélkül arra, hogy az általa befizetett dijak az esedékesség időpontjában a biztositási összeget elérik-e, vagy sem. Ezen ügylet reá nézve feleslegessé válnék, ha előtte ismeretes volna az élet még hátralevő tartama. Az élettartam ismerete mellett egyszerü számmüvelettel megállapithatná az évenként megtakaritandó és félreteendő összeget, mely az élet megszakadásával az összegyűjteni kivánt tőkét representálná. Czéljának elérésére tehát a takarékpénztári ügylet teljesen elegendő volna. Minthogy azonban az élettartam, mely alatt az összegyűjteni czélba vett tőke megalkotandó volna, ismeretlen, a takarékpénztári ügylet eredményhez nem vezethet.

Kétséget nem szenved, hogy az életbiztositás statisztikai valószinüségi számitásokra támaszkodik. Kétséget nem szen-

 ved továbbá, hogy különösen a halálozási táblázatok kapcsolatban a szokásos és elérhető kamatlábbal képezik azon alapot, mely az életbiztositásnál a koczkázatot lehetőleg szűk korlátok közé szorítja. De ép oly kétségtelen az is, hogy a halálozási táblázatok sohasem képesitik az egyest arra, hogy azok alapján a saját élettartamát akár csak megközelitőleg is meghatározhassa, miután teljesen bizonytalan, hogy a halálozási táblázatok szerinti melyik, a korai vagy késői halálozások csoportjába esik-e? Ezen táblázatok tehát nem nyujtanak az egyesnek támpontot annak kiszámitására, mennyit kell évenként megtakaritania, hogy halálakor egy bizonyos tőkeösszeg összegyüjtve hátramaradjon. Kénytelen ennélfogva biztositási vállalathoz fordulni, mely lehetővé teszi, hogy az egyesnél az élettartamtól függő gazdasági eredményeket attól, egy meghatározott összességen belül való kiegyenlités által függetleniti, mert ezen összességre nézve a halálozási táblázat az elhalálozás felosztását a különböző életkorra megközelitőleg megállapitja. A számitás azon alapul, hogy a biztositottak által teljesitendő fizetések a biztositó által elvállalt teljesitményeket fedjék. És ezen számitás az által lesz keresztülvihető, hogy a halálozási táblázat által megközelitő támpont nyujtatik arra nézve, hogy az összeség tagjaiból évenként mennyi hal el és mennyi marad életben és ez úton constatálható, hogy minden évben mennyi fizetés lesz teljesitendő és mennyi díj fog befolyni. Ha ezen számitás teljesen pontos és változhatlan adatokon alapulna és minden körülmények között beválnék, akkor a vállalat nem viselne koczkázatot, hanem csak az ügyletek lebonyolitásáról gondoskodnék, vagyis a vállalat tisztán takarékegyesületi rendeltetéssel birna. Minthogy azonban a halálozási táblázatok csak megközelitőleg egyeznek a tényleg beálló halálesetekkel és az elérhető kamat-élvezet is csupán a valószinüség alapján vehető számitásba, az ügylet létesitésével egybekötött czél takarék-egyesülés által sem érhető el.

A biztositottak által teljesitendő dijfizetések oly módon állapittatnak meg, hogy azok az időközi kamatokkal együtt azon összegeket fedezzék, melyek a biztositó által elvállalt teljesitmények eszközlésére elegendők, vagyis elégségesek azon kötelezettségek teljesitésére, melyek a halálozási táblázatok és a szokásos kamatláb alapul vétele mellett a biztositót terhelik. Ha már most a biztositottak tényleges elhalálozása a táblázatok szerint beállandó halálozásoktól eltérő és pedig kedvezőtlen irányban, azaz, ha a biztositottak közül tényleg több és korább hal el, mint a hogy az elhalálozás a táblázat szerint vélelmezve volt, akkor a biztositó által elvállalt fizetések teljesitésére elegendőnek vélelmczett biztositási díjak nem

lesznek elegendők, hanem kiegészitésre szorulnak és ezen kiegészitést a biztositó tartozik teljesiteni. Életbiztositás.

Az életbiztositási ügylet ezek szerint két szerződés összetételéből alakul. Egyrészt takarékpénztári szerződés, melynek alapján a biztositó a biztositott által betett takarák-összegeket kezeli és tőkévé gyüjti, hogy azt az esedékesség időpontjában kiszolgáltassa és másrészt biztositási szerződés, melynek alapján a biztositó — díj ellenében — kötelezettséget vállal arra, hogy a takarékbetétet, ha az az esedékesség beálltával a biztositási összeget — a megtakaritani kivánt tőkét — el nem éri, kiegésziti.“

Ha már most mindezekhez hozzáveszszük, hogy az életbiztositásnál — eltérőleg a többi biztositási ágaktól, — a biztositót olyan kötelezettség terheli, mely okvetlenül bekövetkezik, a miből következik, hogy az életbiztositásoknál számszerüleg lehetőleg pontos díjak számithatók ki, könnyen megérthetjük, hogy a biztositási dij maga megfelelőleg az életbiztositási ügylet kifejtett jogi természetének, három részre oszlik. A dij egy része arra szolgál, hogy az időközben bekövetkezett káresetek fizetésére fordittassék, közelebbről, hogy kiegészitse azon takarékbetétek összegét, melyeket a biztositott a halandósági táblázatokban foglalt feltevéstől eltérőleg korábban bekövetkezett halála miatt maga nem egészithetett ki, — ez az u. n. koczkázati dij. A másik rész a tulajdonképeni takarékbetéteket képezi, mely tehát, mint ilyen, a biztositott tulajdona és a dijak ezen részéből kamataival együtt képződik az egész biztositási összeg, ha a biztositott a meghatározott kort megéri. Ez az u. n. dijtartalék. Végül a dij egy része az üzleti költségekre fordittatik, ez az u. n. dijpótlék.

Ezek szerint nyilvánvaló, hogy a biztositó a biztositott részére csak a dijak egy részét helyezi el a tartalékba, ha tehát valamely biztositott a biztositási szerződést megszünteti, nem kaphatja vissza az egész befizetett összeget, csak a díjnak azon részét, a mely az ő általa befizetett összegekből a dijtartalékra fordittatott, mert a koczkázati dijat a biztositó az időközben bekövetkezett halálesetek folytán felhasználta már, úgyszinte a díjpótlékot is. Ezen felfogás jut érvényre kereskedelmi törvényünkben is, azonban csak némely rendelkezésében, de a biztositási dij valódi természete, — valószinüleg ezért, mert az életbiztositási ügylet jogi természete felől még mindig élénk viták folynak és annak valódi természetét az elmélet egybehangzóan nem döntötte el, — kellő kifejezésre nem jut.

Mindazon esetekben — mint alább látni fogjuk — melyben a biztositott vétkességén kivül álló okok miatt szünik

Életbiztositás. meg a biztositási szerződés, visszadni rendeli a törvény ugyan a biztositottnak, illetve kedvezményezettnek a befizetett díjak egyharmadát, — ez megfelel átlagos számitás szerint a dijakból a tartalékra forditott összegnek, ámde azon esetekben, mikor a biztositási szerződés a biztositott vétkességéből szünik meg, a törvény szerint a biztositott semmi visszafizetésre nem tarthat igényt. Ha a törvény a dijnak fentebb kifejtett jogi természetét teljesen magáévá tette volna, ellenmondás nélkül nem intézkedhetnék úgy, hogy a biztositott az ő jogos tulajdonát, az ő takarékbetéteit, elveszitse. Ezen rendelkezés úgy tünik fel, mintha a törvény a biztositottat az ő vétkességeért poenaléval sujtaná. *)

Mint fentebb emlités tétetett, a dijak egyharmadrésze képezi átlagos számitás szerint a dijtartalékot. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a dijtartalék több, mint a díj egyharmadrésze és hogy a biztositó mégis csak a dij $^1/_3$ részét tartozik visszaadni, annak oka az, hogy valamely biztositott kilépése által a biztositó koczkázata nagyobbodhatik. Például ha egy 1000 emberből álló biztositott csoportból 5 év mulva 100 egészséges ember kilép, a megmaradt 900 ember közül időközben többen elhalván, mások pedig az 5 év alatt bekövetkezett változások, baleset, betegség stb. miatt régi egészségüket elveszitvén, a 100 egészséges ember kilépése folytán a biztositott csoport tetemesen rosszabbodik és a halandósági százalék emelkedik. Tehát valamely biztositott kilépése folytán nagyobbodó koczkázat fedezésére is visszatartja a biztositó a dijak egy részét.

A kereskedelmi törvény definitiója szerint az életbiztositásnak három faja van: tulajdonképeni életbiztositás, egészségbiztositás és balesetbiztositás.

Az egészségbiztositást rendszerint a betegsegélyző és temetkezési egyletek üzik, a melyek ha nem esnek az 1891: XIV. t.-cz. rendelkezése alá, mely az ipari alkalmazottak egészségbiztositását kötelezőleg irja elő, — a jelen törvény rendelkezései alá vonandók.

Jogesetek:

225. *Nagyváradi tábla:* „Szent Margit" jótékonysági egyesület részvénytársulat czégbejegyzési ügyében végzett: A tábla az elsőbiróság végzését helybenhagyja. Mert a felfolyamodó részvénytársaság üzletének egyik ágát képezi az alapszabályok 5. §. a) pontja szerint: „Bizonyos meghatározott idő alatt, esetleg az elhalálozás napján fizetendő tagsági járulékok ellenében legalább 100 és legfeljebb 1000 korona érték erejéig

*) L. Nagy Ferencz: Keresk. Jog.

temetkezésekre szóló szerződések kötése bármely egészségi állapotban levő személyekkel valláskülönbség nélkül." Minthogy pedig oly ügylet, mely által valaki ellenérték kikötése mellett, valamely személy élettartamától függőleg magát fizetésre kötelezi az 1875 : XXXVII. t.-cz. 489. §-a értelmében életbiztositási ügyletnek tekintendő, minthogy *az a körülmény, hogy a biztositási összegnek megfelelő temetkezést felfolyamodó részvénytársaság természetben köteles teljesiteni, egymagában véve a jogügylet minőségét meg nem változtatja, mert a biztositó e kötelezettségében benne foglaltatik az érték s helyettesitve van a biztositott összeg s igy a természetben való teljesités kötelezése a jogügylet minőségének meghatározásánál közömbös;* végül minthogy a kereskedelmi törvény 453. §-a értelmében minden biztositási vállalat kivétel nélkül köteles a czégjegyzésre illetékes törvényszéknél a biztositási ügylet minden ágára nézve, melylyel foglalkozni szándékozik, külön-külön 100,000 frtnyi tényleg befizetett biztositási alapot kimutatni; tehát helyesen határozott az elsőbiróság akkor, mikor a kérdéses biztositási ügylet ágára nézve a törvényben előirt biztositási alap hiánya miatt a vállalatnak az első bejegyzés alkalmával a) pont alatt bejegyzett tárgyát, a kereskedelmi czégjegyzések kihirdetésére felügyelő miniszteri biztos előterjesztésére hivatalból törülte. (2270/95.) Életbiztositás.

226. *Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperest keresetével elutasitja és megállapitja, hogy másodrendü alperes jogositva van az elsőrendü alperes által letétbe tett 7688 frt 74 kr. tőkét és ennek letéti kamatát a letétből felvenni és elsőrendü alperes jogositva van az A—A) 15. a. csatolt 15 dijnyugtát és az A) 16. jel alatt csatolt biztositási kötvényt átvenni. A letét kiutalása és a kérdéses okiratok kiadása iránt az itélet jogerőre válta után fog a kir. törvényszék intézkedni. *Indokok:* Elsőrendü alperes a felperességi jogot azon okból kifogásolta, hogy felperes a per vitelére vonatkozó gyámhatósági jóváhagyást nem mutatta be. Ez a kifogás alaptalan, mert a gyámügyi törvény 87. §-a értelmében a gyám a kiskorut a peres ügyben képviseli és a 113. §. értelmében, ily esetben gyámhatósági felhatalmazás sem szükséges. Az A) 16. jel alatt eredetiben csatolt 1888. évi augusztus 13-án kelt biztositási kötvény szerint, H. M. a N. életbiztositó társaságnál biztositva volt olykép, hogy a biztositott összeg az esetben, ha H. M. 1908. julius 23-ig meghalna, az ő jogutódainak (Rechtsnachfolger) és az esetben, ha ez időpontban még él, neki magának fizetendő. Az V. a. eredetiben csatolt és 1893. szeptember 9-én kelt, a tanuként kihallgatott A. Gy. és F. M. vallomása által valódinak bizonyult okirat szerint H. M. a biztositási kötvényen alapuló összes jogokat G. G. másodrendü alperesre átruházta és a biztositó társaság ezt az átruházást az V. a. okiratra vezetett 1893. október 24-én kelt nyilatkozat szerint tudomásul vette. Felperes az átruházás hatálytalanságát vitatta azon az alapon, hogy a biztositási kötvény szerint arra az esetre, ha — mint tényleg bekövetkezett — a biztositott 1908. évi julius 30-ika előtt hal meg, kedvezményezettekül a biztositott jogutódai, azaz törvényes örökösei lévén megjelölve, a biztositott a kedvez-

Életbiztositás. ményezetteket illető és a kedvezményezettek vagyonához tartozó biztositási összeget hatályosan másra át nem ruházhatta. Felperesnek ezt az álláspontját nem lehetett helyesnek elfogadni. Életbiztositási ügyletből folyólag a kedvezményezettnek a halálesetre biztositott összegre való joga a biztositó halála esetén nyilik meg és ez időpontig a kedvezményezettet a biztositási ügyletből folyólag semminemü jog meg nem illeti, miből következik, hogy a biztositottnak a biztositó beleegyezésével ahhoz is joga van, hogy az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyett más kedvezményezettet jelöljön ki és ez a joga a kedvezményezett beleegyezésétől nem függ. Már pedig az V. a. okirat értelme az, hogy a biztositott az eddigi kedvezményezettek helyett G. G. másodrendü alperest jelölte ki kedvezményezettül és pedig mind arra az esetre, ha a biztositott 1908. julius hó 30. napja előtt hal meg, mind pedig arra, ha e nap után fog meghalni. Erre mutat az okiratban használt az a kifejezés, hogy a biztositott a kötvényt minden jogokkal együtt G. G.-ra átruházta (Ich übertrage... meine... Lebensversicherungs-Polizze mit allen Rechten auf Herrn G. G.), a kit „természetesen" megillet az a jog is, hogy a kötvényt tőkésitse vagy visszavásárolja (welchem es natürlich auch freisteht die Polizze zu capitalisiren oder rückzukaufen). Ugyanerre mutat az a körülmény is, hogy H. M. a biztositási kötvényt és az addig esedékessé vált dijnyugtákat G. G.-nak átadta és hogy az átruházás után a biztositott haláláig esedékessé vált dijakat G. G. fizette, amely körülmény bizonyitva van az által, hogy a dijnyugtákat a 115,068/98. sz. a. végzésben foglalt felhivás folytán G. G. becsatolta. E körülményekből meg kell állapitani, hogy az V. a. okiratban foglalt ügylet czélja és értelme az volt, hogy a biztositott a kötvényből folyó összes jogokat G. G.-ra ruházta át, ami egyértelmü azzal, hogy a biztositott a kötvényből folyó összes jogok tekintetében G. G.-t jelölte ki kedvezményezettül. Minthogy pedig a biztositó társaság által tudomásul vett ez a kijelölés hatályos, ennélfogva abban az esetben is, ha helyes felperes álláspontja annyiban, hogy a kedvezményezettnek a kötvényben „jogutódai" (Rechtsnachfolger) szóval való megjelölése a törvényes örökösök megjelölésével egyértelmü, meg kell állapitani, hogy az V. a. okiratban foglalt jogügylet folytán a kötvényből a biztositott halála esetén eredő jogok G. G. másodrendü alperesre mint kedvezményezettre mentek át. A felperes által vitatott az a körülmény, hogy H. M.-nak másodrendü alperessel szemben fennállott az a tartozása, amelynek fejében, az V. a. átruházási okiratot kiállitotta, tőzsdei játéküg yletből eredt, bizonyitott volta esetén sem volna döntő, mert a játéküg yletből folyó tartozásra, mint naturalis obligatióra, történt fizetés vagy egyéb teljesités vissza nem követelhető és igy az V. a. átruházás hatályát nem érinti az a körülmény, hogy az átruházás alapjául játéküg yletből folyó tartozás szolgált. A 61,464/96. sz. kérvénynyel elsőrendü alperes 7688 frt 74 kr. biztositási összeget azzal tett letétbe, hogy a letét a jogositottnak a kötvény és dijnyugták ellenében kiadassék. Minthogy a fentiek szerint alaptalan az a felperesi kérelem, hogy az V. a. okiratban foglalt ügylet hatálytalannak nyilvánittassék és felperesnek a letét

felvétele iránti joga megállapittassék, ellenben alapos a másodrendü alperes elleniratában előadott az a kérelem, hogy a letett összeg és kamata másodrendü alperes részére utaltassék ki, minthogy másodrendü alperes nem ellenezte elsőrendü alperesnek a letéti kérvényben foglalt azt a kérelmét, hogy a kötvény és a dijnyugták elsőrendü alperesnek adassanak ki és minthogy másodrendü alperes a viszonkereseti kérelmet csak az esetre terjesztette elő, ha a kereseti kérelem alaposnak találtatik és igy a viszonkereseti kérelem felett határozni nem kellett, ennélfogva a kir. törvényszék felperest kereseti kérelmével elutasitotta, másodrendü alperesnek a letéti összeg felvételére és elsőrendü alperesnek a biztositási kötvény és a dijnyugták felvételére való jogát megállapitotta. (33,267/99.) — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét helybenhagyja. *Indokok:* Az A) 16. jel a. mellékelt biztositási kötvényben kedvezményezettekül általánosságban a biztositott jogutódai lévén megjelölve, felpereseknek mint a biztositott törvényes örököseinek a biztositási összeghez való igényük a kötvény átadása nélkül és külön szerződés hiányában az elsőbiróság itéletének helyes kifejtése szerint csak a biztositott halálával és ebben az esetben is csak akkor nyilhatott volna meg, ha a biztositott életében másként nem rendelkezett. Ily külön szerződés hiányában tehát a biztositott a biztositás fennállása alatt a biztositási összeg tekintetében ugy az eredetileg kijelölt kedvezményezettek, mint a biztositó beleegyezésétől is függetlenül és tetszése szerint rendelkezni feltétlenül jogositva lévén: a biztositottnak az V. ·/. a. csatolt és valódinak bizonyult engedménye, mely lényegében az eredetileg kijelölt kedvezményezettek személyének megváltoztatását jelenti, jogi hatálylyal bir. Az elsőbiróság itéletét tehát az itt kifejtett és a benne felhozott egyéb indokainál fogva kellett helybenhagyni. (1429/99.) — *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik. *Indokok:* Az a kérdés, hogy a fenforgó esetben a biztositási kötvény átruházásának érvényességéhez szükséges volt-e az, hogy az átruházás a biztositó társaságnak bejelentessék és ez által elismertessék, a jelen perben nem igényel megoldást, mert a biztositott a biztositási kötvény 12. pontjában foglalt annak a feltételnek, hogy ez az átruházás a biztositó társaságnak bejelentendő, az V. a. okiratra vezetett záradék szerint eleget tett és ezt a biztositó társaság tudomásul vette. A másodbiróság itéletét tehát, mellőzve azt az indokát, hogy a kedvezményezett személye a biztositó beleegyezésétől függetlenül meg volt változtatható, felhozott többi indokaiból kellett helybenhagyni. (700/900. J. K. 1901. 18.)

Életbiztositás.

227. *Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes köteles 5000 frt tőkét stb. felperesnek fizetni. *Indokok:* Felperes keresetét arra az 1897. évi február 23-án kelt biztositási kötvényre alapitotta, melynek értelmében neki, mint kedvezményezettnek 1898. évi január 10-én elhalt férje R. D. halála esetére kifizetendő 5000 frtot biztositott. E kötvény feltételeinek 9. §-a szerint a kijelölt kedvezményezett személyre vonatkozó változtatás csak ugy érvényes, ha a biztositó a történt változtatáshoz hozzájárul és hozzájárulását a kötvényre vezetendő függelékben ki is jelenti. Ez a szerződési rendelkezés a kereskedelmi törvény intézke-

 déseivel nem ellenkezvén, annak 427. §-ához képest a felek jogviszonyának szabályául szolgál. Minthogy nem volt vitás és a kötvény megtekintéséből is kitűnik, hogy a 2. ·/. a. közjegyzői okirattal a kötvényben kijelölt kedvezményezett személyében czélzott változtatás a kötvényre reá nem vezettetett, nyilvánvaló, hogy a kedvezményezett személynek 2. ·/. a. okirattal czélzott megváltoztatása még akkor sem volna hatályosnak tekinthető, ha alperes bizonyitotta volna, hogy e változtatáshoz hozzájárult, mit különben nem is bizonyitott és nyilvánvaló, hogy a czélzott változtatás a kötvényre reá nem vezettetvén, érvényre sem jutott és felperest mint a kötvényben kijelölt kedvezményezettet a kötvényen alapuló jogok a 2. ·/. a. okirat daczára változatlanul illetik. De másfelől kétségtelen az is, hogy a kötvényre vonatkozó 2. dijrészlet az esedékesség napjától számitott 30 nap alatt stb. (41,375/99.)

Budapesti tábla: Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasitja. (1839/99.) — *Curia:* A kir. tábla itélete megváltoztattatik s az elsőbiróságnak a felperes kereshetőségi jogát megállapitó itéleti rendelkezése hagyatik helyben s ennek folytán a kir. tábla utasittatik, hogy hozzon a per érdemében határozatot. *Indokok:* Alperes először is felperes kereshetőségi joga ellen tesz kifogást azon az alapon, hogy a felperes keresete alapjául szolgáló biztositási kötvényben a felperes mint kedvezményezett javára kötelezett életbiztositási összeget, az elhunyt biztositott még életében az alperessel közölt 2. ·/. a. közjegyzői okiratba foglalt ajándékozási ügylettel édesanyjára, R. M.-ra ruházta át és hogy ezen, az általános biztositási feltételek 9. §-ának megfelelő módon joghatályosan létrejött átruházás következtében felperesnek nincs joga a biztositott összeg iránt keresetileg fellépni. A kir. tábla alaposnak fogadván el alperesnek ezt a kifogását, a felperest keresetével perelhetőségi jog hiányából azért utasitotta el, mert az itéletében érvényre jutott jogi felfogás szerint a 2. ·/. a. foglalt átruházás joghatályos s igy felperesnek az eredetileg az ő javára kötelezett biztositott összeghez követelési joga nincs. Ez alapon azonban felperes keresetével el nem utasitható, mert nem vizsgálva ezuttal azt, hogy a 2. ·/. a. átruházás joghatályos-e vagy sem, a felperesnek kereshetőségi joga ellen alapos aggály nem foroghat fenn azért, mert a biztositási kötvényben kedvezményezettül felperes van megnevezve és mert a biztositási kötvény a felperes birtokában volt, ki azt igényének érvényesitése czéljából az alperesnek átadta; és végre, mert az a körülmény, hogy a biztositott összeghez való jog a 2. ·/. a. ajándékozás folytán felperes és R. M. közt vitássá vált; tekintettel arra, hogy alperes nem is állitotta, hogy a biztositott összeget R. M.-nak kifizette, nem lehet jogos ok arra, hogy felperes mint eredeti kedvezményezettnek perelhetőségi joga megtagadtassék, hanem az alperes marasztalása esetében csakis azt vonhatja maga után, hogy alperes a biztositott összegnek nem a felperes kezéhez való fizetésére, hanem annak birói letétbe helyezésére köteleztessék. (1133/900. J. K. 1901. 18.)

Az életbiztositási ügylet egy harmadik személy halála esetére csak akkor érvényes, ha ennek vagy törvényes képviselőjének beleegyezésével köttetik, vagy ha a szerződő fél kimutatja, hogy a biztositottnak életben maradása érdekében fekszik. Életbiztositás.

Kivételnek e tekintetben házastársak, fel- és lemenő ágbeli rokonokra és jegyesekre nézve van helye, kik egymás életét feltétlenül biztosithatják (499. §.)

A harmadik személy javára kötött életbiztositási ügyletnél a törvény kötelezőleg irja elő, hogy ha a biztositott szerződő félnek, sem fel- vagy lemenő ágbeli rokona, sem jegyese, kimutattassék azon érdek, a melylyel a biztositó a kedvezményezett életben maradása tekintetében bir (például a hitelezőnek érdekében fekszik, hogy adósa életben maradjon; az ilyen biztositás, tekintve a veszélyeztetett vagyoni édek nagyságát, egyenlő elbirálás alá esik a kárbiztositással), mert ezen intézkedés nélkül — mint a törvénytervezet indokolása mondja — az életbiztositás oly speculatio forrásává lehetne, melynek reálitása a biztositottra nézve könnyen veszélyessé válhatnék, a szerződő fél, mint esetleges kedvezményezett ingert nyerhetne oly cselekmények elkövetésére, melyek egyenesen a büntető törvény sulya alá esnek.

A harmadik személy javára kötött életbiztositási ügyletnél a kedvezményezett — minden kifejezett hozzájárulás nélkül — megszerzi azt a jogot, mely őt a biztositó és biztositott közti szerződés tartama szerint megilleti. E jog tehát a harmadik személyt közvetlenül a szerződés alapján illetvén meg, az nem a biztositott jogán át reászármazott jog, hanem saját joga, melyet önállóan megszerzett abban a pillanatban, a a mikor a biztositó és biztositott közti szerződés az ő javára létrejött. A kedvezményezett azonban joga gyakorlására egy feltételhez van kötve, a biztositott halálának időpontjáig szerzett jogát nem énvényesitheti; a kedvezményezett jogait a biztositó és biztositott közti szerződésből nyervén, ezen szerződés őt a jog gyakorlása tekintetében feltételhez is kötheti.

Minthogy ezek szerint a harmadik személy javára kötött életbiztositási ügyletnél a biztositó nem a biztosítottnak tett fizetési igéretet, hanem a kedvezményezettnek, ki erre a jogot a szerződés megkötése után nyomban megszerzi, a biztositási összegre sem a biztositott hitelezői, sem örökösei ebbeli minőségüknél fogva igényt nem tarthatnak.

*

Az életbiztositási kötvénynek a 469. §. 1., 4., 5., 6. és 7. pontjaiban felsorolt kellékeken kivül magában kell foglalnia:

1. a biztositott nevét,

2. a kedvezményezett nevét; ilyennek a bemutató is kijelölhető:

3. azon eseményt vagy azon időt, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetik. (500. §.)

Jogesetek:

Életbiztositás. 228. *Curia:* Az életbiztositási szerződésből kifolyólag a kedvezményezett csakis a szerződésben meghatározott időpontban, avagy a biztositottnak halála esetére szerezhetvén jogokat, *kétségtelen a biztositottnak az a joga, hogy a biztositási szerződés fennállása alatt a kedvezményezettnek személyére nézve intézkedhetik, az eredeti kijelölést megváltoztathatja, a már kijelölt kedvezményezett helyett ilyenül mást nevezhet meg.* Az A) a. közjegyzői okirattal tanusitva van, hogy 2. ·/. a. biztositási kötvény szerint biztositottként jelentkező F. J. a kedvezményezett kijelölésére vonatkozó eddigi intézkedéseit módositva, illetve visszavonva, a 2000 frtra tett biztositási összegből 1000 frt erejéig kedvezményezettül a felperest jelölte meg s ezen intézkedéséről az alperes biztositó társaságot miheztartás végett értesitette. Ilyen körülmények között kérdés tárgyát csak az képezi, hogy a biztositottnak ez az intézkedése kötelezővé vált-e a biztositó társaságra nézve is azért, mert ez az arról nyert értesitésre annak elfogadását magára nézve attól tette függővé, hogy a biztositási kötvény neki bemutattassék a végből, hogy a kedvezményezett személyére vonatkozó ujabbi intézkedés a kötvényre is reávezettessék, a mi azonban be nem következett, mivel a kötvény bemutatása elmaradt. *Sem a 2. ·/. a. kötvényre vezetett alapszabályokban, sem a kereskedelmi törvényben nem foglaltatik olyan rendelkezés, melynél fogva a biztositottnak a kedvezményezett személyének kijelölésére vonatkozó intézkedésének jogi hatálya a biztositó társaságnak beleegyezésétől vagy ahhoz való hozzájárulásától tételeztetnék fel.* E szerint a biztositottnak ez irányban érvényes alakban tett egyoldalu akaratnyilvánitása már joghatályos a biztositó társaságra nézve és az arról nyert értesülés folytán kötelezővé vált. Nem volt tehát joga az alperes biztositó társaságnak a biztositottnak a közjegyző előtt kellő alakban tett A) a. intézkedésének kötelező voltát magára nézve olyan alakiságoknak és szabályoknak felállitásától függővé tenni, a melyek nem alapulnak sem az alapszabályokon, sem törvényen. Miután pedig alperes nem állitotta, hogy a biztositott az A) a. tett intézkedést felperes hátrányára joghatályos módon ujból megváltoztatta vagy visszavonta volna, alperes biztositó társaságnak a biztositottnak bekövetkezett halála folytán, a biztositási szerződés alapján, a biztositási összegnek a biztositott által kijelölt kedvezményezett részére előállott fizetési kötelezettségének teljesitésénél köteles lett volna magát az A) a. kijelöléshez tartani s ennek alapján felperesnek lévén joga a biztositási összegből 1000 frtnak ő részére leendő kifizetését követelni, felperesnek követelési igénye ezen összeg erejéig az alperes társaság ellen meg volt állapitandó. Felperes követelési igényének érvényesithetése ellen alperes által a 2. ·/. a. könyvre vezetett alapszabályok 15. és 16. §§-aira alapitottan felhozott az a kifogás, hogy az alperes társaság csupán a kötvény bemutatása ellenében tartozván a biztositási összeget kifizetni és a halál okának igazolásáról szolgáló okiratoknak 3 hónap alatt nála történt bemutatásának elmulasztása ese-

tére fizetési kötelezettsége is elenyészvén, felperesnek már azért sem lehet igénye a biztositási összegre, mert ezeknek a feltételeknek eleget nem tett, sulylyal nem birhat azért, mert a 2. ·/. a. kötvény alapján az egész biztositási összeget a 3. ·/. a. kedvezményezettül kijelölt F. A.-nak kifizetvén, azoknak a feltételeknek be nem tartásából, a melyektől a biztositási összegnek kifizetését az alapszabályok szerint függővé tehette, a fizetésnek teljesitése következtében kifogást nem érvényesithet, felperes pedig kereseti igényét a biztositott halála után egy éven belül inditván meg, az a kereskedelmi törv. 487. §-ára tekintettel el nem évül. Helyt kellett adni azonban az alperes beszámitás iránti igényének a 2. ·/. a. biztositási szerződésnek utolsó évi dijából kifizetetlen 45 frt 21 krból, továbbá a biztositott által kölcsönül felvett 80 frtból és a nyugtabélyeg fejében kirótt 20 frt összegből a felperesre, mint a 2000 frt biztositási összegből 1000 frtra nézve kedvezményezettre eső aránylagos felerész fejében őt terhelő, összesen 72 frt 60 kr. összegre nézve s a marasztalási összeg ennek levonásával volt meghatározandó, mert felperes az alperesnek ily összegig ellenében érvényesitett beszámitási igényének jogosságát a perben nem kifogásolta. E szerint mindkét alsóbiróság itéletének részbeni megváltoztatásával alperes 927 frt 40 kr. tőkében marasztaltatott. Ez után a kamatfizetés kötelezettsége a kereset megindításától állapittatott meg; mert csakis ettől fogva tartható alperes a felperes irányában késedelmesnek. (517/94.)

*

Az életbiztositásnál a szerződő felek a biztositási összeget minden megszoritás nélkül szabadon állapithatják meg. A biztositási ügylet e neménél a többszörös biztositás kizárva nincsen (501. §).

*

Ha a biztositott személy foglalkozásában oly változás történik, mely által a koczkázat akkép fokoztatik, hogy a biztositó, ha e körülmény előre tudva lett volna, az ügyletet egyáltalán nem vagy nem ugyanazon feltételek mellett kötötte volna meg, az ügylet más megállapodás hiányában megszünik, ha a biztositó a változásokról nyert értesités folytán ki nem jelenti, hogy a szerződést fentartja.

A mennyiben a biztositó a szerződést fenn nem tartja, a befizetett dijak egy harmadrésze a szerződő félnek (illetőleg a kedvezményezettnek) visszaadatik (502. §).

*

Ha az idő vagy esemény, melyre a biztositás köttetett, bekövetkezik, a kedvezményezett ezt, mihelyt róla tudomást nyer, a biztositóval késedelem nélkül közölni tartozik, ellenkezőleg a biztositónak az ebből eredő hátrányokért felelős.

*

Életbiztositás.

A fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Ily megállapodás hiányában a biztositási összeg, a fizetési feltételek bekövetkeztének igazolásától számitandó nyolcz nap alatt fizetendő. (503. §.)

Eltérőleg a kárbiztositástól, a biztositó 8 nap alatt köteles a biztositási összeget kifizetni annak, a ki a szerződésben kedvezményezettnek van megjelölve. Fontos, hogy a kedvezményezettet a követelés a saját jogán, nem pedig mint a biztositott jogutódát illeti, mert már maga az életbiztositási szerződés által a biztositott összegre vonatkozó követelési jog a kedvezményezett részére szereztetik meg, ki e joga érvényesitésében az esemény vagy idő bekövetkeztéig halasztó feltétel által van korlátozva. Ennek további folyománya, hogy az életbiztositási összeg nem tartozik a biztositott hagyatékához, sem pedig nem vonható végrehajtás alá a biztositott tartozásaiért. De ha a kötvény bemutatóra szól és ez a biztositottnál vagy a hagyatékban megtalálható, akkor a végrehajtási foglalásnak helye van. Hasonlóképen lefoglalható a kötvény a biztositott életében ennek adósságaiért akkor is, ha a biztositási összeg első sorban magát a biztositottat illeti, és csak másodsorban, — ha a kikötött idő előtt elhalna — az örökösének.

A kereskedelmi törvény 503. §-a értelmében az esemény, melyre a biztositás köttetett, késedelem nélkül bejelentendő ugyan, mihelyt bekövetkezik, de a bejelentés elmulasztása a biztositási összeghez való igény elvesztését nem vonja maga után. A bejelentés elmulasztása esetére ezen igény elvesztését tartalmazó kikötésnek tehát az idézett törvény 507. §-a szerint joghatálya nincs.

Jogesetek:

229. *Budapesti tábla: Ha a biztositott halála a biztositónak azonnal be nem jelentetik: a biztositó e mulasztás által a fizetéstől még nem menekül*; hanem csak az a joga van, hogy a késedelmes bejelentésből netán eredő kár megtérítését kedvezményezettől követelhesse. (1946/81. D. T. r. f. XXVIII. 262.)

230. *Curia:* A másodbiróság itélete megváltoztattatik és az elsőbiróság itélete azzal a részbeni változtatással, hogy alperes felperesnek 2450 k. tőkét, kamatát és a perbeli és felebbezési költséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett köteles megfizetni, helybenhagyatik. *Indokok:* A másodbiróság itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itélete a rendelkezésben foglalt részbeni változtatással helybenhagyandó volt, a biztositási feltételek 18. §-ára és a baleset 30 nap alatti be nem jelentésére vonatkozó indok mellőzése mellett a benne felhozott egyéb indokokból és azért, mert dr. G. V. és dr. Sch. V. szakértők sem

állitják, hogy a kérdéses sérülés a látóképesség beállott elvesztésével okozati összefüggésben nem állana, az a körülmény pedig, hogy ezek a szakértők a látóképesség elvesztésének okául felperesnek állitólagos régibb keletü szembetegségét is felhozzák, nem zárja ki azt, hogy a látóképesség elvesztése főleg a kérdéses sérülés eredményeként ne jelentkezzék, már pedig abban az esetben, midőn a baleset által előidézett sérülés következményei egy a baleset bekövetkeztekor már fennállott testi baj következtében hamarabb és könnyebben állanak be, mintha ez a testi baj fenn nem forgott volna, ez a körülmény a baleset és testi sérülés közötti közvetlen okozati kapcsolatot nem szünteti meg, ha pedig egy baleset és következményei között a közvetlen okozati összefüggés fennforog, akkor alperesnek az a védekezése, hogy e sérülés nem egyedül és közvetlenül okozta a felperesnek munkaképtelenségét, jogos alappal nem bir; mert a biztositási feltételek 18. §-a abbeli rendelkezésének, hogy a biztositott egy és ugyanazon balesetért csak egyszer nyerhet kárpótlást, helyesen csak az az értelem tulajdonitható, hogy a nagyobb kárpótlási igény a csekélyebbet magában foglalván, az állandó munkaképtelenség esetére szerződésileg kikötött kárpótlási összegből a mulandó munkaképtelenségért megtéritett kárpótlási összeg levonandó; ennek természetes következményeként tehát a keresetbe vett 1250 frt kárösszegből a felperesnek már megtéritett 25 frt kárösszeg levonandó volt és mert az általános biztositási feltételek 9. §-ának az a kikötése, hogy a követelési igény abban az esetben, ha a bejelentés a baleset napjától számitott 30 nap alatt be nem érkezik, teljesen elenyészik, a kereskedelmi törvény 503. §-ában foglalt ezzel a határozmánynyal ellenkező rendelkezésével szemben joghatálylyal nem birt (903/900. J. K. 1901. 14.) Életbiztositás.

281. *Kir. kereskedelmi és váltótörvényszék felebbezési tanácsa:* A kir. törvényszék az elsőbiróság itéletének azt a részét, amelylyel alperest 80 kor. tőke, ennek kamata nyolcz nap alatti fizetésére kötelezte, helybenhagyja; többi részét ellenben megváltoztatja és az alperest kötelezi, hogy a felperesnek nyolcz nap alatt még 110 kor. tőkét, kamatot, 80 kor. perbeli és 57 kor. 30 fill. felebbezési költséget fizessen. *Indokok:* Nem tette magáévá a kir. törvényszék az elsőbiróságnak az általános biztositási feltételek 9. §-a negyedik bekezdésének rendelkezését illető jogi nézetét. A most idézett rendelkezés lényegileg azt foglalja magában, hogy a biztositott, ha a baleset megtörténtétől számitott 72 órán tul késik a baleset bejelentésével, a balesetből származó munkaképtelenségének a bejelentésig lefolyt napjaira elveszti a munkaképtelenség minden egyes napjára megállapitott kárpótláshoz való igényét. Ez a kikötés azonban érvénytelen, mert a kereskedelmi törvény 507. §-ának rendelkezésénél fogva az 503. §. a felek ellenkező szerződését kizáró abszolut hatálylyal állapitja meg, hogy a közlési kötelesség kellő időben való teljesitésének elmulasztása csak azzal a következménynyel jár, hogy kedvezményezett abból eredő hátrányokért felel, a baleset bejelentésére megállapitott határidő elmulasztásának következményeül tehát

Életbiztositás. érvényesen nem köthetik ki a felek azt, hogy a biztositott az elkésett bejelentésig lefolyt napokra első kárpótláshoz való igényét elveszitse. Amiből önként következik, hogy a baleset elkésett bejelentésének a per elbirálásánál jelentőséget tulajdonitani nem lehet, mert alperes nem is állitotta, hogy az elkésett bejelentésből hátránya származott volna és e czimen ellenkövetelést nem támasztott. Minthogy az előadottak szerint felperes jogosan igényli a naponként 10 koronában kikötött biztositási összeget a 19 napig tartó mulékony munkaképtelenség mindegyik napjára, alperest az egész kereseti tőke és külön nem kifogásolt kamata fizetésére kötelezni és ehhez képest az elsőbiróság itéletét részben helybenhagyni, részben megváltoztatni kellett. (761/900. J. K. 1901. 11.)

*

A biztositó, ha a szerződésben az ellenkező világosan ki nem köttetett, a megállapitott biztositási összeg fizetésére nem kötelezhető:

1. ha a biztositott életét halálos itélet, párbaj vagy öngyilkosség folytán veszti el;

2. ha a biztositott csatában vagy az ott nyert sebek következtében halt meg;

3. ha a biztositás tárgyát az egészség vagy testi épség képezi és az esemény, melynek bekövetkeztétől a fizetés függővé tétetett, a biztositott vagy a kedvezményezett vétkességéből következett be.

Az 1. és 2. pont alatti esetekben a kedvezményezett a befizetett dijak egy harmadrészét visszakövetelheti. (504. §.)

A kereskedelmi törvény ezen szakasza azon eseteket tárgyazza, mikor a biztositó fizetési kötelezettsége a szerződés tartama alatt bekövetkezett esemény folytán megszünik. A szerződés hatálya tehát ezen eset bekövetkeztének időpontjától fogva megszünik. Az 502. §-ban már emlités tétetik a szerződés megszünésének egy esetéről, a mikor t. i. a biztositott személy foglalkozásában előálló változás a szerződést megszüntetheti. A jelen szakaszban körülirt esetek közül a legtöbb vitára az öngyilkosság, illetve az öntudatlan állapotban elkövetett öngyilkosság esete szolgáltatott alkalmat. E tekintetben sokáig eltértek a nézetek. hogy ilyen állapotban elkövetett öngyilkosság esetében kötelezhető-e a biztositó kártéritésre. Joggyakorlatunk szerint ha a halál okául a meghaltnak oly cselekménye szolgált, a melyet a cselekmény minőségének felismerése nélkül, vagyis öntudatlan állapotban követett el, a biztositó kártéritéssel tartozik.

A bizonyitási teher tekintetében pedig a felek helyzete az, hogy az öngyilkosság tényét a biztositó, azt pedig, hogy az öngyilkosság beszámithatattan állapotban követtetett el, a kedvezményezett dolga bizonyitani.

Sajátszerü, hogy a törvény a biztositott vagy kedvezményezett vétkes cselekménye folytán csak akkor szünteti meg a biztositási szerződést, ha ez az egészség vagy testi épség biztositására irányul, mig a tulajdonképéni életbiztositásnál csak a kedvezményezett vétkes cselekménye mentesiti a biztositót a kártérités alól, de a biztositott szándékos vétkes cselekménye nem. Pedig sokszor megtörténik, hogy a biztositott, a nélkül, hogy valójában öngyilkosságot követne el, életmódjával, az emberi erőt meghaladó vagy minden emberi észszel ellenkező magaviseletével szándékosan a halált keresi. (Például a biztositott fogadásból egy magasan kifeszitett kötélen való átmenésre vállalkozik, bár magában tudja, hogy ehhez nem ért, leesik és meghal, vagy ha annyi szeszes italt iszik egyszerre, hogy ettől meghal.) Életbiztositás.

Egyébként vannak ma már biztositó társaságok, melyeknél ilyen kizáró ok nincs és kifizetik a biztositott összeget akkor is, ha a biztositott beszámitható állapotban lett öngyilkossá.

Jogesetek:

282. *Curia:* Az életbiztositási összeg esedékességének időpontja ellenkező megállapodás hiányában a fizetési feltételek bekövetkeztének igazolásától, illetve a fizetés követelhetésére szükséges okiratok beterjesztésére megállapitott időpontjától számitott 8 nap alatt áll be (K. T. 503. §.) A keresk. törvény 504. §-a 1. pontjában irt „öngyilkosság" miatt a biztositó a biztositási összeg fizetésére csak akkor nem kötelezhető, ha öntudatosan elkövetett öngyilkosság forog fenn; ha azonban a halál okául a meghaltnak oly cselekménye szolgált, a melyet halál előidézésére irányzott szándék nélkül s cselekménye minősége felismerése nélkül, vagyis teljesen öntudatlan állapotban követett el, eme cselekmény az öngyilkosság fogalma alá nem esik. (873/96.)

283. *Budapesti tábla:* hogy az erőszakos halállal meghalt biztositott *öngyilkosság következtében mult ki,* és ennélfogva a biztositási ügylet érvényét vesztette, *bizonyitani a biztositó tartozik.* (1946/81.)

284. *Budapesti keresk. és váltótörvényszék:* A B) a. biztositási kötvényre vezetett általános biztositási feltételek 5. szakasza szerint a biztositási szerződés érvénytelenné válik, ha a biztositott életét a kötvény kiállitási napjától számitott 3 éven belül öngyilkosság folytán veszti el. Miután pedig a B) a. 1878. évi augusztus 28-án lett kiállitva, a biztositott B. Imre pedig a felperes beismerése és a D) a. anyakönyvi kivonat szerint 1881. évi május hó 22-én, tehát a szerződésben kitett *3 éven belül öngyilkosság folytán halt meg,* a biztositási szerződés fent idézett szakasza szerint felperesnek az érvénytelenné vált B) a. alapján alperes ellen követelési joga nincs. *Nem változtat a dolgon felperes amaz érvelése, hogy a biztositott B. Imre,* alperes beismerése szerint is, *3 évi*

Életbiztositás. *biztositási dijat teljesen lefizetett* s ekként az A) a. körözvény 11. pontja értelmében a kötvény 3 éven át érvényben lévén, a biztositási szerződés 5. szakasza kivánalmának elég volna téve, mert a biztositás alapjául nem az A) a. körözvény, hanem a valódiság tekintetében nem kifogásolt 4·/. a. ajánlat szolgál, ez ajánlat 5. §-ának, valamint a hivatolt biztositási szerződés ugyanama szakaszának világos tartalmából, de az emlitett A) a. körözvény jelzett pontjának helyes értelmezéséből kitünőleg is, nem az kivántatik, hogy a biztositott 3 évi dijat lefizette legyen, mivel a kérdésnek ily értelmezése mellett, ha valaki a 3 évi dijat egyszerre kifizeti, minden joghátrány nélkül követhetne el öngyilkosságot, hanem azt kivánja és a biztositási összeg fizetését is csak az esetre igéri, hogy a biztositott a szerződés kiállitásától számitott 3 év alatt öngyilkosságot el ne kövessen. (47411/82). — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itélete, a mennyiben az által felperes keresetével elutasittatott és a perköltségek fizetésére köteleztetett, helybenhagyandó volt, mert *felperes nem bizonyitotta,* hogy néhai B. Imre önkivületi állapotban elkövetett, tehát oly cselekvénynyel vetett véget életének, mely az öngyilkosság fogalmát meg nem állapitaná; a menyiben egy orvosnak magánbizonyitványa bármit tartalmaz is, magában bizonyitékot nem képez, de ezenfelül a C) a. bizonyitványt kiállitó orvos a haláleset beálltánál jelen nem volt, sem B. Imre hulláját boncolás utján meg nem vizsgálta, véleménye tehát csupa feltevéseken alapul; mert a biztositási szerződés nem az A) a. körözvény, hanem a 4·/. a. ajánlat alapján jött létre, ennek, valamint a biztositási szerződésnek 5. §-a szerint *pedig a kötvény érvénytelenné válik, ha a biztositott a kötvény* kiállitása napjától számitandó első 3 év alatt életét öngyilkosság folytán elveszti, mi jelen esetben csakugyan be is következett. (10969/83.) — *Curia:* Helybenhagyja, mert a körözvény ama tétele, melyre felperes támaszkodik és a feltételek 5-ik czikkje között lényegileg nincs is különbség, mindegyiknek az értelme az lévén, hogy ha a biztositott öngyilkosság folytán halt meg, a kedvezményezett csak ugy igényelheti a biztositási összeget, ha az öngyilkosság megtörténtekor a biztositási szerződés megkötése napjától számitva 3 év már letelt. (393/84).

285. *Lfi:* A biztositót a megállapitott életbiztositási összeg fizetése alól felmentő *„öngyilkosság" fogalma alá az elhaltnak csak oly cselekménye vonható, melyet öntudatosan a végett követett el, hogy magát életétől megfoszsza;* a halál okául szolgált oly cselekménye ellenben, melyet minden a halál előidézését czélzó szándék és a cselekmény minőségének felismerése s következményeinek belátása nélkül, vagyis teljesen öntudatlan, a szabad akaratelhatározást kizáró állapotban követett el, az öngyilkosság fogalma alá nem esik. A beszámithatlan (önkivületi) állapot bizonyitása azonban a kedvezményezettet terheli. (593/81. D. T. I. 109.) — *Azonos: Lfi:* 139/81. (D. T. IV. 270).

286. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Alperes köteles a kereseti 5000 frt tőkét megfizetni. *Indokok:* Alperes elismeri, hogy S. S.-sal életbiztositási szerződést kötött, melyben kedvezményezettül fel-

peres jelöltetett meg s hogy az 5000 frt kifizetését S. S. halála esetére kötelezte, azon alapon kéri azonban felperesnek elutasitását, mert tagadja, hogy S. S. meghalt s mert felperes az öt is kötelező biztositási feltételek 15. §-ának eleget tett volna, ugyanis azt, *hogy biztositott baleset folytán halt volna el, hatósági bizonyitványnyal nem igazolta.* A B) a. csatolt, az arra jogositott közeg által kiállitott s igy közokiratot képező halotti anyakönyvi kivonattal felperes perrendszerüleg igazolta, hogy a biztositott S. S. elhalálozott. Alperes ugyan a halotti anyakönyvi kivonat ellen kifogást emel, mert ez a halotti kémlet alapján állittatván ki, az a halál megtörténtére, bekövetkeztének módjára s idejére nézve csak anynyiban képez bizonyitékot, amennyiben a halotti kémlet mind e körülmények tekintetében feltétlen és teljes igazolást szolgáltat, már pedig ugy a felperes által J) a., mint az alperes által 2. sz. a. csatolt hullabonczolási jegyzőkönyv szerint a f. évi május 14-én felbonczolt férfi hulla csakis S. J. és J. P. által lett S. S. hullájaként megállapitva s igy ugy a hullajegyzőkönyv, mint az ez alapon kiállitott anyakönyvi kivonat S. S. elhalálozását perrendszerüleg nem igazolja. Alperesnek ez a kifogása azonban alaptalan, mert a B) a. csatolt anyakönyvi kivonat mint közokirat, arra nézve, hogy S. S. elhalálozott, teljes bizonyitékot képez. Ily körülmények között azt bizonyitani, kogy a B) a. halotti anyakönyvi kivonat tanusága szerint elhalálozott S. S. szolnoki lakos nem ugyanazonos a biztositó S. S. szolnoki lakossal, mint állitást, alperesnek állott volna kötelességében, mit azonban nem tévén, ez irányban tett kifogása, mint alaptalan, elvetendő volt. Igaz ugyan, hogy *baleset elleni biztositásnál a kedvezményezett azt, hogy a bekövetkezett halál baleset folytán állott elő, mint a biztositási összeg követelhetésére vonatkozó feltételt bizonyitani tartozik, ez az eset azonban életbiztositási ügyleteknél, melyeknél a biztositási összeg követelhetésének feltétele a biztositott halála, melyeknél tehát n kedvezményezett mást, mint azt, hogy a biztositott elhalálozott, bizonyitani nem köteles, fenn nem áll, hanem a* biztositó tartozik bizonyitani, hogy a bekövetkezett haláleset olyan, hogy a kereskedelmi törvény 504. §-ában felsorolt esetek alapján a biztositási összeg kifizetését megtagadni jogosult. De alperes ezt bizonyitani meg sem kisérlette. Az előadottak szerint, tekintve, hogy alperes maga beismeri, de az A) a. csatolt kötvénynyel is bizonyitva van, hogy alperes tisztán élet és nem baleset elleni biztositási szerződésre lépett, tekintve, hogy a B) a. csatolt halotti anyakönyvi kivonattal igazolva van, hogy a biztositott elhalt, tekintve, hogy D) és E) a. közokiratokkal, melyekben a biztositott elhalálozásának oka elő van adva, felperes még a biztositási feltételek 15. §-ának is eleget tett, tekintve, hogy alperes nem is állitotta, hogy a kereskedelmi törvény 504. §-ának esetei, mely esetben a biztositási összeg kifizetését megtagadni jogosult, fenforognak, végre tekintve, hogy alperes kötelezettsége már a kereset beadása előtt beállván, a kereset beadása napjától felperes kamatot követelni jogositva van. — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja s felperest keresetével elutasitja. — *Indokok:* Az A) a. csatolt biztositási szerződés

Életbiztositás.

Életbiztositás. szerint alperes társaság a biztositott S. S. halála után 5000 frt biztositási összegnek fizetésére a kötvényben foglalt feltételek mellett vállalt kötelezettséget, kétségtelen tehát, hogy annak elbirálásánál, vajjon alperes eme szerződés alapján fizetésre kötelezhető-e, a szerződés alapját képező biztositási feltételek, amennyiben azok a kereskedelmi törvény szabályaival nem ellenkeznek, irányadókul veendők (K. T. 507. §. D.) A biztositási kötvényben foglalt feltételek 15. §-a szerint a biztositott tőkéhez való igény csakis jogosultságot kimutató minden okiratnak, és pedig abban az esetben, ha a biztositott baleset folytán veszti életét, az ezt igazoló hatósági bizonyitványnak beszolgáltatása mellett állapittatik meg. Ebből, valamint a szerződési feltételeknek 9. és 11. §§-ainak rendelkezéseiből is, melyek szerint az ott felsorolt esetekben s jelesül, ha a biztositott halálát öngyilkosság okozza, a társaság biztositási összeg fizetésére nem köteles, kétségtelen, hogy alperes társaság arra az esetre, ha a biztositott nem természetes halállal mulik ki, a biztositási összeg fizetésére ugy vállalt kötelezettséget, ha a biztositott baleset következtében és nem a 9. és 11. §§-okban emlitett körülmények között hal meg s kétségtelen az is, hogy ezt a körülményt, illetve azt, hogy a követelés alapját képező eme feltétel bekövetkezett, a biztositási összeget követelő kedvezményezett köteles bizonyitani. Ennélfogva s minthogy ily szerződési feltételek kikötése a kereskedelmi törvény 498. és következő §§-ainak rendelkezései által kizárva nincsen; felperes, mint kedvezményezett, nemcsak azt tartozott bizonyitani, hogy a biztositott S. S. meghalt, hanem tekintettel arra, hogy saját előadása szerint a biztositott nem természetes halállal, hanem *vizbefulladás következtében halt meg*, tartozott bizonyitani a biztositási feltételek 15. §-ának megfelelő módon azt is, hogy a vizbefulladás s igy a halál balesetnek s nem a fizetési kötelezettséget kizáró körülménynek, pl. öngyilkosságnak volt a következménye. De felperes ezt egyáltalában nem bizonyitotta, amennyiben a D) E) és I) a. okiratokkal az, hogy a vizbefulladást baleset okozta, nincs bebizonyitva, sőt az 1. a. okirat szerint az, hogy a vizbefulladást öngyilkosság idézte elő, kizártnak nem tekinthető. Ezek szerint, bár a biztositottnak elhalta a B) a. csatolt közokirattal, melynek tartalma valótlanságát alperes nem bizonyitotta, a perrendtartás 165. §-a értelmében bizonyitottnak veendő is: minthogy felperes nem bizonyitotta azt, hogy hogy a biztositott halálát baleset idézte elő s hogy igy az a feltétel, melytől a biztositási összeg fizetése arra az esetre, ha biztositott nem természetes halállal hal el, függővé tétetett, bekövetkezett volna. — *Curia:* A másodbiróság itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itélete hagyatik helyben. *Indokok:* A másodbiróság itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itélete a benne felhozott egyéb indokoknál fogva és azért hagyatott helyben, mert az alsóbiróságok által idevonatkozólag kifejtett indokoknál fogva a B) a. anyakönyvi kivonat teljes bizonyitékot képez arra nézve, hogy a biztositott S. S. meghalt; mert az *izraelita anyakönyvnek* vezetése tárgyában 1885. november 13-án 1924. sz. a. kelt miniszteri rendeletnek megfelelő módon vezetett anya-

könyv, melynek kivonataképen lett a B) a. okirat hitelesített alakban kiállitva, közokiratot s igy *teljes bizonyitékot képez arra nézve is, hogy az, a mi a felhivott miniszteri rendelet értelmében a halotti kémlet alapján lett abba bevezetve,* a fenforgó esetben az, hogy a halál neme melylyel a biztositott kimult, vizbefulladás volt, a halotti kémletben bennfoglaltatik, *a halotti kémlet pedig a halálnem tekintetében a benne foglaltra nézve hasonlóképen közokiratot képez* (Perrendtartás 165. §.); mert ezekhez képest mindaddig, a mig a mondott közokiratok hamissága, vagy szabálytalansága ki nem mutattatik (Perrendtartás 165. §.), jogilag bizonyos, hogy S. S. meghalt és pedig vizbefulladás által halt meg, alperes pedig ezekkel szemben a jelzett közokiratok akár hamis, akár szabálytalan voltának bizonyitását meg sem kisérelte, sőt a felperes által feleslegből felhivott tanuknak kihallgatását a viszonválaszában egész határozottsággal ellenezte, mert a halálesetre való biztositásnak ugy gazdasági, mint jogi természetéhez képest, de maga az A) a. biztositási szerződés és az abban foglalt általános feltételek 15. §-a szerint is, a biztositónak fizetési kötelezettsége azonnal beáll, a mint a haláleset, melyre a biztositás köttetett, bekövetkezik, mert az imént felhozott 15. §-ban foglalt azon kikötésnek, mely szerint oly esetben, midőn a biztositott baleset folytán veszti el életét, az ezt igazoló hatósági bizonyitványnak is beszolgáltatása tétetik a kedvezmenyezettnek kötelességévé, ennek a kikötésnek az ugyanazon §-ban foglalt ama másik kikötéssel való egybevetéséből kitetszőleg is, mely szerint oly esetben, mikor a biztositott betegség következtében hal meg, a biztositottnak utolsó betegségéről szóló orvosi bizonyitvány mutatandó be, okszerüleg csak az értelem tulajdonitható, hogy nyilvánvalólag azon czélra, miszerint a biztositó a kedvezményezettnek bemondásait ellenőrizhesse és esetleg a szerződés 9. és 11. §§. s illetve a kereskedelmi törvény 475., 504. §§-ai alapján netán emelhető érvénytelenségi s illetve jogelenyészési kifogásait könnyebben érvényesithesse, a kedvezményezett arra nézve tartozik adatokat beszolgáltatni, hogy a biztositott betegség következtében halt-e meg s ha igen, mely betegségben, vagy pedig nem betegség, hanem a szó közönséges, de nem biztositási jogi értelemben vett baleset következtében veszitette-e el életét; mert hogy a mondott kikötésnek csakis ezen értelem tulajdonitható s hogy a feleknek szándékukban sem lehetett jogi értelemben vett baleseteknek hatósági bizonyitvány által kimutatását kikötni, nyilvánvaló már abból is, hogy a *hatóság csak tett dolgok tanusitására lehet hivatva, ellenben azon jogkérdésnek eldöntése, hogy a közigazgatási vagy rendőri valamely hatóság által hivatali hatáskörében tanusitott tett dolgok a jogi értelemben vett baleset alkatelemeit megállapitják-e vagy sem? kétségtelenül csak a biróság hatásköréhez tartozik;* mert ha az általános biztositási feltételek 15. §. kérdésben forgó rendelkezésének az az értelem tulajdonittatnék, a melyet annak az alperes tulajdonitani kiván, akkor ezen kikötés lényegileg nem lenne egyéb, mint annak kikötése, hogy oly esetben, midőn a biztositott nem természetes halállal halt meg, a kedvezményezett azt

Életbiztositás. tartozzék kimutatni, hogy a biztositott nem volt öngyilkos; már pedig az ily kikötés joghatálylyal nem birna azért: mert a kereskedelmi törvény 504. §-ának azon rendelkezése, mely szerint, ha a szerződésben az ellenkező, hogy t. i. a biztositó a biztositási összeget még abban az esetben is megfizetni tartozzék, ha a biztositott öngyilkosság folytán veszti el életét, ki nem köttetett, a biztositó a fizetési kötelezettség alól szabadul, ha a biztositott öngyilkosságot követett el, *maga után vonja a biztositónak, ki az öngyilkosság tényére kötelezettségének elenyésztét tárgyazó kifogást alapit, azon kötelezettségét, hogy azt, miszerint a biztositott önmagát fosztotta meg életétől, bizonyitani ő tartozzék; a biztositóra ezek szerint a törvény által rótt ezen bizonyitási tehernek szerződési kikötés által a kedvezményezettre áthároditása pedig a kereskedelmi törvény 507. §-a értelmében helyet nem foghat,* mert a kifejtettek szerint felperes már a B) a. anyakönyvi kivonat bemutatása által tett lényegileg eleget a biztositási általános feltételek 15. §-ában foglalt azon kötelezettségének, mely szerint hatósági bizonyitványnyal tartozik kimutatni, hogy a biztositott nem természetes halállal, tehát a szó közönséges értelmében vett baleset által mult ki; végre: mert alperes a B) a. okiratnak, az ellenbeszédben beismert bemutatása daczára, felperes igényének kielégitését a biztositási általános feltételek 16. §-ában meghatározott egy havi határidőn belül el nem határozván, a fizetés idejére nézve a mondott §-ban foglalt kikötésre többé sikerrel nem hivatkozhatik. (1795/92.)

287. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Nem vitás, hogy néhai Cz. J. biztositott a biztositás első évének folyamán öngyilkos lett. A biztositási általános feltételek 6. pontja értelmében a biztositás első évének folyamában az akár beszámitható, akár beszámithatlan állapotban elkövetett öngyilkosság folytán történt elhalálozás koczkázatát alperes a biztositásból határozottan kizárta. Alperes azt vitatja, hogy a feltétel értelmében felelősséggel nem tartozik. Ezzel szemben felperesnek az az álláspontja, hogy a biztositott az öngyilkosságot az orvosi bizonyitványok szerint elmebajból kifolyólag, tehát öntudatlanul követte el, a beszámithatlan állapotban elkövetett öngyilkosság pedig nem tekinthető öngyilkosságnak, hanem oly véletlen eseménynek, a melynek koczkázatát alperes viselni köteles és hogy oly feltétel, mely szerint a beszámithatlan állapotban elkövetett öngyilkosság a biztositásból kizáratik, érvényesen ki sem köthető, mert öntudatlan cselekmény feltétel tárgya nem lehet. A biróság azonban felperes álláspontját utóbbi részében el nem fogadja. Ugyanis ha valónak vétetik is, hogy a biztositott öntudatlan állapotban fosztotta meg önmagát életétől és hogy neki cselekménye ekként beszámitható nem lévén, a halál akaratelhatározásától függetlenül következett be, következésképp öngyilkosságnak, mely öntudatos akaratelhatározást tételez fel, tulajdonképen nem is tekinthető, mégis a jelen esetben a biztositási feltételek érvénye meg nem tagadható. Mert a K. T. 507. §-a értelmében a felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a mennyiben ezek a törvényben megállapitva nincsenek, a biz-

tositási szerződés határozatai szolgálnak irányadóul. A törvény öntudatlan állapotban elkövetett öngyilkosságról egyáltalán nem intézkedik, tehát a feleknek jogukban állott e részben szerződni, a szerződés pedig akként köttetett, hogy alperes öntudatlan állapotban elkövetett öngyilkosság esetén sem vállal koczkázatot. Ez annál inkább áll, mert a K. T. 504. §-a öngyilkosság esetében csak kivételesen, ha az ellenkező világosan kiköttetett, állapitja meg a biztositó felelősségét, ezen kivételes intézkedés tehát csak megszoritólag, vagyis a szerződő felek világos kikötései szerint magyarázható, itt pedig a koczkázat kizárása világosan kiköttetett. Ekként a kikötött feltétel érvényességéhez kétség nem férhetvén, minthogy annak értelmében alperes koczkázatot nem vállalt, felperest keresetével el kellett utasitani. (69,799/97.) — *Budapesti tábla:* Helybenhagyja. Mert a törvény a biztositás kezdetére, vagyis a szerződés hatályba léptének idejére nézve parancsoló intézkedést nem tartalmazván, kétségtelen, hogy a felek e tekintetben tetszésük szerint szerződhetnek: mert ebből kifolyólag a kötvényfeltételek 6. pontjának az az intézkedése, mely szerint alperes a halál egy bizonyos nemére, a fenforgó esetben az öngyilkosságra nézve, akár szándékos, akár öntudatlan állapotban végzett cselekmény eredményeként következzék az be, kikötötte, hogy e tekintetben a koczkázatot a biztositás első évének elmultával viseli, hogy tehát kivételesen, vagyis a halál ezen nemére nézve a szerződés hatályba léptének ideje csak egy év mulva áll be, a törvénynek a biztositási jogot szabályozó rendelkezéseivel ellentétbe nincs, következőleg a felek jogaira és kötelezettségeire nézve irányadó. (864/98.) — *Curia: Helybenhagyja.* Tekintve, hogy a peres felek beismerése szerint érvényesen létrejött életbiztositási szerződés a perhez csatolt kötvény tartalmából kitünőleg 1895. szeptember 14-én vette kezdetét s ehhez képest alperes ezen időponttól kezdve viselte a koczkázatot; tekintve, hogy az alperes által szerződésileg elvállalt koczkázat terjedelme a kötvényfeltételek 6. pontjában akként állapittatott meg, hogy a biztositás első évének folyamában az akár beszámitható, akár beszámithatlan állapotban elkövetett öngyilkosság folytán történt elhalálozás koczkázata a biztositásból határozottan kizáratott, vagyis a halál bekövetkezésének esetére elvállalt általános koczkázat a biztositás első évére kivételesen megszorittatott és ezen időtartamra alperes biztositó a felelősség és fizetési kötelezettség alól az öngyilkosság minden esetében felmentetett; tekintve, hogy a K. T. 504. §-a a biztositót a fizetési kötelezettség alól, a mennyiben a biztositott előnyére az ellenkező ki nem köttetett, felmenti az esetre, ha a biztositott életét öngyilkosság, vagyis az öntudatos akaratelhatározást feltételező cselekmény folytán veszti el, ellenben *az öntudatlan, a szabad akaratelhatározást kizáró állapotban elkövetett önkivégzés esetéről egyáltalán nem intézkedik* és igy az 507. §. rendelkezése nem áll utjában annak, hogy a felek az öngyilkosság ezen nemére nézve jogviszonyaikat szerződésileg szabályozzák, a kötvényfeltételek 6. pontjában foglalt az az intézkedés tehát, mely *a biztositás első évében a biztositott által öntudatlan állapotban*

Életbiztositás.

 elkövetett öngyilkosság esetére a biztositót a koczkázat viselése alól felmenti, a törvénynek parancsoló és a szerződő felek által nem módositható rendelkezésébe nem ütközvén, joghatálylyal bir; és tekintve, hogy a peres felek között nem vitás, hogy biztositott néhai Cz. J. a biztositás első évében öngyilkos lett, ezen időben pedig alperesnek koczkázata és fizetési kötelezettsége a fentebb kifejtettek szerint az öngyilkosság minden nemére ki voltak zárva és igy az a körülmény, hogy a biztositott beszámitható vagy öntudatlan állapotban fosztotta meg önmagát életétől, a jelen esetben közömbös, mindezeknél fogva felperesnek követelési igénye alappal nem birván, a tábla itéletének helybenhagyásával felperes keresetével elutasitandó volt. (139/99.)

288. *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja és alperest 4647 frt 20 kr. tőkének stb. megfizetésére csak abban az esetben kötelezi, ha leteszi a főeskült felperes arra, hogy a biztositott néhai S. M. M.-tól származó oly tartalmu levél nem közöltetett vele, melyben a biztositott hozzátartozóitól, tehát tőle is (felperestől) elbucsuzott azzal a kijelentéssel, hogy öngyilkossá lesz... Az elsőbiróság itéletének vonatkozó indokaiban helyesen fejtette ki, hogy sem a C) alatti halotti anyakönyvi kivonat, sem a D) a. hivatalos orvosi bizonyitvány magukban véve nem nyujtanak elfogadható bizonyitékot arra nézve, hogy a biztositott öngyilkossággal vesztette életét. Mert *az állami anyakönyvek,* mint a születések, házasságok és hálálesetek közhitelü nyilvántartására rendelt bizonyitási eszközök kizárólag csak ezekre a tényekre, de *a fenforgó esetet nézve, nem egyszersmind a halál okára is szolgálnak teljes bizonyitékul* és mert D) a. bizonyitvány a halál okát illetőleg nem pozitiv tényeket, hanem az azt kiállitó orvosnak pusztán a bonczolás adataira alapitott véleményét tartalmazza. Helyes tehát az elsőbiróság itéletének az a kimondása, hogy az öngyilkosság tényét a C) és D) a. okiratok ellenében is, az öngyilkosság alapján kötelezettségének megszünését vitató alperes tartozik bizonyitani. Alperes támaszkodva a most felhivott és magától a felperestől becsatolt okiratokra és utalva a 2. ·/., 3. ·/. és 4. ·/. a. mellékelt hirlappéldányok közleményeire, azt állitotta és ennek az állitásának bizonyitására felperest a főesküvel is megkinálta, hogy a biztositott halálát közvetlenül megelőzőleg, azaz 1895. december 9. keletre kijavitott és a hozzátartozóihoz intézett *bucsuzó levelében azokkal öngyilkossági szándékát tudatta. Ha ilyen tartalmu levél valóban létezett, az esetre a tárgyalás és a per többi adatainak a S. E. T. 64. és 215. §§-ai szerinti mérlegegelése alapján a biztositottnak öngyilkossággal kimultát bizonyitottnak kell tartani,* mert tény az, hogy a biztositott holttestét másnap már a Dunából fogták ki és tény az, sőt a K) a. kezelőorvosi bizonyitványra utalással maga felperes adta elő, hogy a biztositott a halálát megelőző hetekben kinzó betegségben szenvedett. Ezeknek a tényeknek az M) a. csatolt bonczolási jegyzőkönyv adataira alapitott D) a. okiratban foglalt szakértő orvosi véleménynyel való egybevetése tehát arra a meggyőződésre vezet, hogy a biztositott halálát nem valamely baleset, hanem

önmaga okozta. Minthogy azonban felperes az emlitett levél létezését és tartalmát határozottan tagadta; minthogy ez a levél, mint a felek kölcsönös jogviszonyait nem tanusitó okirat, közösnek nem minősithető, következésképpen annak előterjesztésére alperesnek az 1868: LIX. t.-cz. 188. §-ával szabályozott eljárás megindításához joga sem lehetett, annálfogva más bizonyiték hiányában az alperestől felperesnek e részben kinált és ezáltal elfogadott főesküt a döntő körülményeket tartalmazó szövegezéssel felperesnek meg kellett itélni és a kifejtett okoknál fogva a per kimenetelét annak le vagy le nem tételétől kellett függővé tenni; mert *a biztositási feltételek 9. pontja szerint a biztositás tartamának első 3 évén belül véghezvitt öngyilkosság akár szándékosan, akár öntudatlan állapotban tett cselekmény eredménye legyen az, a biztositó kötelezettségét meg nem állapitja. Ez a kikötés pedig a K. T. rendelkezéseivel ellentétben nem áll,* mert a biztositás kezdetének meghatározása a felek megállapodásától függ, a szóban levő kikötés pedig éppen azt jelenti, hogy öngyilkosság esetére minden megkülönböztetés nélkül a a biztositás hatálya csak 3 év mulva veszi kezdetét. Minthogy pedig a kötvény kiállitásától számitva a biztositott haláláig 3 esztendő el nem telt, az arra nézve megajánlott bizonyitás, vajjon az öngyilkosság a fenforgó esetben szándékosan vagy öntudatlan állapotban véghezvitt cselekmény eredménye-e, mint nem döntő körülményre irányzott, mellőzendő volt .... (1962/1899.) — *Curia:* Az eskü szövegének azzal a módositásával, hogy felperesnek arra itéltetik meg a főeskü, hogy a biztositott néhai S. M. M. halálát közvetlenül megelőző napon vagy halála napján, azaz 1895. deczember 9. vagy 10. nem közöltetett vele a biztositott aláirásával és 1895. deczember 9. kelettel ellátott oly tartalmu levél, melyben a biztositott a hozzátartozóitól, tehát tőle (felperestől) is elbucsuzott azzal a kijelentéssel, hogy öngyilkossá lesz, helybenhagyja a benne felhozott indokokból és azért, mert a biztositott által irottnak vitatott levélből *az öngyilkosság komoly szándékára és ennek a szándéknak végrehajtására alaposan csak akkor lehet következtetni, ha ez a levél közvetlenül a haláleset előtt keletkezett* és a levélnek a biztositottól és nem mástól való származását a fenforgó esetben, midőn a levél tartalma hirlapilag közöltetett, csak akkor lehet kellően indokoltnak tartani, ha ez a levél közvetlenül keletkezése után került a hozzátartozói birtokába, miért is a főeskü szövegének ezeket a döntő körülményeket is tartalmazó módositásával volt felperesnek megitélendő. (1090/1899. P. T. XL. 5.)

*

Az életbiztositási szerződés hatályát veszti:

1. ha az esemény, melynek bekövetkeztétől a biztositási összeg kifizetése függővé tétetik, a szerződés megkötése után, de azon időpont előtt következik be, melytől kezdve a biztositó a koczkázatot viselni tartozik;

2. ha a kijelölt kedvezményezett meghal, vagy ha az

Életbiztositás.

 esemény, melynek bekövetkeztétől, a fizetés függővé tétetett, többé be nem következhetik;

3. ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy véletlen baleset által okoztatik;

4. ha a kedvezményezett a biztositott életét vagy egészségét veszélyeztető valamely cselekményt szándékosan követ el. Ha azonban a kedvezményezett a biztositott összegnek csak egy részére tarthat igényt, a biztositó csak ezen részösszeg megfizetése alól szabadul fel.

A már lefizetett dijnak egy harmadrésze az 1. és 2. pont alatti esetekben visszaadandó. (505. §.)

A szerződés hatályvesztésének kétségtelenül leggyakoribb esete a visszatérő időszakokban lejáró dijfizetés elmulasztása, melynek tekintetében a Curia 26. sz. döntvénye irányadó: *„Oly esetben, midőn az életbiztositási dij nem évi, hanem rövidebb (féléves, évnegyedes, hónapos) időszakokban fizetendő, a biztositott, habár magát az egész első évre eső dij fizetésére kötelezte, nem tartozik az első év folyamán lejárt összes dijrészleteket megfizetni."*

Joggyakorlatunk szerint azon esetben sem érvényesithetők a második és következő dijrészletek, ha azok dijváltókkal fedeztetnek, sőt a dijváltó forgatása és igy harmadik személy által a biztositotton való behajtása folytán elő álló kárt a dijváltót forgató biztositó megtériteni tartozik. Nem igy áll azonban az eset, ha a második, vagy következő dijrészlet lejárta után adatik az illető dijtöbbletre a váltó, mert ebben az esetben a váltóösszeget a biztositott feltétlenül megfizetni köteles.

A dijfizetés elmulasztásának esetére kikötött kötbér a biztositottat nem kötelezi és ilyen kikötés — szemben a kereskedelmi törvény 473. §., 485. §. 4. pontja, illetve 505. §. 3. pontjában foglalt rendelkezésekkel, melyek szerint a dijfizetés elmulasztásának következményei törvény szerint meg vannak állapitva — érvénytelen.

*

Ha az ajánlat és a kötvény évi dijfizetést köt ki, de a biztositott havi dijakat fizet és a biztositó a fizetéseket mint havi dijakat fogadja el, ugy a concludens tényekből következik, hogy a felek az ajánlatban és a kötvényben foglalt feltételektől közakarattal eltértek annyiban, hogy a dij nem évi, hanem hónapos visszatérő időszakokban fizetendő, minélfogva alkalmazandó a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontjának rendelkezése.

Jogesetek:

239. *Curia:* Tekintve, hogy *a váltó szövegéből kitünik, miszerint annak értéke az alperes és a „Tisza" biztositó társaság között létrejött biztositási kötvényben lett felvéve és felperes társaság, kire ezen váltó a „Tisza" által forgatva lett, sem állitja, hogy ezen váltó az annak alapjául szolgáló biztositási szerződéstől független,* sőt beismeri, hogy tüzkár esetén a „Tisza" felperes társaság által fizettetné a kárt, kétségtelen, hogy a kereseti váltó forgatmányozása által a „Tisza" magát a kereseti váltó kibocsátásának alapul szolgált biztositási szerződést czélozta felperes társaságra egyoldalulag átruházni. E szerint bebizonyitottnak lévén veendő, hogy a kereseti váltó nem mint önálló követelési czim, hanem az annak alapjául szolgált biztositási szerződéssel kapcsolatosan, mint az abból eredő fizetési kötelezettség biztositására rendelt váltó alakjában kiállitott dijkötvény ruháztatott át felperesre, utóbbi nem tekinthető oly harmadikul, a ki ellen az eredeti váltószerződés körülményeiből meritett kifogás a váltótörvény 92. §-a értelmében érvényesithető nem volna. Minthogy pedig *a biztositási szerződés oly kétoldalu szerződést képez, mely a biztositott félnek a biztositó személyébe vetett különös bizodalmában leli alapját és keletkezésének inditó okát, következik abból, hogy a szerződő felek egyike a szerződésből folyó jogait és kötelezettségeit a másik felet kötelező hatálylyal egyoldalulag át nem ruházhatja.* Ennélfogva tekintve, hogy a „Tisza" biztositó társaság egyoldalu tényéből maga részéről a közte és alperes között letrejött biztositási szerződést felbontotta, másrészt alperes, ki felperes biztositó társasággal jogviszonyba lépni nem hajlandó és nem is köteles, a „Tisza" irányában kötelezett dijrészletek további befizetésével jogosan hagyhatott fel, azoknak felperes társulat részére leendő fizetésére nem kötelezhető, mihez képest felperes biztositó társulatot keresetével elutasitani kellett. (547/85. J. 86. 7.) Életbiztositás.

240. *Curia:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3 pontja szerint az életbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e czélra engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik; kivételnek e tekintetben csak akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy véletlen baleset által okoztatik; az 507. §. szerint pedig a felek kölcsönös jogaira és kötelezettségeire nézve a biztositási szerződés határozatai csak annyiban szolgálnak irányadóul, a mennyiben azok a törvénynek az életbiztositási ügyletet szabályozó fejezetében megállapitva nincsenek; ezekből önként következik, hogy oly szerződési kikötés, mely a törvénynek a kérdéses fejezetben foglalt intézkedéseivel ellenkezik, joghatálylyal nem bir, minthogy pedig ama kikötés, hogy habár e dijrészlet visszatérő időszakokban félévenként, negyedévenként vagy havonként fizetendő, az első évi visszatérő dijrészletek mégis egészben fizettessenek meg, a kereskedelmi törvény fentebb idézett 505. §. 3. pontjával ellenkezik; ezekhez képest ki kellett mondani, hogy *oly esetben, midőn az életbiztositási dij nem évi, hanem rövi-*

 debb (féléves, évnegyedes vagy hónapos) időszakokban fizetendő, a biztositott, habár magát az egész első évre eső dij fizetésére kötelezte, nem tartozik az első év folyamán lejárt összes dijrészleteket megfizetni. Kelt Budapesten a *Curia* polgári szakosztályainak 1885. április 14-én tartott *teljes* ülésében. *Hitelesittetett* az ugyanama év május 15-én tartott *teljes* ülésben (26. sz. t. ü. döntvény 10,441/84., 109,705. és 805/84. számokhoz.)

241. *Curia:* A 3. sz. a. kötvény szerint az 56 frt 70 kr. *évi dij havi részletekben volt alperes által törlesztendő.* Alperes a második havi dijrészletet nem fizette be, ennek folytán a biztositási szerződés a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontjához képest hatályát vesztvén, minden abból származó jogok és kötelezettségek megszüntek. Az A) a. ajánlatban foglalt *ama kikötés, hogy habár a dij havi részletekben lesz fizetendő, alperes mégis köteles legyen legalább az első évi dijat egészben akkor is megfizetni, ha a havonkénti részletfizetést elmulasztand, a fent idézett törvényes rendelkezéssel ellenkezik,* következésképen a kereskedelmi törvény 507. §-a szerint joghatálylyal nem bir. *Állitja ugyan felperes a fellebezésben, hogy amaz indokolás, a mely a f. évi április 14-én 26. sz. a. hozott teljes ülési határozatnak is alapjául szolgált, a jelen esetre nem alkalmazható,* mivel itt a megállapodás szerint eredetileg a dij, mint egész évi, egyszerre és előre lett volna alperes által fizetendő és csak különös kedvezmény képen engedtetett volna meg alperesnek a havi részletfizetés oly feltétel mellett, hogy ha a részletfizetés nem teljesittetik, a kedvezmény elvész és beáll az eredeti kötelezettség, t. i. az egész évi dijnak egyszerre való lefizetése. Azonban eme érvelés helytelen, mert mégis csak tény az, hogy a dijkötvény szerint havi részlelekben volt fizetendő, valamint tény az is, hogy e módozat az általános feltételekben (6. §.) meg van állapitva, tehát nem képez külön kedvezményt, de különben is akár mily czimü, oly kikötésnek, mely egyenesen a törvény kijátszására vezetne, helyt engedni nem lehet. (6,519/85 I. 86.102.)

242. *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja s alperest a kereseti 5000 kor. tőke s járulékai felperes részére 15 nap s végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére kötelezi. *Indokok:* Alaptalan alperesnek az a kifogása, hogy néhai M. I. az általa az A) a. kötvény értelmében létesitett biztositástól az 1896. évi szeptember hó 16-án kelt 4 ·/. a. levelében foglalt bejelentése szerint elállott. Mert még ha ez valónak vétethetnék is, ennek tartama az alperes tényállitásait egyáltalán nem bizonyitaná, mert ennek tartalma szerint M. I. csupán kilátásba helyezte, hogy esetleg a szerződést meg fogja szüntetni, hogy azonban M. I. idevonatkozólag utóbb valamely határozott kijelentést tett volna, alperes nem is állitotta, s még kevésbbé bizonyitotta. De nem vétethetett figyelembe alperesnek a szerződésnek a kereskedelmi törvény 505. §-ának 3. pontja alapján az esemény bekövetkezte előtt, 1896. julius 8. és 1897. január 8-án esedékessé vált dijak megfizetésének elmulasztása folytán beállottnak vitatott hatályvesztett voltára alapitott kifogása sem; mert eltekintve annak a kérdésnek a taglalásától, hogy az 1896. évi

julius 8-án esedékessé vált dijnak az E) a. dijkötelező hátlapjára irt nyugtatvány tanusága szerint annak a D. nevü egyén kezéhez történt lefizetése, ki a perben szereplő dijkötelezők szelvényén előforduló alperesi feljegyzés szerint is alperesnek szegedi főügynöke, joghatályosnak tekinthető-e vagy sem, a lejáratkor és az ettől számitott 30 nap alatt be nem váltottaknak vitatott 2., 3. ·/. a. dijkötelezők világos tartalma szerint az azokban meghatározott biztositási dijakat a biztositott a mindenkor esedékessé vált dijkötelező bemutatása alkalmával és kiadása ellenében lévén köteles kiegyenliteni, a biztositott ezen kötelezés tartalmánál fogva joggal várhatta el, hogy a dij nála lejáratkor a „Premienschein“ bemutatásával beköveteltetni fog s ezzel szemben az alperes sem az általános biztositási feltételek 7. §-ának abbeli rendelkezésére, hogy a biztositási dijak lejáratkor minden előzetes megintés vagy felhivás nélkül kiegyenlitendők; sem a kötvénynek ebbeli tartalmára, mely szerint a biztositási dijak a társaság budapesti igazgatóságánál vagy a szegedi főügynökségénél fizetendők, sikerrel nem hivatkozhatik, mivel az által, hogy a szerződés tartama alatt lejáró biztositási dijak fedezéséül a szerződés kiállitása alkalmával a biztositott fél részéről idézett tartalmu dijkötelezőket iratott alá, alperes az általános biztositási feltételeknek és illetve a biztositási szerződésnek érintett rendelkezéseitől nyilvánvalóan önmaga tért el, s a biztositottat a kötelezett biztositási dijak kifizetésében mulasztás csakis az esetben terhelné, ha alperes a szóban forgó dijkötelezőket tartalmuknak megfelelően a nevezettnek esetről-esetre beváltás végett bemutatta volna, alperes azonban idevonatkozólag mi bizonyitékot sem szolgáltatván, nevezett a szóban forgó dijaknak az esemény bekövetkezte előtt elmulasztott fizetésére a biztositási szerződés hatályának megszüntét tárgyazó kifogását jogosan nem is állithatja. Minthogy pedig a tanuk vallomása által bizonyitva van, hogy a a biztositott M. I. életét, annak folytán, hogy az 1897. évi julius hó 19-ikén a nagykikindai gőzmalom kéményéből, annak tisztitása közben leesvén, koponyazuzódást szenvedett, vagyis baleset következtében vesztette el, s igy az az esemény, melytől feltételezetten az alperes biztositó társaság az A) a. biztositási kötvény értelmében arra vállalt kötelezettséget, hogy felperesnek, mint kedvezményezettnek, a kereseti 5000 kor. tőkét kifizetendi, bekövetkezvén, felperes a kereseti összeget alperestől jogszerüen igényli, ennélfogva alperest annak megfizetésére kötelezni kellett. (1,301/900.) — *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik indokaiból s azért, mert felperes a mindkét peres fél által csatolt dijkötelezők tartalmával bizonyitván, hogy biztositott az esedékes évi biztositási dijakat a dijkötelezők bemutatása ellenében volt köteles megfizetni, alperesnek állott volna kötelességében kimutatni, hogy az esedékes dijkötelező a felperes által begyőzött kikötés értelmében a biztositottnak be lett mutatva, ezt azonban alperes nemcsak nem bizonyitotta, de bizonyitani meg sem kisérelte és mert a 4 ·/. a. levél, ha alperes ellen sértő kifejezéseket tartalmaz is, nem foglal magában a biztositott részéről oly kijelentést, hogy a szerződést

 megszünteti és attól eláll, ez a levél tehát nem mentette fel alperest attól a kötelességtől, hogy a dijkötelezőket a biztositottnak a kikötés értelmében bemutassa. (1,088/900. I. K. 1901. 25.)

243. *Curia:* AB) a. ajánlatban foglalt ama kikötés pedig, hogy *habár a dij negyedévi részletekben fizetendő, alperes köteles mégis az egész évi dijat még akkor is megfizetni, ha a negyedévi részletfizetést teljesiteni elmulasztand, mint a törvénynyel ellenkező rendelkezés,* a kereskedelmi törvény 507. §-a szerint *joghatálylyal nem bir.* (260/90. I. 90. 171.)

244. *Curia:* A kereskedelmi törvény 486., 506. és 505. §§. 3 pontja értelmében a biztositott a *biztositási dij első részletét* még az esetben is fizetni tartozik, ha a második részlet elmulasztása által a szerződés hatályát vesztette, miután az ajánlat elfogadása esetében a biztositó társulat nyomban viseli a koczkázatot. (87/85. DT. XIII. 11.) — *Azonos határozatok. Curia:* 316/84. (Ü. L. 84. 24.) — *Curia:* 7,964/82. (DT. IV. 46.)

245. *Curia:* A biztositási feltételek oly intézkedése, hogy az életbiztositási szerződés *a biztositott iszákossága* következtében érvényét veszti, mint a kereskedelmi törvény 505. §-ával ellentétben álló intézkedés, hatálylyal nem bir. (671/88. I. 89. 78.)

246. *Curia:* Felperes beismervén, hogy *a kereseti váltó életbiztositás ügyletből kifolyólag 2 évnegyedi biztositási dij fejében állittatott ki, bizonyitva van, hogy a váltó ellenértéke felperes által viselendő koczkázatban kölcsönösen kiköttetett.* Ily körülmények között alperes kifogása folytán e helyett is vizsgálható és vizsgálandó az a kérdés; hogy felperes az ellenértéket szolgáltatta-e? vagyis, hogy a biztositási szerződés hatályban van-e? E kérdést azonban tagadólag kell megoldani a kereskedelmi törvény 505. §-ának 3. pontja alapján, mert az életbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után le nem fizettetik és mert e szerint a *váltóügylet alapját képező szerződés is törvénynél fogva megszünvén az által, hogy alperes a második ¼ évi dijrészlet lefizetését megtagadta, felperes a mulasztott dijrészletet, habár arról váltó állittatott is ki, perrel ez uton követelheti. Curia:* Tekintve, hogy oly kifogások, melyek a váltóadóst közvetlenül felperes ellen megilletik, mint jelen esetben a keresk. törv. 505. §. 3. pontjára alapitott alperesi kifogás a váltótörvény 92. §. értelmében a váltóperben is sikeresen érvényisithetők, a tábla itélete annak indokaiból helybenhagyatik (133/90. Ü. L. 90. 22.)

247. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi törvény 507. §-a értelmében a biztositásoknál a felek kölcsönös jogaira és kötelességeiie nézve a biztositási szerződés határozatai csak annyiban irányadók, a mennyiben azok a kereskedelmi törvény II. rész VII. cim 3. fejezetében megállitva nincsenek, már pedig arról, hogy az életbiztositási szerződés mikor veszti hatályát, az 505. §. tüzetesen intézkedhetik, *ilynemü szerződést tehát hatályát vesztettnek csak azon esetben lehet kimondani, melyek a most emlitett szakaszban egyenként felsorolva vannak s e részben az sem tesz különbséget, hogy a törvényben elő nem forduló s ennélfogva figyelembe*

nem vehető hatálytalanító feltétel magába a biztositási szerződésbe vagy egy külön okmányba van-e felvéve? A perben előadottak szerint felperest a biztositási dijak fizetése körül mulasztás nem terheli s igy az 505. §. 3. pontjának esete fenn nem forog; mert alperesnek azon érvelését, hogy a *biztositott félnek adott előleg* után fizetendő dijak, illetve kamatok, a biztositási dijakkal egyenlő szempont alá esnek, elfogadni nem lehet, miután *a biztositottnak jogában állván előleget igénybe venni* vagy nem venni, *az előleg utáni kamatfizetési kötelezettség nem a biztositási szerződésen, hanem az előleg iránt kötött külön ügyleten alapul* és mert ezek szerint *a biztositási szerződés* 18. pontjának *azon intézkedése, hogy az előleg utáni dijak fizetésének elmulasztása az életbiztositási szerződés érvénytelenségét vonja maga után,* a kereskedelmi törvény 507. és 505. §§-ai értelmében *birói figyelembe nem vehető.* (6029/85). — *Curia:* Helybenhagyja, mert a biztositási kötvény általános feltételeiben a 18. pont alatt előleg cim alatt foglalt ügylet lényegére nézve kölcsönügyletet képez, habár tehát az előlegtől, vagyis kölcsöntől fizetendő kamat azon feltételekben dijnak neveztetik is, ezen dijakra a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja hasonlatosságánál fogva alkalmazást nem találhat. (806/1886 P. T. XIII. 24.)

248. *Budapesti kereskedelmi és váltó törvényszék:* A kir. törvényszék kötelezi alperest arra, hogy felperesnek 202 frt 34 kr. tőkét fizessen stb., elutasitja azonban felperest keresetének 33 frt 02 kr. tőke-részével, stb. — *Indokok:* Felperes kereshetőségi joga ellen alperes első sorban az alapon emelt kifogást, mert követelését a keresethez csatolt biztositási szerződésre alapitja, az alapon érvényesiteni kivánt igénye pedig elévült, a mennyiben keresetét a kereskedelmi törvény 487. §-ában megállapitott egy év leforgása alatt be nem adta. Alperes jelzett kifogása azonban törvényes alappal nem bir és ez okból azt figyelmen kivül kellett hagyni; mert a kereskedelmi törvény 487. §-ában foglalás kivételes intézkedés, mint minden ilyen, szorosan lévén magyarázandó, az csakis azon kárigények érvényesitésével alkalmazható, melyek a biztositási szerződésben körülirvák és a biztositás tárgyát képező kereset beállta folytán feléledneknek; de nem a felperes által vitatott azon kártéritési igény érvényesitésénél, mely alapját ugyan szintén a biztositási szerződésben birja, de nem a kötvényben meghatározott esemény következtében állott be, hanem alperesnek a biztositási szerződés folytán átvett váltónak szerződés ellenes használata által. Ezen kárigényének érvényesitésénél a kivételként megállapitott elévülési idő hatálylyal nem birván, csakis az általános elévülés jöhet figyelembe, mely hogy beállott volna, alperes nem is állitja. Felperes kártéritési követelésének részben helyt kellett adni, mert a per során kifejlettek szerint, különös tekintettel arra, hogy a keresetben A) a. csatolt életbiztositási szerződés és B) alatti, alperes egyik közege a temesvári vezérügynökség által kibocsátott és forgatott váltón ugyanegy kötvényszám van kitüntetve, mely körülmény — az ellenkezőnek bizonyitásáig — azt a vélelmet állitja fel, hogy a B) a. váltó az A) a. biztositási szerződéssel szoros összeköttetésben áll és mert az A)

alattiból kifolyólag alperes csakis az ott kikötött biztositási dijösszegek fizetése iránt nyert felperessel szemben jogot, kétségenkivüli, hogy a váltó csakis ezen dijak fejében lőn kiállitva, a mennyiben alperest azt a kifogását, hogy a váltó felperessel létrejött összeszámolás folytán, annak másnemü kötelezettségei fejében is állittatott ki, mivel sem bizonyitotta; már pedig a felperes által hivatkozott, a curiának 26. sz. a hozott teljes ülési polgári döntvénye értelmében, felperes, ki a szerződéstől már az által is elállott, a menyiben az esedékes második negyedévi dijat ki nem fizette, arra nem is kötelezhető, mert a szerződés a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja értelmében hatályát veszitette és mert a most jelzett körülménynél fogva az, hogy felperes a B) a. váltót tényleg annak kelte napján, tehát a második dijrészlet esedékessé válta után irta-e alá, vagy előbb, a mennyiben a váltó elfogadása a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontjában kivetelt fizetést nem pótolja, alperes nem volt jogositott a B) a. váltót, illetve azon alapuló jogát, mert a szerződés, melynek alapján a váltó kiállittatott, hatályát vesztvén, az a váltóra magára is kiterjedt. Alperes azonban annak dacára a váltón látható, egyik közege által, tehát öt kötelezőleg kiállitott forgatmánynyal a váltót egy harmadikra forgatta és 176 frt 16 kr tőke és jár. erejéig felperes ellen érvényesitette, mely összeg megfelel a valódiság tekintetében kifogás alá nem vett J. a. levelében követelt egy negyedévi 56 frt 72 kr. dijnak levonásával e hátralevő háromnegyedévi dij összegének. A váltószigor alatt lefolyt per keretén belül felperes a D) a. itélet szerint ott emelt kifogásait nem érvényesithette, köteles volt a váltót beváltani, melynek fejében a valódisága tekintetében meg nem támadott, a B) alattin levő nyugta szerint 202 frt 34 krnyi összeget fizetett; ezen összeg megfizetésére alperes kötelezendő volt mert nyilvánvaló, hogy felperes azt csakis alperes szerződés ellenes eljárása folytán volt köteles fizetni, mely alperesi eljárás által neki okozott kárt alperes megtériteni köteles; közönbös lévén az alperes szerződés ellenes eljárása folytán felperesre háramlott kárigény megállapitásánál az a körülmény, hogy alperes egyáltalán és mily összeggel gazdagodott, avagy a felperes által lefizetett összeg hova fordittatott, mert a jogérvényes birói itélet alapján felperes a jelzett összeget tényleg lefizette és pedig a nélkül, hogy arra az alperessel kötött szerződés értelmében köteles lett volna, de az elleni jogos kifogását, a már hivatkozott itélet szerint, sikerrel nem érvényesithette.

Kétséget nem szenved, hogy alperes ténykedése folytán felperes váltóperbe vonatván, ott csakis ügyvédi segély mellett védekezhetett, mely védekezés költsége szintén alperes terhére esik, de az annak fejében felszámitott összeget a törvényszék felperesnek meg nem itélhette, mert alperes tagadásával szemben nem bizonyitotta azt, hogy a felszámitott összeget képviselőjének tényleg kifizette s igy az összeg erejéig kárositása beállott. (43,758/1891.) — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, felperest keresetével elutasitja stb. — *Indokok:* Felperes azon az alapon kéri alperest a keresetben részletezett összeg

megfizetésére köteleztetni, mert az A) a. életbiztositási szerződés szerint kötelezett dij fejében kiállitott B) a. váltót, daczára annak, hogy az életbiztositási szerződés a második 1/4 évi dijrészlet megfizetésének elmulasztása folytán hatályát veszitette, megfizetni tartozott, mert az alperes által harmadik személyre forgatott váltó alapján lefolytatott váltóperben azt a kifogását, hogy a megszünt biztositási ügylet dijáról adott váltó összegét megfizetni nem tartozik, sikerrel nem érvényesithette, a nyilván tartozatlanul fizetett összeggel tehát alperes jogtalanul gazdagodott. A most mondottakból nyilvánvaló, hogy felperes keresetének jogalapját az az életbiztositási ügylet képezi, melyet az A) a. okiratból kitetszőleg alperessel kötött, mely szerinte hatályát vesztette, de a melynek kapcsán a dijnak fedezetére adott váltót alperes, mint biztositó, ellene érvényesitette s mert ehhez állitólag nem volt joga, követeli felperes a B) a. váltó összegét és járulékait vissza. A kereskedelmi törvénynek az 506. §-a szerint életbiztositásoknál is alkalmazandó 487. §-a értelmében a biztositási szerződésből eredő igények egy év alatt évülnek el attól az időponttól számitva, melyben azok érvényesithetők lettek volna. Tekintve már most, hogy felperes önmaga arra alapitja keresetét, hogy az A) a. szerződés, melynek kapcsán a B) a. váltót elfogadta, az 1888. évi január 20-ik napján esedékes volt részletnek meg nem fizetése miatt e napon hatályát veszitette (keresk. törvény 505. §. 3. pont), felperesnek az A) a. szerződésből származott igénye e napon érvényesithetővé vált, a hatálytalannak vélt szerződésben kötelezett dijak fedezetéül adott váltónak visszaadása, vagy az e váltó alapján szerinte tartozatlanul fizetett összeg visszafizetése iránti keresetét az illetékes biróság előtt 1888. január 20-ik napjától, illetve a kereskedelmi törvény 505. §. 4. pontjában emlitett 30 nap hozzászámitásával 1888. évi február 28. napjától, vagy ha a követelési jog érvényesitése csak a birói kényszer folytán teljesitett fizetés időpontjával tekintetnék beváltottnak, minthogy a B) a. váltóra vezetett nyugta szerint felperes a fizetést 1889. január 15-én teljesitette, e naptól számitott egy év alatt, különbeni jogvesztés terhe mellett, meginditani tartozott, ezt azonban csak 1891. január 23-án tette; tekintve, hogy az F., G., H. a. csatolt itéletek szerint illetéktelen biróság előtt meginditott kereset az elévülést meg nem akasztotta és tekintve, hogy alperes a kereseti jog elévülése miatt e perben kifogással élt, az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével, jogának elévülése miatt, elutasitani kellett. (6020/92.) — *Curia:* A kir. táblának itélete megváltoztattatik és az elsőfoku biróságnak itélete hagyatik helyben, a mennyiben ez által alperes 202 frt 34 kr. tőkének, ennek 1891. évi január 23-tól folyó 8% kamatnak stb. fizetésére köteleztetett és a mennyiben felperest keresetével 23 frt 02 kr. tőkére és ennek kamatára nézve elutasitotta. Egyebekben pedig mindkét alsóbb foku biróság itélete megváltoztattatik és alperes köteleztetik, hogy felperesnek az emlitett marasztalási összegeken felül a 202 frt 34 kr. tőke után 1889. évi január 25-től 1891. január 23-ig folyó 6% kamatot is stb. megfizessen. *Indokok:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja

Életbiztositás.

Életbiztositás. értelmében az életbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dij a lejárat után 30 nap alatt le nem fizettetik. *A midőn tehát ezen eset beálltával a biztositónak a biztositottal szemben a biztositási szerződésben vállalt összes kötelezettségei már a törvénynél fogva elenyésznek, ugyanettől az időponttól fogva ki van zárva az is, hogy a biztositó a biztositottól a lejárt, de nem fizetett annak a biztositási dijnak a lefizetését követelhesse, melyért koczkázatot nem viselt és a melynek a nem fizetése folytán következett be épen az, hogy a szerződés hatályát vesztette.* A miatt tehát nem állana jogában a biztositónak az ily lejárt dijnak a megfizetését közvetlenül igényelni a biztositottól, *époly kevéssé van joga ahhoz, hogy az ilyen lejárt dijat képviselő dijváltót a biztositott jogának sérelmével, a nélkül, hogy annak beváltásáról a váltó lejártakor maga gondoskodhatott volna, harmadik személyekre átruházva értékesitsen, forgalomba hozzon, hogy ezen az uton közvetve hozzájuthasson ahhoz, a mit maga közvetlenül a biztositottól nem követelhet.* Ha tehát a biztositó ennek daczára az által, hogy a dijváltót birtokából kiadta és másokra ruházta, a kikkel szemben a biztositott a biztositóhoz való viszonyából meritett kifogásokat a váltójogi szigornál fogva nem érvényesitheti, a biztositottat ezen harmadik személyekkel szemben fizetésre kényszeritette: ezen jogellenes, mert *a törvényileg biztositott jognak meghiusitását eredményező eljárásnak összes következményeit a biztositottal szemben viselni tartozik.* De nyilvánvaló az is, hogy a biztositottnak a biztositó ezen eljárására alapitott követelési igénye nem a már előbb elenyészett hatályu biztositási szerződésből, hanem a biztositónak a szerződés megszünte után keletkezett jogellenes ténykedéséből veszi eredetét, minélfogva a biztositottnak ilyen igényével szemben a kereskedelmi törvénynek 506., illetve 487. §-ában a csupán a biztositási szerződésből eredő igények tekintetében meghatározott kivételes egy évi elévülésről szó sem lehet. A fenforgó per adatai szerint a felek között létrejött A) a. biztositási szerződés az által, hogy felperes az 1888. évi január 20-án előre fizetendőleg esedékessé vált második $^1/_4$ évi dijrészletet (az I. a. kétségbe nem vont okirat szerint 56 frt 72 krt) meg nem fizette, hatályát vesztette; ezzel egyszersmind alperesnek ezen, valamint a B) a. dijváltó által fedezett további 3 és $4^1/_4$ évi biztositási dijakhoz való igénye is elenyészett. Hogy pedig a D) a. csatolt dijváltó, melyet felperes elfogadói minőségben irt alá, az A) a. biztositási ügylettel áll kapcsolatban és hogy az a negyedévenként előre fizetendő egész első évi dijak fedezetére a kelet és lejárat tekintetében kitöltetlenül adatott át alperesnek, kitünik a váltó tartalmából, melyben az A) a. kötvénynek száma benfoglaltatik, a mivel s I) a. levelének tartalmával szemben alperes mivel sem bizonyitotta, hogy e váltóban kitett érték akár egészben, akár részben felperesnek egyéb tartozásából veszi eredetét: azt pedig alperes nem is állitja, hogy a váltóban kitett érték az első éven tul lejáró biztositási dijat is képviselné; ebből folyólag pedig és az I) a. levélre, valamint arra való tekintettel, hogy felperes az első negyedévi biztositási dijat beismerten megfizette, kétségtelennek tartandó, hogy az

egész évi dijról szóló váltót alperes a biztositási ügylet megkötésekor a kelet és lejárat tekintetében kitöltetlenül kapta felperestől és hogy azt utóbb az elmulasztott 2. dijrészletfizetés lejárta (1888. január 20.) napjáról keltezve és 1888. julius 20-iki lejárattal ellátva egyoldalulag töltötte ki és üres hátiratával ellátva, ily alakban forgatta F. Adolfra, a ki felperest e váltó alapján beperelvén, felperestől a D) a. marasztaló itélet alapján a B) a. váltón nyugtatott 202 frt 34 kr. marasztalási összeget fel is vette. Az a további puszta kifogása alperesnek, hogy ő a váltót felperestől az egész első évi dijnak kifizetéséül kapta és hogy ennélfogva felperes az egész évi dijat, illetve a teljes váltó értékét köteles lévén megfizetni, a váltó felett alperesnek tetszése szerint rendelkeznie jogában állott, felperes tagadása ellenében és szemben az I) a. levél tartalmával és a kir. Curiának 26. sz. polgári döntvényével, de különösen arra való tekintettel, hogy az A) a. kötvény világosan nem évi, hanem negyedévenkénti biztositási dijfizetést állapit meg, figyelembe nem jöhet, ugy az sem, hogy felperes alperest még 1888. évi január 20-ika előtt arról, hogy a dijakat ekkor és ezentul nem fogja megfizetni, értesitette-e vagy sem? Ezekhez képest és miután alperesnek elévülési kifogása a fentebb már előadottaknál fogva figyelembe szintén nem vehető: alperes a váltónak felperes jogtalan sérelmével járó jogellenes továbbadásában jelentkező cselekvényeknek következményeként felperesnek mindazt megtériteni köteles, a mit felperes tényleg a váltó beváltására forditani kénytelen volt; minélfogva alperes a B) alatti szerint tényleg fizetett 202 frt 34 krnak és ezután a fizetés napjától járó 6% késedelmi kamat stb. megfizetésére köteleztetett; ellenben a tényleg kifizetettnek nem bizonyitott 23 frt 02 krra nézve elutasittatott. (1675/1893.) Életbiztositás.

249. *Budapesti tábla:* Felperes beismervén, hogy *a kereseti váltó életbiztositási ügyletből kifolyólag a harmadik és negyedik dijrészletről állittatott ki,* őt keresetével elutasitani kellett, mert akkor, midőn ellenérték kikötése — ami a jelen esetben felperes által viselendő koczkázatban rejlik — igazolva van, az adós kifogása folytán váltóperben is vizsgálat tárgyát képezheti az a kérdés, hogy a felperes az ellenértéket szolgáltatta-e alperesnek, vagyis, hogy a biztositási szerződés hatályban van-e? Ennek a kérdésnek megoldásánál pedig az 1875: XXXVII. t. cz. szolgál irányadóul, melynek 505. §. 3. pontja szerint a szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik. *Az által tehát, hogy alperes a 3-dik dijrészletet, melyről a kereseti váltó kiállittatott, meg nem fizette, a biztositási szerződés hatálya törvénynél fogva megszünvén, felperes azt per utján még váltó alapján sem érvényesitheti.* — *Curia:* Helybenhagyja (832/90. U. L. 91. 14.)

250. *Budapesi tábla:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja szerint, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, az életbiztositási szerződés hatályát veszti; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom, vagy véletlen baleset által okoz-

Életbiztositás. tatik. Minthogy pedig felperes a végiratban nyiltan beismerte, hogy az 1892. febr. 6-án esedékes dijat sem akkor, sem a lejárat után 30 nap alatt le nem fizette, azt pedig, hogy a lejáratot követő 30 nap eltelte utáni időre magától az alperes társaságtól a dij lefizetése végett halasztást kért volna, avagy hogy erőhatalom vagy véletlen baleset miatt való mulasztás esete forogna fenn, nem is állitotta, — kétségtelen, hogy néhai Jusztus József és alperes között kötött B) a. életbiztositási szerződés a lejáratot követő 30 nap eltelte után, vagyis 1892. márczius 7-én magánál a törvénynél fogva hatályát vesztette. *Az akkor bedllott hatályvesztettséget nem változtatja meg az a körülmény, hogy a pécsi főügynökség a 30 nap eltelte után a dijat elfogadta, az ennek fizetéséről szolgáló nyugtát kiszolgáltatta s a lefizetett dijat alperes társaságnak utólag beküldötte; mert felperes sem azt, hogy a pécsi főügynökség alperes társaság hozzájárulása nélkül a 30 nap eltelte után halasztás adására s a dijnak a lejáratot követő 30 nap eltelte utáni időben elfogadására és a nyugta kiadására jogositva volt, sem pedig azt, hogy alperes a pécsi főügynökség részéről állitólag engedett halasztásba kifejezetten beleegyezett volna, semmivel sem bizonyitotta;* sőt azt a fizikai személyt, aki a főügynökség részéről az állitott halasztást adta, névszerint meg sem nevezte, sem a vitatott halasztási idő tartalmát meg nem jelölte; és mert abból a körülményből, hogy a pécsi főügynökség a dijat a nyugta kiszolgáltatása mellett a 30 nap eltelte után elfogadta s azt alperesnek utólag beküldte, alperes társaság részéről a halasztás adása, illetve az állitólag engedélyezett halasztáshoz való hozzájárulása annál kevésbé következtethető, mivel felperes nem állitja, hogy alperes a dijnak hozzá történt beküldésekor tudta azt, hogy az a főügynökség részéről a 30 nap eltelte után fogadtatott el; mert felperes nem tagadta, hogy a február 6-án esedékes dij fizetése márczius 10-én történt, azt pedig nem is állitja, hogy az akkor fizetett s a pécsi főügynökség által elfogadott dij márczius 11-ike, vagyis a biztositott halálának napja előtt alperes társasághoz beküldetett; *nincs tehát bizonyitva, hogy a nevezett főügynökségnél befizetett dijnak a biztositott halála előtt alperes társaság által történt elfogadása következtében a biztositási szerződés a biztositott s maga az erre jogositott alperes társaság között megujittatott;* végül mert a dijnak kellő időben le nem fizetése miatt a biztositási szerződés hatályvesztettsége magánál a törvénynél fogva beállván, annak szüksége, hogy alperes ezt a biztositottal közölje, nem forgott fenn. — *Curia:* Helybenhagyja. (322/95.)

251. *Pécsi járásbiróság:* Alperes életbiztositási ügyletet kötött felperessel. Felperes az első évre járó biztositási dijnak még alperes által le nem fizetett 51 frt 86 krnyi részét követeli. Alperes azzal védekezik, hogy felperesnek az első évre járó dijra 35 frt 91 krt fizetett s igy nem 51 frt 86 krt, hanem 41 frt 86 kr. állana fenn. De ezen hátralékos összeg megfizetésére sem tartja magát kötelesnek, mert a dijnak havi 10 frtos részletekben való fizetését engedte meg felperes korlátlan meghatalmazottja, F. Gy. pécsi főügynöke által s igy a dijrészlet fizetésének

elmulasztása a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja által meghatározott következményt vonja maga után. Felperes tagadja, hogy alperesnek az évi dij lefizetésére havi részletekben való fizetési kedvezményt adott volna s a mennyiben F. Gy. főügynöke ezt tette volna, ez a felperesi biztositó társaságra nézve nem kötelező. Hogy felperesi czég főügynöke alperesnek havi részletfizetési kedvezményt adott, — az a 2 ·/. a. eredetben csatolt levéllel bizonyitva van. A B) a. (15,705/p. 90. sz. jkvnél) hitelesitett másolatban *csatolt meghatalmazásból kitünik, hogy F. Gy. pécsi főügynök jogositva volt mindent elkövetni, mit ő belátása szerint szükségesnek tart. Jogositva volt tehát a felek részére fizetési halasztást adni, a mint ezt a 2 ·/. a. levél szerint meg is tette.* Felperes maga állitja, hogy alperes a biztositási bárczát megkapta, alperes pedig emez állitását kétségbe nem vonta, miért is felperes emez állitása való. Már pedig a kereskedelmi törvény 473. §-a értelmében a kötvénynek a dij lefizetése előtti kiadása a dijfizetés elhalasztásául tekintendő. A dij fizetésére engedett halasztás e szerint kétségtelen lévén, s a havonkint fizetendő dij lejárat után 30 nap alatt nem fizettetvén le: a biztositási szerződés a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja értelmében hatályát vesztette. A 26. sz. polgári döntvény értelmében a biztositott, — ha neki az évi dij fizetésére havi részletfizetési kedvezmény adatott, — a részletfizetések elmulasztása esetén nem köteles az egész évi dijat lefizetni, miután a biztositási szerződést már havi részletfizetés elmulasztása is hatályon kivül helyezte. A biztositási szerződés tehát megszünvén, felperes a biztositási első évi dij még be nem fizetett részletét nem követelheti, miért is felperest keresetével elutasitani és mint pervesztest a perrendtartás 251. §. alapján a felmerült költségekben marasztalni kellett. *Pécsi tábla:* Helybenhagyja. (7005/94.) Életbiztositás.

252. *Szegedi tábla:* Felperes nem vette tagadásba alperesnek azt az állitását, hogy a becsatolt dijkötvény alapján követelt biztositási dij a dijkötvény szerint létrejött balesetre szóló biztositási ügyletből kifolyólag második dijrészletet képez; minthogy pedig az alperes az érintett és 1893. márczius 21-én lejárt dijrészletet ki nem fizette és minthogy a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja szerint a szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt be nem fizettetik, *az által tehát, hogy alperes a második dijrészletet, melyről a kereseti dijkötvény kiállittatott, meg nem fizette, a biztositási szerződés hatályát vesztette és igy felperes a második dijrészletet követelni jogositva nincsen.* Nem állapithatja meg felperes követelési jogát az a körülmény, hogy a biztositási dij második részletéről dijkötvény állittatott ki, mert *a dijkötvény csak fedezetül szolgál és érvénye a biztositási ügylet fennállásától függ* s mint a fentiek szerint a biztositási ügylet hatályát vesztette, az ennek fedezetéül dijkötvényben vállalt kötelezettség is megszünt. — *Curia:* Helybenhagyja (757/95.)

253. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja szerint a biztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakban fize-

 tendő dij a lejáratban a lejárat után 30 nap alatt, vagy az e végre adott halasztás eltelte előtt le nem fizettetik. Felperes beismerte, hogy az A) alatti dijkötelezvény második dijrészletről szól, minélfogva tekintettel arra, hogy *a biztositási szerződés az idézett törvényszakasz rendelkezésénél fogva már az által, hogy alperes a második dijrészletet a lejárat után 30 nap alatt le nem fizette, törvénynél fogva hatályát vesztette,* miből következik, hogy felperes ezen dijrészletet per utján sem követelheti, hanem *a dij le nem fizetésének hatálya csak az, hogy felperes az annak ellenértékéül kikötött koczkázatot viselni nem tartozik.* Tekintve, hogy a kereskedelmi törvénynek felperes által hivatkozott 486. §. a második és következő dijrészletekre már csak azért sem vonatkozhatik, mivel ellenkező értelmezés mellett ez a szakasz a törvény 485. §. 4. pontja és az 505. §. 3, pontjában foglalt határozott rendelkezéssel, hogy t. i. a szerződés feltétlenül hatályát veszti, továbbá azzal az általános jogelvvel, hogy hatályát vesztett szerződésből igényt egyik szerződő fél sem támaszthat, merev ellentétben volna: felperest keresetével elutasitani kellett. — *Curia:* Helybenhagyja. (1665/93.)

254. *Budapesti tábla:* Alperes a kereseti váltót nem jövőben lejárandó dijrészletek fedezetére, hanem saját előadása, illetve beismerése szerint a második évi dijrészlet esedékessége után a biztositás hatályának fentartása czéljából a neki kiszolgáltatott és általa elfogadott dijnyugta ellenértékeként, tehát nyilván fizetés fejében állitván ki, vagyis a második évi biztositási dijat a készpénz helyett adott kereseti váltóval kiegyenlitvén, ily tényállás mellett a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontjára nem hivatkozhatik. (5027/94.) — *Curia:* Helybenhagyja annyival inkább, mert a fenforgó esetben a kereseti váltóval a második évi biztositási dijrészlet kifizetettnek jelentkezvén, ezen második esztendőre a biztositó koczkázata sem tekinthető megszüntnek. (1114/95.)

255. *Budapesti tábla:* A kereskedelmi törvény 500. §-a értelmében az életbiztositási kötvénynek a biztositott által fizetendő ellenértékre nézve csak a biztositási dijat kell magában foglalnia, az 506., illetve az abban hivatkozott 473. §. értelmében csak a biztositási dij képezheti a felek szabad egyezkedésének tárgyát s az 505. §. 3. pontja szerint is csak a biztositási dij fizetése képezi a biztositott részéről azt a kötelezettséget, melyet a biztositási szerződés alapján a biztositóval szemben teljesiteni tartozik; *a kereskedelmi törvénynek emez intézkedései által tehát kizártnak tekintendő az, hogy a biztositott a biztositási dijon kivül pénzbirság, kötbér fizetésére is kötelezhető legyen,* minthogy pedig a kereskedelmi törvény 507. §-a értelmében a biztositási szerződés határozatai csak annyiban szolgálnak irányadóul a felek kölcsönös jogaira és kötelezettségeire nézve, amennyiben azok a törvényben megállapitva nincsenek, *ennélfogva az A) a. ajánlatban foglalt az a kikötés, mely szerint alperes a kötvény be nem váltása és az első évi dijnak kellő időben le nem fizetése esetében magát a biztositási összeg 3% pénzbirság fejében való fizetésére kötelezte, mint a biztositottnak a törvényben megállapitott kötelezettségeivel ellenkező érvénynyel nem bir.* — *Curia:* Helyben-

hagyja indokaiból és azért, mert a kereskedelmi törvény 473. §. és a 485. §. 4. pont, illetve az 505. §. 3. pontjában meg vannak határozva a dijfizetés elmulasztásának következményei és pedig akként, hogy biztositást vevő fél a megállapitott biztositási dijat, visszatérő időszakokban fizetendő dij esetében pedig az első dijrészletet megfizetni tartozik s a fizetés megtörténtéig a kötvény kiadását nem követelheti, a későbbi dijrészletnek nem fizetése esetében pedig a biztositás hatályát veszti. Minthogy pedig a kereskedelmi törvény 472. §., illetve életbiztositási ügyleteknél a kereskedelmi törvény 507. §. értelmében a felek csak anynyiban állapodhatnak meg a biztositási szerződésben, amennyiben a törvény rendelkezést nem tartalmaz, ebből következik, hogy a dijfizetési késedelem esetére egyéb joghátrány, mint amely a kereskedelmi törvény 473. és 485. §§-aiból következik, jelesül kötbér vagy pénzbirság fizetésére való kötelezettség érvényesen ki nem köthető. (611/95. J. 96. 44.) Életbiztositás.

256. *Curia:* A kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontja értelmében az életbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő biztositási dij a lejárat után 30 nap alatt le nem fizettetik. *A midőn tehát ezen eset beálltával a biztositónak a biztositottal szemben a biztositási szerződésben vállalt összes kötelezettségei már a törvénynél fogva elenyésznek, ugyanettől az időponttól fogva ki van zárva az is, hogy a biztositó a biztositottól a lejárt, de nem fizetett annak a biztositási dijnak a megfizetését követelhesse, melyért koczkázatot nem viselt és a melynek a nem fizetése folytán következett be éppen az, hogy a szerződés hatályát vesztette.* A miatt tehát nem állna jogában a biztositónak az ily lejárt dijnak a megfizetését közvetlenül igényelni a biztositottól, *époly kevéssé van joga ahhoz, hogy az ilyen lejárt dijat képviselő dijváltót a biztositott jogának sérelmével, a nélkül, hogy annak beváltásáról a váltó lejártakor maga gondoskodott volna, 3. személyekre átruházva értékesitsen, forgalomba hozzon, hogy ezen az uton közvetve hozzájuthasson ahhoz, a mit maga közvetlenül a biztositottól nem követelhet.* Ha tehát a biztositó ennek daczára az által, hogy a dijváltót birtokából kiadta és másokra ruházta, a kikkel szemben a biztositott a biztositóhoz való viszonyából meritett kifogásokat a váltójogi szigornál fogva nem érvényesitheti, a biztositottat ezen harmadik személyekkel szemben fizetésre kényszeritette: ezen jogellenes, mert a törvényileg biztositott jognak meghiusitását eredményező eljárásnak összes következményeit a biztositottal szemben viselni tartozik. *De nyilvánvaló az is, hogy a biztositottnak a biztositó ezen eljárására alapitott követelési igénye nem a már előbb elenyészett hatályu biztositási szerződésből, hanem a biztositónak a szerződés megszünte után keletkezett jogellenes ténykedésből veszi eredetét, minélfogva a biztositottnak ilyen igényével szemben a kereskedelmi törvénynek 506., illetve 487. §-ában a csupán a biztositási szerződésből eredő igények tekintetében meghatározott kivételes egy évi elévülésről szó sem lehet.* (1675/93.)

257. *Curia:* A C) a. másolatban bemellékelt és az alperes beismerése szerint is közötte és a magyar-franczia biztositó részvénytársaság között

Életbiztositás. létrejött életbiztositási szerződésnek alapját képező kötvényben, a biztositási dij évi dijösszegben lévén meghatározva, az 1888. szeptember 29-től 1889. szeptember 29-ig terjedő első biztositási évre az egész dijösszegnek a kifizetése, a biztositó társaság részéről elismerve és igy nyugtázva van. *Kétségtelen e szerint, hogy a biztositó társaság a kötvénynek kiállitásával s abban az első biztositási évi dij összegének nyugtázásával a koczkázatot is erre az évre elvállalta s igy azt viselte is.* Nem változtathat ezen az, hogy ezen első évi dijösszeget az alperes a kötvény átvételénél készpénzben egészen nem fizette ki, hanem csak egy részét, a hátralékos összegre nézve pedig negyedévi lejáratu váltókat állitott ki, mert annak fizetésképen történt nyugtázása folytán, a váltókkal is fizetést, csakhogy nem készpénzben teljesitett s a biztositó társaság csupán a készpénzben való fizetés iránt engedvén halasztást, a váltókat fizetésül fogadta el; e szerint *a fizetésként nyugtázott első évi dijösszegnek részben váltókkal történt fedezésével, a kötvényben foglalt megállapodástól eltérő megállapodás s igy ujitás, annak évnegyedenként visszatérő időszakokban leendő fizetése iránt felek között nem jött létre.* Az alperes pedig beismerte, hogy a kereseti váltók a C) a. biztositási szerződésben nyugtázott azon első évi dijösszegnek készpénzben ki nem fizetett hátralékos részét képezik, a melyeknek értékét a biztositó társaság a kötvényben nyugtázta s a melyeket ő a kötvény átvételénél az abban nyugtázott első évi dijösszeg fejében elfogadott. Ezek szerint tehát alperes a kereseti váltókat biztositási szerződés alapján annak kiállitásakor már lejárt első évi biztositási dij fejében fogadván el, azoknak ellenértéke a biztositó által elvállalt és viselt koczkázatban rejlik. Minélfogva a Curiának 26. számu döntvénye, mely a még le nem járt, hanem visszatérő időszakokban lejárandó dijak fizetésének elmulasztása következményeit állapitja meg, a fenforgó esetre nem alkalmaztathatván, alperes, mint a váltók elfogadója, a másodbiróság itéletének megváltoztatásával és az elsőbiróság itéletének helybenhagyásával ennek megfelelően marasztalandó volt. (355/93.)

258. *Curia:* Azt, hogy biztositottnak, néhai P. K.-nak 1891. márczius 31. és 1891. junius 30. lejárt életbiztositási dijrészletek fizetésére az 1891. augusztus 1-én tul terjedő, nevezetesen pedig 1891. augusztus 22. napjáig terjedő időre alperes társaság halasztást engedett, az alperesnek határozott tagadásával szemben felperes tartozott bizonyitani. De felperes ebben az irányban elfogadható bizonyitékot egyáltalában nem szolgáltatott. Nem szolgálhat ugyanis bizonyitékul az elsőfoku biróság által vonatkozólag felhozott helyes indokoknál fogva az az állitólagos tény, hogy alperes előző időkben hasonlóan elkésetten teljesitett dijfizetéseket a biztositottól minden kifogás vagy észrevétel nélkül elfogadott, miből felperes azt következteti, hogy ilyképen az ő fizetési kötelezettsége nem lévén határozott időponthoz kötve, alperes elkésett fizetés miatt a biztositási szerződés ellen kifogást nem tehet. De nem fogadható el bizonyitékul az augusztus 22-ig terjedő halasztás tekintetében az alperes által beismert az a tény sem, hogy alperes a szóban levő 2. dij-

részletre vonatkozó dijnyugtákat, azoknak a biztositott által leendő beváltása végett, augusztus 21-én miskolczi főügynökségének visszaküldötte, mely tényből felperes szerint szükségképen következtetendő, hogy alperes a biztositottnak legalább augusztus 22-ig fizetési halasztást akart adni és tényleg a beváltás céljából való visszaküldés ténye által adott is. Ezt a következtetést azonban az alperes által vonatkozólag tett kijelentésből és az ebben beismert tényekből okszerüen levonni nem lehet. Alperes ugyanis a dijnyugtáknak augusztus 21-én az emlitett czélból történt visszaküldését azzal a hozzáadással ismerte be, hogy ezzel a tényével csak módot akart nyujtani a biztositottnak, hogy a dijfizetés elmulasztása következtében hatályát vesztett életbiztositási szerződést a biztositási feltételek 10. §. 3. bekezdésében körülirt módon a szóban forgó, hátralevő 2. dijrészlet megfizetésével ujból hatályba léptethesse. Ez a beismerés tehát, mely csak teljes tartalma szerint fogadható el bizonyitékul, annál kevésbé alkalmas alap arra, hogy abból a vitatott tény, vagyis az augusztus 22-ig adott fizetési halasztás okszerü következtetés utján megállapittassék, mert a visszaküldésnek az a beismert egyik oka, hogy a dijnyugták a biztositott által utólag beváltassanak, teljesen összefér a biztositási feltételek 10. §-ában meghatározott reactiválási eljárással, mely szerint, ha a biztositó a későbbi fizetést megengedi, a biztositott az elmulasztott dij fizetéseket utólag teljesiteni és ezenkivül azt, hogy egészségi állapota időközben nem változott, orvosi bizonyitványnyal igazolni köteles. Ugyanezeknél az okoknál fogva nem volt súly helyezhető a felperes által alpereseknek S. A. miskolczi főügynökségi tisztviselő személyében arra nézve kinált és alperes által szükség esetére elfogadott főesküre sem, mely szerint a nevezett tisztviselő a biztositottnak, illetőleg Gy. Gy. megbizottjának ismételten is ki nem jelentette, hogy az időközben az alperes társaság igazgatóságának visszaküldött dijnyugtákat, ezeknek a visszaküldés iránt megkeresett igazgatóságtól való visszaérkezésével kifizetheti és hogy ily módon és ez által a biztositott a nyugták visszaérkezéséig, illetőleg erről leendő értesitésig halasztást nem kapott; továbbá nem volt suly helyezhető a felperes által alperesnek Á. J. személyében arra nézve kinált és alperes által szükség esetére szintén elfogadott arra a főesküre sem, mely szerint alperes a most emlitett módon történt halasztásról tudomással nem birt, még pedig annyival kevésbé helyezhető suly ezekre a főesküre: mert ha az azok által bizonyitani czélzott emlitett tények igenlő értelemben valóknak vétetnének is, tekintettel arra, hogy felperes alperes tagadásával szemben nem is állitja, nem hogy bizonyitaná, miként a miskolczi főügynökség vagy nevezett tisztviselője, alperes nevében dijfizetési halasztások engedésére, vagy ami a fenforgó esetben azzal azonos jelentőségü, a törvény és feltételek értelmében hatályt vesztett biztositási szerződések érvényének elismerésére feljogositva lenne: S. Á. érintett kijelentései, még ha ezek által az állitott fizetési halasztás megadottnak tekinthető lenne is, alperes társaságra nézve mi hatálylyal sem birnak; hogy pedig alperes az állitott halasztás megadásához hozzájárult volna oly érte-

Életbiztositás. lemben, amint azt felperes állitja, felperes alperes tagadásával szemben nem bizonyitja. Ezekhez képest felperes alperesnek a kereskedelmi törvény 505. §. 3. pontjára alapitott és bizonyitott kifogása következtében keresetével feltétlenül elutasitandó volt. (859/94.)

259. *Kolozsvári törvényszék:* A több évre eszközölt biztositásoknál az egyes dijrészletekről kiállitott dijváltók nem fizetéskép, hanem csak fedezetül adatnak, miután a keresk. törv. 505. §. 3. pontja értelmében az életbiztositási szerződés hatályát veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, a kereseti, a biztositás visszatérő időszakában lejárt dijak megfizetésének elmulasztása következtében a biztositási szerződés megszünvén, következőleg ezen szerződésből kifolyólag felperesnek a biztositási dijak követelésére kereseti joga nincs, habár arról dijváltó is állittatott ki, mint jelen esetben, mert *a biztositási dij jogi természete annak váltó alakban történt biztositásánál változást nem szenved.* (10,000/96.) — *Kolozsvári tábla:* Helybenhagyja. (22. 9271/96.) Azonos: *Kolozsvári tábla:* 2790/96.

260. *Curia:* Mindkét albirósági itéletnek megváltoztatása mellett felperest keresetével egészben és feltétlenül kellett elutasitani azért, mert a kereskedelmi törvény 506. §. 3. pontja szerint, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejárat után 30 nap alatt vagy az e végre engedett halasztás eltelte előtt le nem fizettetik, az életbiztositási szerződés hatályát veszti; kivételnek e tekintetben akkor van helye, ha a késedelem erőhatalom vagy véletlen baleset által okoztatik; mert a kereskedelmi törvény 507. §-a szerint a felek kölcsönös jogaira s kötelességeire nézve a biztositási szerződés határozatai csak annyiban szolgálhatnak irányadóul, a mennyiben azok a kereskedelmi törvény 3. fejezetében megállapitva nincsenek; mert e szerint a felperes és alperes között kötött biztositási szerződés — miután felperes a biztositási dijat sem a lejáratkor, sem a lejárat után 30 nap alatt le nem fizette, sem ez idő alatt halasztást nem kért és nem kapott, sem pedig véletlen baleset miatti mulasztást nem is állitott — 1887. augusztus 27-én hatályát vesztette; nem változtatja meg ezt a tényállást az sem, hogy alperes felperestől az évi 40 frt 80 kr. dijat a felperes felek megegyező előadása szerint 1887. deczember 10-én elfogadta és arról a 4. ·/. a. csatolt meghosszabbitási kötvényt állitotta ki, mivel *a szerződő felek ellenkező akaratát kizáró törvény által hatályát vesztett szerződés meg nem hosszabbitható,* a miért is a biztositási feltételek 8. pontja azon intézkedésének, mely szerint *a biztositó társaság által biróilag behajtott vagy a fél által önkéntesen tett és a társaság által még elfogadott dijfizetés napjával a biztositás ujból érvénybe lép, esak az lehet a hatálya, hogy a biztositási szerződés ugyanazon feltételek mellett a jövőre nézve megujitottnak tekintendő.* A szerződés általában s igy az ujitott szerződés is azon időtől érvényes, a midőn az megköttetett; a jelen esetben az ujitott szerződés 1887. évi deczember 10-én köttetett meg, a midőn t. i. felperes a szerződési feltételek fentebb idézett 8. pontja szerint az évi

dijat utólag beküldötte és alperes azt elfogadta; minthogy pedig a korábbi biztositási szerződés, a mint az fentebb kifejtetett, 1887. augusztus 24-én vesztette hatályát, az ujitott szerződés pedig 1887. deczember 10-én köttetett meg, 1887. deczember 7-én, midőn felperest, saját előadása szerint, az állitólagos baleset érte, peres felek között biztositási szerződés nem állott fenn. (577/90. I. Sz. III. 831.)

261. *Curia:* Alperes a kereseti igényt, illetve a kereseti jogot elévültnek állitja, mert egyrészt felperesek a biztositási feltételek 18. §-ában körülirt okiratokat a kijelölt határnaptól számitott hat hó alatt be nem terjesztvén, alperesnek kártéritési kötelezettsége megszünt és mert másrészt felperes a biztositási feltételek 21. §-ában meghatározott hat hó alatt keresetét meg nem inditotta, a kereseti jog elévült. Mindkét alperesi kifogás alaptalan. Alperes első kifogása nem is elévülési kifogás, hanem ezen kifogás lényege abban áll, hogy felperesek a biztositási feltételek 18. §-ában körülirt iratokat kellő időben be nem terjesztvén, a biztositási szerződés hatályát vesztette, ezen hatályvesztett szerződés alapján pedig felperes követelési igényt nem érvényesithet. Tekintve azonban, hogy a K. T. 505. §-a taxative felsorolja azon eseteket, melyekben az életbiztositási szerződés hatályát veszti, a biztositási feltételek 18. §-ában körülirt eset pedig ezek közé nem tartozik; tekintve, hogy *a felek kölcsönös jogait és kötelességeit megállapitó biztositási feltételek a K. T. 507. §-a szerint a szerződő felekre nézve csak akkor kötelezők, ha azok a törvény imperativ intézkedéseivel nem ellenkeznek és tekintve, hogy a K. T.-nek az életbiztositási szerződés hatályvesztését tárgyazó 505. §-a ilyen, a felek által nem módositható intézkedést tartalmaz, mindezeknél fogva a biztositási feltételek 18. §-ának azon intézkedése, hogy az abban körülirt iratoknak kellő időben be nem terjesztése a biztositó kötelezettségét megszünteti, mint a K. T. módosithatlan intézkedéseivel ellenkező, joghatálylyal nem bir.* Nem bir alappal alperesnek a biztositási feltételek 21. §-ára alapitott elévülési kifogása sem. A K. T. 487. §-a szerint a biztositási szerződésből eredő igények egy év alatt évülnek el azon időponttól számitva, midőn azok érvényesithetők lettek volna. A fizetési lejárat előtt a biztositási összeg nem követelhető, a biztositási szerződésből eredő igények érvényesithetésének időpontja tehát a fizetési lejárat előtt nem következik be, a fizetési lejárat pedig a szerződő felek szabad intézkedésének van fentartva és csakis ily megállapodás hiányában rendeli a törvény (K. T. 503. §.) a biztositási összeg fizetését az életbiztositásnál a fizetési feltételek bekövetkeztének igazolásától számitandó 8 napra. A jelen esetben a biztositási feltételek 18. és 19. §§-ai szerint az alperes által teljesitendő fizetés akként van megállapitva, hogy alperes a fizetési feltétel bekövetkezését igazoló és hat hónap alatt beterjesztendő iratok vétele után egy hó alatt nyilatkozni tartozik, hogy a bejelentett igényt elismeri-e vagy sem? és a mennyiben az igényt elismeri, az elismerés után egy hóval köteles a biztositási összeget megfizetni. A fizetési lejárat és ezzel kapcsolatban az igények érvényesithetésének időpontja tehát a biztositási szerződés értelmében az igény

 elismerése vagy elutasitása után áll be. Tekintve már most, hogy felperes, mint a V) a. családi értesitő szerint 1895. junius 22-én elhalt H. P. biztositott után hátramaradt kiskoru kedvezményezettek részére Gömörmegye árvaszéke által lett T. J. személyében gyám kirendelve s igy a fizetési feltétel bekövetkeztét igazoló iratok beterjesztésének szerződésileg meghatározott hat havi határideje a kiskoruak részére rendelt törvényes képviselő kinevezésével, vagyis 1895. november 22-én kezdődött és 1896. május 22-én járt le; tekintve, hogy ezen határidő eltelte után egy hóval, vagyis 1896. junius 22-én, akár elismerte alperes a szerződési igényt, akár elutasitotta azt, a fizetési lejárat bekövetkezett és ezzel egyszersmind kezdetét vette a biztositási szerződésből eredő igény érvényesithetése is; tekintve, hogy a K. T. 487. §-a értelmében a szerződési igény az érvényesithetés időpontjától egy év alatt évül el, ezen egy év pedig még a kereset beadásakor le nem telt, mert *az 1896. junius 22-én kezdődött elévülési határidőbe a felek között 1897. február 24-től junius 5-ig folyamatban volt egyezségi alkudozások alatt lefolyt idő be nem számittathatván,* az 1896. junius 22-én megkezdődött elévülés csak 1897. október 3-án fejeződött volna be, a kereset pedig már 1897. szeptember 19-én adatott volna be; és tekintve, hogy a K. T. 487. §-a értelmében előirt egy évi elévülési idő a K. T. 507. §-a értelmében a szerződő felek magánmegállapodása által meg nem rövidithető és igy a biztositási feltételek 21. §-ának azon határozmánya, mely az elévülési időt 6 hóban állapitja meg, érvénynyel nem bir, mindezeknél fogva a kereseti jog elévülésére vonatkozó alperesi kifogás sem bir alappal. (866/1898. D. T. h. f. XIII. 30.)

262. *Curia:* Az elsőbiróság itéletének indokaiban helyesen előadott tényállás szerint, a biztositott csakis egy dijrészlettel, t. i. az 1897. augusztus 1. esedékessé vált részlettel maradt hátralékban. Minthogy pedig az ennek a *dijrészletnek fizetésére* a K. T. 505. §. 3. pontjában *meghatározott véghatárnap,* azaz 1897. augusztus 31. *és biztositottnak ugyanazon évi szeptember 6. bekövetkezett halála között csak néhány nap telt el, a mely dő egész tartama alatt a biztositott* a kihallgatott tanuk vallomása szerint *önkivületi állapotban volt,* a miből folyóan *helyesen állapitották meg az alsóbiróságok, hogy a biztositott a dij lefizetésében erőhatalomnak tekintendő véletlen által gátoltatott* és minthogy alperes nemcsak hogy nem igazolta azt, hogy a biztositottnak felperesként fellépett özvegye a biztositásról és a dij esedékességéről tudomással birt, sőt ellenir atában nem is tagadta felperesnek ezzel ellenkező kereseti állitását stb. (340/900. I. 1900. 26.)

263. *Budapesti Tábla:* A valódiságára kétségbe nem vont 3. ·/. a. okirat által bizonyitva van, hogy az abban nyugtatott 3 frt 41 kr. összeget *az alperes kifejezetten, mint az 1897. junius hóra, tehát a biztositási idő első hónapjára eső dijat fizette meg és hogy felperes azt, mint első havi dijat fogadta el.* A felperes továbbá nem tagadta az alperes részéről a viszonválaszban felhozott azt az állitását, hogy a keresetben kitüntetett több fizetés és havi részletekben is havi dijak czimén teljesittetett és

fogadtatott el. Ezekből a concludens tényekből következik, hogy a felek az A) a. ajánlatban és a 2·/. a. kötvényben foglalt feltételektől közakarattal eltértek annyiban, a mennyiben a dij nem évi, hanem hónapos időszakokban fizettetett. A dolog ily állásában pedig a Curia 26. sz. polgári döntvényében kifejtett okoknál fogva a K. T. 505. §. 3. pontjának rendelkezése a fenforgó esetre alkalmazandó, az ajánlatba és a kötvénybe felvett, azzal ellenkező kikötésnek joghatálya nincs és a felperes nem követelheti jogosan azt, amire keresete irányul, hogy az alperes az egész első év folyamán lejárt visszatérő dijrészletek fizetésére köteleztessék (3223/1899). *Curia:* Helybenhagyja (181/1900). Életbiztositás.

*

A 465., 467., 468., 473., 474., 475., 483., 486. és 487. §§-ok határozatai, amennyiben a jelen fejezetben eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a dolog természetének megfelelőleg az életbiztositásokra is alkalmazandók. (506. §.)

*

A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve, a menynyiben azok a jelen fejezetben megállapitva nincsenek, a biztositási szerződés határozatai szolgálnak irányadóul. (507. §.)

Jogesetek:

264. *Curia:* A K. T. 507. §-a szerint a biztositási szerződés határozatai a felek kölcsönös jogaira és kötelességeire nézve csak amaz esetben lehetnek irányadók, ha ezek a törvényben megállapitva nincsenek. A keresk. törv. 504. §-ának végső bekezdése megállapitván, hogy abban az esetben, ha az életbiztositási szerződés az 1. pontnál emlitett valamely oknál fogva, tehát a biztositott öngyilkossága miatt vesztette hatályát, a kedvezményezett *a befizetett dijak egyharmad részét visszakövetelheti, ugyanazért a törvény emez intézkedésével szemben a biztositási feltételeknek ezzel ellenkező határozata érvénynyel nem bir.* Az az érvelés, mint hogy ha a törvény idézett szakaszának végső bekezdésében fentartott jog ugyane szakasz első bekezdése értelmében a kedvezményezettet csupán a felek ellenkező megállapodásának nem létében illetné meg: alaptalan, mivel a most idézett bekezdés ama kitétele, ha a szerződésben az ellenkező ki nem köttetett, a szöveg világos értelme szerint csak az 1., 2. és 3. pontok alatt felsorolt esetekre vagyis csupán arra vonatkozik, hogy a biztositó a biztositási összeg fizetése alól ez esetekben csupán akkor szabadul, ha felek ellenkező megállapodásra nem léptek, ha ellenben a szerződés az 1. és 2. pontokban érintett esetek valamelyikének beállta folytán hatályát veszti, *a törvény a kedvezményezettnek a dijak egyharmadának visszakövetelésére való jogot, tekintet nélkül a felek e részbeni megállapodásra, feltétlenül megadja.* (967/82. D. T. IV. 111.)

265. *Budapesti tábla:* Alperes beismerte, hogy a másolatban A) alatt, eredetileg pedig d) a. csatolt ajánlatot irta alá és adta át W. Alfréd gróf ügynöknek, hogy ezt a felperes biztositási társaságnál benyujtsa. Nem vitás az sem, hogy felperes társaság az ajánlatnak elfogadása mellett az

 abban foglalt adatoknak megfelelően az e) alatt csatolt kötvényt kiállitotta és alperest annak átvételére felszólitotta. Alperesnek a kötvény alapján érvényesitett kereseti követelés ellen emelt kifogásai alappal nem birnak, mert alperesnek, mint ajánlattevőnek állott érdekében felügyelni arra, hogy a d) a. ajánlatba az adatok helyesen legyenek felvéve, mert *állandó birói gyakorlat szerint abban az esetben, ha az ajánlatot tevő az ajánlat adatainak kitöltését a közbenjáró ügynökre bizza, e tekintetben az ügynök az ajánlatot tevő megbizottjaként járt el*, mert ha való volna is alperesnek az az állitása, hogy W. Alfréd gróf ügynöknek a kivánsága folytán hagyatott ki az A), illetve d) a. csatolt ajánlat 17. kérdésére adott válaszból két fontos körülmény, az ebből netán származó joghátrány nem felperesnek, hanem csak alperesnek terhére esik, mert az ajánlatnak az aláirást megelőző bekezdésében maga alperes jelenti ki azt, hogy a szerződés alapjául az ajánlatban foglalt adatok szolgáljanak, felperes tehát a biztositási szerződést az ajánlat adatainak megfelelően megkötni s az ily tartalmu kötvényt kiállitani jogosult volt, mert *a kereskedelmi törvény 506. §-a értelmében az életbiztositási szerződésekre is alkalmazandó 468. §. szerint a biztositási szerződés érvényessége és hatálya beáll, ha a biztositó az elfogadott ajánlat alapján a kötvényt kiállitotta*, mert az a körülmény, hogy felperes társaság alperest az ajánlatnak elfogadása előtt orvos által meg nem vizsgáltatta, hanem ezen jogáról való lemondás mellett az ajánlatban foglalt adatokat valóknak elfogadta, az ezek alapján kötött biztositási szerződés érvényességét le nem rontja, valamint az sem, hogy alperes az e) a. kötvény szerint 1894. október hó 9-én kelt szerződésnek megkötése után 1895. január 15-én kelt b) a. levelében felperest arról értesitette, hogy a d) a. ajánlatban némely fontos körülmény helytelenül van kitüntetve, mert az e) alatti kötvény, illetve az ez által létrejött szerződés érvényességének elbirálásánál csakis a szerződés megkötése idején felperessel közölt, avagy az azelőtt ismert körülmények és adatok vehetők figyelembe, mert *a kereskedelmi törvény 505. §-ának 3. pontja szerint az életbiztositási szerződés hatályát abban az esetben veszti, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij az ott felsorolt feltételek beállta esetén nem fizettetik, a jelen per tárgyát azonban nem ilyen, hanem az ajánlatnak megfelelően kitöltött első dijrészlet képezi*, mert az ügylet felperesre nézve a kereskedelmi törvény 458. §. 4. pontja szerint kereskedelmi ügyletet képezvén, felperest a felhivott törvény 282. §-a alapján a kereseti követelés után a lejárattól a törvényes késedelmi kamat megilleti. Ezek alapján alperest az összegére nézve nem vitás kereseti tőkének stb.-nek fizetésére kellett kötelezni. (8884/97.) — *Curia:* Helybenhagyja. (1860/98.)

266. *Budapesti tábla:* A kir. itélőtábla nem osztja az elsőbiróságnak azt a nézetét, hogy felperes az A) alatti kötvényen, illetve a 3. ·/. alatt biztositási ajánlaton foglalt biztositási feltételek 10. §-ában megjelölt havi orvosi jelentések és a 9. §. 3. pontjában emlitett, a munkaképtelenség fokát igazoló hatósági orvosi bizonyitvány bemutatásának elmulasztása következtében a biztositási

összegre való igényét elvesztette; mert az élet (baleset elleni) -biztositási szerződéseknél a kereskedelmi törvény 507. §-a értelmében a biztositási szerződés határozatai csak annyiban irányadók a felek jogaira s kötelezettségeire, a mennyiben azok a törvényben megállapitva nincsenek, *mert a kereskedelmi törvény 504. §-a kirekesztőleg felsorolja azokat az eseteket, amelyekben a biztositó a biztositási összeg fizetésének kötelezettsége alól szabadul és mert ennélfogva a szóban forgó biztositási feltételek 11. §-ának az a kikötése, hogy a 9. és 10. §§-okban megjelölt okmányoknak nem a meghatározott időben bemutatása, vagy azok bemutatásának elmulasztása esetére a biztositó fizetési kötelezettsége megszünik, mint a kereskedelmi törvény idézett szakaszában tüzetesen felsorolt esetek egyike alá sem vonható, annál kevésbbé birhat érvénynyel, mivel a kereskedelmi törvény 503. §-a még magának az esemény bekövetkeztének késedelem nélküli közlésére nézve fennálló kötelezettség meg nem tartása esetére sem állapitja meg az igény elvesztését és nem menti fel a biztositót a fizetési kötelezettség alul,* már pedig e havi orvosi jelentések és a gyógykezelés eredményét igazoló orvosi bizonyitvány az esemény bekövetkeztéről szóló jelentésnél szigorubb elbirálás alá nem eshetik és azok bemutatásánál fenforgó mulasztás nem vonhat maga után sulyosabb következményekct, mint a minőt a törvény az esemény közlésében felmerülő késedelem esetére megállapit. — *Curia:* Helybenhagyja. (620/97. Ü. L. 97. 32.) Életbiztositás.

267. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* Minthogy . . . . felperes 1897. márczius hó 22-én érvényesitette követelését az életbiztositó társaság ellen: az elévülési kifogást el kellett vetni, mert a kereskedelmi törvény 487. §-a értelmében, mely az 506. §. rendelkezéséhez képest az életbiztositásokra is alkalmazandó s melytől a felek közös egyetértéssel sem térhetnek el, az elévülésre kiszabott egy évi határidő azon időpontban veszi kezdetét, midőn a biztositási szerződésből eredő igények érvényesithetők lettek volna. *Az elévülés tehát nem veszi kezdetét akkor, midőn bekövetkezik az idő vagy esemény, melyre a biztositás köttetett, hanem akkor, a mikor a biztositó fizetési kötelezettsége beáll.* A kereskedelmi törvény 503. §-ának második bekezdése szerint a fizetés idejére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. A fenforgó esetben pedig 1895. évi deczember 31-ike, mely időponttól az elsőbiróság tévesen számitja az elévülési idő kezdetét, azt az időt képezi, melyben a biztositottnak, ki egyuttal kedvezményezett, életben kellett lenni, hogy a biztositási összeghez igényt tarthasson. 1895. deczember 31-én tehát nem az alperes fizetési kötelezettsége következett be, hanem az az idő és esemény állott be, melyre a biztositás köttetett. A fizetési idő tekintetében az A) a. biztositási kötvény 11. §-a azt a rendelkezést tartalmazza, hogy 1895. deczember 31-től számitott 3 hó alatt vagyis 1896. évi márczius 31-ig a biztositott életbenlétét igazolni, valamint az ott felhozott egyéb okiratokat bemutatni köteles. Azután még három hónap állott nyitva a társaság előtt, hogy a fizetést teljesitse, tehát a társaság fizetési kötelezettsége csak 1896. junius 30-án következett be. A bizto-

 sitási szerződésből eredő igény tehát csak 1896. junius 30-án volt érvényesithető s igy birói uton való érvényesitéséig, vagyis 1897. márczius 22-ig az egy évi elévülési idő el nem telt. Ezzel szemben helytelenül hivatkozik az alperes a biztositási kötvény 12. §-ának azon rendelkezésére, mely szerint a kedvezményezett igényétől elesik, ha a biztositott életbenléte a 11. §-ban meghatározott három hó alatt nem igazoltatik s az ott emlitett egyéb okiratok be nem mutattatnak. Ugyanis *a kereskedelmi törvény 507. §-a értelmében a felek joghatályosan nem változtathatják meg a törvénynek az elévülésre vonatkozó rendelkezését és ép oly kevéssé térhetnek el a keresk. törvény 503. §. első bekezdésének intézkedésétől, mely szerint az esemény bejelentésének elmulasztása csakis az ebből eredő hátrányok megtéritésére kötelezi a biztositottat*.... A felebbezési tárgyaláson alperes ily károsodást vitatott is.... Ámde... alperes a bejelentés elmulasztása következtében egyáltalában nem károsodott. Ugyanis az A) a. biztositási kötvénybe foglalt szerződés szerint az alperes feltétlenül, azaz a csoportok vagyonának elégtelensége esetén is köteles a kötvényben megjelölt összeget a kedvezményezettnek megfizetni. Hogyha pedig a csoport vagyona a kötvényekben garantirozott összeget meghaladja, akkor a többlet 85%-a a tagok között felosztandó. A bejelentés elmulasztása által tehát felperes csak akkor károsodnék, ha a csoport többi tagjai között a garantirozott összegeken felül oly többletet osztott volna ki, mely az által állott elő vagy nagyobbodott, hogy a felperes követelését be nem jelentette, mert ez esetben az alperes a csoport jelentkező tagjainak oly fizetést teljesitett volna, melyet nem teljesit, ha a bejelentés megtörténik. Ámde a becsatolt okiratok szerint ez az eset most nem forog fenn, mert a csoport egész vagyona a garantirozott összegek fedezésére elégtelen volt, alperes tehát a jelentkező tagoknak mind azt, a mit tényleg kifizetett, kifizetni tartozott akkor is, ha felperes életbenlétét kellő időben igazolja s ha igényét kellő időben érvényesiti. (97. D. 310.) — *Budapesti tábla*:... Alaptalan alperesnek: 1. az elévülésre, 2. a kereseti igény megszüntére és 3., az esemény bejelentésének elmulasztása folytán érvényesitett kártéritési jog kérdésére vonatkozólag előterjesztett felülvizsgálati kérelme is. Mert a felebbezési biróság.... az A) a. biztositási szerződés 11. §-ának helyes értelmezésével mondotta ki, hogy alperes fizetési kötelezettsége csak 1896. évi junius hó 30-án következett be és mert a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint alperes perbe vonása 1897. márczius 22-én már megtörténvén, kétséget nem szenvedhet, hogy a kereskedelmi törvény 487. §-ával megállapitott egy évi elévülési idő.... el nem telt. Mert az esemény bejelentésének elmulasztása a kereskedelmi törvény 503. §-a értelmében a biztositónak csupán kártéritéshez adván igényt, a felebbezési biróság itéletének vonatkozó indokai alapján helyesen mondotta ki, hogy az A) a. kötvényfeltételek 11. §-ának ezzel ellenkező és lényegileg nem elévülési szabályt, hanem jogvesztést tartalmazó kikötése hatálylyal nem birhat. Mert a felebbezési biróság.... a kötvényfeltételek 13. §-ának helyes értelmezése mellett mondotta ki, hogy alpe-

res a csoportok vagyonának elégtelensége esetén a kötvényben megjelölt összeget a kedvezményezettnek feltétlenül köteles fizetni; minthogy pedig a felek egyező előadása alapján a felebbezési biróság tényként állapitotta meg, hogy a csoport vagyona az alperes által feltétlenül garantirozott összegek fedezésére sem volt elegendő: annálfogva helyes a felebbezési biróságnak az a jogi következtetése is, hogy alperesnek a kereskedelmi törvény 503. §-ából meritett kártéritési igénye — károsodás hiányában — alaptalan. (97. II. G. 95.)

268. *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik, a kamatokra vonatkozólag azonban mindkét alsóbiróság itélete megváltoztattatik akként, hogy felperes a már lejárt részletek összege után, a havi részletek esedékessége szerint az egyes részletek esedékességének napjától 5% kamatot is köteles felperesnek megfizetni. *Indokok:* A másodbiróság itélete indokaiból s azért hagyatott helyben, mert alperesnek jogában állott az életjáradékot telekkönyvi bekebelezés vagy más elfogadható alap kijelölése által biztositani, alperes azonban a per folyamán semminemü biztositéki alapot fel nem ajánlott és ki nem mutatott. Felperesnek a kártéritéshez való igénye a baleset bekövetkeztével megnyilván, felperes ettől az időtől a fizetésben késedelmes, miért is a kamatok a baleset napjától, vagyis 1895. évi szeptember 27-től voltak az esedékesség szerint megitélendők.

269. *Curia:* A másodbiróság itélete helybenhagyatik, az elsőbiróság itéletéből átvett indokokból és azért, mert a felperes által csatolt E) a. szerződési feltételek szerint a biztositás arra az esetre van korlátozva, midőn a biztositottat a reá bizott hivatásszerü munka közben és a biztositott üzemben éri baleset; ez a biztositás tehát nem terjed ki arra az esetre, midőn a biztositottat a szerződő fél gyártelepén éri ugyan a baleset, de a midőn a biztositott sem az üzemhez tartozó munkával elfoglalva, sem pedig oly helyzetben nincs, melynek veszélye az üzemmel rendszerint járó veszélylyel kapcsolatba hozható; már pedig a jelen peres esetben a tüzvész folytán bekövetkezett baleset a biztositottakat felperesnek gyártelepén érte ugyan, de nem üzembeli munka közben, illetve a fent érintett helyzetben, hanem alvás közben rendes nyugvóhelyükön és igy alperesnek kártéritési kötelezettsége meg nem állapitható. (751/900. J. K. 1901. 10.)

270 *Budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék:* Felperes keresetével elutasittatik. *Indokok:* Felperes előadván, hogy H. B.-t 1896. julius 2-án a coupéajtók felett elvonuló, kemény fából készült, vastag és sulyos deszkaléczezetnek a fejére történt lezuhanása folytán sérülés — baleset — érte és hogy ezen baleset következtében H. B. 1897. julius 13-án meghalt, alperest a D) a. baleset elleni biztositási kötvény alapján 10000 frt biztositási összeg fizetésére kéri kötelezni. Minthogy azonban az általános biztositási feltételek 8. §-a szerint a biztositó csak az esetben fizeti a biztositási összeget, ha a balesetnek kárpótlásra igényjogosultságot adó következményei a baleset napjától számitott egy év alatt lépnek fel; minthogy a biztositott halála 1897. julius 13-án az

Életbiztositás. állitólagos baleset napjától (1896. julius 2.) számitott egy éven túl következett be; minthogy az általános biztositási feltételek 8. §-a nem elévülési szabályt tartalmaz, hanem a biztositás elvállalásának egyik feltételét állapitja meg, a mennyiben azt mondják ki, hogy a balesetnek csak oly következményeire szól a biztositás, mely következmények a balesettől számitott egy év alatt lépnek fel, minthogy ezek szerint, ha a kereseti állitások mind valók volnának is, alperes 8. §-ra alapitott kifogásának alapossága folytán a biztositási összeg fizetésére kötelezhető nem volna: felperest az ajánlott bizonyitás mellőzésével keresetével elutasitani kellett (4837/99). — *Budapesti kir. tábla:* Az elsőbiróság itéletét indokaiból helybenhagyja. (1287/99). — *Curia:* A kir. itélőtábla itélete az elsőbiróság itéletéből átvett indokoknál fogva helybenhagyatik. — (91/1900. J. K. 1901. 4.)

271. *Budapesti kereskedelmi és váltótörvényszék:* A felek egyező előadásából kétségtelen, hogy az A) a. csatolt biztositási szerződést, mely szerint a biztositás 1891. november 28-ának déli 12 órájától 1896. november 28-ának déli 12 órájáig terjedő 5 évi időtartamra köttetett, a szerződő feleknek egyike sem mondotta fel. Alaptalan tehát alperesnek az a kifogása, hogy a biztositási szerződés érvénye az esemény bekövetkeztét megelőzőleg megszünt. Mert az általános biztositási feltételek 22. §-ának a kereskedelmi törvény rendelkezésével ellentétben nem álló határozata szerint a biztositási szerződés, a mennyiben az legfeljebb 4 héttel a lejárat előtt a szerződő felek valamelyike által fel nem mondatik, ugyanarra az időre és ugyanazon feltételek mellett megujitottnak tekintendő. De alaptalan alperesnek az a kifogása is, hogy a biztositási szerződés hatálya azon körülmény folytán, hogy a biztositási dij e lejárat után, az általános biztositási feltételek 7. §-ában meghatározott 14 napi határidő alatt le nem fizettetett, szintén, még az esemény bekövetkeztét megelőzőleg megszünt volna. Mert az általános biztositási feltételek 7. §-ának most emlitett határozata a K. T. 505. §. 3. pontjának rendelkezésével ellenkezvén, a K. T. 507. §-a szerint hatálylyal nem bir. Az 505. §. 3. pontjának esete pedig ezuttal be nem következett, mert ezen pont szerint jogában állott a biztositottnak a biztositási dijat a lejárat után 30 nap alatt, tehát 1896. deczember 28-án lefizetni, a biztositott azonban még ezen határidő eltelte előtt 1896. deczember 26-án halt meg. Igaz ugyan, hogy a biztositott a dij lefizetését a 2. a. csatolt s 1896. deczember 22-én kelt levelében megtagadta, a biztositottnak ez a nyilatkozata azonban a biztositási szerződés hatályának megszüntét azért nem vonhatta maga után, mert a levél keltekor a biztositási dij lejáratától (1896. november 28-tól) számitott 30 nap még nem telt el és igy a biztositott, a ki a 2 ·/. a. szerint különben is csak azért nem hajlandó akkor a biztositási dij fizetésére, mert abban a tévedésben volt, hogy az A) a. szerződés 6 évre egy ingyenes évvel köttetett, a biztositási dijat még a levél kelte után is 1896. deczember 28-ig is lefizethette és ez által a szerződés hatalytalanná válását elháríthatta. Minthogy pedig a biztositási szerződés az előadottak szerint a biztositott

A. K. 1896. deczember 26-án bekövetkezett halálakor hatályában fennállott, alperes a biztositási összeget a biztositott törvényes örököseinek megfizetni tartozik. A biztositott kezelő orvosa, a tanuként kihallgatott Dr. R. J. ugyanis azt vallotta, a biztositott halála elvérzés folytán állott be és ezen elvérzés oka a biztositottnak általa ismert egészséges szervezetére való tekintettel kizárólag arra a belső sérülésre vezethető vissza, mely a biztositott részéről vele közölt körülmény, vagyis egy csontdarab lenyelése folytán származott. Ezen tanu vallomásával pedig, habár a tanunak a csont lenyeléséről közvetlen tudomása nincs is, a biróság bebizonyitva látja, hogy a biztositott halálát egy csontdarab lenyelése által okozott belső sérülésből származó elvérzés, tehát baleset okozta. Mert a biztositottnak a csont lenyelésére vonatkozó és a tanu által bizonyitott nyilatkozata, valamint a haláleseének a tanu által bizonyitott körülményei s a biztositottnak megelőző egészségi állapota egymással való összefüggésükben a biróságnak azon meggyőződését idézték elő, hogy a biztositottnak a kezelő orvos előtt a csontnyelés tekintetében tett nyilatkozata a valóságnak megfelelt s a halált egyedül az ezen baleset folytán, nem pedig valamely más betegség folytán beállott elvérzés okozta. Az előadottak folytán tehát alperest a követelt biztositási összegnek stb. fizetésére kötelezni kellett stb. (40—42/1898.) — *Budapesti tábla:* Az elsőbiróság itéletét megváltoztatja, felpereseket keresetükkel elutasitja, stb. *Indokok:* Habár itélete indokolásának vonatkozó része szerint az elsőbiróság helyesen mellőzte alperesnek a felperességi jog ellen felhozott kifogását, valamint helyesen hagyta figyelmen kivül alperesnek az általános biztositási feltételek 22. §-ában foglalt, a biztositási szerződés hallgatólagos megujitására vonatkozó megállapodás, illetve rendelkezés joghatályossága ellen felhozott ellenvetését is; mert a K. T. idevonatkozó intézkedése hiányában, figyelemmel a K. T. 507. §-ában foglaltakra, *felek kétségkivül joghatályosan megállapodhattak az irányban, hogy amennyiben a biztositási szerződést a lejáratot négy héttel megelőzőleg a szerződő felek valamelyike fel nem mondja, az ugyanarra az időre és ugyanazon feltételek mellett megnyitottnak veendő és ezen megállapodás joghatályossága ellen sikerrel a K. T. 469. §. 4. pontja sem hozható fel, mivel* az érintett megállapodás a biztositási szerződés tartamának meghatározását, vagyis ugy a biztositás kezdetének, mint végének megállapitását is a kellő határozottsággal magában foglalja s igy amennyiben alperes sem vitatja, hogy a közte és A. K. között az A) a. biztositási kötvény értelmében megkötött az 1891. november 28. déli 12 órájától 1896. november 28. déli 12 órájáig terjedő 5 évi időtartamra vonatkozó szerződést felek bármelyike is felmondotta volna, az az általános biztositási feltételek hivatkozott 22. §-ában foglalt kikötésnél fogva további öt évre megujitottnak, vagyis olybá tekintendő, mintha a biztositási szerződés már eredetileg bezárólag az 1901. november 28. déli 12 órájáig terjedő 10 évre köttetett volna meg és habár az első biróság itélete indokolásának vonatkozó része értelmében helyesen fejtette ki azt is, hogy jóllehet néhai A. K.

Életbiztositás. az 1896. november 28-án esedékessé vált biztositási dijat meg nem fizette, a biztositási szerződés, tekintettel a K. T. 505. §. 3. pontjának rendelkezésére, a nevezettnek az 1896. deczember 26. bekövetkezett elhunyta idején még hatályában fennállott s igy az alperesnek ide vonatkozó kifogása is alaptalan; mindamellett megváltoztattatott az alsóbiróság itélete és felperesek keresetükkel elutasittattak azért mert dr. R. J. tanunak egymagában álló vallomása sem azt, hogy a biztositott néhai A. K. az 1896. deczember 14-én véletlenül csontot nyelt és ennek folytán ugyanakkor bárzsingsérülést szenvedett; sem pedig azt, hogy nevezettnek az 1896. évi deczember 26-án bekövetkezett elhunyta ezen állitólagos csontnyelés által előidézett sérülésnek volt közvetlen és kizárólagos folyománya, bebizonyitottnak elfogadni nem lehet; mivel a nevezett tanu vallomása szerint a biztositott A. K. sem akkor, mikor ez az állitólagos csontnyelés után orvosi tanácsért hozzá fordult, sem pedig később meg nem vizsgálta s arról, hogy a beállott belső elvérzés minő okra vezethető vissza, vizsgálat utján meggyőződést nem szerzett stb. (2120/99.) — *Curia:* Helybenhagyja azért, mert felperes a másodbiróság itélete ellen beadott felebbezésében emlitett orvosoknak tanuként leendő kihallgatását a per során nem kérvén, a felebbezésben ez iránt előterjesztett kérelem az 1881 : LIX. t.-cz. 29. §. értelmében figyelembe nem vehető. stb. (791/99.)

V. FEJEZET.

Viszontbiztositás.

Viszont-biztositás.

A viszontbiztositási ügylet által a viszontbiztositó, ellenérték (díj) kikötése mellett, arra kötelezi magát, hogy a viszontbiztositottnak bizonyos összeget fizetend azon teljesités fejében, melyre az utóbbi biztositási szerződés alapján köteleztetik, (508. §.)

A viszontbiztositási ügylet alapja ugyanaz a szerződés, melyet a biztositó a biztositottal kötött, ettől mégis teljesen független; mert a viszontbiztositó jogviszonya a viszontbiztositotthoz teljesen önálló és nem függ attól a jogviszonytól, melyben ezen utóbbi a biztositotthoz áll, miből következik, hogy a viszontbiztositó semmiféle jogviszonyban a biztositotthoz nem áll. Czélja az, hogy a biztositó az általa elvállalt koczkázatot tovább adja (rendszerint többek között megosztja), tehát a biztositó azon vagyoni érdeket, melylyel a vele kötött biztositási ügyletek folytán netán fizetendő kártéritések tekintetében bir, a viszontbiztositónál biztositja.

A viszontbiztositás most kifejtett jogi természeténél fogva a biztositott fél nincs jogositva a viszontbiztositónál követelni a viszontbiztositott (főbiztositó) által kötelezett kártéritési összeget.

Tekintve, hogy a viszontbiztositás teljesen független a főbiztositástól, nem szükséges, hogy a viszontbiztositás ugyanazon feltételek mellett köttessék, mint a főbiztositás, sőt a biztositó társaságok rendszerint csak az általuk elvállalt koczkázat egy részét viszontbiztositják.

A viszontbiztositó az általa a viszontbiztositás folytán elvállalt koczkázatot vagy annak egy részét ismét tovább viszontbiztosithatja, és úgy minden koczkázat, melyet a főbiztositó a biztositási szerződésben magára vállal, a viszontbiztositások által megosztatik a biztositók között.

Viszont-biztositás.

A biztositó társaságok különben általános viszontbiztositási szerződést szoktak kötni, a mely szerint már eleve viszontbiztositják az általuk elvállalandó biztositási szerződésekben kikötött kártéritési összegek egy hányadát, úgy hogy ilyen esetben minden egyes ügyletre külön viszontbiztositási szerződés már nem kell. A főbiztositó mindig csak bejelenti a megkötött biztositási ügyletet, hogy az elszámolás megejthető legyen.

Jogesetek:

272/1. *Lfi.:* A viszontbiztositás — mint, eltekintve tárgyától, szintén önálló biztositás — természetéből folyik, hogy a viszontbiztositó nem lép be a főbiztositási ügyletbe s csak a viszontbiztositottal áll közvetlen jogviszonyban, hogy tehát *a főbiztositási ügylet biztositottja, illetve kedvezményezettje a biztositási összeg tekintetében nem bir követelési joggal a viszontbiztositó ellen,* amiből következik egyszersmind, hogy a viszontbiztositott nincs jogositva a főbiztositási dijtartalékot sem egészben, sem részben a viszontbiztositóra átruházni. (248/78. D. T. r. f. XX. 47.) — *Azonos: Lfi.:* 814/78.

272/2. *Lfi.:* Marasztalandó volt alperes „Tisza" a kereskedelmi törvény 20. §-a alapján. Mert azon szerződés, melyet alperes 1887. április 11-én a „Hazá"-val kötött, *külsőleg viszontbiztositási szerződésben jelentkezik ugyan, de valódi értelménél és czélzatánál fogva nem egyéb, mint a „Haza" üzletének alperesre való átruházása.* E szerződés harmadik pontja azt tartalmazza, hogy alperes mindazon kötelezettségeket, melyeket a „Haza" 1877. január 1-től az ezen napot megelőzőleg a „Hazá"-nak a kötelezettség teljesitésére szükséges összeget rendelkezésére bocsátani, esetleg a kötelezettséget a „Haza" nevében teljesiteni köteles. E szerint magára vállalta alperes a „Haza" kötelezettségeit: magára vállalta csak a „Haza" irányában, ugyan, ez utóbbi körülmény azonban figyelembe nem vétethetik, mert ezen kitételek: „a Haza irányában", — „a Haza nevében" — csak következményei a felállitott viszontbiztositási viszonynak, tehát szinlegesek, miután a szerződés, mint fentebb kimondatott, nem viszontbiztositást, hanem üzletátruházást tartalmaz. Ehhez járul, hogy a szerződés 18. pontjában még meghatároztatott, miszerint alperes kötelezve, illetve jogositva van a viszontbiztositásban elvállalt koczkázatokról, a szerződő félnek kivánságára, illetve ennek beleegyezésével, a maga részéről saját kötvényét kiszolgáltatni és ilyképen a biztositási kötelezettség közvetlen átvállalása által, a „Hazának" a szerződő fél iránti kötelezettségeit megszüntetni. Ezen határozmány világos kifejezése annak, hogy alperes a „Haza" hitelezői irányában is magát kötelezni kivánta, mert csak ezek akaratától tette függővé azt, hogy velük közvetlen szerződési viszonyt létesitsen és hogy ekképen névleg is a „Haza" helyébe lépjen, mint ez tényleg már megtörtént. (167/79. D. T. r. f. XXII. 90.) — *Azonos: Lfi.:* 638/79. (D. T. r. f. XXIV. 110.)

278. *Lfi.:* Felperes M. Józsefnek alperes „Haza" felszámolásban levő életbiztositó bank ellen 607 frt 60 kr. befizetett *életbiztositási dij visszatéritése* iránt inditott perében a felek közt 1868. szeptember 29-én 6282. sz. a. kiállitott biztositási kötvény szerint létrejött életbiztositási ügylet érvénytelennek nyilvánitandó és alperes a kereseti összeg fizetésére kötelezendő volt a következő indokokból: Az alperes „Haza" és a „Tisza" biztositó részvénytársaság között 1887. április 11-én kötött — ugy czimzett — viszonbiztositási szerződés lényege, tartalma s czélzatai egészben véve nem hagyhatnak kétséget az iránt, hogy a szerződő felek akarata nem annyira vagy nem is viszontbiztositásra, hanem *teljes (összes) jog s kötelezettség, vagyis üzletátruházásra irányult.* Kitünik a szerződésből, hogy a „Haza" a „Tiszá"-nak nemcsak meglevő összes vagyonát átadta, hanem még egész szervezetével is a „Tisza" szervezetébe olvadt be. Ez folytatja tényleg az egész üzletet, ez viendi keresztül az egész felszámolást. *Hogy a „Haza" biztositottjai a kötelező fél személyében történt eme lényeges változáshoz alkalmazkodni, követeléseik érvényesitését oly harmadik személytől várni, ki velük semmi jogviszonyban nem áll s mégis szerződésüket a róluk, nélkülök szerződő s ezáltal vagyontalanná vált „Haza" irányában folytatni nem tartoznak:* a személyes bizalomhoz kötött biztositási szerződés jogi természetéből önként következik. De ha azon alapra állunk is, a melyre alperes védelmét helyezi, hogy t. i. a „Tiszá"-val kötött szerződés lényegileg nem tárgyaz vagyon- és kötelességátruházást vagy egyesülést, hanem az ügylet czimzeténél, értelménél és lényeges beltartalmánál fogva sem lenne más, mint valóságos viszontbiztositási szerződés: felperes keresete még ez alapon is tökéletesen indokolt. A kereskedelmi törvény 454—456. §§-ai az e törvényben meghatározott legsulyosabb büntetés terhe alatt (462. §.) az életbiztositási vállalatokat különösen arra is kötelezik, hogy a dijtartalék kiszámitása elveinek (455. §.) megfelelőleg képződött életbiztositási dijtartalékot nem más, mint „csak" a 456. §-ban előszabott módon helyezzék el. A törvény ezen határozott rendelkezésénél fogva, valamint egyrészt kétség nem lehet az iránt, hogy *a dijtartalék feletti rendelkezési jog a biztositó társaságot minden körülmények közt csak ezen 456. §. korlátai közt illeti meg,* ugy másrészt az is bizonyos, hogy *azon biztositó társaság, mely ily tartalékkal egyáltalán nem bir, azt elő nem állitotta, vagy a feletti rendelkezési jogosultsággal többé nem bir, már akár azért, mert a tartalékot vagy a feletti rendelkezési jogot mások tulajdonába bocsátotta, akár azért, mert a rendelkezési jog tőle törvényesen elvonatott* (pl. csődnél), vagy végül a mely biztositó társaság dijtartalékát egyébként helyezi el, mint a hogy azt a törvény imperative előszabja: *az ily helyzetbe került biztositó társaság a biztositott irányában nem tekinthető többé a biztositási ügylet folytatására jogosult s alkalmas jogalanynak.* Ahhoz tehát, hogy a biztositási ügylet a felsorolt esetek bármelyikében a biztositott irányában hatályvesztettnek legyen tekinthető, nem szükséges, miszerint a törvény, szerződés vagy alapszabályban előre látott azon esetek valamelyike, melyek kifejezetten a szerződés

Viszontbiztositás.

Viszontbiztositás.

hatályát elenyésztetik, fenforogjon és bizonyittassék. A törvény idézett alapfeltételeinek megsértése is eo ipso hatálytalanná teszi a biztositási ügyletet azon fél irányában, ki kifogást emel; hatálytalanná tenné pedig még akkor is, ha e részben a törvénynyel, vagyis a fent elmondottakkal ellenkező megállapodás jött volna is létre a konkrét szerződésben, mert ezen viszonyt a törvény a közérdek javára szabályozta kötelezőleg, az tehát a felek akaratától nem függhet. Ha a fenforgó perkérdés a kifejtett törvényes szempontok alapján vétetik birálat alá, ki fog tünni, hogy a „Haza" a „Tiszá"-val kötött s tényleg foganatositott viszontbiztositási szerződéssel s összes dijtartalékának a „Tiszá"-ra tett átruházásával a törvény idézett rendelkezéseit megszegvén, dijtartalékkal többé nem rendelkezvén, ugy tényleg, mint jogilag képtelenné tette magát biztositottjai irányában a biztositási szerződés törvényes folytatására: minek szükségképi jogi következménye az, hogy a biztositott a törvény alapján többé nem álló társasággal, szemben ennek világos törvénysértésével, nem köteles a biztositási szerződést a maga részéről folytatni. Való ugyan, hogy a biztositó társaságok ama jogosultsága, mely szerint a kereskedelmi törvény 508. §-a alapján elvállalt koczkázataikat egészben vagy részben viszontbiztosithatják, sem a törvény, biztositási szerződés vagy alapszabály által korlátolva nincs; való az is, hogy ezen — a jelen esetben fenforgó — felszámolási viszony magában véve mit sem változtat: az is kétségtelen azonban, hogy *a viszontbiztositásért adott ellenérték soha semmi körülmények közt sem lehet a dijtartalék, mely minimumát képezi azon vagyonnak, mely felett a kötelezett biztositónak a jogosult biztositó irányában rendelkeznie kell,* ugy, hogy ha ezen vagyon adatik ki ellenértékül, teljesen jogosult az elővélelem, hogy a biztositónak egyéb rendelkezés alatti vagyona nincs is; ha való volna is az, mit alperes szakértők által felperes tagadása irányában bizonyittatni kiván, hogy az általános gyakorlat azt tanusitaná, miszerint a viszontbiztositások dijául rendszerint a megfelelő dijtartalékok szoktak átengedtetni a viszontbiztositó részére, e gyakorlat törvényellenes s mint ilyen védelmül fel nem hozható. Hogy mi gyakorlati következése van a dijtartalék ily átruházásának s hogy ez által mennyire kijátszatnának a dijtartalékok alkotása s elhelyezése iránti szigoru, törvényes intézkedések: ez kitünik a következőkből: Azon, az alperesre nézve legkedvezőbb s itt ezuttal nem vitatott, feltett esetben, hogy a „Tisza" a reá alperesileg ruházott dijtartalékot nem mint viszontbiztositási dijat (458. §. I. 1. p.), hanem egész összegben mint viszontbiztositási dijtartalékot (459. §. II. 3. p.) kezeli s ezenfelül a 456. §. alapján helyezné is el, elég van-e téve a törvény intézkedésének és akaratának? Erre egész határozottsággal „nem"-mel lehet felelni. Az által ugyanis, hogy a biztositottak által a „Hazá"-nak fizetett dijakból képződött tartalék ebbeli rendeltetésétől elvonatott s a viszontbiztositási dijául, tehát viszontbiztositási dijtartalékul (459. §. II. 3. p.) a „Tiszá"-nak átadatott, eredeti jellegét teljesen elvesztette, ugy hogy az épen ugy mint a „Hazá"-nak egyéb esetleges követelése, csak közvetve és pedig már csak az esetben képezhet

Viszontbiztositás.

a biztositottak fedezetére szolgálható vagyonértéket, amennyiben abból a lejárt biztositási összegeket a „Tisza“ a „Hazá“-nak megfizetni kész és képes leend. Világosan ellentétben áll tehát a törvény szigorával, szellemével, de szavával is (456. §.) az, hogy a dijtartalék igy átvitt értelemben is felhasználható és kétes értékü módon elhelyezhető legyen. Azon állitás, hogy a biztositottak koczkázatát a viszontbiztositási szerződés folytán már többé nem a „Haza“, hanem a „Tisza“ viseli, minden alapot nélkülöz, mert a beállt haláleset vagy tulélés folytán nem az egyes biztositott, hanem a viszontbiztositott irányában vállalta a „Tisza“ magára a fizetést és pedig a viszontbiztositási szerződés határozott tartalmaként akkép, hogy esetleg a „Haza“ tartozásai a „Haza“ ezen követeléseibe bizonyára beszámittatni fognának; de egyébként a viszontbiztositás természetéből is folyik, hogy a viszontbiztositó csak a viszontbiztositottal áll jogviszonyban, hogy a viszontbiztositás nem a biztositott fedezésére és koczkázatára történik, melylyel a biztositónak rendelkeznie s melyet a biztositónak minden körülmények között viselnie kell, hanem a viszontbiztositó elvállalt koczkázatának könnyitésére s beálló fizetésének fedezetére. Világos tehát ezekből, hogy a „Haza“ a törvényben előirt dijtartalékkal többé nem bir, nem követelheti tehát jogszerüen biztositottjaitól, hogy ezek vele a szerződést folytassák, hogy a dijakat ezentul is, mindaddig, mig az ügylet szerződés szerint véget ér, neki fizessék, holott általa, törvényszegése által, a szerződési liquid követelések kielégitése is a legbizonytalanabb esélyeknek kitéve marad; következik továbbá még a mondottakból, hogy valamint a felszámolás és viszontbiztositás tényéből magából még nem származott volna a biztositottaknak az a joga, hogy a szerződési viszony érvénytelenitését kérhessék, ha a „Haza“ minden egyéb vagyonát (ha ilyen lenne) átruházta volna is a „Tiszá“-ra viszontbiztositás értékéül, de a dijtartalékot megtartotta volna; ugy másrészről a biztositottak ezen jogot minden esetben igényelhetik, ha a „Haza“ különben még elegendő reális vagyonnal birna is, mihelyt a törvényes dijtartalékot rendelkezése alól kibocsátotta, vagy az adott esetben a 456. §. ellenére oly viszontbiztositási szerződésbe fektette, mely a dijtartalékot nem helyettesiti. Azon további kérdésre nézve, hogy mit kelljen a kérdéses jogsértés további jogkövetkezményeül kimondani, a kereskedelmi törvény 506. és 486. §§-ai szabnak irányt. Miután fenforgó eset az 505. §. esetei közé nem tartozik, kétségtelen, hogy a 486. §. utolsó bekezdése nyer alkalmazást, mely szerint, ha a szerződés érvénytelenségét a biztositó idézte elő, a dijat vissza nem tarthatja, tehát köteles visszafizetni s a biztositottat kármentesiteni. Hogy a biztositó nincs s nem lehet azon helyzetben, tekintettel a dijtartalék képződésének mathematikai kiszámitáson alapuló módjára s a tényleges, viselt koczkázat értékére, valamint az administrativ szükséges kiadásokra, miszerint ez alapból a befizetett dijak egész összegét visszafizethesse, ez igen természetes. De mig egyrészről a biztositó nemcsak a dijtartalék erejéig, hanem egész vagyonával felelős a fizetésért; és különben az, hogy

Viszont-biztositás.

valaki igy vagy amugy nem tehet eleget vagyonával kötelezettségének, a marasztalásra nézve nem lehet szabályozó: addig másrészt az is tekintetbe veendő, hogy a biztositott csak a befizetett dijak birtokában lehet azon helyzetben, hogy a már megkezdett biztositást más biztositóval károsodás nélkül folytathassa, mert a haladó évek s ezekkel fokozottabb koczkázat folytán mindinkább sulyosabbakká válnak reá a biztositás feltételei; tekintetbe veendő végül még az is, hogy egész hason jogkövetkezmény éri viszont a biztositottat, ha a szerződés érvénytelenitését ő okozza, pl. a dijfizetés elmulasztásánál összes befizetett dijait elveszti, ezek a biztositó vagyonába olvadnak s ilyenkor a biztositott szintén nem követelheti, hogy neki valamely rész visszaadassék. (248/78.) *Azonos: Lfi.:* 394/78. (D. T. r. f. XXI. 183).

*

A viszontbiztositási szerződésben a 469. §-ban felsorolt kellékeken kivül kijelölendő az, hogy az ügylet mint közvetlen vagy mint közvetett viszontbiztositás lesz-e megkötendő. (509. §.)

A törvény kétféle viszontbiztositási szerződést ismer: 1. közvetlen viszontbiztositás, mely az élet- és kárbiztositás viszontbiztositása, és 2. közvetett viszontbiztositást, mely magának a viszontbiztositásnak a viszontbiztositása. Az, hogy az ügylet közvetlen vagy közvetett viszontbiztositása-e a kötvényben külön kiteendő, melynek különben ugyanazon kellékekkel kell birnia, mint a kárbiztositási kötvénynek.

*

A viszontbiztositás hatálya megszünik, ha azon biztositás, mely miatt a viszontbiztositási ügylet keletkezett, hatályát vesztette.

Ily esetben, ha más megállapodás nem történt, a viszontbiztositó azon dijhoz, mely a biztositót netán illeti, igényt csak az elvállalt viszontbiztositási koczkázat arányában tarthat. (510. §.)

A viszontbiztositási ügylet alapja is a veszélyeztetett vagyoni érdek lévén, megszünik, ha a főbiztositás hatályát veszti. A főbiztositás hatályának részbeni megszünése esetén a viszontbiztositás érvényben csak azon összeg erejéig marad, a melyre a viszontbiztositás köttetett, ha ugyan a főbiztositás ennél kisebb összegre nem apadt, a mely esetben ezen összeg erejéig marad érvényben a viszontbiztositás. Pl. ha a főbiztositás 1000 koronára szól mely 500 kor.-ra van viszontbiztositva és a főbiztositás részben hatályvesztés folytán 600 kor.-ra száll le, az 500 kor. erejéig kötött viszontbiztositás teljesen hatályban marad, de ha a főbiztositás 400 kor.-ra apad a

részbeni hatályvesztés folytán, a viszontbiztositási szerződésnek 400 kor.-t meghaladó része is hatályát veszti. Viszontbiztositás.

Hatályvesztés esetén — más megállapodás hiányában a viszontbiztositó a viszontbiztositottat megillető dijra csak a viszontbiztositással elvállalt koczkázat arányában tarthat igényt, „vagyis a mily mértékben a viszontbiztositott a főbiztositási dijt tarthatja vissza, vagy követelheti, ugyanoly mértékben tarthatja vissza, vagy követelheti a viszontbiztositó a viszontbiztositási dij.“ (L. Nagy F. i. m. 414 l.)

*

Ha az esemény, melynek alapján a viszontbiztositott saját biztositási kötelességének eleget tenni tartozik, bekövetkezett, erről a viszontbiztositót, más megállapodás hiányában, a tudomásvétel után legfeljebb három nap alatt értesiteni köteles, ellenkezőleg ennek kötelezettsége megszünik. (511. §.)

A viszontbiztositóval szemben az értesitési kötelezettség, a mint látjuk, sokkal szigorubb, mert mig a kár és életbiztositásnál a bekövetkezett esemény azonnali bejelentésének elmulasztása a biztositó kötelezettségét nem szünteti meg, csak a bejelentés elmulasztásából netán beálló kár megtéritését követelheti, addig a viszontbiztositó kártéritési kötelezettsége megszünik, ha a főbiztositó (viszontbiztositott) őt az esemény bekövetkeztéből a tudomásul vételtől számitott 3 nap alatt nem értesiti.

*

A viszontbiztositó fizetési kötelezettsége, más megállapodás hiányában, azon időponttól veszi kezdetét, midőn a viszontbiztositottra nézve a fizetési kötelezettség bekövetkezik. (512. §.)

A viszontbiztositó nincs jogositva a viszontbiztositott által teljesitendő fizetések megállapitásába befolyást gyakorolni és ennélfogva őt a viszonbiztositott által megállapitott kártéritési összeg kötelezi. Kivételnek azon esetben van helye, ha a viszontbiztositott a kárösszeg megállapitásánál és fizetésnél nyilván szerződés vagy törvényellenesen járt el. A viszontbiztositási szerződésben azonban — hogy ilyen vitáknak eleje vétessék, — rendszerint ki van kötve, hogy a viszontbiztositó lemond minden jogról, mely őt a kárösszeg megállapitása tekintetében a fent emlitett korlátok között is megilletné.

*

A viszonbiztositott, ha a kártéritési összeget a 483. §. értelmében harmadik személyektől egészen vagy részben vissza-

Viszont-biztositás.

nyerte, ebből a viszontbiztositásnak megfelelő aránylagos részt a viszontbiztositónak kiszolgáltatni tartozik. (513. §.)

A 472, 473, 474, 475, 486. és 487. §§-ban foglalt határozatok a viszontbiztositásokra is alkalmazandók. (514. §.)

A felek kölcsönös jogaira és kötelességeire (472. §.), a biztositási dijra és ennek fizetésére (473. §.) a közlési kötelességre (474., 475. §§.) a szerződés érvénytelenségéből folyó következményekre (486. §.) és az elévülésre (487. §.) vonatkozó intézkedések a viszontbiztositásnál is alkalmazandók.

Tárgymutató.

(A számok az oldalt jelzik, azon számok pedig, melyek előtt „j." betü van, a jogeset számait.)